

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**OSMANLI MÜFESSİRLERİNDEN MUSTAFA
MUSLİHİDDİN VE İHLAS SURESİ TEFSİRİ
ADLI ESERİNİN İNCELENMESİ**

**KAMİLE OKULU
2501100894**

**TEZ DANIŞMANI
PROF.DR. HİDAYET AYDAR**

İSTANBUL-2015

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı : Kamile YALÇINKAYA Numarası : 2501100894
Anabilim Dalı / Anasanat Dalı / Programı : Temel İslam Bilimleri Danışmanı : Prof. Dr. Hidayet AYDAR
Tez Savunma Tarihi : 09.10.2015 Saati : 10:00
Tez Başlığı : Osmanlı Müfessirlerinden Mustafa Muslihiddin ve İhlas Suresi Tefsiri Adlı Eserinin İncelenmesi

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜNE** OYBİRLİĞİ / **DYÇÖKLUĞUYLA** karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATI (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- Prof. Dr. Hidayet AYDAR		Kabul
2- Doç. Dr. Necmettin GÖKKIR		Kabul
3- Yrd. Doç. Dr. Muhammet ABAY		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATI (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- Prof. Dr. Ömer ÇELİK		
2- Yrd. Doç. Dr. Mahmut AY		

ÖZ

OSMANLI MÜFESSİRLERİNDEN MUSTAFA MUSLİHİDDİN VE İHLAS SURESİ TEFSİRİ ADLI ESERİNİN İNCELENMESİ

KAMİLE OKULU

14. yüzyıl müfessirlerinden Mustafa b. Muhammed'in hayatı, eserleri ve "İhlas Suresi Tefsiri"ndeki yöntemini konu edinen bu çalışma, müfessirin eserindeki metodunu ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Beylikler Dönemi'nden Osmanlı Kuruluş Dönemi'ne geçiş sürecinde yaşayan Mustafa b. Muhammed birçok sure tefsiri yazmıştır. Müfessir bunlardan biri olan "İhlas Suresi Tefsiri"ni Murad Arslan Bey'in isteği üzerine, insanların yararlanması amacıyla meydana getirmiştir. Bu eserinde rivayet, dirayet ve işari tefsirin örneklerini veren Mustafa b. Muhammed kapsamlı tefsiriyle tarihteki yerini almıştır.

**Anahtar kelime : Mustafa B. Muhammed, Müfessir, Sure, İhlas,
Tefsir**

ABSTRACT

MUSTAFA MUSLIHİDDİN, AN OTTOMAN QUR'AN COMMENTATOR, AND ANALYSIS OF HIS WORK CALLED “ THE COMMENTATE OF AL-IKHLAS.”

KAMİLE OKULU

From the 14 th century's commentators Mustafa bin Muhammad's life, Works and method of Al-Ikhlâs's interpretation dealing with this work aims to expose method of commentator's work.

Mustafa bin Muhammad who lived a transition process from seignior period to Ottoman Foundation period wrote lots of sura interpretations. Commentator, one of them is Al-Ikhlâs's interpretation on request of. Murad Arslan Bey, wrote in order to make use of people. Mustafa bin Muhammad who gave examples of narrative, perception and mystical on this work took part in history with the comprehensive interpretation.

**Keywords: Mustafa Bin Muhammad, Commentator, Sura,
AL-Ikhlâs, İnterpretation**

ÖNSÖZ

İnsanlığın dünya ve ahiret saadetini gerçekleştirme yolundaki yegâne rehber Kur'an-ı Kerim, nazil olmaya başladığı andan itibaren anlaşılacak için en çok çaba gösterilen ve tarih boyunca hakkında birçok eser telif edilen kitap olmuştur. Bu ilahi hitabı anlama gayesiyle meydana getirilen eserlerden bazıları Kur'an'ın bütünü, bazıları da belli surelerini kapsamına almıştır. Beylikler ve Osmanlı Kuruluş Dönemi'nde gerçekleştirilen Kur'an'ı tefsir etme faaliyetlerinde de bu durumu görmek mümkündür.

İlk dönem Osmanlı müfessirlerinden Mustafa b. Muhammed'in yazdığı sure tefsirlerinden biri olan "İhlas Suresi Tefsiri" yazıldığı dönemde toplumda etkin olan tasavvufun tefsir sahasındaki etkisini göstermesi ve ilk dönem Osmanlı tefsirinin özelliklerini yansıtması bakımından sure tefsirleri arasında mühim bir yere sahip olmuştur. Osmanlı Türkçesiyle kaleme alınan bu sureyi tezimize konu olarak seçerken eserin söz konusu özellikleri, müfessirin tefsir metodu ve ilk dönem Osmanlı tefsir kültürü hakkında bilgi edinme gayesi etkili olmuştur.

Çalışmamız giriş ve dört bölümden oluşmaktadır. Girişte tezin konusunu, önemini, amacını, metodunu ve kaynaklarını; birinci bölümde müfessirin hayatını, eserlerini ayrıca tarih içinde yazılmış sure tefsirlerini ele aldık. İkinci bölümde İhlas Suresi hakkında genel bilgi verdikten sonra tefsirin yazılış amacını ve kaynaklarını zikrettik. Üçüncü bölümde Muslihiddin Mustafa b. Muhammed'in tefsir metodunu eserinden örnekler vererek Rivayet, Dirayet, Kur'an İlimleri başlıkları altında incelemeye çalıştık. Son bölümde ise tefsirde işlenen muhtelif konuları, İnsanın Yaratılışı, Kelami Konular, Rakamlar, Teşbihler, Hikâyeler başlıklarıyla ele aldık.

Tezde işlenen konulara ulaşmak ve karşılaştırma yapabilmek amacıyla çalışmanın sonunda "İhlas Suresi Tefsiri"nin Osmanlı Türkçesiyle yazılmış orijinal halini verdik.

Tez konumu seçerken ve çalışmam sırasında yardımını esirgemeyen değerli danışman hocam Prof. Dr. Hidayet AYDAR'a, çalışmamın her aşamasında desteğiyle yanımda olan aileme teşekkürlerimi sunarım.

Kamile OKULU

İÇİNDEKİLER

ÖZ	III
ABSTRACT	IV
ÖNSÖZ	V
KISALTMALAR LİSTESİ	XI
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

Mustafa b. Muhammed'in Hayatı ve Eserleri

1.1. Hayatı	3
1.2. Eserleri	6
1.2.1. Amme Cüzü Tefsiri	6
1.2.2. Fatıha Suresi Tefsiri	7
1.2.3. İhlas Suresi Tefsiri	8
1.2.4. Mülk Suresi Tefsiri	8
1.2.5. Tezkiretü'l-Evliya Tercümesi	10
1.2.6. Yasin Suresi Tefsiri.....	10
1.3. Sure Tefsirleri	11
1.3.1. Fatıha Suresi Tefsirleri.....	12
1.3.2. İhlas Suresi Tefsirleri	13
1.3.3. Mülk Suresi Tefsirleri	15
1.3.4. Yasin Suresi Tefsirleri.....	15
1.3.5. Diğer Sure Tefsirleri	16

İKİNCİ BÖLÜM

İhlas Suresi Tefsiri

2.1. Genel Olarak İhlas Suresi	18
2.2. İhlas Suresi Tefsiri	20
2.2.1. Birinci Ayet.....	21
2.2.2. İkinci Ayet.....	21
2.2.3. Üçüncü ve Dördüncü Ayet.....	23
2.2.4. Reddiye Olarak İhlas Suresi.....	23
2.3. Tefsirin Yazılış Amacı.....	24
2.4. Tefsirin Kaynakları.....	25
2.4.1. İsim Verdiği Kaynaklar	25
2.4.1.1. Divan-ı Kebir	25
2.4.1.2. Tuhfetu'l-Ebrar	26
2.4.1.3. İhyau Ulumi'd-Din.....	26
2.4.1.4. Yevakitu'l-Hikem	27
2.4.1.5. Tefsiru'l-Kur'an	27
2.4.1.6. Bahru'l-Hakaik.....	28
2.4.1.7. el-Keşf ve'l-Beyan	28
2.4.2. İsim Vermediği Kaynaklar	30

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Mustafa b. Muhammed'in Tefsir Metodu

3.1. Rivayet Yönü	32
3.1.1. Kur'an'ı Kur'an'la Tefsiri.....	32
3.1.2. Kur'an'ı Hadisle Tefsiri	35

3.1.2.1. Sıhhat Açısından Problemlı Hadısler	36
3.1.2.2. Sıhhat Açısından Sağlam Hadısler	36
3.1.2.3. İlk Ravıyi Zıkrettiği Hadısler	37
3.1.3. Arap dili Yardımıyla Tefsiri.....	37
3.1.4. Sahabe ve Tabiin Sözüyle Tefsiri	40
3.2. Dirayet Yönu.....	41
3.2.1. Dualara Yer Vermesi.....	41
3.2.1.1. Duanın Kabulü	44
3.2.2. Farsça Şiirlerden Yararlanması	45
3.2.3. İşari Yorumlara Yer Vermesi.....	49
3.2.3.1. Gayb-Şehadet	50
3.2.3.2. Aşıkâr-Gizli.....	51
3.2.3.3. Meleki-Feleki Çırağ	52
3.2.3.4. Kelime-i Tevhid	53
3.2.3.5. Ashab-ı Kehf	53
3.2.3.6. Marifetullah.....	53
3.2.3.7. İnsanın Yaratılışı	54
3.2.3.8. İman Ağacı	55
3.3. Kur'an İlimleri	56
3.3.1. Kısasu'l-Kur'an	56
3.3.1.1. Âdem (a.s).....	57
3.3.1.2. Ashab-ı Kehf	60
3.3.1.3. İbrahim (a.s)	61
3.3.1.4. İdris (a.s)	63
3.3.1.5. Hz. Meryem.....	63

3.3.1.6. Musa (a.s.).....	64
3.3.1.7. Nuh (a.s.).....	66
3.3.1.8. Süleyman (a.s.).....	66
3.3.1.9. Yunus (a.s.)	68
3.3.1.10. Yusuf (a.s.).....	68
3.3.2. Emsalu'l-Kur'an.....	75
3.3.3. Menkıbeler	77
3.3.3.1. Hallac-ı Mansur.....	77
3.3.3.2. Rabi'atu'l-Adeviyye	78

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Tefsirde İşlenmiş Muhtelif Konular

4.1. İnsanın Yaratılışı.....	79
4.1.1. Anne Rahminde Yaratılmanın Hikmetleri	79
4.1.2. Balçıktan Yaratılmanın Hikmetleri	80
4.1.3. Sudan Yaratılmanın Hikmetleri	81
4.1.4. Topraktan Yaratılmanın Hikmetleri.....	81
4.1.5. İnsanın Oluşumu	82
4.2. Kelami Konular	83
4.2.1. Allah'ın Sıfatları.....	83
4.2.2. Allah'ın İsimleri	84
4.2.2.1. İsm-i Azam:Allah.....	84
4.2.2.2. Allah'ın İsimlerinin Çokluğunun Hikmetleri.....	86
4.2.2.3. Allah'ın “Hu” İsmi.....	87
4.2.2.4. Ru'yetullah.....	87

4.2.2.5. Allah'ın Birliğinin Delilleri.....	88
4.3. Rakamlar	89
4.3.1. Dört Rakamı	89
4.3.2. On İki Rakamı	90
4.4. Teşbihler.....	91
4.5. Hikâyeler	94
SONUÇ.....	99
KAYNAKÇA	101
EKLER.....	110

KISALTMALAR LİSTESİ

A.e:	Aynı eser.
a.s:	Aleyhisselam.
b:	Bin, İbn.
Bkz:	Bakınız.
C:	Cilt.
c.c:	Celle Celaluhu.
Ens:	Enstitüsü.
Fak:	Fakültesi.
h:	Hicri.
Haz:	Hazırlayan.
Hız:	Hazreti.
İFAV:	Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı.
m:	Miladi.
nr:	Numara.
Nşr:	Neşreden.
r.a:	Radiyallahu anh.
s:	Sayfa.
Sad:	Sadeleştiren.
s.a.v:	Sallallahu aleyhi ve sellem.
S:	Sayı.
Trc:	Tercüme eden.
Thk:	Tahkik eden.
T.y:	Tarih yok.
Ünv:	Üniversitesi.
v:	Vefatı.
vr:	Varak.
Yay:	Yayınları.

GİRİŞ

Araştırmanın konusu, Osmanlı Kuruluş Dönemi olan 14. yüzyılda yaşamış müfessir Muslihiddin Mustafa b. Muhammed'in hayatı, eserleri ve "İhlas Suresi Tefsiri" adlı eserinde izlediği tefsir metodudur.

Araştırmamız Kur'an'ı anlama ve anlatma gayesi taşıyan tefsir çalışmalarının Osmanlı Kuruluş Dönemi'ndeki varlığını ve günlük hayatta etkin olan tasavvufi düşüncenin tefsirlerdeki güçlü yansımaları göstermesi bakımından büyük bir önem arz etmektedir. Ayrıca tefsirde yararlanılan kaynaklar, takip edilen yöntem, kullanılan dil açısından eserin yazıldığı döneme dair önemli bilgiler sunmakta ve böylece ilk dönem Osmanlı tefsir kültürüne ayna tutmaktadır.

Araştırmanın amacı ise Osmanlı Kuruluş Dönemi'nde yaşayan müfessir Mustafa b. Muhammed'in şahsiyeti ve eserlerine dair kaynaklardaki farklı bilgileri tetkik ederek meseleye açıklık getirmek, müfessirin dil açısından incelenen¹ ancak tefsir usulü bakımından herhangi bir çalışmaya konu olmayan "İhlas Suresi Tefsiri" adlı eserinde takip ettiği metodu ortaya çıkarmak, bu metodu usul açısından incelemek ve bu itibarla döneminin tefsir sahasındaki çalışmalarına ışık tutmaktır.

Araştırmanın konusunun Osmanlı Kuruluş Dönemi'ne ait bir sure tefsiri olması öncelikle surenin anlaşılmasını gerektirmektedir. Bu sebeple çalışmaya sure tefsirini okuyarak başladık. Ardından müfessirin hayatı, eserleri ve tarih içinde yazılmış sure tefsirleriyle ilgili kaynak taraması sonucu edindiğimiz bilgileri ele aldık. Sonrasında Mustafa b. Muhammed'in tefsirdeki metodunu yansıtacak konuları diğer sure tefsirlerindeki yöntemlerden ve tefsir usulündeki konulardan yola çıkarak belirleyip başlıklar halinde sıraladık. Bundan sonra konu başlıklarına örnek teşkil edecek bölümleri eserden seçtik ve bunları usul açısından incelemeye, böylece müellifin tefsirinde izlediği yolu tespit etmeye çalıştık.

¹ Yusuf Akçay eserin İstanbul Üniv. Nadir Eserler Kütüphanesi, Ahsen Esatoğlu Ankara Milli Kütüphane nüshasını dil açısından incelemiştir. Bkz: Yusuf Akçay, **Mustafa b. Muhammed'in İhlas Suresi Tefsiri: giriş-inceleme-metin-ekler-dizini-sözlük-ıtkıbasım**, Yüksek Lisans Tezi, (Dumlupınar Üniv. Sosyal Bilimler Ens.) Kütahya, 2005, Ahsen Esatoğlu, **İhlas Suresi Metni, Dil Özellikleri ve Sözlük**, Yüksek Lisans tezi, (Ankara Üniv. Sosyal Bilimler Ens.) Ankara, 1987

Tezimizin ana kaynağını müfessirin “İhlas Suresi Tefsiri” adlı Osmanlıca sure tefsirinin Süleymaniye Kütüphanesi nüshası oluşturmaktadır. Bu tefsirin tercümesinde Osmanlıca-Türkçe lügatlardan yararlandık. Ayrıca müfessirin hayatı ve eserleriyle, sure tefsirlerinde konuyla ilgili kitap ve makalelerden, surenin tefsir metodunu incelerken diğer sure tefsirlerindeki yöntemlerden, ayetlerin tespitinde **el-Mu’cemu’l-Mufehres Li Elfazi’l-Kur’ani’l-Kerim** adlı eserden, ayet meallerinde Diyanet İşleri Başkanlığı’nın **Kur’an-ı Kerim Meali**’nden, hadislerin kaynağını araştırırken **Kütüb-ü Tis’a**’dan, kişi ve kavramlarla ilgili bilgi edinirken **Diyanet İşleri Başkanlığı İslam Ansiklopedisi**’nden yararlandık.

Çalışma sırasında eserin el yazması olması, bazı sayfalarda okunmayan veya anlaşılmayan ibarelere rastlanması, müfessirin hayatı ve eserleri hakkında kaynak yetersizliği ile yararlandığı kaynakların çoğuna dair bilgi vermemesi nedeniyle bazı zorluklarla karşılaştık.

BİRİNCİ BÖLÜM

MUSTAFA B. MUHAMMED'İN HAYATI VE ESERLERİ

1.1. HAYATI

Muslihiddin Mustafa b. Muhammed², Beylikler ve Osmanlı Kuruluş Döneminin ilim sahasındaki değerli isimlerden biridir. Kaynaklarda hayatı hakkında yeterli bilgiye ulaşma imkânı olmadığından ulaşabildiklerimizden hareketle kendisini şöyle tanıtabiliriz:

Mustafa b. Muhammed, Hamidoğulları ve İnançoğulları Beylikleri döneminde yaşamış ve yazdığı kısa sure tefsirleriyle tanınmış bir müfessirdir. Isparta/Eğirdir'de doğan müfessirin yaşadığı yıllar 725-764/1324-1362 olarak zikredilse de³ 1324'ten çok önce doğduğunu, 1362'lerde ise hayatta olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü 1333 yılında Eğirdir'i ziyaret eden İbn Battuta, burada "Fakih Muslihiddin" adında bir müderris bulunduğunu söyleyerek müfessirden övgüyle bahsetmiştir.⁴ Yine müfessir, Hızır Bey'e sunduğu Yasin Suresi Tefsiri'nde, 1364 yılında hacca giden Hızır Bey'den hacı diye söz etmektedir.⁵ Ayrıca müfessirin Yasin ve Tebareke tefsirinin mukaddimesinde tefsirlerini İshak Bey Murad Arslan'a sunduğunu gösteren ifadeler ve İshak Bey Murad Arslan'ın 1362 tarihli sikkesinin varlığı ile beyliğini 1368'e kadar devam ettirdiği bilgileri göz önünde tutulursa müfessirin bu tarihlerde hayatta olduğu fikrine ulaşılabilir.⁶

² Müfessir, adını tezimize kaynak olan İhlas Suresi Tefsiri'nde Mustafa b. Muhammed olarak zikretmiştir. Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi Bölümü nr. 427/2, vr. 140.

³ Bkz. Ziya Demir, **Osmanlı Müfessirleri ve Tefsir Çalışmaları (Kuruluştan X/XVI. Asrın sonuna kadar)**, Doktora Tezi, (Marmara Üniv. Sosyal Bilimler Ens.) İstanbul, 1994, s. 450., Ahmet Faruk Güney, "Gaza Devrinde Kur'an'ı Yorumlamak" (Fetih Öncesi Osmanlı Müfessirleri), İstanbul, **Divan İlmî Araştırmalar Dergisi**, 2005, S. 18., s. 210.

⁴ İbn Battuta, **Rihletü İbn Battuta (Tuhtetu'n-Nuzzar fi Garaibi'l-Emsar ve Acaibi'l-Esfar)**, Thk:Abdülhadi Tazi, Rabat, Akademiyetü'l-Memleketi'l-Mağribiyye, 1997, C. 2., s. 168.

⁵ Ali Öztürk, "Eğirdir'de Yaşamış Bir Türk Âlimi: Muslihiddin Mustafa bin Muhammed ve Eserleri", Tarihi, Kültürel, Ekonomik Yönleri ile Eğirdir, **1. Eğirdir Sempozyumu**, Isparta, 2001, s. 733-735.

⁶ Muhammet Yelten, "Anadolu Sahasında Yapılmış Sure Tefsirleri ve Bu Tefsirlerin Türk Dili Açısından Önemi", **Uluslararası Osmanlı Türkçesi Öncesi: Eski Türkiye Türkçesi Toplantısı**, İstanbul, 1999, s. 250.

Bursalı Mehmet Tahir müfessir Mustafa b. Muhammed'i, başka bir müellifle karıştırmış ve onu Mustafa b. Muhammed Ankaravi olarak tanıtmıştır.⁷ Bursalı, müfessirin eski Osmanlı âlimlerinden biri olduğunu belirtmiş, Şehzade Süleyman adına yazılmış bir Mülk Suresi Tefsiri'nin; ayrıca mucize, öğüt, üç ayların ve salavatın faziletleri ile eski hikâyelerden söz eden **Hallunnasihin** adlı bir eserinin bulunduğunu söylemiştir.⁸ Ancak müfessirin yaşadığı bölgenin Ankara'yla ilgisinin olmaması, **Hallunnasihin**⁹ adlı eserde yararlanılan kaynakların müfessirimizin yaşadığı dönemden sonra yazılması ve bu eserde kullanılan üslup Muslihiddin Mustafa b. Muhammed ile Mustafa b. Muhammed Ankaravi'nin farklı kişiler olduğunu göstermektedir.¹⁰

Müfessir Mustafa b. Muhammed, iyi bir eğitim görmüş; Medine, Şam, Mısır ve Irak'ta bulunmuştur. Eğirdir'de "Taş Medrese" olarak da anılan Dünder Bey medresesinde müderrislik¹¹, Denizli Beyliği'nde (Lâdik) kadılıkudatlık görevlerini yerine getirmiştir.¹²

İbn Battuta, Eğirdir ziyaretinde Mustafa b. Muhammed'in medresesine misafir olmuş ve O'nu müderris, âlim, hacı, canayakın, faziletli bir insan olarak tanıtmıştır. Ayrıca O'nun açık ve anlaşılır bir dili olduğunu, Mısır ve Şam'da eğitim gördüğünü, bir süre Irak'ta ikamet ettiğini ve medresesinde kendilerini en güzel şekilde karşıladığını belirtmiştir.¹³

⁷ Bu durum, Bursalı'nın verdiği bilgilere dayanan birçok araştırmacı tarafından tekrarlanmıştır.

⁸ Bursalı Mehmet Tahir, **Osmanlı Müellifleri**, Sad: A.fikri Yavuz, İsmail Özen, İstanbul, Meral Yay., T.y., C.1., s. 385.

⁹ Mustafa b. Muhammed Ankaravi'ye ait olan **Hulvü'n-Nasihin** adlı bu eser üzerinde Beyza Bılıkçı yüksek lisans çalışması yapmıştır. Çalışmasında Muslihiddin Mustafa b. Muhammed ile Mustafa b. Muhammed Ankaravi'nin farklı kişiler olduğu görüşünün bulunduğunu söylemiş, ancak kendisi onların aynı kişi olduğunu kabul etmiştir. Bunu Muslihiddin'e ait sure tefsirlerini Ankaravi'nin eserleri olarak zikretmesinden anlamak mümkündür. Bkz. Beyza Bılıkçı, **Ankaralı Mustafa Bin Muhammed ve Hulvü'n-Nasihin Dil İncelemesi-Metin-Sözlük**, Yüksek Lisans Tezi, (İstanbul Kültür Ünv. Sosyal Bilimler Ens.) İstanbul, 2009, s. 3-4.

¹⁰ Öztürk, "Eğirdir'de Yaşamış Bir Türk Âlimi: Muslihiddin Mustafa bin Muhammed ve Eserleri", s. 731-732.

¹¹ Said Kofoglu, "Hamidoğulları", **DİA**, C. 15, s. 475.

¹² Mustafa Özkan, "Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Yapılmış Kur'an Tercümeleleri", **Tarihten Günümüze Kur'an'a Yaklaşımlar**, İlim Yayma Vakfı Kur'an ve Tefsir Akademisi, İstanbul, Özkan Matbaacılık, 2010, s. 531., Abdülhamit Birişik, "Osmanlı Döneminde Türkçe Tefsirler", **Başlangıçtan Günümüze Türklerin Kur'an Tefsirine Hizmetleri (tartışmalı ilmi toplantı)**, İstanbul, Marmara Ünv. İlahiyat Fak., 2011, s. 234.

¹³ İbn Battuta, **Rihletu İbn Battuta(Tuhfetu'n-Nuzzar fi Garaibi'l-Emsar ve Acaibi'l-Esfar)**, s. 167.

Muslihiddin Mustafa'nın çalışmamıza konu olan İhlas Suresi Tefsiri'nde Farsça beyitlere çokça yer vermesinden hareketle Farsça'yı; Sa'lebi, Semerkandi ve Necmuddin Daye gibi müfessirlerden yararlanmasından yola çıkarak Arapça'yı iyi bildiği söylenebilir. Ayrıca müfessirin kıssalarla ilgili zengin bir birikime sahip olduğu, Mevlana'ya derin bir muhabbet beslediği ve mutasavvıf bir şahsiyet olduğu fikrine ulaşılabilir.

Mustafa b. Muhammed, Hatiboğlu Muhammed'in **Letaifname** adlı eserinin mukaddimesinde beyitler halinde şöyle tanıtılmıştır:

“Kimdür ol medh itdüğüm iy şehriyar?
İlmile meşhur-u bellü, aşikâr
Kazıyye'l kuzzat-ı şeh-i Laziki
Hükm içinde saklar idi yazıkı,
Muslihu'ddin-i Muhammed'dür heman
Tayyeba'llahu sera (hu) dur aman

Sure-i Mülk tefsirin fikr eylemiş
Hoş hikayetler bile zikr eylemiş,
Ben dahi çün okıdum buldum safa,
Vus'u takat ol yola kıldım vefa,
Nazm kıldım hep kamu uçdan uca
Okıyanlar göreler kim hal nice”¹⁴

Bu beyitlerde Hatiboğlu, Mustafa b. Muhammed'in ilmiyle meşhur olduğu, Lâdik şehrinde kadılık yaptığı, Mülk suresini tefsir ettiği ve yazdığı tefsirde güzel hikâyeler anlattığı bilgilerine yer vermiştir. Ayrıca tefsiri okuyarak kendisinin huzur bulduğunu belirtmiş, müfessire dua etmiştir.

¹⁴ M.Esad Coşan, “XV. Asır Türk Yazarlarından Muslihuddin Hamidoğulları ve Hızır Bey”, Ankara, **Vakıflar Dergisi**, 1981, S. 13., s. 103.

1.2. ESERLERİ

İhlas Suresi müfessiri Mustafa b. Muhammed'in eserlerinin sayısı belli değildir.¹⁵ Araştırmamız sonucu kendisine nispet edilen eserlerin **Tezkiretü'l-Evliya Tercümesi** ve 5 adet sure tefsiri olduğunu gördük. Osmanlı'nın ilk döneminde yazılan bu sure tefsirleri, Türkçe'nin gelişim seyrini inceleme imkânı açısından çok önemli görülmüştür. Çünkü Selçuklular döneminde başlayan dil çalışmaları Osmanlılar döneminde hız kazanmıştır. Bu dönemde Arapça ve Farsça'dan tercüme yapılmış, tasavvuf ve din alanında risaleler kaleme alınmış ve menkıbeler yazılmıştır.¹⁶ Mustafa b. Muhammed'in araştırmamıza konu olan **İhlas Suresi Tefsiri** de bahsi geçen alanlarda yoğunlaşması ve Osmanlı ilk dönem eserlerinin temel özelliklerini yansıtmaya bakımından büyük bir öneme sahiptir.

Şimdi bu eserleri daha yakından tanıyalım:

1.2.1. AMME CÜZÜ TEFSİRİ

Mustafa b. Muhammed'in yazdığı tefsirlerden biri olan Amme Cüzü Tefsiri'nin tercüme tarihi belli değildir, ancak eserin Süleyman Paşa (v.1357) için yazıldığı dikkate alınırca tefsirin 14. yüzyıl ortalarında yazıldığı düşünülebilir.

¹⁵ Bu durum Muslihiddin Mustafa b. Muhammed ile Mustafa b. Muhammed Ankaravi'nin karıştırılmasından kaynaklanmış olmalıdır. Mesela Ziya Demir, müfessirden "Ankaravi" nisbesiyle bahseder ve **Hallunnasihin, Mülk Suresi Tefsiri, Fatıha Suresi Tefsiri, Yasin Suresi Tefsiri, İhlas Suresi Tefsiri** adlı eserlerini zikreder. Bkz: Demir, **Osmanlı Müfessirleri ve Tefsir Çalışmaları, (Kuruluşun X/XVI. Asrın sonuna kadar)** s. 451-452. Ayrıca Ali Öztürk; **Tebareke Tefsiri, Yasin Tefsiri, Fatıha Tefsiri, İhlas Suresi Tefsiri, Tezkiretü'l-Evliya Tercümesi** adlı eserlerinden söz etmektedir. Bkz: Öztürk, "Eğirdir'de Yaşamış Bir Türk Âlimi: Muslihiddin Mustafa bin Muhammed ve Eserleri", s. 738. Muhammed Abay; Mustafa b. Muhammed'in **Mülk Suresi Tefsiri, Fatıha Suresi Tefsiri, İhlas Suresi Tefsiri, Yasin Suresi Tefsiri** adlı eserlerinin bulunduğunu belirtir. Bkz: Muhammed Abay, "Osmanlı Döneminde Yazılan Tefsir ile İlgili Eserler Bibliyografyası", İstanbul, **Divan İlmi Araştırmalar Dergisi**, 1999, S. 6., s. 288. Ve Mustafa Özkan ise kitabında müfessir için önce "Ankaralı Mustafa b. Muhammed" ismini zikretmiş; **İhlas Tefsiri, Fatıha Tefsiri, Tebareke Tefsiri** ve **Hallunnasihin** adlı eserlerinin bulunduğunu belirtmiştir. Ancak daha sonra kaleme aldığı makalesinde müfessirin 5 sure tefsirinden söz ederek "Ankaralı" nisbesini zikretmemiştir. Bkz: Mustafa Özkan, **Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2009, s. 69. ve Özkan, "Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Yapılmış Kur'an Tercümeleleri", **Tarihten Günümüze Kur'an'a Yaklaşımlar**, s. 531-548.

¹⁶ Demir, **Osmanlı Müfessirleri ve Tefsir Çalışmaları, (Kuruluşun X/XVI. Asrın sonuna kadar)** s. 451-452.

Mustafa b. Muhammed bu tefsirinde rivayet yöntemini kullanmıştır. Sureleri tefsir ederken önce surelerin faziletleri, ardından sebab-i nüzullere yer vermiş daha sonra ayetlerin tercümelerini yapmıştır. Tefsirde konuyla ilgili ayetlere, çeşitli hikâyelere, öğütlere ve müfessirlerin görüşlerine yer vermiştir.¹⁷

Amme Cüzü Tefsiri'nin bir nüshası Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Seminer Kitaplığında¹⁸; diğeri Yapı Kredi Sermet Çiftler Araştırma Kütüphanesinde¹⁹ yer almaktadır. Seminer kitaplığındaki yazmada Yasin, Tebareke, Amme ve Fatiha tefsiri bir arada bulunmaktadır. Bu nüshada Amme Cüzü Tefsiri 192 varaktan oluşan yazmanın 111-181 yaprakları arasında yer almaktadır. Sermet Çiftler Kütüphanesindeki nüshada ise 260 varaktan oluşan yazmanın 105-255 varakları arasında bulunmaktadır. Nüshalar arasında oldukça farklılık olan tefsirin farklı eserler olduğu söylenmektedir.²⁰

1.2.2. FATİHA SURESİ TEFSİRİ

Mustafa b. Muhammed, Fatiha Suresi Tefsiri'ni İnançoğullarından Murad Arslan Bey adına telif etmiştir.²¹ Müfessir bu tefsirde akıcı ve sade bir dil kullanmış, tefsirler ve hadislerden yararlanmış. Ayrıca hikâyelere ve nükteli sözlere yer vermiştir. Tefsirin bir nüshası İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde yer almaktadır.²² Bu nüsha Özcan Tabaklar tarafından

¹⁷ Özkan, “Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Yapılmış Kur'an Tercümeleleri”, **Tarihten Günümüze Kur'an'a Yaklaşımlar**, s. 548-549.

¹⁸ Bu nüsha üzerinde Ulya Nisar ve Özcan Tabaklar yüksek lisans çalışması yapmıştır. Ulya Nisar, **Amme Cüzü Tefsiri**, Yüksek Lisans Tezi, (İstanbul Üniv. Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Ens.) İstanbul, 1987 ve Özcan Tabaklar, **Amme Cüzü Tefsiri**, Yüksek Lisans Tezi, (İstanbul Üniv. Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Ens.) İstanbul, 1987 Yapılan çalışmalarla ilgili bkz. Gülden Sağol, “Kur'an'ın Türkçe Tercüme ve Tefsirleri Üzerinde Yapılan Çalışmalar”, **Türklük Araştırmaları Dergisi**, İstanbul, 1997, S. 8., s. 385 ve 391-393.

¹⁹ Bu nüshayı Hatice Tören yayınlamıştır. Hatice Tören, **Eski Anadolu Türkçesi Dönemine Ait Amme Cüzü Tefsiri-Metin-İnceleme-Tıpkıbasım-Dizin**, İstanbul, Çantay Yay., 2007

²⁰ Özkan, “Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Yapılmış Kur'an Tercümeleleri”, **Tarihten Günümüze Kur'an'a Yaklaşımlar**, s. 548-549.

²¹ Öztürk, “Eğirdir'de Yaşamış Bir Türk Âlimi : Muslihiddin Mustafa bin Muhammed ve Eserleri”, s. 738., Coşan, “XV. Asır Türk Yazarlarından Muslihuddin Hamidoğulları ve Hızır Bey”, s. 103., Akçay, **Mustafa b. Muhammed'in İhlas Suresi Tefsiri: giriş-inceleme-metin-ekler-dizini-sözlük-tıpkıbasım**, s. 4. Demir, **Osmanlı Müfessirleri ve Tefsir Çalışmaları (Kuruluştan X/XVI. Asrın sonuna kadar)**, s. 451.

²² İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü İhtisas Kitaplığı (nr.3779)

yayınlanmıştır.²³ Ayrıca tefsirin İstanbul Üniversitesi Kütüphanesinde ve Ankara Umumi Kütüphanede nüshaları bulunmaktadır.²⁴

1.2.3. İHLAS SURESİ TEFSİRİ

Mustafa b. Muhammed'in İhlas Suresi Tefsiri ile ilgili bilgi ikinci bölümde verilecektir.

1.2.4. MÜLK SURESİ TEFSİRİ

Mustafa b. Muhammed'in eserlerinden biri de Mülk Suresi Tefsiri'dir. 14. yüzyılın ilk yarısında yazılan bu tefsir; Orhan Bey'in oğulları Murad ve Süleyman'a, Hızır b. Gölbeği'ne, Murad Arslan'ın oğlu İshak Bey'e takdim edilmiştir.²⁵ Birden fazla kişiye sunulan bu tefsirin birçok nüshası bulunmaktadır.²⁶ Nüshalar arasında büyük farklılıklar vardır.

Muslihiddin Mustafa tefsirinde, surenin faziletlerinden söz ettikten sonra sebab-i nüzule yer vermiş, ardından ayetleri tefsir etmiştir. Müfessir insanları irşat gayesi taşıyan bu eserinde birçok hadis, mesel, hikâye, ibret verici söz, Farsça beyit ve rivayete yer vermiştir.²⁷ Tefsirinde birçok kaynaktan istifade eden müellif bazen kitap adını belirtmeden genel ifadeler kullanmış, bazen sadece şahıs isimleri

²³ Özcan Tabaklar, "Anadolu Sahasında Yazılmış Bir Sure Tefsiri", **İlmi Araştırmalar Dergisi**, İstanbul, 2003, S. 16., s. 97-116.

²⁴ Özkan, "Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Yapılmış Kur'an Tercümeleleri", **Tarihten Günümüze Kur'an'a Yaklaşımlar**, s. 531.

²⁵ Özkan, "Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Yapılmış Kur'an Tercümeleleri", **Tarihten Günümüze Kur'an'a Yaklaşımlar**, s. 542. Öztürk, "Eğirdir'de Yaşamış Bir Türk Âlimi: Muslihiddin Mustafa bin Muhammed ve Eserleri", s. 738., Akçay, **Mustafa b. Muhammed'in İhlas Suresi Tefsiri: giriş-inceleme-metin-ekler-dizini-sözlük-tıpkıbasım**, s. 4., Osman Fikri Sertkaya, "XIV. Yüzyıl Müfessirlerinden Muhammed Oğlu Mustafa (=Mustafa bin Muhammed)'in Sure Tefsirleri Üzerine", Yayına haz: Mustafa Özkan, Enfel Doğan, **Uluslararası Eski Anadolu Türkçesi Araştırmaları Çalıştayı**, İstanbul, 2010, s. 397.

²⁶ Adnan Ötügen Kütüphanesi (nr.329), Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi (nr.99), Süleymaniye Kütüphanesi Hafid Efendi Bölümü (nr.479/10), Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Bölümü (nr.305), İstanbul Üniv. Edebiyat Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Seminer Kitaplığı (nr.3779), İstanbul Üniv. Nadir Eserler Bölümü (nr. T.y./7), İstanbul Atatürk Kütüphanesi Muallim Naci Cevdet Yazmaları (nr.110), İzzet Koyunoğlu Kütüphanesi (nr.13392), Millet Kütüphanesi Ali Emiri Şer'iyye Bölümü (nr.821/2) Bkz: Öztürk, "Eğirdir'de Yaşamış Bir Türk Âlimi: Muslihiddin Mustafa bin Muhammed ve Eserleri", s. 738.

²⁷ Özkan, "Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Yapılmış Kur'an Tercümeleleri", **Tarihten Günümüze Kur'an'a Yaklaşımlar**, s. 542-543.

vermekle yetinmiştir. Müfessirin eserinde yararlandığı kaynaklardan bazıları şunlardır: **Tefsiru Ebilleys, Tefsiru Kevaşi, Tefsiru Şafii, Tefsiru Sa'lebi, Tefsiru Kuşeyri, Necmeddin Nesefi Tefsiri, Tefsiru Nisaburi , Hakaiku Sülemi, Enisu'l-Esrar, Enisu'n-Nüfus, Düsturu'l-Müzekkirin, Acaibu'l-Masnu'at, Letaifu Kur'an, Nuru'l-Kulub.**²⁸

Mülk Suresi Tefsiri'nin Süleymaniye Kütüphanesi Hafid Efendi Bölümü (nr.479) nüshasının özellikleri şunlardır: Risale 195x123 ebadında, mukavva ciltli mecmuanın 107-130 varakları arasında bulunmaktadır. Varakları sağlam, nohudi renkli, aharlı ve filigransızdır. Sayfalar 25 satırdan oluşmaktadır. Orta incelikte bir uçla yazılan talik yazıda nükte, mucize, kıssa, hikâye, beyt, mev'ıza, beşaret ve rubaî gibi kelimeler kırmızı, diğer kısımlar siyah mürekkeple yazılmıştır.²⁹

Mülk Suresi Tefsiri üzerinde birçok çalışma yapılmıştır. Kayahan Erimer³⁰ doktora; Hasan Şimşek³¹, Ulaş Yıldız³², Gamze Sönmez³³, Feryal Korkmaz³⁴, Ali Özcan³⁵ yüksek lisans yapmıştır.³⁶

²⁸ Mustafa b. Muhammed **Tefsir-i Sure-i Mülk**, Haz: Mustafa Özel, İzmir, Birleşik Matbaacılık, 2005, s. XII-XIII.

²⁹ Demir, **Osmanlı Müfessirleri ve Tefsir Çalışmaları**, s. 452-453.

³⁰ Kayahan Erimer, **Tebareke Tefsiri: metin-inceleme-dizin**, Doktora Tezi, (Ankara Üniv. Dil ve Tarih-Coğrafya Fak.), Ankara, 1976

³¹ Hasan Şimşek, **Tefsiru Sureti'l- Mülk (inceleme-metin-dizin)**, Yüksek Lisans Tezi, (Cumhuriyet Üniv. Sosyal Bilimler Ens.) Sivas, 2006

³² Ulaş Yıldız, **Muhammet Oğlu Mustafanın xiv. Yüzyılda Yazdığı Çağdaş Tefsirin Dil Yorumu**, Yüksek Lisans Tezi, (İstanbul Üniv. Sosyal Bilimler Ens.) İstanbul, 2004

³³ Gamze Sönmez, **14. Yüzyılda Yazılmış Mülk Suresi Çevirisi Üzerine Dil İncelemesi**, Yüksek Lisans Tezi, (İstanbul Üniv. Sosyal Bilimler Ens.), İstanbul, 2006

³⁴ Feryal Korkmaz, **Mülk Suresi Tefsiri-(1b-31a) giriş-gramer-metin-dizin**, Yüksek Lisans Tezi, (İstanbul Üniv. Sosyal Bilimler Ens.) İstanbul, 2000

³⁵ Ali Özcan, **Tebareke Tefsiri (metin-gramer notları-sözlük)**, Yüksek Lisans Tezi, (Gazi Üniv. Sosyal Bilimler Ens.) Ankara, 1987

³⁶ Sağol, "Kur'an'ın Türkçe Tercüme ve Tefsirleri Üzerinde Yapılan Çalışmalar", s. 379-396., Özkan, "Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Yapılmış Kur'an Tercümeleleri", **Tarihten Günümüze Kur'an'a Yaklaşımlar**, s. 543.

1.2.5. TEZKİRETÜ'L-EVLİYA TERCÜMESİ

Feridüddin Attar'ın (v.618/1221) evliya menkıbelerini içeren Farsça eseri Tezkiretü'l-Evliya'nın kütüphanelerde birçok yazma tercümesi bulunmaktadır.³⁷ Bunların çoğu Sinan Paşa'ya (v.1486) ait olduğundan, ondan önce yapılan ve mütercimi belli olmayan tercümelemler de Sinan Paşa'ya atfedilmiştir. Ancak bunlardan biri Mustafa b. Muhammed'e ait olup Aydınolu Mehmet Bey'in isteği üzerine meydana getirilmiştir. Eserin nüshası Süleymaniye Kütüphanesi Veliyüddin Efendi (nr.1643) bölümünde yer almaktadır.³⁸

1.2.6. YASİN SURESİ TEFSİRİ

Mustafa b. Muhammed Yasin Suresi Tefsiri'ni³⁹ 1300-1391 yıllarında Burdur, Isparta, Antalya çevresinde hüküm süren Hamidoğullarından Hızır b. Gölbeyi'ne ve 1261-1368 yıllarında Denizli ve çevresine hâkim olan İnançoğullarından Murad Arslan Bey'e sunmuştur.⁴⁰ Bu tefsirin yazıldığı tarih ise belli değildir.⁴¹

Müfessir sureyi tefsir ederken birçok kaynaktan yararlanmış, eserinde önce surenin faziletinden söz etmiş; ardından Kur'an'ın kalbi olması konusuna değinmiştir. Ayetleri tefsir ederken ayetler, hadisler, müfessirlerin görüşleri, menkıbeler, hikâyeler ve kıraatlardan istifade etmiştir.⁴²

³⁷ Reşat Öngören, "Tezkiretü'l-Evliya", **DİA.**, C. 41, s. 74.

³⁸ Öztürk, "Eğirdir'de Yaşamış Bir Türk Âlimi: Muslihiddin Mustafa bin Muhammed ve Eserleri", s. 739., Coşan, "XV. Asır Türk Yazarlarından Muslihiddin Hamidoğulları ve Hızır Bey", s. 104., Akçay, **Mustafa b. Muhammed'in İhlas Suresi Tefsiri: giriş-inceleme-metin-ekler-dizini-sözlük-ıtkıbasım**, s. 4. Ancak Osman Fikri Sertkaya eserinde zikredilen müstensih adının farklı olmasını sebep göstererek eserin müfessire ait olamayacağını savunmaktadır. Bkz: Sertkaya, "XIV. Yüzyıl Müfessirlerinden Muhammed Oğlu Mustafa (=Mustafa bin Muhammed)'in Sure Tefsirleri Üzerine", s. 424.

³⁹ Ancak Mustafa Öztürk surenin müellifinin Hızır Bey olduğunu kaydetmiştir. Bkz. Mustafa Öztürk, "Osmanlı Tefsir Kültürüne Panoramik Bir Bakış" **Osmanlı Toplumunda Kur'an Kültürü ve Tefsir Çalışmaları**, Ankara, Özkan Matbaacılık, 2011, s. 138.

⁴⁰ Sertkaya, "XIV. Yüzyıl Müfessirlerinden Muhammed Oğlu Mustafa (=Mustafa bin Muhammed)'in Sure Tefsirleri Üzerine", s. 413.

⁴¹ Öztürk, "Eğirdir'de Yaşamış Bir Türk Âlimi: Muslihiddin Mustafa bin Muhammed ve Eserleri", s. 738., Coşan, "XV. Asır Türk Yazarlarından Muslihiddin Hamidoğulları ve Hızır Bey", s. 104.

⁴² Özkan, "Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Yapılmış Kur'an Tercümelemleri", **Tarihten Günümüze Kur'an'a Yaklaşımlar**, s. 538-539.

Yasin Suresi Tefsiri'nin çeşitli nüshaları birçok kütüphanede yer almaktadır.⁴³ Bunlar İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü İhtisas Kitaplığı (nr.3779), Konya İzzet Koyunoğlu Kütüphanesi (nr.13391), Milli Kütüphane Yazmalar Bölümü'nde yer almaktadır. Ayrıca Süleymaniye Kütüphanesi İbrahim Efendi Bölümü (nr.140), Millet Kütüphanesi Ali Emiri Şer'iyye Bölümü (nr.58-59), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Genel Kitaplığı Nadir Eserler (nr.2495-188)'de Hızır Bey Çelebi adına yazılan Yasin tefsiri nüshaları bulunmaktadır. Sure hakkında Mehmet Yusuf⁴⁴ bitirme tezi; Almazbek Jarkynbaev⁴⁵, Nadide Gürbüz⁴⁶, Mehmet Kara⁴⁷, Funda Sezgin⁴⁸ yüksek lisans tezi hazırlamıştır. Ayşe Hümeyra Aslantürk Yasin Suresi Tefsiri'nin⁴⁹ Süleymaniye Kütüphanesi nüshasını yayınlamıştır.⁵⁰

1.3. SURE TEFSİRLERİ

İnsanlığın kurtuluş rehberi Kur'an'ı hayatının mihenk taşı yapmak isteyen Müslümanlar O'nu anlamak, anlamlandırmak, anlatmak ve yaşamak için İslam Tarihi boyunca birçok faaliyette bulunmuştur. Hiç şüphesiz bu faaliyetlerin en önemlisi tefsir sahasındaki çalışmalar olmuştur. Bu çalışmalar sonucu bazen Kur'an'ın bütününe ele alıp açıklayan, bazen de belli başlı sureleri tefsir eden eserler ortaya çıkmıştır.

⁴³ Akçay, **Mustafa b. Muhammed'in İhlas Suresi Tefsiri: giriş-inceleme-metin-ekler-dizini-sözlük-tıpkıbasım**, s. 5.

⁴⁴ Mehmet Yusuf, **Yasin Tefsiri ve İndeks**, Lisans Tezi, (İstanbul Üniv. Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü), İstanbul, 1968

⁴⁵ Almazbek Jarkynbaev, **XIV. Yüzyılda Yazılmış Bir Sure Tefsiri Üzerine Dil İncelemesi**, Yüksek Lisans Tezi, (İstanbul Üniv. Sosyal Bilimler Ens.) İstanbul, 2005

⁴⁶ Nadide Gürbüz, **Mustafa İbni Muhammed Ankaravi Yasin Suresi Tefsiri**, Yüksek Lisans Tezi, (Gazi Üniv. Sosyal Bilimler Ens.) Ankara, 1986

⁴⁷ Mehmet Kara, **Yasin Suresi Tefsiri (inceleme-metin-sözlük-tıpkıbasım)**, Yüksek Lisans Tezi, (Gazi Üniv. Sosyal Bilimler Ens.) Ankara, 1988

⁴⁸ Funda Sezgin, **14.Yüzyıla Ait Bir Yasin Suresi Tefsiri Üzerinde Sentaks Çalışması**, Yüksek Lisans Tezi, (Pamukkale Üniv. Sosyal Bilimler Ens.) Denizli, 1997

⁴⁹ Aslantürk surenin müellifinin Hızır Bey olduğunu ileri sürmüştür. Bkz: Ayşe Hümeyra Aslantürk, **Yasin-i Şerif Tefsiri**, İstanbul, Eksen Matbaası, 1997

⁵⁰ Özkan, "Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Yapılmış Kur'an Tercümeleleri", **Tarihten Günümüze Kur'an'a Yaklaşımlar**, s. 539.

Müfessirlerin sure tefsirine yönelmesinde birçok faktör etkili olmuştur. Bunlardan en önemlisi surelerin faziletleri ve surelerle ilgili hadis literatüründe bulunan rivayetlerdir. Ayrıca Kur'an'a hizmet amacı, hastalık, yaşlılık, Kur'an'ın tümünü tefsir etmenin zorluğu gibi nedenler de sure tefsirlerinin yazılmasında etkin rol oynamıştır.⁵¹ Bazı sure tefsirleri de mukarrirlik, kadılık, müderrislik ve vaizlik gibi görevlere gelmek için yapılan sınav sorularına cevap veya bir üst makama yükselmek için yazılmıştır. Bunlardan başka felsefi bir görüşü savunmak ya da kelami bir meseleyi açıklamak için yazılan sure tefsirleri de bulunmaktadır.⁵²

Müellifimiz ağırlıklı olarak sure tefsirleri yazdığı için biz burada tarih boyunca yazılmış sure tefsirleri hakkında bilgi vermek istiyoruz. Söz konusu sure tefsirlerinden bir kısmı ve müfessirleri şunlardır:

1.3.1. FATİHA SURESİ TEFSİRLERİ

Fatiha Suresi, faziletiyle ilgili hadisler bulunması⁵³ ve Kur'an-ı Kerim'in ana konularını özetleyen bir nitelikte olması hasebiyle tefsirine en çok önem verilen surelerden biridir. Surenin namazda okunmak zorunda olması bu önemi daha da arttırmıştır. İslam Tarihi boyunca Fatiha Suresi'ni ele alan birçok tefsir yazılmıştır. Bunlardan bazıları şunlardır:

Ragıp el-İsfahani (v.425/1033) *Tefsiru Sureti Fatihati'l-Kitab*, Fahrüddin Muhammed b. Ömer er-Razi (v.606/1209) *Mefatihü'l Ulum*, Sadruddin Ebu'l Meali Muhammed b. İshak el-Konevi (v.673/1274) *İ'cazu-l Beyan fi Tefsiri Ümmi'l-Kur'an*, Abdullah Yafii (v.768/1367) *el-Envaru'l-La'iha Fi Esrari-l Fatiha*, Şemsüddin Muhammed b. Hamza (Molla Fenari) (v.834/1431) *Aynu'l A'yan*⁵⁴, Yakub b. Osman el-Gaznevi (v.851/1447) *Tefsiru'l-Fatiha*, Yazımcıade (v.855/1451)

⁵¹ Ali Akay, "Muslihüddin el-Lari'nin Tefsiru Sureti'l- Kadr İsimli Risalesi", Diyarbakır, **Dicle Üniv. İlahiyat Fak. Dergisi**, 2007, C. 9., S. 1., s. 94.

⁵² Mahmut Ay "Osmanlı Geleneğinde Tefsir Faaliyetleri", **Tefsir El Kitabı**, Editör: Mehmet Akif Koç, Ankara, Grafiker Yay., 2012, s. 309.

⁵³ Bunlardan bazıları için bkz. Buhari, Tefsir, 1., Fedailü'l- Kur'an, 9., Tıb, 34., Ebu Davud, Tıb, 19., İbn Mace, Edeb, 52.

⁵⁴ Karamanoğlu Mehmet Bey'e ithaf edilen bu eser işari tefsir örneğidir. Çeşitli kütüphanelerde yazması bulunan tefsir Süleymaniye Kütüphanesinde kayıtlıdır. Eser üzerinde Zülfikar Durmuş yüksek lisans çalışması yapmıştır. Bkz. İbrahim Hakkı Aydın, "Molla Fenari", **DİA.**, C. 30, s. 246.

Tefsiru'l-Fatiha, Molla Hüsrev (v.885/1480) *Risale Fi Esrari'l Fatiha*, Cemal Halveti (v.899/1494) *Tefsiru'l Fatiha ve'd-Duha*, Celaleddin Devvani (v.908/1502) *Tefsiru'l Fatiha*, Bayezid Halife (v.922/1516'dan sonra) *Secencelü'l Ervah*, Sın'ullah el-Halili (v.939/1531) *Tefsiru Surati'l-Fatiha*, Kemal Paşazade (v.940/1534) *Risale fi Tefsiri Fatihati'l Kitab*, Muhyiddin b. Hüsameddin Kara Çelebi (v.965/1557) *Tefsiru Sureti'l-Fatiha*, Nureddinzade Muslihuddin (v.981/1573) *Tefsiru Sureti'l Fatiha*, Şeyhulislam Zekeriya Efendi (v.1001/1592) *Tefsir-i Fatiha*, Ahmed b. Ruhullah el-Ensari el-Cabiri (v.1008/1600) *Tefsiru Surati'l-Fatiha*, İsmail b. Ahmed Ankaravi (v.1041/1631) *Futuhât-i Ayniye*, İlmî Dede el-Mevlevî el-Bağdadi (v.1020/1611) *Tefsiru Surati'l-Fatiha*, Muhammed b. Musa el-Bosnevi (v.1046/1637) *El-Hadi*, Abdulmecid es-Sivasi (v.1049/1639) *Tefsiru Sure-i Fatiha*, Niyazi Mısri (v.1105/1694) *Tefsiru Fatihati'l Kitab*, İsmail Hakkı Bursevi (v.1137/1725) *Tefsir-i Sureti'l Fatiha*, Yusufzade Abdullah Hilmi Efendi (v.1167/1753) *en-Nefhatu'l-Fayihâ fi Tefsiri Surati'l-Fatiha*, Ebubekir Amidi (v.1190/1776) *Tefsiru Fatiha*, Müstakimzade (v.1202/1788) *Tefsiru'l-Fatiha*, İsmail b. Mehmed el-Konevi (v.1194/1779) *Tefsiru Surati'l-Fatiha*, Murteza Zebidi (v.1205/1791) *et-Tarikatul Vazihâ İla Esrari'l Fatiha*, Gazzizade Abdullatif (v.1247/1831) *Tefsiru'l-Fatiha*, Abdulkerim Vardari (v.1300/1882) *Tefsir-i Fatiha*, Manastırlı İsmail Hakkı (v.1330/1914) *Tefsiru Surati'l-Fatiha*, Şükrü Paşa (v.1330/1914) *Tefsiru Surati'l-Fatiha*, Esad Erbili (v.1350/1931) *Fatiha-i Şerife Tercümesi*.⁵⁵

1.3.2. İHLAS SURESİ TEFSİRLERİ

İhlas Suresi; hakkında Kur'an'ın üçte birine denk olduğunu belirten hadis bulunması⁵⁶, tevhid inancını kısa ve öz ele alması sebebiyle tefsiri çokça yapılan surelerden biridir. Bu sureye ait bazı tefsirler ve müfessirleri şunlardır:

Hallac-ı Mansur (v.309/922) *Tefsiru Sureti Kul Huvallâhu Ahad*, Hüseyin b. Abdullah b. Sina (v.428/1037) *Tefsiru Sureti'l-İhlas ve Tefsiru Sureti'l-İhlas ve-l Muavvizeteyn*, Fahrüddin Muhammed b. Ömer er-Razi (v.606/1209) *Tefsiru*

⁵⁵ Emin Işık, "Fatiha", *DİA.*, C. 12, s. 254., Haririzade, *İhlas Suresi Tefsiri el-Mevridu'l-Hass Bi'l-havass fi Tefsiri Sureti'l- İhlas*, Haz: Yakup Çiçek, İstanbul, İFAV, 1996, s. 64.

⁵⁶ Bazıları için bkz. Tirmizi, *Fedailu'l- Kur'an*, 11., Buhari, *Fedailu'l- Kur'an*, 13., İmam Malik, *Kitabu'l- Kur'an*, 6.

Sureti'l-İhlas ve-l Muavvizeteyn, Muhyiddin İbnu'l-Arabi (v.638/1239) Kitabu'l Elif, Nasiruddin Tusi (v.672/1274) İhlas Suresi tefsiri, Muhammed b. İbrahim en-Niksari (v.901/1495) Tefsiru Surati'l-İhlas, Sın'ullah el-Halili (v.939/1531) Tefsiru Sureti'l İhlas, Şeyhzade Muhyiddin Muhammed Efendi (v.951/1544) Tefsir-i Sure-i İhlas, Taşköprüzade Ahmet Efendi (v.968/1561) Suretü'l Halas fi Tefsiri Sureti'l İhlas, Kemal b. Muhammed el-Lari (v.979/1572) Tahkiku'l İhlas li-Ehli'l İhtisas, Nureddinzade Muslihuiddin (v.981/1574) Tefsiru Sureti'l İhlas, Ebussuud Efendi (v.981/1574) Tefsiru Sureti'l İhlas, Fethullah eş-Şirvani (v.1036/1627) Tefsiru Sureti'l İhlas, A'reczade (v.1120/1708) Tefsiru Surati'l-İhlas, Mehmet Tahir Mekkizade (v.1128/1716) Tefsiru Surati'l-İhlas, İsmail Hakkı Bursevi (v.1137/1725) Tefsiru Surati-l İhlas, Ebu Said el-Hadimi (v.1176/1762) Tefsiru Surati'l İhlas, Bukaizade Veliyuddin Efendi (v.1183/1769) Tefsir-i Sure-i İhlas, Şeyhulislam Tahir Efendi (v.1254/1838) Tefsir-i Sure-i İhlas, Kadızade Mehmet Tahir Tokadi (v.1254/1838) Tefsiru Surati'l-İhlas, Muallim Naci (v.1310/1893) Hülasatu-l İhlas, İsmail Sadık Vecihi (v.1310/1893) Tefsiru Surati'l-İhlas, Fevzi Efendi (v.1318/1900) Mesiru-l Halas Fi Tefsiri Sureti-l İhlas, Rıza Bey (v.1321/1903) Tefsiru Surati-l İhlas, Şeyhulislam Musa Kazım Efendi (v.1338/1920) Sure-i İhlas Tefsiri (dili Türkçe'dir).⁵⁷

İhlas suresi üzerinde yapılan bazı çalışmalar ise şunlardır: Ahsen Esatoğlu "*İhlas Suresi Metni Dil Özellikleri ve Sözlük*" adlı yüksek lisans tezi, Şerafettin Yaltkaya "*Tefsir-i Sure-i İhlas Li İbn-i Sina*", Mehmet Paçacı "*De ki: Allah Birdir İhlas Suresi'nin Sami Geleneği Perspektifinden Bir Tefsiri*", S. M. Zwemer "*Surat al-İkhlâs*", Edwin E. Calverley "*The Grammar of Suratu'l- İkhlâs*", Cl. Schedl "*Probleme der Koranexegese: Nochmals Samad in Sure 112*", Uri Rubin "*Al-Samad and the High God An Interpretation of Sura CXII*", Arne A. Ambros "*Die Analyse von Sure 122 Kritiken Synthesen, neue Ansätze*".⁵⁸

⁵⁷ Haririzade, **İhlas Suresi Tefsiri el-Mevridu'l-Hass Bi'l-havass fi Tefsiri Sureti'l- İhlas**, s. 65., Ahmet Faruk Güney, **İbn Sina'dan Elmalılı'ya İhlas Suresi Felsefi Tefsir Geleneği**, Doktora Tezi, (Marmara Ün. Sosyal Bilimler Ens.) İstanbul, 2008, s. 205. ve 226.

⁵⁸ Emin Işık, "İhlas", **DİA.**, C. 21, s. 538.

1.3.3. MÜLK SURESİ TEFSİRLERİ

Mülk Suresi, okunması ve ezberlenmesinin faziletine dair hadislerin⁵⁹ bulunduğu bir sure olması münasebetiyle en çok tefsir edilen sureler arasında yer almıştır. Sure ile ilgili yapılan çalışmalardan bazıları şunlardır:

Hatiboğlu (v.m. 1435 sonrası) *Letaifname*, Yakub b. Osman el-Gaznevi (v.851/1447) *Tefsiru Sureti'l-Mülk*, Kemalpaşazade (v.940/1534) *Tefsiru Sureti'l-Mülk*, Ebussuud el-Imadi (v.982/1574) *Tefsiru Surati'l-Mülk*, Abdülmecid b. Nasuh Amasi (v.996/1588) *Tefsir-i Sureti'l-Mülk*, Nev'i Yahya (v.1007/1599) *Tefsiru Surati'l-Mülk*, Kara Halil Efendi (v.1123/1711) *Tefsiru Surati'l-Mülk*, Fevzi Efendi (v.1318/1900) *Tesyiru'l-Fulk Fi Tefsiri Sureti'l-Mülk*, Muhammed İbrahim Abdulaziz Sa'di *Devru'l Belağa Fi Ta'diyeti Ağrazid-diniyye Maa Tatbik Ala Sureti'l-Mülk*, Abdurrazık Muhammed Mahmud Fazl *Maal Kur'ani'l-Kerim Fi Sureti'l-Mülk*, Pazarcıklı Mehmet Efendi *Tefsir-i Sure-i Mülk*.⁶⁰

1.3.4. YASİN SURESİ TEFSİRLERİ

Yasin Suresi, Hz. Peygamber (s.a.v)'in Kur'an-ı Kerim'in kalbi olmasıyla vasıflandırdığı⁶¹ bir suredir. Bu durum surenin çokça ezberlenip okunmasına sebep olduğu gibi tefsirine ayrı bir önem katmış, birçok müfessir bu sureyi tefsir etme gayretini göstermiştir. Yasin suresine dair yazılan tefsirlerden bazıları şöyledir:

Alaaddin Çelebi Ali b. Hüseyin el-Amasi (v.857/1453) *Yasin Suresi Tefsiri*, Vani Mehmet Kestelli (v.901/1495) *Tefsir-i Sure-i Yasin*, Muhyiddin b. Hüsameddin (v.965/1557) *Tefsiru Sureti Yasin*, Fethullah eş-Şirvani (v.1036/1627) *Tefsiru Sureti Yasin*, İsmail Hakkı Bursevi (v.1137/1725) *Tefsiru Surati Yasin*, Ebu İshakzade Esad Efendi (v.1166/1753) *Hulasatu't Teybin fi Tefsir-i Sure-i Yasin*, Manastırlı İsmail Hakkı (v.1330/1914) *Tefsir-i Sure-i Yasin*⁶²

⁵⁹ Bunlardan bazıları için bkz. Tirmizi, Fedailu'l- Kur'an, 9, Sevalu'l-Kur'an 9, İbn Mace, Edeb, 52.

⁶⁰ M. Kamil Yaşaroğlu, "Mülk Suresi", *DİA*, C. 31, s. 542., Abay, "Osmanlı Döneminde Yazılan Tefsir ile İlgili Eserler Bibliyografyası", s. 258-299.

⁶¹ Tirmizi, Fedailu'l- Kur'an, 7 (Ancak Tirmizi hadisin zayıf olduğunu ifade etmiştir.); Ebu Davud, Cenâiz, 20.

⁶² Abay, "Osmanlı Döneminde Yazılan Tefsir ile İlgili Eserler Bibliyografyası", s. 258-299.

1.3.5. DİĞER SURE TEFSİRLERİ

İslam Tarihi boyunca Fatıha, İhlas ve Yasin surelerinden başka birçok sure tefsiri yazılmıştır. Bunlardan bazıları şöyle sıralanabilir:

Birgivi Muhammed Efendi (v.981/1573) ve Abdurrahman b. Ahmed Cami (v.898/1492) *Bakara Suresi*; Kemal Paşazade (v.940/1534) *Risale fi Tefsiri Sureti'l-Fecr ve Risale fi Tefsiri Sureti'n- Nebe*; Abdullah b. Sinan el-Hüseyini *Felak Suresi*, Muhammed Emin el-Buhari *Fetih Suresi*, Mustafa b. Muhammed (v.977/1569) *En'am Suresi*, Sadruddin Muhammed eş-Şirazi *İnsan Suresi*, Fethullah eş-Şirvani (v.1036/1627) *Tefsiru Sureti'l Feth*, Cemal Halveti (v.899/1494) *Tefsiru'd-Duha*, Ahmed b. Abbas es-Siddiki (v.1050/1640) *Kehf Suresi ve Kevser Suresi*, Ebussuud Efendi (v.982/1574) *Tefsiru Sureti'l Furkan ve Tefsiru Sureti'l Mü'minin*, Muhammed b. Eb'ad es-Siddiki (v.907/1501) *Kafirun Suresi*; Mevla Abdurrahman el- Müeyyed (v.922/1516); Mevla Selahuddin Muhammed (v.930/1523), Mevla Ahmed b. Ruhullah (v.1000/1591) ve Hafız Abdurrahman el-Amidi *Kadir Suresi*, Safer Şah el-Hanefi (v.843/1440) *Tefsiru Sureti't Tekasür*, Saçaklızade Mehmed Efendi (v.1145/1732) *Tefsiru Sureti'l Kehf*, Nureddinzade Muslihuddin (v.981/1573) *Tefsiru Sureti'l Asr*, Muhyiddin Vefai (v.940/1534) *Tenviru'd-Duha fi Tefsiri ve'd-Duha*, Muslihuddin Mustafa Sururi (v.969/1562) *Tefsir-i Sure-i Yusuf*, İsmail Hakkı Bursevi (v.1137/1725) *Tefsiru Sureti'l Asr ve Tefsiru Sureti'z-Zelzele*, Abdulhay Celveti (v.1117/1705) *Fethu'l Beyan li- Husuli'n Nasri ve'l Fethi ve'l Eman* (Fetih Suresi Tefsiri), Muhammed b. Muhammed el-Bahşi (v.1098/1687) *Risale fi Tefsiri Sebbihi'sme Rabbike'l A'la* (A'la Suresi Tefsiri), Hüseyin b. Abdullah b. Sina (v.428/1037) *Nas Suresi ve Nur Suresi*, Muhammed b. Musa el-Bosnevi (v.1046/1637) *Tefsiru Sureti'l Feth*, Muslihuddin Lari (v.979/1572) *Tefsiru Sureti'l Kadr*, Müderris Mahmud Efendi (v.997/1588) *Tefsiru Sureti'l Kevser*, Ebu Said el-Hadimi (v.1176/1762) *Risale fi Tefsiri Sureti'n Naziat*, Karabaş Veli (v.1097/1686) *Tefsir-i Sure-i Taha*, Muhammed b. İbrahim en-Niksari (v.901/1495) *Duhan Suresi* tefsirleri telif etmişlerdir. Ayrıca Sırrı Paşa (v.1313/1895) *Ahsenu'l-Kasas* (Yusuf Suresi Tefsiri), Muhammed Said Efendi (v.1257/1841) *Tefsir-u Sure-i ve'l-Adiyat*,

Öztürk, "Osmanlı Tefsir Kültürüne Panoramik Bir Bakış" **Osmanlı Toplumunda Kur'an Kültürü ve Tefsir Çalışmaları**, s. 138-140.

Tefsir-u Sure-i vedduha, Molla Halil Siirdi (v.1257/1841) *Tefsiru Surati'l Kehf*, Ebussuud el-Imadi (v.982/1574) *Tefsiru Surati'l-Bakara*, İstanbullu Raif Efendi (v.1309/1891) *Tefsir-i Sure-i Yusuf*, Niyazi Mısri (v.1105/1694) *Tefsir-i Sure-i Yusuf*, Galatalı Muhammed Efendi (v.1005/1596) *Tefsir-i Sure-i Yusuf*, Abdulkerim Celveti (v.1100/1688) *Tefsir-i Sure-i Yusuf*, İbrahim Kırımı (v.1042/1632) *Tefsir-i Sure-i Nur*, Hacerzade Recep Efendi (v.1311/1893) *Tefsir-i Sure-i Nebe*, *Tefsir-i Sure-i Mutaffifin*, Abdurrahman Amasyavi (v.922/1516) *Tefsir-i Sure-i Kadr*, Abdullah Eyyubi (v.1252/1836) *Tefsir-i Sure-i Feth*, Ali Yekta Efendi (v.1320/1902) *Sure-i Rahman Tefsiri*, Silifkevi Kadı Ahmed Efendi (v.1091/1680) *Sure-i Furkan Tefsiri*, Tirevi Abdullah Efendi (v.1249/1833) *Risale fi Kavlihi Teâlâ "İnna Enzelna"*, Saferşah el-Hanefi (v.800/1397) *Risale fi Tefsiri Surati't-Tekasür*, Abdullah Bosnavi (v.1046/1636) *Risale fi Tefsiri Nun ve'l-Kalem*, Yakub Afvi (v.1149/1736) *Neticetu't-Tefasir fi Surati Yusuf*, Adalı Hoca Muhammed Efendi (v.1278/1861) *Mufasssal Tefsir-i Surati'l-Vakia* tefsirleri yazılmıştır.⁶³

⁶³ Haririzade, **İhlas Suresi Tefsiri el-Mevridu'l-Hass Bi'l-havass fi Tefsiri Sureti'l- İhlas**, s. 64-66. İshak Doğan, "Osmanlı Dönemi Kur'an Araştırmaları", **Makalat**, 1999, S. 1., s. 100, 118, 126-134., Öztürk, "Osmanlı Tefsir Kültürüne Panoramik Bir Bakış" **Osmanlı Toplumunda Kur'an Kültürü ve Tefsir Çalışmaları**, s. 138-140.

İKİNCİ BÖLÜM

2.1. GENEL OLARAK İHLAS SURESİ

Kur'an-ı Kerim'in 112. suresi olan İhlas Suresi dört ayetten oluşmaktadır. Surenin birçok ismi bulunmaktadır. Cehennem ateşinden kurtulmaya vesile olduğundan "ihlas", dinin esasını oluşturduğundan "tevhid", Allah'ı bilmek ve tanımak bu sureyle mümkün olduğundan "marife", sure okunduğu zaman melekler sureyi dinlemek için hazır bulunduğundan "mahzar", surenin anlamı dinin temelini oluşturduğundan "esas", sureyi okumak Cehennem'den kurtuluşa vesile olduğundan "necat", sure insanların kalplerini aydınlattığından "nur" isimleri verilmiştir.¹ Ayrıca surenin "tefrid", "tecrid", "velayet", "nisbet", "cemal", " bereket", "beraet", "müzekkire", "eman" isimleri de bulunmaktadır.²

Surenin nüzul sebebiyle ilgili çeşitli rivayetler bulunmaktadır: Bir rivayete göre Mekkeli müşrikler Hz. Peygamber'e (s.a.v) Amir b. Tufeyl'i göndermiş ve davasından vazgeçmesi koşuluyla O'na her türlü fedakârlığı yapacaklarını bildirmiştir. Hz. Peygamber'in (s.a.v) kendisine gelen Amir'e "Ben onlardan fedakârlık istemiyorum. Ben Allah'ın resulüyüm. Onları Allah'a kulluğa davet ediyorum" cevabını vermesi üzerine müşrikler "O halde bize rabbini vasıflasın" demişler ve sure bunun üzerine nazil olmuştur.³ Bir başka rivayete göre Yahudiler "Bize Rabbini anlat, O'nun nesebini söyle. Çünkü Tevrat'ta kendini tanımlamıştır" sözü üzerine Hz. Peygamber (s.a.v) ürpererek bayıldı ve Cebrail (a.s) bu sureyi indirdi. Diğer bir rivayete göre Yahudiler "Ey Muhammed! Yaratıkları Allah yarattıysa O'nu kim yarattı?" sözleri üzerine Hz. Peygamber (s.a.v) kızmıştır. Ardından Cebrail (a.s) gelerek "Allah şöyle buyuruyor: De ki, Allah birdir, Sameddir..." demiştir.⁴ Bu rivayetlere binaen surenin Mekki, bazen de Medeni olduğu ileri sürülmüşse de muhteva, dil, üslup açısından yola çıkılarak Mekki olduğu görüşü ağırlık kazanmıştır.

¹ Konyalı Mehmed Vehbi, **Hulasatu'l Beyan fi Tefsiri'l Kur'an**, İstanbul, Üçdal Neşriyat, 1966, C. 15, s. 6615.

² Süleyman Ateş, **Yüce Kur'an'ın Çağdaş Tefsiri**, İstanbul, Yeni Ufuklar Neşriyat, 1990, C. 11, s. 175., Emin Işık, "İhlas", **DİA.**, C. 21 , s. 537.

³ Mehmed Vehbi, **Hulasatu'l Beyan fi Tefsiri'l Kur'an**, C. 15, s. 6614.

⁴ Ateş, **Yüce Kur'an'ın Çağdaş Tefsiri**, s. 176.

İhlas Suresi Allah Teâlâ'nın birliği ve tekliline vurgu yaparak başlamakta ve Allah'ın zatında, sıfatlarında, fiillerinde benzersiz olduğunu belirtmektedir. İlk ayet, teslis inancına sahip Hıristiyanları, Allah'a şirk koşan müşrikleri ve tevhid inancına gölge düşüren bütün inanışları reddetmektedir. Sureye **قُلْ** hitabıyla başlanmakta ve Hz. Peygamber'den (s.a.v), müşriklere “Sizi davet ettiğim Rabbim birdir, tektir, benzeri ve eşi yoktur” denmesi istenmektedir. Ayetteki “Ahad” kelimesi Allah'a nispet edilince O'nun birliğini ve tekliliğini ifade etmekte ve genelde sadece Allah için kullanılmakta, aynı kökten olan “vahid” ise Allah'tan başka varlıkların sayısını ifade etmek için de kullanılmaktadır. Ayetteki “Allah” lafzı subuti, “Ahad” ise selbi sıfatlara işaret etmektedir.

Surenin ikinci ayeti, bir olan Allah'ın hiç kimseye ve hiçbir şeye muhtaç olmadığını, aksine bütün yaratılmışların kendisine muhtaç olduğunu anlatmaktadır. Ayetteki “Samed” kelimesi varoluş açısından kimseye muhtaç olmayıp, her şeyin varlığını kendisine borçlu olduğu “Vacibu'l-Vücut” anlamına gelmektedir.

Üçüncü ayet Allah'ın evlat edinmediği, bir baba ve annenin çocuğu olmadığı gerçeğine dikkat çekmekte, “Üzeyir Allah'ın oğludur” diyen Yahudilere, “Mesih Allah'ın oğludur” diyen Hıristiyanlara, “Melekler Allah'ın kızlarıdır” diyen müşriklere ve Allah'a soy nispet eden bütün anlayışlara şiddetle karşı çıkmaktadır.

Son ayet hiçbir şeyin Allah'a denk olmadığını ifade etmekte, her şeyin yaratıcısı ve sahibi olan varlığın benzersizliğini vurgulamaktadır. Ayet O'nun seviyesine ulaşmanın ve yaklaşmanın mümkün olmadığına işaret ederek; zatında, sıfatlarında ve fiillerinde mahlûkattan hiçbirinin O'na benzemediğini ifade etmektedir.⁵

Sure hakkındaki bu özet bilgiden sonra Mustafa b. Muhammed'in İhlas Suresi Tefsiri ile ilgili bilgi verilecektir:

⁵ Muhammed Ali Sabuni, **Safvetu't-Tefasir**, Trc: Sadrettin Gümüş, Nedim Yılmaz, İstanbul, İz Yayıncılık, 2003, C. 7, s. 397-399.

2.2. İHLAS SURESİ TEFSİRİ

Muslihiddin Mustafa b. Muhammed, İhlas Suresi Tefsiri'ni İnançoğullarından Murad Arslan b. İnanç Bey adına yazmıştır. Tefsirin yazılış tarihi belli değildir ancak Murad Arslan Bey'in 1362'den önce vefat ettiği dikkate alınır⁶ müfessirin eserini bu tarihten önce kaleme aldığı söylenebilir.

Tefsirin kütüphanelerde çeşitli nüshaları bulunmaktadır. Konya İzzet Koyunoğlu Kütüphanesinde (nr.13393) 72-124 varakları arasında bulunan nüsha 52 yapraktan oluşmaktadır. Miklepli olan bu nüshanın her sayfası 18 satırdır. İstinsah tarihi 808 olarak zikredilmiştir. Diğer nüsha Ankara Milli Kütüphanede (nr.272) yer almaktadır. Harekeli bir nesih yazıyla oluşmuş tefsirde, sayfalar 17 satırdan oluşmaktadır. Miklebli mukavva bir cilde sahip olan eserde söz başları, cetveller ve duracaklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Üçüncü nüsha Millet Kütüphanesi Ali Emiri Şer'iyeye Bölümündedir.(nr.44) Nesih yazıyla oluşturulan bu nüsha 85 varaktan ve 15 satırlık sayfalardan meydana gelmiştir. Eserin istinsah tarihi olarak 1480-1481 zikredilmiştir. Dördüncü nüsha İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinde yer almaktadır.(nr.471) 166 varaktan oluşan bu nüshada satır sayısı 13, yazı türü nesihdir. Eserin yayın yeri, tarihi ve müellifi hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

Tefsirin son nüshası ise Süleymaniye Kütüphanesinde, Hacı Mahmud Efendi Bölümü nr.427/2'de yer almaktadır. Çalışmamıza kaynak olan bu nüshanın 1-10 sayfaları arasında "Havasu'l Kur'an" adıyla surelerin faziletleri, 11-140 sayfaları arasında ise İhlas Suresi Tefsiri yer almaktadır. Tefsirin ebadı 200x140 ve 140x82 milim olup sırtında kırmızı meşin, kapaklarında kırmızı bez bulunmaktadır. Yapraklar sağlam, nohudi renkli, aharlı ve filigransızdır. Harekeli ve nesihle oluşturulan yazı kalın bir uçla yazılmıştır. Eserin her sayfası 13 satırdan oluşmaktadır. Ayet, hadis, Farsça beyit ve hikmetli sözler ile beyit, hikâye, nükte gibi başlıklarda kırmızı; diğer kısımlarda siyah mürekkep kullanılmıştır.

⁶ Tuncer Baykara, "İnançoğulları", **DİA.**, C. 22, s. 264.

Mustafa b. Muhammed'in ayet, hadis, hikâye, beyit, menkıbe ve işari yorumlara yer vererek meydana getirdiği kapsamlı tefsirini özetleyen belli başlı açıklamaları aşağıda başlıklar halinde zikrediyoruz.

2.2.1. BİRİNCİ AYET

Mustafa b. Muhammed İhlas Suresi'nin ilk ayetindeki "Ahad" kelimesiyle ilgili şu açıklamalara yer vermiştir:

Sahabenin çoğuna göre "Ahad" ile "Vahid" arasında fark yoktur. Buna Abdullah kıraati delildir.⁷ Ayeti **فُلَانٌ هُوَ اللهُ أَحَدٌ** olarak okurlar. Bazıları "Vahid fasıl içindir" derler. Yani "Vahid" sıfatta, "Ahad" zatta kullanılır.⁸

Vahid'in üç manası vardır. **Birincisi:** Onu bulmaya güç yetmeyendir.⁹ **İkincisi:** Benzeri olmayandır. Nitekim Araplar şöyle der: **فُلَانٌ وَاحِدٌ فِي عَصْرِهِ** Yani zamanında eşi, ortağı, benzeri yoktur. **Üçüncüsü:** Kendi işinde ortağı olmayandır. Nitekim Araplar şöyle der: **فُلَانٌ مُتَوَحِّدٌ فِي هَذَا الْأَمْرِ لَا يُشَارِكُهُ وَلَا يُعَاوَنُهُ**¹⁰ Yani işinde kimse ona yardımcı olmayandır. Bu üç sıfatla O'na vahid derler.¹¹

2.2.2. İKİNCİ AYET

Mustafa b. Muhammed ikinci ayetteki "Samed" kelimesini tefsir ederken rivayet yöntemini kullanarak sahabe ve tabiinin görüşlerine yer vermiştir. Bu görüşler şöyle sıralanabilir:

İbn-i Abbas, Mücahid, Hasan ve Sa'd bin Cubeyr der ki: **الصَّمَدُ** içi olmayan şeydir. **Said bin Müseyyeb** : **الصَّمَدُ** karnı olmayan şeydir. **Şa'bî:**¹² Yemeyen içmeyendir. **İkrime:** Kendisinden bir şey çıkmayandır.

⁷ Yazar isim hakkında ayrıntılı bilgi vermemiştir. Bu kişi Abdullah b. Mesud olmalıdır. "Vahid ve ahad arasında fark yoktur. Buna İbn Mesud kıraati delildir." Bkz. Beğavi, **Mealimu't-Tenzil (Tefsiru'l-Beğavi)**, Beyrut, Daru'l-Marife, 1987, C. 4, s. 544.

⁸ Müfessir bu bölümü Sa'lebi tefsirinden almış olmalıdır. Bkz. Sa'lebi, **el-Keşf ve'l-Beyan**, Beyrut, Daru İhyai't-Türasi'l-Arabi, 2002, C. 10, s. 333.

⁹ O'dan maksut Allah Teâlâ olmalıdır.

¹⁰ Cümlelerin anlamı: Falan bu işte birtanedir, Ona kimse ortaklık ve yardım etmez.

¹¹ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 91.

¹² Eserde "Şaî" olarak zikredilmiştir.

Bazı müfessirlere göre الصَّمد kimse O'ndan doğmamıştır, O'nun eşi ve benzeri yoktur, demektir. **Emirul-mü'minin** Ali kerremellahu vechehu ve **İbni Abbâs** radiyallahu anhu: الصَّمد ululuğunun kemalidir. Kimse O'ndan büyük değildir. Kullar, ihtiyaçlarını O'na arz eder. **Katade:** الصَّمد akılların kendisini bilmede yetersiz kaldığı varlıktır. **Süddî:** الصَّمد bela ve musibet zamanı kendisine feryat edilendir. **Yemani:** الصَّمد hiçbir zaman uyumayandır. **İbni Kessan:** الصَّمد sıfatı kendine has olandır. **Mukatil:** الصَّمد hiç ayıbı olmayandır. **Rabi':** الصَّمد Afetlerin kendisini değiştirmedığı ve hiç kimsenin kendisine galip gelemediği varlıktır. **Ebu Hureyre:** الصَّمد her şeyden müstağni olan, her şey kendisine muhtaç olandır. **Herat-ı Hemdanî:** الصَّمد fani olmayandır. **Hasan b. Fadl:** الصَّمد istediğini yapan, kendisine aykırı kimse olmayandır. **Muhammed b. Ali:** الصَّمد gözün görmediği, fikrin bilmediği, her şeyin kendisinde zail olduğu varlıktır. **Cafer:** الصَّمد mahlukatın O'nun adından başka bir şey bilmediği şeydir. **İbni Ata:** الصَّمد yüce olandır, azmışları düzeltendir. Yemeyen ama yedirendir. İnsanlar ihtiyaç zamanı O'nun dergâhına yönelir.

Müfessir, sahabe ve tabiin'in الصَّمد ile ilgili görüşlerini zikrettikten sonra kelimeyi oluşturan harflere bazı anlamlar yüklemiştir: الصَّمد beş harftir: (ل), (د), (ص), (م), (ا) Elif, Lam, Sad, Mim, Dal¹³. “Elif” Allah'ın birliğine, “Lam” ulûhiyetine işaretler. Elif-Lam birbiri içindedir.¹⁴ “Lam” harfi okurken dilde belli olmaz. Bu durum gözlerin O'nun zatını göremeyeceğine, hiçbir şeyin O'nu kuşatamayacağına işaretler. Ancak bu harf yazıda aşikârdır. Böyle olması Allah'ın ariflerin gönlünde sabit olduğuna, kıyamet gününde müminlerin gözüne aşikâr olacağına işaretler. “Sad” O'nun sözünün gerçekliğine ve işinin doğruluğuna işaretler. “Mim” mülkünün hakikatine, bu mülkü dilediğine verip dilediğinden alacağını gösterir.¹⁵ Ve الصَّمد bekası asla zayi olmayan, yokluk kendisine uğramayandır.¹⁶

¹³ Müellif bu harfle ilgili bir yorum yapmamıştır.

¹⁴ Burada “İdğam-ı Şemsi” kastedilmiş olmalıdır.

¹⁵ Bu cümlelerde Hurufi-Bâtını anlayışın izleri görülmektedir. Müfessir tefsirin muhtelif yerlerinde bu tür yorumlara yer vermiştir.

¹⁶ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 91-93. Müfessir bu başlıktaki açıklamaları Sa'lebi tefsirinden almıştır. Bkz. Sa'lebi, **el-Keşf ve'l-Beyan**, s. 334-335.

2.2.3. ÜÇÜNCÜ VE DÖRDÜNCÜ AYET

İhlas Suresi'nin üçüncü ve dördüncü ayetinin tefsirinde müfessir şunları kaydetmiştir:

“Lem yelid ve lem yuled” لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ Bu ayetin manası şudur: Tanrı Teâlâ kimseden doğmadı, kimse de ondan doğmadı. Eğer “Niçin önce doğmadığını söyledi, atası var deyip şikâyet etmedi. Çünkü müşrikler “Melekler kızıdır” dediler. Yahudiler “Uzeyr oğludur”; Hıristiyanlar “İsa oğludur” dediler” diye sorarlarsa şu cevabı veririz: Önce peygamberlere “Dünyayı ve mülkü kimden miras aldı?” diye sordular. Tanrı Teâlâ önce kimseden doğmadığını bildirdi ki kendinden önce kimse olmadığı bilinsin. Bundaki işaret şudur: Sanki Allah Teâlâ: Babam, annem; oğlum, kızım yoktur. Çünkü padişahın oğlu, kızı; babası, annesi olmaz. Bütün mülkü kullarının elinde olur. Benim oğlum, kızım yoktur. Mülkümü, memleketimi sizin için yarattım, der.

“Ve lem yekûn lehu kufuven ahadün” 17 وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ Kimse ona eş, benzer değildir. Oğul, kız babanın cinsinden olur, atasına benzer. Kimse ona benzemez. Bu ayet şunu ifade eder: Benim benzerim yoktur. Eğer başında benim sevdam varsa sen kulluğunda benzersiz ol.¹⁸

2.2.4. REDDİYE OLARAK İHLAS SURESİ

Mustafa b. Muhammed İhlas Suresi Tefsiri'nde, surenin gayrimüslimlere bir reddiye niteliğinde olduğunu gösteren ifadelerle yer vermiştir. Bunu yaparken kâfirlerin sınıflarını ve tanrı hakkındaki yanlış inançlarını açıklamış; suredeki her bir ayeti bu inançlara karşı cevap olarak zikretmiştir. Böylece bir bakıma Allah Teâlâ'nın suredeki her sıfatının, ona atfedilen yanlış sıfatlara karşı çıkmak üzere bulunduğunu ifade etmiştir. Müfessirin konuyla ilgili açıklamaları şöyledir:

¹⁷ Müfessir bu ayetteki kıraat farklılığına değinmemiştir.

¹⁸ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 108-109.

Tanrı Teâlâ kâfirleri yedi yüz millet olarak yarattı. Onlar beş gruptur. Bir gruba (دهرى) “Dehri”¹⁹ derler. Bunlar “Tanrı yoktur” der. Bir bölüğüne (ثوى) “Senevî”²⁰ derler. Bu kimseler “Biri yerde, biri gökte iki Tanrı vardır” der. Bir grup (جحدود) “Cühud”lardır.²¹ Onlar “Tanrı yer, içer” der. Ve diğer bir grup (ترسا) “Tersa”lardır.²² Onlar “Eşi, oğlu vardır” der. Ve başka bir grup ise “Putperest”lerdir. Onlar “Putlar Tanrıdır” der. Tanrı Teâlâ bu sureyi onları yalanlamak için gönderdi.

Dehri’ler “Tanrı yoktur” der. Siz “Vardır” deyin. Adı Allah الله tır. Hangi kul اللهُ derse her bir “Dehri” sayısınca ona bin sevap veririm ve onun bin günahını silerim. Senevîler “Tanrı ikidir” derler. Siz “birdir” deyin. اللهُ أحد Ve hangi kul أحد derse, her “Senevî” sayısınca ona bin sevap verir, onun bin günahını affederim. Cühud’lar Tanrı yer, içer derler. Siz “Yemez, içmez” اللهُ الصَّمَدُ deyin. Hangi kul “Samed” الصَّمَدُ derse, her bir “Cühud” sayısınca ona bin sevap veririm, onun bin hatasını silerim. Tersa’lar “Avradı (eşi), çocuğu vardır” der. Siz “Avradı, çocuğu yoktur” لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ deyin. Hangi kul لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ derse, her bir “Tersa” sayısınca ona bin sevap verir, bin günahını silerim. Putperestler “Misli, benzeri vardır” derse siz “Misli, benzeri yoktur” لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ deyin. Ve hangi kul لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ derse bütün günahlarını bağışlarım. Onu Cennet’e koyar, kendisine cemalimi gösteririm.²³

2.3. TEFSİRİN YAZILIŞ AMACI

Mustafa b. Muhammed “İhlas Suresi Tefsiri”ni Çelebi Murad Arslan b. İnanç Bey adına yazmıştır. Tefsirinin ikinci sayfasında bulunan derkenarda İnanç Bey adına methiye düzerek O’na dua etmiş ve tefsiri O’nun isteğiyle yazdığını belirtmiştir. Burada “...Çelebî Murad Arslan bin İnanç Beg harremallahu memleketehu ‘an ne vazili’l-hadetan ve kahare a’daehu fî külli hınin ve zeman bihakki Taha ve sure-i Rahman.”²⁴ Bu daif duacılarına işaret eylediler ki tefsirde Türki dilince bir risale yazıla ve anun mutalaası birle gönüller düzüle ve anun ameli

¹⁹ Günümüzde materyalist olarak adlandırılan bu kişilerin inançlarıyla ilgili bkz. Casiye 45/24.

²⁰ Dualist tanrı inancına sahip olanlardır.

²¹ Yahudilik dinine mensup olanlardır. Metinde جهود olarak yazılmıştır.

²² Bunlar Hristiyanlardır.

²³ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 8-9.

²⁴ Anlamı: Allah, Taha ve Rahman Suresi hürmetine Murad Arslan’ın ülkesine sınır musibetlerini haram kılsın ve O’nun düşmanlarını her zaman kahretsin.

birle, şeytan boynı üzile” ifadeleriyle tefsirini haddini bilmeyen düşmanlara karşı, okuyanların gönlünün düzelmesi ve tefsirle amel edildiğinde şeytanın boynunun kopması gayesiyle yazdığını söylemiştir.

Müfessir, tefsiri yazmaya nasıl karar verdiğini ve yazmakla neyi amaçladığını “...Ammâ ba’du, çün bu fakıyr-ü hakıyr, yazuklular kemteri, diledi kim tefsirde bir risale Türki dilince yazıla. Mü’min kullar anun mutalebesi ve mutalaası birle düzile ve anun ameli ile şeytan boynı üzile. Pes çok istihareden sonra niyaz elin uzadub İhlas-ı birle tevekkül tekyesine söykenüb İhlas Sûresi’ne yüz duttı ki anun sevabı denizler katresinden çokırakdur...”²⁵ sözleriyle açıklamıştır. Burada da eserini yazma sebebi olarak derkenardaki sözlerini yinelemiştir. Müfessirin yukarıdaki ifadelerine göre kendisi birçok defa istihareye yattıktan sonra, müminlerin yararlanması amacıyla Türkçe bir risale yazmaya karar vermiştir.

2.4. TEFSİRİN KAYNAKLARI

Mustafa b. Muhammed, tefsirinde istifade ettiği kaynakların ismini nadiren zikretmiş, bazen bir isme atıfta bulunmuş ancak çoğunlukla yararlandığı kaynaklara dair hiçbir bilgi vermemiştir. Burada konuyu “İsim Verdiği Kaynaklar” ve İsim Vermediği Kaynaklar” başlıkları altında inceleyeceğiz.

2.4.1. İSİM VERDİĞİ KAYNAKLAR

Müfessir, eserinde yararlandığı kaynakların bir kısmının sadece müellifini, bir kısmının da hem müellifini hem adını zikretmiştir. Aşağıda bu kaynakların isminin geçtiği cümlelere ve alıntı yaptığı bölümlerin bir kısmına yer veriyoruz.

2.4.1.1. DİVAN-I KEBİR

Mustafa b. Muhammed “*Ve nice beytler Mevlanayı Rûmi beytlerinden ki ‘ukûl anun ma’nisinde hayran ve eşham anun şerhinde ser-gerdandır*”²⁶ (Nice beyitler Mevlanayı Rumi’den ki, akıllar onun manasına hayrandır, idrakler onu

²⁵ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 2.

²⁶ A.e., s. 2.

açıklamada şaşkın kalır) sözleriyle Mevlana'dan birçok beyit aldığını söylemektedir. Bu beyitlerin bazılarının başında “*Niteki Mevlana dahi ol kelimedden haber verür*” diyerek Mevlana'nın (v.672/1273) ismini zikretmiş bazılarındaysa beyti direkt sayfaya almıştır. Müfessirin eserinde yer verdiği bu beyitler Mevlana'nın gazel ve rubailerinden meydana gelen geniş hacimli eseri **Divan-ı Kebir** isimli eserinde yer almaktadır.²⁷ Bu beyitlerden bir kısmına ileride yer verilecektir.²⁸

2.4.1.2. TUHFETU'L-EBRAR

Müfessir, Ekmeluddin Muhammed b. Mahmud el-Baberti'nin (v.786/1384) **Tuhfetu'l-Ebrar fi Şerhi Meşariki'l-Envar Fi'l Cem' Beyne's-Sahihayn** adlı²⁹ kitabından herhangi bir sıkıntıdan kurtulmak için okunan bir duayı iktibas etmiştir. O, duadan önce şu ifadelerle yer vermiştir: “*Meşariku'l-envar şerhinde kim adı Tuhfetu'l-Ebrar'dür. Eydür bir duâ vardür, her giz redd olmaz. Kimün ki bir katırak işi ola, yahuz³⁰ bir ğussa ve kayğuya uğraya yahuz bir haceti ola on iki rekât namaz kıla her iki rekâtde bir selam vere ve her rekâtde bir “Fatıha” ve bir “Ayete'l-kürsi” ve üç kez “Kul huvallâhu” okıya, namaz tamam olicak başın secdeye koya, andan işbu duâyı okuya....*”³¹

2.4.1.3. İHYAU ULUMİ'D-DİN

Mustafa b. Muhammed, tefsirinde İmam Gazzali'nin (v.505/1111) İhya'da geçen hacet namazı ve duasına yer vermiştir. Bunun öncesinde “*İmam-ı Gazali Rahmetüllahi aleyhi İhya-ı Ulûm'da eydür*” diyerek yararlandığı kaynağı ve müellifinin adını belirtmiştir. Bu namazla ilgili cümlelerin başlangıcı şöyledir: “*Her kimin ki Tanrı katında bir haceti olsa, abdest ala, bir halvet yerde dört rekât namaz*

²⁷ Reşat Öngören, “Mevlana Celaleddin-i Rumi”, **DİA.**, C. 29, s. 446.

²⁸ Müfessir yaptığı alıntılarının bulunduğu eserin veya eserlerin ismini vermemiştir.

²⁹ Arif AYTEKİN, “Baberti”, **DİA.**, C. 4, s. 377-378.

³⁰ “Yahuz” kelimesinin aslı “yahud” dur. Ancak tefsirde dal harflerine nokta konmuştur. Orijinal halini bozmamak için “z” harfi ile yazdık.

³¹ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 5-6. Bu dua “Dualara Yer Vermesi” başlığı altında bulunmaktadır.

kıla, evvel rekâtinde bir “Fatıha” on “Kul huvallâhu” okıya ve ikinci rekâtinde bir “Fatıha” yigirmi” Kul huvallâhu” okıya...³²

Başka bir yerde kulluğun yalnızca Allah’a yapılması gerektiğinden söz ederken İhyau Ulumi’-d-din’den şöyle alıntı yapmıştır: *İhya-ı Ulûm’da demiştir ki Tanrı Teâlâ*³³ *يَا عَبْدِي إِنْ كُنْتَ تَخْدُمُ مَلِكًا فَأَخْدِمْنِي أَمَا تَصَدَّقَ مَالِكِيَّتِي حَتَّى تَشَاهِدَ أَسْبَابُ مَمْلَكَتِي* der. Yani Tanrı Teâlâ: *Ey kulum! Eğer padişahlık etmek istersen bana kulluk eyle ki benüm gibi padişah bulmayasın.*³⁴

2.4.1.4. YEVAKİTU’L-HİKEM

Eserde sözü edilen kaynaklardan bir diğeri Abdulkadir Geylani (Ebu Muhammed Abdulkadir b. Ebi Salih)’ye atfedilen (v.561/1166) **Yevakitu’l-Hikem**’dir.³⁵ Mustafa b. Muhammed, tefsirde bu eserden yukarıda İhya’da da bulunan bölüme yer vermiştir. Müellif bu esere “*Ve dahi Kitab-ı Yevakit’de demişdür*” sözleriyle değinmiştir.³⁶

2.4.1.5. TEFSİRÜ’L-KUR’AN

İhlas suresi müellifi insanın yaratılışı konusunda Ebulleys es-Semerkandi’nin (Nasr b. Muhammed b. Ahmed b. İbrahim v.373/983) **Tefsiru’l-Kur’an’il-Kerim** adlı rivayet tefsirinden yararlanmıştır.³⁷ Müfessir bu tefsirden *İmam-ı Ebulleys kendü tefsirinde eydür:*³⁸ *فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا* (Kemiklere et giydirdik) dedüğü oldur ki Hakk Teâlâ eydür: *Ol mudğe içinde biz sünükler (kemikler) yaraduruz ve ol sünükleri et ile örterüz. Pes her bir a’zanun sûreti tamam olur, andan canı ol tene örerler, çün can şahzadesi gönül tahtine oturur...*³⁹ diyerek alıntı yapmıştır.⁴⁰

³²A.e., s. 6.

³³İbarede hareke hataları bulunmaktadır.

³⁴Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 42-43. Tercüme şöyle olmalıdır: Kulum, eğer bir padişaha hizmet edeceksen bana hizmet et! Padişahlığıma inanır, onu kabul edersen sonunda padişahlığımın sebeplerini görürsün.

³⁵Süleyman Uludağ, “Abdülkadir-i Geylani”, **DİA.**, C. 1, s. 237.

³⁶Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 6.

³⁷İshak Yazıcı, “Semerkandi”, **DİA.**, C. 36, s. 473 ve 475.

³⁸Mu’minun 23/14.

³⁹Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 39.

2.4.1.6. BAHRU'L-HAKAİK

Müfessir, Kübrevi şeyhi Necmuddin Daye'nin (Ebubekir Necmuddin-i Daye Abdullah b. Muhammed v.654/1256) Kur'an'ın zahir ve batın anlamlarını mezceden geniş hacimli tefsiri **Bahru'l-Hakaik ve'l-Meani fi Tefsiri's-Seb'il Mesani**'den⁴¹

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا السَّمَاءِ تُوْتِي أُمَّهَا كُلَّ حِينٍ⁴²

(Görmedin mi, Allah nasıl misal getirdi: Güzel bir sözü, kökü (yerde) sabit, dalları gökte olan güzel bir ağaca benzetti. O ağaç Rabbinin izniyle her zaman meyvesini verir.) ayetini tefsir ederken faydalanmıştır. Bu ayetin tefsirinde *“Necmeddin Dâye Rahmetullâhi aleyhi bu âyet hakkında eydür: Görmez misin Yâ Muhammed!⁴³Nübüvvet nûriyle ki Tengri Teâlâ nice mesel eyler, ademün isti'dadına layık kabildur. Tengri nurına ayruk hayvanda ol kabiliyet yokdur. “Kelimeten Tayyibeten” dedüğiyle ol “Kelimeten Tayyibeten” “Lâ ilâhe İllallâhu” لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ kelimesidür...”* cümleleriyle Daye'nin ayet hakkındaki açıklamalarına yer vermektedir.

2.4.1.7. el-KEŞF ve'l-BEYAN

İhlas suresi müfessiri, Sa'lebi'nin (Ebu İshak Ahmed b. Muhammed b. İbrahim es-Sa'lebi v.427/1035) **el-Keşf ve'l-Beyan an Tefsir'il-Kur'an** adlı tefsirinden⁴⁴ “Samed” kelimesini açıklarken Hz. Meryem hakkında anlattığı kıssada yararlanmıştır. Tefsirde Sa'lebi'nin ismi ve tefsirinden alınan bölüm şöyle yer almaktadır:

“Tefsir-i Sa'lebi'de eydür: Zekeriya, Meryem için bir yüksek ev yaptı, Ka'be resmine, kapısına nerdüban ile çıkarlardı. Yedi kapu birbiri içine yapılırdı. Kendü gidicek ol kapuları Meryem üstüne kilidlerdi, kilid dilin kendüde götürürdi. Gerü gelicek kendü eliyle açardı. Katında yazın kış yemişin; kışın yaz yemişin

⁴⁰ İlgili ayetin tefsiri için bkz. Semerkandi, **Tefsiru'l-Kur'ani'l-Kerim (Bahru'l-Ulum)**, Beyrut, 1993, C. 2, s. 409.

⁴¹ Mehmet Okuyan, “Necmeddin-i Daye”, **DİA.**, C. 32, s. 496.

⁴² İbrahim 14/24-25.

⁴³ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 57.

⁴⁴ Mehmet Suat Mertoglu, “Sa'lebi”, **DİA.**, C. 36, s. 28-29.

bulurdu. Sordı kim: ⁴⁵ **أَنْتِ لِكِ هَذَا** Yani, Ey Meryem! İşbu ni'met sana kandandır? (Yani bu nimet sana nereden geldi?) Cevab verdi: Tanrı katından...⁴⁶

Yukarıda Mustafa b. Muhammed'in tefsirinde sadece kitap ismini veya yazarını ya da her ikisini birden zikrederek yararlandığı kaynaklarla ilgili bilgi verdik. Aşağıda ise tefsirde sadece ismi geçen kişilere değineceğiz:

- 1) Kadı Ebu Zekeriya (v.183/799)⁴⁷
- 2) Ebu'l- Kasım (v.342/953)⁴⁸
- 3) Ebu'l-Hasan Harakani (v.425/1034)⁴⁹
- 4) Cafer Huldi (v.348/ 959)⁵⁰
- 5) Yahya b. Meaz Razi (v.258/872)⁵¹ Birden fazla geçer.
- 6) İmam Ebu Hanife (v.150/767)⁵²
- 7) Ebu Said Harrar (v.277/890)⁵³ Birden fazla geçer.
- 8) Mümşad Deyburi⁵⁴ (v.340/951)⁵⁵
- 9) Ebu Bekir Varrak (v.280/893)⁵⁶
- 10) Ebu Bekir Şibli (v.334/945)⁵⁷ Birçok defa geçer.
- 11) Cunejd Bağdadi (v.298/ 911)⁵⁸
- 12) Ebu Ali Kerhi (v.200/815)⁵⁹
- 13) Abdullah b. Mesud (v.32/652)⁶⁰
- 14) Arifler⁶¹ Bu ifadeyle kimleri kastettiği belli değildir.

⁴⁵ Al-u İmran 3/37.

⁴⁶ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 100. Bu alıntı için bkz. Sa'lebi, **el-Keşf ve'l-Beyan**, C. 3, s. 57.

⁴⁷ A.e., s. 7.

⁴⁸ A.e., s. 7. İlk dönem Maturidi alimlerinden Hakim es-Semerkandi olmalıdır. Adı Ebu'l-Kasım İshak b. Muhammed el-Hakim es-Semerkandi'dir. Bkz: Mustafa Can, "Hakim es-Semerkandi", **DİA.**, C. 15, s. 193.

⁴⁹ A.e., s. 52.

⁵⁰ A.e., s. 54.

⁵¹ A.e., mesela bkz., s. 57.

⁵² A.e., s. 67.

⁵³ A.e., s. 98.

⁵⁴ Mümşad Dineveri olmalıdır. Adı Ahmed b. Muhammed ed-Dineveri olan bu sufi, fütüvvet hareketinin ilk temsilcilerinden sayılmaktadır. Bkz: Erhan Yetik, "Dineveri", **DİA.**, C. 9, s. 358.

⁵⁵ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 90.

⁵⁶ A.e., s. 95.

⁵⁷ A.e., s. 101.

⁵⁸ A.e., s. 98.

⁵⁹ A.e., s. 118.

⁶⁰ A.e., s. 38.

2.4.2. İSİM VERMEDİĞİ KAYNAKLAR

Mustafa b. Muhammed, tefsirini oluştururken yararlandığı çoğu kaynağın adını zikretmemiştir. Bunu yaparken bazen, “**demişlerdir ki**”, “**bir rivayette der ki**” ifadesinin ardından, bazen de direkt alıntı yapmıştır. Aşağıda bu türden alıntılara birkaç örnek sunuyoruz:

1) Müellif, kulluk konusunu işlerken “Kulluk mücahede makamında değirmenin altın taşı gibi sabit olmak demektir” dedikten sonra “**demişlerdir ki**” ifadesini kullanarak şu cümleyi zikretmiştir.⁶² **الْعُبُودِيَّةُ تَرْكُ الْإِخْتِيَارِ فِيمَا يَبْدُو**⁶³ Dostun belasını hediye yerine kabul etmektir ve kendi canına minnet kılmaktır. Müfessir konunun devamında “**Nitekim demişlerdir**” sözleriyle **الْعُبُودَةُ صِفَةُ أَهْلِ الْمَشَاهِدَاتِ**⁶⁴ cümlesini verdikten sonra “İbadet islam makamı, ubudiyet iman makamıdır. Ubudet ihsan makamıdır” ifadelerine yer vermiştir.⁶⁵ Burada Cibril hadisindeki iman, islam, ihsan kavramları vurgulanmış olmalıdır. Çünkü müfessir Cibril hadisindeki “iman”ı ubudiyet, “islam”ı ibadet, “ihsan”ı ubudet makamlarıyla eşleştirmiştir. Zira kulluğun ilk aşaması ubudiyet, iman makamını; ikinci aşaması ibadet, islam makamını; üçüncü aşaması ubudet ihsan makamını karşılamaktadır. İhsan makamı ise, müşahade ehli olan muhsin kimselerin makamıdır.⁶⁶

2) Müfessirin “**demişlerdir ki**” sözüyle alıntı yaptığı bir başka örnek Allah Teâlâ'nın yeryüzünü insanlığın emrine verdiği anlatıldığı bölümde karşımıza çıkmaktadır. Mustafa b. Muhammed burada “Allah insanı kulluk için yarattı. İnsanın kulluğunu yapması için yer gerekir. O, yarattığı bu yeri döşek yaptı. Bununla yeri kulluk için yarattığı sana bildirildi ki, sen orada günah işlemeyesin ve fesat çıkarmayasın. Yeryüzünün, haberlerini anlattığı

⁶¹ A.e., s. 70.

⁶² Bir başka örnek için bkz. s. 75.

⁶³ Tercümesi: Kulluk, adımlarda başlayan seçimleri terk etmektir. Kanaatimizce bu cümlede insanın kulluğunu layıkıyla yerine getirebilmesi için seçim hakkını en ufak adımlarda bile dikkatli kullanması gerektiği vurgulanmıştır.

⁶⁴ Kulluk müşahade ehlinin (kalbiyle şahit olanların, bir anlamda hakka'1-yakin derecesinde bilgi sahibi olanların) özelliğidir.

⁶⁵ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 61.

⁶⁶ Cibril Hadisi için bkz. Buhari, İman 1, Müslim, İman 1., Tirmizi, İman 4. Ebu Davud, Sünnet 16.

günde utanmayasın” cümlelerinin ardından **“Bir nice azizler demişlerdir: Günah işlediğin bir yerden itaat etmeden gitme!”** ifadelerini kullanmıştır.⁶⁷

3) Mustafa b. Muhammed, eserinde yararlandığı bilgileri zaman zaman **“Bir rivayette der ki”** sözlerine yer vererek sunmaktadır. Bu bağlamda Allah Teâlâ'nın insanı yaratmasıyla ilgili **“Ve dahi bir rivayette der: وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنْسَانِ** ⁶⁸ **مِنْ طِينٍ (...İnsanı yaratmaya da çamurdan başladı.)** Yani Tanrı Teâlâ Âdem'i balçıktan yaratmaya başladı ...⁶⁹ örneği verilebilir.

4) Bir başka **“Ve dahi bir rivayet de oldur ki”** sözleri Hz. Meryem konusunda geçmektedir. Müfessir bu konuda da kaynak ismi vermeden **“Ve dahi bir rivayet de oldur ki; Zekeriya çok yaşlanınca İsrailoğullarına “Ben çok yaşlandım. Meryemi ne yapalım?” diye sordu. İsrailoğulları “Bizde kıtlık oldu. Kimsenin günahını boynumuza almayız” dediler...**⁷⁰

5) Bunlardan başka müfessirin kaynak göstermeden alıntı yaptığı bölümlerin, hikâyelerin, nüktelerin ve hadislerin bulunduğu yerler vardır. O, buralarda anlattığı hikâye ve nüktelere, zikrettiği hadislere genellikle kaynak göstermeden yer vermiştir.

⁶⁷ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 68.

⁶⁸ Bu cümle ayetten alınmıştır. Bkz. Secde 32/7.

⁶⁹ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 65.

⁷⁰ A.e., s. 100.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MUSTAFA B. MUHAMMED'İN TEFSİR METODU

3.1. RİVAYET YÖNÜ

Me'sur veya nakli tefsir de denilen rivayet tefsiri; Kur'an'a, Hz. Muhammed (s.a.v.)'in sünnetine, seleften nakledilmiş haberlere, Arap diline ve cahiliye Arap şiirine dayanan tefsirdir. Buna göre rivayet tefsiri Kur'an ayetlerini açıklarken Kur'an ayetlerini, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in sünnetini, sahabe ve tabiinin aktardığı haberleri, dilbilimsel tefsirin unsurları olan Arap dilini ve cahiliye dönemi şiirlerini kaynak olarak kullanmaktadır.¹

Mustafa b. Muhammed İhlas Suresi Tefsiri'nde rivayet tefsirinin sözü edilen kaynaklarından yararlanmışır. Bu sebeple burada tefsirinin rivayet yönü ele alınacaktır.

3.1.1. KUR'AN'I KUR'AN'LA TEFSİRİ

İnsanlığın dünya ve ahiret kurtuluşunu sağlama gayesi güden mucizevî rehber Kur'an-ı Kerim, kendi kendini tefsir eden bir kitaptır. Bu yönünü Allah Teâlâ bizzat kelamında belirtmiş² ve böylece müminlerin ilahi hitabı anlamasında izlenecek temel yolu göstermiştir. Bu nedenle tarih içinde yazılan tefsirlerde ayetler genellikle önce ayetlerle açıklanmıştır. Bu durum tetkinini yaptığımız İhlas Suresi Tefsiri'nde de kendisini göstermektedir. Aşağıda bunun örneklerini zikretmeden önce müfessirin bu husustaki yöntemine dair bazı tespitlerimizi belirtmek istiyoruz:

Mustafa b. Muhammed, tefsirinde ayetlere sık sık yer vermiş ancak bu ayetleri birebir İhlas Suresi'nin ayetlerini açıklayıcı şekilde zikretmemiştir. Müfessir ayetlerden genelde tefsirdeki hikâye, nükte veya kıssaların içinde konuyla ilgili olanları almış, ancak ayetlerin bulunduğu sureye dair bir bilgi vermemiş ve ayetlerin tamamını zikretmemiştir. Ayrıca bazı yerlerde ayetleri birtakım sorulara cevap olarak

¹ İsmail Cerrahoğlu, **Tefsir Usulü**, Ankara, Ankara Üniv. İlahiyat Fak. Yay., 1971, C. 3, s. 224., Muhsin Demirci, **Tefsir Tarihi**, İstanbul, İFAV Yay., 2006, s. 121.

² Hud 11/1., Fussilet 41/3., Yunus 10/37.

ard arda sıralamıştır. Biz burada Kur'an'ın Kur'an'la tefsirine örnek olabilecek bazı örnekleri, ardından surenin ilk ayetindeki “Hu” isminin izahında soru-cevap şeklinde zikredilen ayetleri veriyoruz:

- 1) Müfessir, surenin ilk ayetindeki **أَخَذَ** kelimesini açıklarken her şeyin Allah Teâlâ'nın birliğine delil olduğunu anlatan şu ayeti zikretmiştir: ³ **لَوْ كَانَ فِيهِمَا** (Eğer yerde ve gökte Allah'tan başka ilahlar olsaydı kesinlikle ikisinin de düzeni bozulurdu...)⁴
- 2) Mustafa b. Muhammed, surenin ilk ayetini tefsir ederken Allah Teâlâ'nın sıfatlarından söz etmekte ve **رَحْمَن** sıfatının tecellisine delalet eden şu ayeti hatırlatmaktadır: ⁵ **وَلَوْ يَأْخُذُ اللَّهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا مَا تَرَكَ عَلَى ظَهْرِهَا مِنْ دَابَّةٍ** (Eğer Allah, insanları zulümleri yüzünden hemen cezalandırırsaydı, yeryüzünde hiçbir canlı bırakmazdı...)⁶
- 3) İhlas suresi müfessiri surenin ikinci ayetindeki **الصَّمَدِ** sıfatının izahında İbrahim'in (a.s) kıssasındaki, **الَّذِي خَلَقَنِي فَهُوَ يَهْدِينِ وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِ وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ** (O, beni yaratan ve bana doğru yolu gösterendir. O, bana yediren ve içirendir. Hastalandığımda da O bana şifa verir.)⁷ ayetine yer vererek ayeti Allah Teâlâ'nın Samediyetine delil göstermiştir.⁸
- 4) Müfessir surenin üçüncü ayeti olan **لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ** in açıklamasında Allah Teâlâ'nın doğurma ve doğurulma fiilinden uzak olduğunu anlatırken Allah Teâlâ'ya çocuk isnat etmenin ne derece dehşet verici olduğunu Kur'an-ı Kerim'deki şu ayetleri zikrederek belirtmiştir: ⁹ **تَكَادُ السَّمَاوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْهُ وَتَنْشَقُّ الْأَرْضُ وَتَخِرُّ الْجِبَالُ هَدًا إِنْ دَعَا لِلرَّحْمَنِ وَلَدًا** (Rahman'a çocuk isnat etmelerinden dolayı neredeyse gökler parçalanacak, yer yarılacak, dağlar yıkılıp çökecektir! Hâlbuki Rahman'a bir çocuk edinmek yakışmaz.)¹⁰

³ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 52.

⁴ Enbiya 21/22.

⁵ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 76.

⁶ Nahl 16/61.

⁷ Şuara 26/78-80.

⁸ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 94.

⁹ A.e., s. 110.

¹⁰ Meryem 19/90.

5) Müellif, son ayetin tefsirinde putları Allah Teâlâ'ya ortak koşanlardan söz etmiş ve bu konuda müşriklere uyarı niteliğindeki şu ayeti zikretmiştir: ¹¹
فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أُنْدَاداً وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ (Öyleyse siz de bile bile Allah'a ortaklar koşmayın.)¹²

Mustafa b. Muhammed Allah Teâlâ'nın هُو ismi hakkında Kur'an'daki şu ayetleri zikretmektedir: Tanrı Teâlâ Hz. Muhammed'e (s.a.v.) hitapla şöyle buyurur:

Eğer karanlık geceyi ve aydınlık gündüzü kim yarattı diye sana sorarlarsa de ki: هُو الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ (O'dur gece ve gündüzü yaratan...)¹³ Yıldızları gece yürüyenlere kim delil kıldı diye sorarlarsa de ki: هُو الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ النُّجُومَ لِتَهْتَدُوا بِهَا (O, sayelerinde yolunu bulasınız diye sizin için yıldızları yaratandır...)¹⁴ Yıldırımın ateşi gösteren kimdir diye sorarlarsa de ki: هُو الَّذِي يُرِيكُمْ الْبَرْقَ خَوْفاً وَطَمَعاً (O, korku ve ümit vermek için size şimşeği gösterendir...)¹⁵ Başboş ve haşarı yeli estiren kimdir diye sorarlarsa de ki: هُو الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيَّاحَ (O rüzgârları gönderendir...)¹⁶ Feleği ve ağır yeri su üstüne kim çektii diye sorarlarsa de ki: هُو الَّذِي مَدَّ الْأَرْضَ (O, yeri yayıp döşeyendir...)¹⁷ Türlü türlü yaratıkları topraktan kim yarattı diye sorarlarsa de ki: هُو الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ (O, sizi önce topraktan yaratandır...)¹⁸ Bu kadar çok yaratığa kim rızık verir diye sorarlarsa de ki: هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينِ (Allah rızık verendir, güçlüdür, çok kuvvetlidir.)¹⁹ Dirilten, öldüren kim diye sorarlarsa de ki: هُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ (O, yaşatan ve öldüren...)²⁰ Damla damla yağmurları buluttan kim yağdırır diye sorarlarsa de ki: هُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ الْغَيْثَ (O ...yağmuru indirendir...)²¹ Resul-u kevneyn Muhammed'i kim peygamber yaptı diye sorarlarsa de ki: هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى (...Peygamberini hidayetle ve hak dinle gönderendir.)²² Hâkimlerin en iyisi kim diye

¹¹ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 111.

¹² Bakara 2/22.

¹³ Enbiya 21/33.

¹⁴ En'am 6/97.

¹⁵ Ra'd 13/12.

¹⁶ A'raf 7/57.

¹⁷ Ra'd 13/3.

¹⁸ Ğafir 40/67.

¹⁹ Zariyat 51/58.

²⁰ Ğafir 40/68.

²¹ Şura 42/28.

²² Tevbe 9/33.

sorarlarsa de ki: **هُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ** (...O hüküm verenlerin en hayırlısıdır.)²³ En iyi esirgeyen kim diye sorarlarsa de ki: **هُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ** (...O merhametlilerin en merhametlisidir.)²⁴ Cennet'i süsüyle kim yarattı diye sorarlarsa de ki: **وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَ جَنَّاتٍ مَّعْرُوشَاتٍ** (O çardaklı..bahçeleri..yaratandır...)²⁵ Bütün bunları yapmaya kimin gücü yeter diye sorarlarsa de ki: **وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ** (...O her şeye hakkıyla gücü yetendir.)²⁶

3.1.2. KUR'AN'I HADİSLE TEFSİRİ

Kur'an'ın ilk muhatabı Hz. Peygamber (s.a.v.) Kur'an'ı insanlara ulaştırmak suretiyle tebliğ, yaşamak suretiyle tatbik ve açıklamak suretiyle tebyin görevlerini ifa etmiştir. O'nun Kur'an'ı tebyin vazifesine binaen yaptığı açıklamalar ve söylediği sözler tefsir ilminin ikinci temel kaynağı olmuş ve müfessirlerce Kur'an tefsirinde sıkça kullanılmıştır. Bu müfessirlerden biri de eserini tetkik ettiğimiz Mustafa b. Muhammed'dir. O'nun tefsirinde hadislerden istifade ederken izlediği metodu şöyle ifade etmek mümkündür:

Mustafa b. Muhammed, eserinde ayetleri izah ederken Hz. Peygamber'in (s.a.v.) hadislerine sık sık yer vermiştir. Özellikle surenin faziletiyle ilgili hadisleri peş peşe hem de tefsirin ilk sayfalarında sıralamıştır. Müfessir tefsirdeki hadislerin senetlerini zikretmemiş; bazen ravi adını söylemiş, bazen de **“Resul buyurdu ki”**, **“Peygamber buyurdu ki”**, **“Muhammed Mustafa'dan haberdir”**²⁷ gibi ifadelerin ardından hadisi alıntılanmıştır. Ayrıca zaman zaman hadislerin hadis olduğunu bile belirtmemiş, hadislerin sıhhat derecesiyle ilgili hiçbir bilgiye yer vermemiş, sıhhat açısından problemlı hadisleri eserine almaktan kaçınmamış ve hadislere dair herhangi bir kaynak da belirtmemiştir. Aşağıda sözünü ettiğimiz nitelikteki hadislere bazı örnekler verilecektir:

²³ A'raf 7/87.

²⁴ Yusuf 12/92.

²⁵ En'am 6/141.

²⁶ Şura 42/9.

²⁷ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 120.

3.1.2.1. SIHHAT AÇISINDAN PROBLEMLİ HADİSLER

- 1) Sahabelerin faziletiyle ilgili hadis: ²⁸أَصْحَابِي كَالنُّجُومِ بِأَيِّهِمْ إِفْتَدَيْتُمْ إِهْتَدَيْتُمْ (Ashabım yıldızlar gibidir. Hangisine uyarsanız doğru yolu bulursunuz.)²⁹
- 2) İhlas Suresi'nin faziletiyle ilgili hadis: Peygamber (a.s.) buyurur ki: لِكُلِّ شَيْءٍ نُورٌ وَنُورُ الْقُرْآنِ قُلُّهُ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ (Her şeyin bir nuru vardır. Kur'an'ın nuru Kulhuvallâhu ahad'dır.)³⁰
- 3) Kutsi bir hadis: “Pes O gönül sultanı buyurdu ki: Ben yere göğe sığmadım, ancak gönüle sığdım.”³¹

3.1.2.2. SIHHAT AÇISINDAN SAĞLAM HADİSLER

- 1) İhlas Suresi'nin faziletinden bahseden bir hadistir: Enes (r.a.) rivayet eder. Bir kişi Peygambere şöyle dedi: Ya Resulallah! Namazda ne sure okursam okuyayım sonra قُلُّهُ هُوَ اللَّهُ okurum. Resulullah “niçin” dedi. O kişi: قُلُّهُ هُوَ اللَّهُ ayetini severim. Resul: Sevdiğin seni Cennet'e ulaştırırım.³²
- 2) “Allah” isminin “İsm-i A'zam” olduğuna dair deliller sıralanırken zikredilen şu hadistir: Resul buyurdu: Allah'ın en sevdiği isimler Abdullah ve Abdurrahman'dır.³³
- 3) Hz. Peygamber (s.a.v.)'in üstün ahlakını bildiren hadistir: Nitekim Resul (a.s.) buyurdu: بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ (Ben güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim.)³⁴

²⁸ Hadisteki “bieyyihim” ifadesi tefsirde “biennehum” olarak yazılmıştır.

²⁹ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 2. Uydurma ve zayıf olduğuna dair görüşler bulunmaktadır. Bkz. Acluni, **Keşfu'l-Hafa ve Müzilü'l-İlbas**, Beyrut, Daru İhyai't-Türasi'l-Arabi, 1932, 1/381.

³⁰ A.e., s. 3. Hadisin kaynağına ulaşamadık.

³¹ A.e., s. 58. Bu hadisin aslının olmadığı belirtilmektedir. Acluni, **Keşfu'l-Hafa ve Müzilü'l-İlbas**, 2/195.

³² A.e., s. 4-5. ,Tirmizi, Fedailü'l- Kur'an, 11.

³³ A.e., s. 27., Müslim, Adab 38., Ebu Davud, Edeb 59. , Tirmizi, Edeb, 64.

³⁴ A.e., s. 22., İmam Malik, Husnu'l-Hulk 8.

3.1.2.3. İLK RAVİYİ ZİKRETTİĞİ HADİSLER

- 1) Ebu Umame (r.a.) şöyle der: Peygambere “Duanın icabet olunduğu vakit ne zamandır” diye sordular. Şöyle buyurdu: Gecenin ve farz namazların sonunda.³⁵
- 2) Enes (r.a.) der: Resul (a.s.) şöyle buyurdu: الدَّعَاءُ بَيْنَ الْأَذَانِ وَالْإِقَامَةِ لَا يُرَدُّ Yani ezanla kamet arasında olan dua reddolunmaz.³⁶
- 3) Selman, Resul (a.s.)’ın şöyle buyurduğunu rivayet eder: إِنَّ رَبَّكُمْ حَيٌّ كَرِيمٌ يَسْتَحْيِي مَنْ عَبْدَهُ إِذَا رَفَعَ إِلَيْهِ يَدَيْهِ أَنْ يَرُدَّهُمَا صِفْرًا خَائِفِينَ³⁷ Yani sizin Tanrı’nız iki elini açıp dua edenin ellerini boş göndermekten utanacak kadar kerem sahibidir.³⁸

3.1.3. ARAP DİLİ YARDIMIYLA TEFSİRİ

Mustafa b. Muhammed tefsirini, bazen beyitler bazen konuyla ilgili sözler zikretmek suretiyle Arap dilinden örnekler vererek zenginleştirmiştir. O; Arap dilinden istişhadda bulunurken herhangi bir kaynak belirtmemiş, bazen “**Araplar şöyle der**”, “**Nitekim ol âşık şöyle demiştir**”, “**Nitekim demişlerdir**”, “**Arap dilince**” gibi ifadelerden sonra tefsir yapmış, bazen de alıntılara direkt yer vermiştir. Ayrıca Arapça ibareleri çoğunlukla tercüme etmemiş, tercüme ettiği yerleri ise eksik bırakmıştır. O’nun Arap dilinden istifade ettiği bazı söz ve beyitler şöyledir:

- 1) Gereksizlikçe ve zamansız delil istemenin çirkin olduğunu belirten bir beyit:

طَلَبُ الدَّلِيلِ بَعْدَ الْوُصُولِ إِلَى الْمَدْلُولِ قَبِيحٌ
وَتَرْكُ الدَّلِيلِ قَبْلَ الْوُصُولِ إِلَى الْمَدْلُولِ قَبِيحٌ

“Talebu’d-delili ba’de’l-vusuli ila’l-medlûli kabihun.

Ve terku’d-delili kable’l-vusûli ila’l-medlûli kabihun.”

İspatlanana ulaştıktan sonra delil istemek çirkindir,

İspatlanana ulaşmadan önce delili terk etmek çirkindir.³⁹

³⁵ Tirmizi, Daavat 79., Ebu Davud, Tatavvu 10.

³⁶ Ebu Davud, Salât, 27., 35., Tirmizi, Salât 158.

³⁷ م harfinin harekesi esre olmalıdır.

³⁸ Tirmizi, Dua 105., Ebu Davud, Salât 27., İbn Mace, Edeb 6.

³⁹ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 15.

2) Bütün mahlûkatın Allah Teâlâ'ya tapması gerektiğinden bahsedilirken yer verilen bir söz:

المُسْتَحَقَّ لِلْعِبَادَةِ مِنْ جَمِيعِ الْبَرِيَّةِ

“El-mustehakku lil-‘ibadeti min cemî’il-beriyeti”

Bütün varlıkların kulluğuna hak sahibidir. Bu sözü açıklayan bir ifade:

إِلَهُ الْخَلْقِ عَنْ دَرَكِ الْهَيْتَةِ وَالْإِحَاطَةِ بِكَيْفِيَّتِهِ

“İlahu’l halki an dereke⁴⁰ ilâhiyyetihi vel-ihateti bi-keyfiyyetihi”

İlahlığını ve ilahlığının keyfiyetini tüm kapsamıyla idrak eden bütün yaratıkların ilahıdır.⁴¹

3) Kulluktan bahsederken “Kulluk cihat makamında değirmenin altın taşı gibi sabit olmalıdır” dedikten sonra zikredilen bir söz:

كَ الْإِخْتِيَارِ فِيمَا يَبْدُو مِنَ الْأَقْدَامِ الْعُبُودِيَّةِ تَرْكًا

“El-ubûdiyyetu terkil⁴² ihtiyâri fimâ yebdeu minel akdami”

Kulluk, seçimleri adımlardan başlayarak terk etmektir.

Aynı konuya dair başka bir cümle: Mümin ibadet ve ubudiyet makamındadır. O bu makamda sabit olmalıdır ki müşahede makamına ulaşabilsin. Nitekim şöyle demişlerdir:

الْعُبُودَةُ صِفَةُ أَهْلِ الْمُشَاهَدَاتِ

“El-ubûdetu sıfatu ehli’l müşahedat”

Kulluk müşahede ehlinin özelliğidir.⁴³

4) Allah Teâlâ’nın isimlerinin çokluğunun hikmetleri sıralanırken “Allah Teâlâ’nın adları çoktur. Bu onun yüceliğine işarettir. “Bu konuda Araplar şöyle derler” diyerek Arap dilinden delil getirilen bir söz:

كَثُرَتْ الْأَسْمَاءُ تَدُلُّ عَلَى عِزَّةِ الْمُسَمَّى

“Kesretu’l ismi tedullu ala izzeti’l musemma”

İsmin çokluğu isimlendirilenin yüceliğine delalet eder.⁴⁴

⁴⁰ Harf-i cerden sonra geldiği için sonu esre olmalıdır.

⁴¹ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 34-35.

⁴² Kelime haber olduğundan “Terkul” şeklinde olmalıdır.

⁴³ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 61.

⁴⁴ A.e., s. 105.

- 5) Allah Teâlâ'nın "Ahad" sıfatı tefsir edilirken zikredilen şu cümleler: Vahid "benzeri olmayan" demektir. Nitekim Araplar şöyle der: **فُلَانٌ وَاحِدٌ فِي عَصْرِهِ** Yani kendi zamanında eşi, benzeri yoktur. Ayrıca "işinde ortağı olmayan" anlamına gelmektedir. Nitekim Araplar şöyle der: "Fulanun mütevahhidun fi-hazel emri lâ yuşarikühu velâ yuavinuhu" **فُلَانٌ مُتَوَحِّدٌ فِي هَذَا الْأَمْرِ لَا يُشَارِكُهُ وَلَا يُعَاوِنُهُ** (O bu işte tektir. Kimse ona ortak ve yardımcı değildir.)⁴⁵
- 6) Allah Teâlâ'nın "Hu" isminden söz edilirken yer verilen söz: Nitekim ol âşik şöyle demiştir: "Lev zade hamenî'l-arşu lemuharriktehû"⁴⁶ **حَمَنِى لَوْ زَادَ الْعَرْشُ لَمَحَرَّقْتَهُ** Yani Allah ile vuslat zamanı kulağım onun semasında olur. Dilim onu tekrar eder. Eğer arşın kestirmesi olsa bir nefesle yakarım.⁴⁷ Bu sözlerin ardından şu beyite yer verilmiştir: "Hayaluke fi-ayni ve zikruke fi-femî ve hubbuke fi-kalbî, fe-eyne teğiybu. **حَيَالِكَ فِي عَيْنِي وَذِكْرُكَ فِي فَمِي وَحُبُّكَ فِي قَلْبِي فَإِنَّ تَغِيبُ**"⁴⁸ (Hayalin gözümde, adın dilimde, sevgin kalbimde, sen neredesin?)
- 7) Ölüm anından bahsedilirken söylenen sözler: Kafdağı kadar günahımız var. Her birimiz kendimizi bir şey sanıp seviniyoruz. Ama ecel yeli esip gözümüzden gaflet tozunu giderince anlarınız ki bindiğimiz at mıdır yahut eşek mi? "Sevfe terâ izencelel-ğubaru. Eferesun tahteke em hımarun"⁴⁹ **سَوْفَ تَرَى إِذَا انجَلَى الْغُبَارُ أَفْرَسٌ تَحْتَكَ أَمْ حِمَارٌ** (Toz bulutu dağıldığında altındakinin at mı yoksa eşek mi olduğunu göreceksin.)

⁴⁵ A.e., s. 91.

⁴⁶ "Yakarım" anlamında kullanıldığı için "Lemuharriktuhu" şeklinde olmalıdır.

⁴⁷ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 13.

⁴⁸ A.e., s. 14.

⁴⁹ A.e., s. 70.

3.1.4. SAHABE VE TABİİN SÖZÜYLE TEFSİRİ

Mustafa b. Muhammed eserinde zaman zaman sahabe ve tabiin görüşlerine de yer vermiştir.⁵⁰ Tefsirinde sahabe ve tabiin isimleri ve görüşlerinin derli toplu halde bulunduğu kısım “Samed” kelimesinin açıklamasında karşımıza çıkmaktadır. Burada İbn Abbas, İkrime, Mücahid, Katade, Süddi, Ebu Hureyre gibi sahabe ve tabiinin “Samed” le ilgili izahlarına yer vermiştir.⁵¹

Bundan başka tefsirde birçok defa İbn Abbas yorumları yer almaktadır. Mesela *تَكَادُ السَّمَاوَاتُ يَنْفَطَرْنَ مِنْهُ وَتَنْشَقُّ الْأَرْضُ وَتَخِرُّ الْجِبَالُ هَدًّا* (...neredeyse gökler parçalanacak, yer yarılacak, dağlar yıkılıp çökecektir)⁵² ayetinin tefsirini yaparken İbn Abbas yorumundan yararlanılmıştır. Buna göre İbn Abbas der ki: Göklerin yıkılması ve yerin yarılp aşağı çökmesi yakındır. Dağlar parça parça olur. Melekler kızarlar. Cehennem kükrer. Şu korkudan ki *إِنْ دَعَا لِلرَّحْمَنِ وَلَدًا* (Rahman’a çocuk isnat etmelerinden dolayı...)⁵³ Tanrı’nın oğlu, kızı var dediler. *وَمَا يَنْبَغِي لِلرَّحْمَنِ وَلَدًا* (Hâlbuki Rahman’a bir çocuk edinmek yakışmaz.)⁵⁴ Ona oğul, kız layık değildir. Çünkü onunla kimse arasında münasebet yoktur.⁵⁵

Diğer bir örnek, Ashab-ı Kehf kıssasının anlatıldığı bölümde bulunmaktadır: Burada *وَنُقَلِّبُهُمْ ذَاتَ الْيَمِينِ وَذَاتَ الشَّمَالِ* (...Biz onları sağa sola çeviriyorduk...)⁵⁶ ayetinin tefsirinde İbn Abbas ve Mücahid’in görüşleri zikredilmiştir: Yani biz yılda bir kez bunları sağ yanlarından sol yanlarına döndürürüz. İbn-i Abbas der ki: Cebrâil döndürdü. Mücahid: Üçyüz yıl şöyle bir yanları üstüne yattılar.⁵⁷

⁵⁰ İbn Abbas daha çok hadis ravisi olarak yer almıştır.

⁵¹ “İkinci ayet (samed)” başlığında yer vermiştik.

⁵² Meryem 19/90.

⁵³ Meryem 19/91.

⁵⁴ Meryem 19/92.

⁵⁵ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 110.

⁵⁶ Kehf 18/18.

⁵⁷ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 74.

3.2. DİRAYET YÖNÜ

Re'y veya ma'kul tefsir de denilen dirayet tefsiri, sadece rivayetlere bağlı kalmayıp din, dil, edebiyat ve çeşitli ilimlere dayanılarak yapılan tefsirdir.⁵⁸

Mustafa b. Muhammed'in tefsiri, rivayet tefsiri yanında dirayet tefsirinin söz konusu özelliklerini de taşımaktadır. Bundan dolayı burada tefsirin dirayet yönü "Dualara Yer Vermesi" ve "Farsça Şiirlerden Yararlanması" başlıklarında incelenecektir.

3.2.1. DUALARA YER VERMESİ

Mustafa b. Muhammed İhlas Suresi Tefsiri'nde zaman zaman bazı dualara yer vermiştir. Arapça veya Türkçe olan bu duaların bir kısmında kaynak belirtmiş, diğerlerinde herhangi bir bilgiye yer vermemiştir. Tefsirdeki duaları şöyle sıralamak mümkündür:

1) Mustafa b. Muhammed tefsirine Arapça, ardından Türkçe dua ederek başlamıştır:

"Elhamdu lillâhi'l-lezi nevvere kulûbe'l-ârifine binûri ma'rifetihi li-izhari ahadiyyetihi ve zeyyenehû sudûri's- siddikiyne⁵⁹ li-keşfi samediyyetihi ve nakkeşe bi-kalemi kudretihi fi-fevayidi'l-muhibbiyne resûli muhabbetihi. Ve eşhedu enlâ ilâhe illallâhu vahdehû lâ şerike lehu şhadeten sadikaten li-tenzihi zatihi ve sıfatihi ve sallallâhu ala seyyidina Muhammedin ve âlihi ve ezvâcihi ve zürriyâtihi."⁶⁰

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي نَوَّرَ قُلُوبَ الْعَارِفِينَ بِنُورِ مَعْرِفَتِهِ لِإِظْهَارِ أَحَدِيَّتِهِ وَرَيْتَهُ صُدُورَ الصَّادِقِينَ لِكَشْفِ صَمَدِيَّتِهِ وَ
نَقَشَ بِقَلَمِ قُدْرَتِهِ فِي فَوَائِدِ الْمُحِبِّينَ رَسُولَ مُحَبَّبَتِهِ وَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ شَهَادَةً صَادِقَةً
لِتَنْزِيهِ ذَاتِهِ وَصِفَاتِهِ وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيَّ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ أَزْوَاجِهِ وَ زُرِّيَّاتِهِ

Hamd ve minnet o şefkatli Tanrı'ya ki bir rahmet nazarıyla nice bin gönül kapıcı güzel suretli yokluk açısından vücud yazısına getirdi. Ve her birini kendi birliğine adl-ı tabık kıldı. Şükür ve teşekkür o Cebbâr-ı âleme ki, kendi padişahlığının

⁵⁸ Cerrahoğlu, *Tefsir Usulü*, s. 226.

⁵⁹ "Sudur" kelimesi mef'ul olduğundan harekesi "fetha" olmalıdır.

⁶⁰ Müfessir özetle Allah Teâlâ'ya hamd ve övgüde bulunmakta Hz. Peygamber'e (s.a.v.) salât ve selam getirmektedir.

hazinesinde Nemrut beyi boynundan deve yavrusunun başının çanağını bir yarım sivrisineğe azık kaldı. Ahsenet ve aferin o güçlü padişaha ki, eğer zayıf karınca onun inayetinin eteğine yapışırsa ejderha gözünü kafasından çeker. Eğer zayıf tilki onun himâyet-i otluluğuna yol bulursa erkek aslanları iki yırtar. Binlerce rahmet, rıdvan onun ashabına ve yarenlerine olsun ki her biri “Ashabî kennucumi bi-ennelum iktedeytüm ihtedeytum” teşrifini bilip dururlar ve onları candan severler, dünya dalaletinden ve ahiret melâmetinden kurtulup dururlar.⁶¹

2) Müfessir tefsirinde **Tuhfetu'l-Ebrar** isimli kitaptaki bir duaya yer vererek bu duanın asla reddolmayacağını söylemiştir. Ardından “ Kimin çok ağır bir işi olsa veya bir sıkıntısı ya da bir isteği olsa on iki rekât namaz kılar. Her iki rekâta bir selam verir. Her rekâta bir “Fatiha” ve bir “Ayete'l-kürsi” ve üç kez “Kul huvallâhu” okursa, namaz tamamlanınca başını secdeye koymalı ve bu duayı okumalıdır” sözlerine yer vermiştir.

“Subhanellezi le bise'lizze. Ve kale bihi. Subhane'llezi teattefe bi'lmeccdi ve tekerreme bihi. Subhanellezi ahsa kulle şey'in ve bi-ilmihî. Subhane men lâ yebka't-tesbihe illâ lehu. Subhanellezi el-mennü ve'l-fadlu lehu. Subhane zi'l-izzî ve'l-keremi. Subhane zi't-tavli'l-meliki mu'akidu izzike min arşike ve münteha'r-rahmeti min-kitabike ve bi-ismike'l-a'zami ve ceddike'l-a'la ve-keimatike't-tammâti lâ-tücavizuhunne berrün velâ facirün. Ve en-tusalliyye ala Muhammedin”⁶²

سُبْحَانَ الَّذِي لَيْسَ الْغَرْ وَ قَالَ بِهِ سُبْحَانَ الَّذِي تَعَطَّفَ بِالْمَجْدِ وَتَكَرَّمَ بِهِ سُبْحَانَ الَّذِي أَحْصَى كُلَّ شَيْءٍ
وَيَعْلَمُهُ سُبْحَانَ مَنْ لَا يَبْقَى التَّسْبِيحُ إِلَّا لَهُ سُبْحَانَ الَّذِي أَلْمَنُ وَالْفُضْلُ لَهُ سُبْحَانَ ذِي الْعِزِّ وَالْكَرَمِ سُبْحَانَ ذِي
الطَّوْلِ الْمَلِكِ مُعَاقِدِ عَرْكَ مِنْ عَرْشِكَ وَمُنْتَهَى الرَّحْمَةِ مِنْ كِتَابِكَ وَبِاسْمِكَ الْأَعْظَمِ وَجَدَّكَ الْأَعْلَى وَكَلِمَاتِكَ التَّامَاتِ
لَا تُجَاوِزُهُنَّ بَرٌّ وَلَا فَاجِرٌ وَأَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ

⁶¹ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 1-2. Duadaki bazı ifadeler anlaşılmamaktadır.

⁶² A.e., s. 6. Duada Allah Teâlâ'nın yüceliği, mükemmeliği, mülk sahibi oluşu, cömertliği, şanınin büyüklüğü vurgulanmakta ve Hz. Peygamber'e (s.a.v.) salât getirilmektedir.

3) Mustafa b. Muhammed yukarıdaki duanın ardından Gazzali'nin hacet namazından sonra okunması için verdiği bir duayı zikretmiştir. Dua şöyledir:

*“İlâhî keyfe ed'ûke ve-ene ene ve keyfe akte'u recâi minke ve ente ente. İlâhî kema felakte'l-bahre li-Musa aleyhi's-selâm ve necceytehû mine'l-ğarki neccinî bimâ ene fihi ferecen acilen serî'an bi-fadlike rahmetike Yâ Erhame'r-Rahimîn”*⁶³

إِلَهِي كَيْفَ أَدْعُوكَ وَأَنَا أَنَا وَكَيْفَ أَقْطَعُ رَجَائِي مِنْكَ وَأَنْتَ أَنْتَ إِلَهِي كَمَا فَلَقْتُ الْبَحْرَ لِمُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ نَجَّيْتَهُ مِنَ الْعَرَقِ نَجْنِي بِمَا أَنَا فِيهِ فَرَجًا عَاجِلًا سَرِيعًا بِفَضْلِكَ رَحْمَتِكَ يَا رَحِمَ الرَّاحِمِينَ

4) Eserde yer verilen bir başka dua Hz. Yusuf'a okuması için Cebrail'in (a.s.) getirdiği bir duadır: Yusuf (a.s.) kuyuda kaldığında Cebrail (a.s.) yanına geldi. Ona şöyle dedi: Üzülme! Bir gün gelir, sen bunlara yaptıklarını hatırlatırsın. Sana bir dua öğreteceğim. Onunla gönlündeki sıkıntılar gider. Dua şöyledir:

*Yâ kâşife külli kürbetin ve ya mucibe külli da'vetin, ya cabire külli kesirin ve ya şahide külli necvâ ve ya munise külli vahidin ve ya sahibe külli ğaribin ve ya Lâ ilâhe illâ ente subhaneke es'elûke en-tec'aleli ferecen ve mahrecen ve en-takzife hubbike*⁶⁴
*fi-kalbi hatta lâ-yekûnû*⁶⁵ *li hemmûn velâ zikrûn ğayruke ve en-tahfizni ve terhamni yâ erhame'r-rahimine.*⁶⁶

يَا كَاشِفَ كُلِّ كُرْبَةٍ وَيَا مُجِيبَ كُلِّ دَعْوَةٍ يَا جَابِرَ كُلِّ كَسِيرٍ وَيَا شَاهِدَ كُلِّ نَجْوَى وَيَا مُؤَسِّنَ كُلِّ وَحِيدٍ وَيَا صَاحِبَ كُلِّ غَرِيبٍ وَيَا لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ أَسْأَلُكَ أَنْ تَجْعَلَ لِي فَرَجًا وَمَخْرَجًا وَأَنْ تَقْدِفَ حُبِّي فِي قَلْبِي حَتَّى لَا يَكُونَ لِي هَمٌّ وَلَا ذِكْرٌ غَيْرُكَ وَأَنْ تَحْفَظَنِي وَتَرْحَمَنِي يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

5) Mustafa b. Muhammed tefsirini kendine ait şu dua ile bitirmiştir:

İlahi! Biz hepimiz aciziz, Kadir sensin. İlahi onun hakkı için ki izzetin, hazreti itaat edenlerin itaatinden niyazsızdır ve onun hakkı için ki keremin dergâhı asiler masiyetinden ziyansuzdur. Bizi sen kıldın geri bırakma ve sen aziz kıldığını hor kılma, şad ile beslediğini gam-hor kılma. Sen kendi elinle ektiğin tohumu kahr

⁶³ A.e., s. 6-7. Özetle “Hz. Musayı boğulmaktan kurtardığın gibi beni de sıkıntıdan kurtar” anlamındadır. İhya'da hacet namazı başlığı altında bu dua değil Tuhfetu'l-Ebrar'da olduğu söylenen bir önceki dua bulunmaktadır. Gazzali, **İhyau Ulumi'd-Din**, Trc: Ali Arslan, İstanbul, Arslan Yay. T.y., C.1., s. 657.

⁶⁴ Kelime mef'ul olduğundan “hubbeke” şeklinde olmalıdır.

⁶⁵ Fiilin önünde nasb edatı bulunduğundan “yekune” şeklinde olmalıdır.

⁶⁶ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 102. Allah'ı tesbih ederek O'ndan sıkıntılarını gidermesi istenmekte ve merhamet beklenmektedir.

yeliyle zayi kılma. Lütfünle yoğurduğun balçığı gazap seline verme, bir dem bizi bize inanma ve bizim kara yüzümüzü rahmetinin suyuyla ak kıl. Bizim fiilimize bakıp bizimle muaheze kılma. (bizi kınama) Özellikle bu miskince asinin ayıbından perde giderip arasatta açığa verme ve ol berk (güçlü) kaldığın kul ki, bu kitap yazılmağa sebep oldu. Yarınki gün cümle beyler ve padişahlar senin hazretinde hazır olalar, onu utandırma ve bu kitabı okuyanları ve yazarları aşk ile dinleyenleri rahmetinden ümitsiz kılma.

Yâ ilahel âlemin veya hayrennasirin, bi-Rahmetike ya Erhame'r-Rahimin. Ve dahi bu zayıf şöyle vasiyet eyler ki hangi müslüman ki bu kitabı okuya vakti hoş ola, gözü yaşardığı vakit rahmet o kula gelsin ki bu miskini hayır dua ile ana ve yanlış bilirse düzelte ve bunu cem' eyleyen asiler bedteri yazıklılar kemteri Rahman Tanrı'dan Rahmet umucu Mustafa ibni Muhammed'dir. Ğaferellâhu ve-livalideyhi ve bi-hayrin'ala yedeyhi. Temmet Elhamdu-lillahi ve husne tevfikihi. Ve sallallahu ala seyidina Muhammedin ve âlihi ecmain. Bi-Rahmetike ya erhamer-Rahimin.⁶⁷

3.2.1.1. DUANIN KABULÜ

İhlas Suresi Tefsiri'nde birçok duaya yer veren müfessir İsm-i A'zam konusunu işlerken, duanın kabul olması için bazı şartların olduğunu belirtmiş ve bunları hadislerle şöyle açıklamıştır:

Namazın şartları olduğu gibi duanın da şartları vardır. Bu şartlar olmasa dua kabul olmaz. Nitekim şöyle demişlerdir: **الدُّعَاءُ مِفْتَاحُ السَّمَاءِ وَأَسْنَانُهُ لُقْمَةُ الْخَلَالِ وَأَخْرُهَا** ⁶⁸ **الإِخْلَاصُ وَحُضُورُ الْقَلْبِ** Yani dua göğün kilididir. Helal lokma o kilidin dişleridir, sonu ihlastır, gönül huzurudur. Tanrı Teâlâ Kur'an'da şöyle buyurur: **فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ** ⁶⁹ **الَّذِينَ** (...siz ihlasla, samimiyetle Allah'a dua edin.)⁶⁹ Aslında duada asıl olan ihlastır, kalp huzurudur. İhlasla, gönülden yapılan dua insanı Allah'ın keremine ulaştırır.

Duanın diğer bir şartı peygambere salâvat getirmektir. Zira Peygamber (a.s.) şöyle buyurmuştur: **الدُّعَاءُ مَوْقُوفٌ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَا يَصْعَدُ حَتَّى يُصَلَّى عَلَيَّ فَلَا تَجْعَلُونِي كَعَمْرٍ**

⁶⁷ A.e., s. 129-130.

⁶⁸ Zamir duaya ait olduğu için müzekker • (hu) zamiri olmalıdır.

⁶⁹ Mümin 40/14.

الرَّاكِبِ صَلَّوْا أَوَّلَ الدَّعَاءِ وَأَوْسَطُهُ وَأَخْرُهُ⁷⁰ Yani Peygamber (a.s.) buyurur ki dua gök ile yer arasında asılıdır. Bana salâvat getirmeyince kabul olmaz. Bu beni karavan testi gibi edinmektir. Bir kişi sefere gitse önce yükünü tamamen yükletir. Sonra testiği yükünün önüne veya arkasına asar. Siz de beni duada bıkkınlıkla anmayın; duanın başında, ortasında, sonunda beni anıp salâvat getirin ki duanız kabul olsun.⁷¹

3.2.2. FARŞÇA ŞİİRLERDEN YARARLANMASI

Mustafa b. Muhammed tefsirinde birçok defa Farsça beyitlere veya rubailere yer vermiştir.⁷² Müfessir bunların çoğunun Mevlana'ya ait olduğunu tefsirinde bizzat belirtmiş, ancak şiirleri hangi eserden aldığını söylememiştir. Diğerlerinde ise ne şair ne de eser ismine dair bir bilgi vermiştir. Bu şiirlerle ilgili araştırmamız sonucu çoğunun sahibinin, müfessirle aynı veya yakın dönemde yaşayan ve mutasavvıf kimseler olduğunu tespit ettik. Aşağıda tefsirden seçtiğimiz bazı beyit ve rubailere yer veriyoruz.

Abdullah b. Muhammed El- Ensari El-Herevi'den⁷³

از بس که دو دیده در خیالت دارم

در هر چه نگه کنم تویی پندارم

İki gözüm senin hayalin ile öyle meşgul oldu ki,

Nereye bakarsam sensin sanırım.⁷⁴

⁷⁰ Tirmizi, Salât 352, Ebu Davud, Salât 358. Tercümesi: Dua gökle yer arasında durur. Bana salât okumadıkça Allah'a yükselmez. Beni hayvanına binen yolcunun maşrapası yerine koymayın. Bana duanızın başında, ortasında ve sonunda salât okuyun. Hadiste birçok hareke hatası bulunmaktadır.

⁷¹ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 29. Konuyla ilgili "İlk Raviyi Zikrettiği Hadisler" başlığında da hadisler bulunmaktadır.

⁷² Bunlarda bazı yazım yanlışları bulunmaktadır. Biz burada doğru şeklini yazdık.

⁷³ Mutasavvıf, şair ve âlim bir kimsedir. (v.1006/1089) Tasavvuf ve Kelam alanında önemli eserler telif etmiştir. Tahsin Yazıcı ve Süleyman Uludağ, "Herevi", **DİA.**, C. 17, s. 222.

⁷⁴ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 11. Bu beyit şairin dua ve münacatlarına yer verdiği "Münacat" adlı eserinde yer almaktadır. <http://old.ido.ir//ramezan86/ansari.aspx> 02.06.2015 (Çevrimiçi)

Nizami-i Gencevi'den⁷⁵

عذر میاور نه حیل خواستند
این سخن است از تو عمل خواستند
گر به سخن کار میسر شدی
کار نظامی به فلک بر شدی

Özür ileri sürme, senden istenen bahane değil
Bunlar lafı güzafır, senden istenen eylemdir.
Laf üretmekle iş olsaydı,
Nizami'nin şanı göklere yükselirdi.⁷⁶

Fahredden-i Iraki'den⁷⁷

جانم در دل می زد دل گفت بروجانا
با یار در این خلوت اغیار نمی کنجد
خواهی که درون آبی بگزار عراقی را
کاندرطبق انوار اطوار نمی کنجد

Yüreğim göğsümde atarken, gönlüm ona git dedi,
Çünkü sevgili ile halvetteyken buraya başkası sığmaz,
İçeriye girmek istersen Iraki' yi bırak,
Yoksa nurların cilvegahında bu tavırlara yer yok.⁷⁸

Mevlana Celaleddin Rumi'den

ای طلب کار جوهر الآ
جامه و جان بنه بساحل لا
داد جاروبی به دستم آن نگار
گفت کز دریا برانگیزان غبار

⁷⁵ Asıl adı Cemaluddin İlyas b. Yusuf olan şair Fars edebiyatında hamse türünün kurucusu sayılmaktadır.(v. 611/1214) Mehmet Kanar, "Nizami-i Gencevi", *DİA.*, C. 33, s. 183.

⁷⁶ Mustafa b. Muhammed, *İhlas Suresi Tefsiri*, s. 11.

<http://www.tahooranesh.com/pageprint.php?pid=17805.02.06.2015> (Çevrimiçi)

⁷⁷ Asıl adı İbrahim b. Büzürümihir el-Hemedani olan mutasavvıf şair "Lema'at" adlı eseriyle tanınmaktadır.(v.688/1289) Orhan Bilgin, "Fahredden-i Iraki", *DİA.*, C. 12, s. 84.

⁷⁸ Mustafa b. Muhammed, *İhlas Suresi Tefsiri*, s. 15. savn365poems.blogfa.com/tag/03.06.2015 (Çevrimiçi)

Ey İlla cevherini arayan kişi,
Varını yoğunu La sahiline bırak da gel,
O sevgili elime bir süpürge vererek,
Denizin tozunu at, dedi bana.⁷⁹

بنشسته ام من بر درت تا بوک بر جوشد وفا
باشد که بگشایی دری گویی که برخیز اندر آ
Vefa gösterirsin diye kapına oturmuşum ben,
Belki kapıyı açarak gel içeri gir, dersin diye.⁸⁰

ملکی که پریشان شد، از شومی شیطان شد
باز آن سلیمان شد تا باد چنین بادا
Mülkün perişan hale gelmesi Şeytanın uğursuzluğundan oldu,
Ancak tekrar Süleyman'ın oldu, bunun hep böyle kalması dileğimizdir.⁸¹

آن پادشاه اعظم در بسته بود محکم
پوشیده دلق آدم امروز بر در آمد
O yüce padişah kapısını sıkı sıkı kapatmıştı,
Bugün ise cübbesini giyerek kapıya çıktı.⁸²

همه را بیازمودم ز تو خوشترم نیامد
چو فروشدم به دریا چو تو گوهرم نیامد
Herkesi denedim ama senden hoşunu bulamadım,
Denize daldığımda da senin gibi bir cevher bulamadım.⁸³

⁷⁹ A.e., s. 18. Mevlana'nın "Divan-ı Kebir" adlı eserinde yer almaktadır.
umisite.com/Books/Shams3.doc.03.06.2015 (Çevrimiçi)

⁸⁰ A.e., s. 19. "Divan-ı Kebir" adlı eserinde yer almaktadır. tuoluo.blogfa.com/post/3.03.06.2015 (Çevrimiçi) Müfessir, bu beyitlere ve rubailere surenin ilk ayetinin tefsirinde Allah Teâlâ'nın "hu" ismini konu edinirken yer vermiştir.

⁸¹ A.e., s. 34. İsm-i A'zam konusunda yer almaktadır.
ganjoor.net › دیوان شمس › مولوی › 03.06.2015 (Çevrimiçi)

⁸² A.e., s. 42. Kelime-i Tevhid konusu işlenirken yer verilmiştir. Müfessir bu beyitin Mevlana'ya ait olduğunu tefsirde belirtmiştir. ganjoor.net › دیوان شمس › مولوی › 03.06.2015 (Çevrimiçi)

⁸³ A.e., s. 49. İnsanın Allah katındaki değerinden söz edilirken zikredilmiştir.

ما شب روان که در شب خلوت سفر کنیم

بر تاج خسروان بحقارت نظر کنیم

Biz gece sessizliğinde seyahate eden gece yolcuları,
Sultanların taçlarına hor görerek bakarız.⁸⁴

الله اکبر تو خوش نیست با سر تو

این سر چو گشت قربان الله اکبر آمد

Senin Allahu Ekber demen başının yerinde olması ile uyuşmayan bir durumdur,
Başımı kurban ettiğinde Allahu Ekber hakkıyla tecelli eder.⁸⁵

Sa'di-i Şirazi'den⁸⁶

در من نگری همه تنم دل گردد

در تو نگرم, همه دلم دیده شود

Sen bana baktığında, vücudumun tamamı gönlüm gibi atmaya başlar,
Ben bana baktığımda, gönlümün tamamı sana bakmak için göz olur.⁸⁷

Firdevsi'den⁸⁸

پرستیدن دادگر پیشه کن.

ز روز گذر کردن اندیشه کن

بترس از خدا و میازار کس

ره رستکاری همینست بس

Yaratana tapmayı kendine görev belle,
Ölüm gününden (sırattan geçeceğin günden) kork,

ganjoor.net > مولوی > دیوان شمس > غزلیات > 03.06.2015 (Çevrimiçi)

⁸⁴ A.e., s. 61. Kulluk konusu ele alınırken yer verilmiştir. Beyit Mevlana'nın "Mecalis-i Seb'a" adlı eserinde yer almaktadır. www.noormags.ir/view/en/articlepage/8905/111/text.03.06.2015(Çevrimiçi)

⁸⁵ A.e., s. 75. Âdemoğlunun şeklinin Allah nakşında yaratılması mevzusunda geçmektedir. Müfessir bu beyitin Mevlana'ya ait olduğunu tefsirde belirtmiştir. ganjoor.net > مولوی > دیوان شمس > غزلیات > 03.06.2015(Çevrimiçi)

⁸⁶ Fars edebiyatının en büyük şairlerinden olup asıl adı Muslih b. Abdillah b. Müşerrif'tir. (v. 691/1292) Mustafa Çiçekler, "Sa'di-i Şirazi", **DİA.**, C. 35, s. 405.

⁸⁷ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 47. İnsanda Allah Teâlâ'nın sıfatlarının bulunduğu anlatılırken zikredilmiştir. kkamali.com/Detail.aspx?id=21, 03.06.2015(Çevrimiçi)

⁸⁸ İran'ın milli destanı "Şahname"nin müellifidir.(v. 411/1020) Mehmet Kanar, "Firdevsi", **DİA.**, C. 13, s. 125.

Allah'tan kork ve kimseyi incitme,
Çünkü kurtuluşa ermenin tek yolu budur.⁸⁹

Feriduddin Attar'dan⁹⁰

از تو جهان پر است و جهان از تو بیخبر
نقش تو در خیال و خیال از تو بی نصیب
نام تو بر زبان و زبان از تو بی خبر
چون بی خبر بود مگس از پر جبرئیل؟
از تو خبر دهنده چنان از تو بی خبر

Ey sen, ruhum içinde olup da ruhum senden habersiz,
Dünya sen ile dolu olduğu halde senden habersiz,
Senin izin Hayal'de var ancak hayal senden nasipsiz,
Senin adın dillerde, ancak diller senden habersiz,
Sinek Cebrail'in kanatlarından nasıl habersiz olur?
Senden haber veren bile, senden habersiz.⁹¹

3.2.3. İŞARİ YORUMLARA YER VERMESİ

İşari tefsir; sadece tasavvuf ehline açılan bazı gizli manalar ve işaretler ile Kur'an'ı açıklamaktır. Buna göre bu tefsir, sufünün kendi şahsi fikirlerine değil bulunduğu makamda kalbine doğan ilhamlara dayanmaktadır.⁹²

Mustafa b. Muhammed'in İhlas Suresi Tefsiri rivayet ve dirayet metodunu kullanmakla beraber daha çok işari tefsir özelliği göstermektedir. Bu durum eserin genelinde yoğun bir şekilde kendini göstermektedir. Müfessirin işari yorumlarıyla ilgili bazı tesbitlerimiz şöyledir:

⁸⁹ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 61. Bir dervişten söz edilirken yer verilmiştir. ganjooor.net > شاهنامه > فردوسی 03.06.2015(Çevrimiçi)

⁹⁰ Feridüddin Muhammed b. Ebi Bekr İbrahim Nisaburi (v.618/1221) adlı İranlı meşhur şair ve mutasavvıftır. M. Nazif Şahinoğlu, "Attar", **DİA.**, C. 4, s. 95.

⁹¹ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 118. Kendini ateşe atan kelebeğin hikâyesinde geçmektedir. ganjooor.net > دیوان اشعار > عطار 03.06.2015(Çevrimiçi)

⁹² Demirci, **Tefsir Tarihi**, s. 210-211.

- 1) Müellif çoğunlukla eserinde yer verdiği işari yorumlara dair kaynak zikretmemiştir. Ancak anlattığı bazı menkıbeler ve hikâyelerden önce genellikle anlatan kişinin ismini vermiştir.
- 2) Arap alfabesinin ilk tertibi ve harflerinin taşıdığı sayı değerlerine dayandırılan bir hesap sistemi olan Ebcet hesabı⁹³ müfessir için oldukça önemlidir. Bu durum müfessirin bazı lafızların ebcet hesabındaki karşılıklarını zikretmesinden anlaşılmaktadır.
- 3) Tefsirde aşikâr-gizli, gayb-şehadet, marifet, hikmet, irfan, tecelli, muhabbet, gönül, sıdk, ihlas gibi tasavvufî kavramların bulunduğu cümleler sıkça kendini göstermektedir.

Mustafa b. Muhammed'in İhlas Suresi Tefsiri'nde yer verdiği işari yorumlardan bazılarını başlıklar halinde şöyle sıralamak mümkündür:

3.2.3.1. GAYB-ŞEHADET

Müfessir, tefsirinde tasavvufta bulunan gayb-şehadet, batın-zahir şeklindeki tasavvura yer vermektedir:

“Âlem iki tanedir: Biri “âlem-i gayb”, diğeri “âlem-i şehadet”tir.⁹⁴ “Âlem-i gayb” ahiret, “âlem-i şehadet” dünyadır. Dünyada ve ahirette her şeyin bir zahiri ve batını vardır. Mesela Âdem'in zahiri surettir, görünür; batını gönüldür, içinde iman ve marifet vardır. Nitekim zahir çekilmiş bir hattır ama batını bütün harfin aslıdır. “Elif”in aslı noktadır.⁹⁵ Kelamın hakikati noktadadır. Ve kelam da harfler de noktadan meydana gelir. Ama nokta hiçbir şeyle tükenmez, çünkü noktadan yukarı birşey yoktur. Dolayısıyla “ilm-i ilahi” noktadır ve “Elif”in aslıdır. Zira gizli veya

⁹³ Mustafa Uzun, “Ebcet”, **DİA.**, C. 10, s. 68.

⁹⁴ “Vahdet-i Vücut” felsefesinde bulunan bu ayrıma göre başlıca iki âlem vardır. Biri “emir”, “ikinci tecelli”, “melekût” âlemi de denilen gayb âlemidir. Diğeri “mülk”, felekler”, “nasut” âlemi de denilen şehadet âlemidir. Bkz. Süleyman Ateş, **İşari Tefsir Okulu**, Ankara, Ankara Üniv. İlahiyat Fak. Yay., 1974, s. 263.

⁹⁵ Müfessir “elif” harfinin Allah'ın sembolü olmasına vurgu yapmış olmalıdır. Çünkü tasavvufta “elif” harfi başta ve ortada başka harflerle birleşmediği ve hem şeklen hem de ebcette “bir” rakamının karşılığı olduğu için Allah'ın teklîğinin sembolü kabul edilmektedir. Bu anlayışa göre bütün harfler elifte toplanmıştır. Diğer tüm harfler elifin çeşitli şekillere dönüştürülmüş halleridir. Bütün harfleri elifte örnek bütün varlıkları Allah'ta görmek gibidir. Mustafa Uzun, “Elif”, **DİA.**, C. 11, s. 36-37.

aşikâr elif'in olmadığı hiçbir harf yoktur. Aşikâresi “ل, ك” gibi; gizlisi “س” gibi. Zira “Sin”; bir “Sin” den, bir “Ya” dan ve bir “Nun” dan mürekkeptir.⁹⁶

3.2.3.2. AŞİKÂR-GİZLİ

Mustafa b. Muhammed, eserinde tasavvufî düşüncede yer alan aşikâr-gizli, zahir-batın ayrımına çeşitli konularda şöyle yer vermektedir:

1) Bil ki “Allah” lafzı iki farklı ve iki müttefik harften mürekkeptir. Bu iki farklı harften biri “Elif” diğeri “He”dir. İki müttefik ise biri sakin, diğeri harekeli “Lam” dır. Tanrı'nın sıfatları da ikidir. Biri aşikâr, biri gizlidir. Aşikâr nimetinin eseri Âdem'i varlığa getirip ona güzel bir suret giydirmesidir. Gizli nimetinin eseri Âdem'in vücudunda iman marifetini tertip etmesidir.⁹⁷

2) İki tür lamba vardır. Biri dünya lambası, diğeri gönül lambasıdır. Dünya lambası bütün aydınlığıyla nurunu arştan alır. İman ve irfan gönül lambasıdır, nurunu benim cemalimden alır. Nitekim ay ve güneşle yerleri; iman, irfan, Kur'an ile peygamberleri, evliyaları, âlimleri aydınlattım.⁹⁸

3) Arifler demişlerdir ki: Gök ikidir, göz ikidir. Biri dünya, biri gönül göğüdür. Biri zahir, biri batın gözdür. Sanat görmek istersen zahir gözüyle dünya göğüne; sanatkâr görmek istersen gönül göğüne bak! Çokluk dilersen dünya göğüne, birlik dilersen gönül göğüne bak. Arşı dilersen dünya göğüne, arşın sahibini dilersen gönül göğüne bak. “Sidretu'l-Munteha” dilersen dünya göğüne, **إِنَّ إِلَى رَبِّكَ الْمُنْتَهَى** (Şüphesiz en son varış rabbinedir.)⁹⁹ dilersen gönül göğüne bak. Dünya göğüne bakarsan sayısız yıldız, gönül göğüne bakarsan yanlışsız “bir” görürsün. Dünya göğüne bakarsan hesapsız melek, gönül göğüne bakarsan direkt Melek görürsün. Akıllılık istersen dünya göğüne, delilik istersen gönül göğüne bak.¹⁰⁰

4) Tanrı'nın adı iki türlüdür. Biri aşikâr, biri gizlidir. Aşikâr adı “Allah” (الله) gibi, “Rahîm” (رَحِيم) gibi; gizli adı “Hu” (هُوَ) gibidir. Tanrı'nın azabı da iki türlüdür; biri gizli, biri aşikârdır. Nimeti de iki türlüdür; biri gizli, biri aşikârdır.

⁹⁶ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 22-23.

⁹⁷ A.e., s. 25.

⁹⁸ A.e., s. 44.

⁹⁹ Necm 53/42.

¹⁰⁰ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 44-45.

Sanki Tanrı Teâlâ şöyle buyurur: Kulum! Aşikâr adımı oku, aşikâr günahına tevbe et. Seni aşikâr azaptan koruyup aşikâr nimetime erdireyim. Gizli adımı oku, gizli günahına tevbe et. Gizli azabımdan koruyup gizli nimetime erdireyim.¹⁰¹

3.2.3.3. MELEKÎ- FELEKÎ ÇIRAĞ

Müfessir Mustafa b. Muhammed, tefsirinde birçok defa yaptığı zahir-batın ayrımını; zahiren dünyayı ve batınen gönlü aydınlatan feleki ve melekî çırağ (lamba) hakkında da yaparak bunların özelliklerini şöyle açıklamıştır:

Ay ve güneş dünyanın; iman ve irfan gönlün lambasıdır. Bu iki çırağ arasında fark vardır. Ay ve güneş dünyanın çırağıdır, ona “felekî”; iman ve irfan gönlün çırağıdır, ona “melekî” derler. Felekî çırağ dördüncü felekten, melekî çırağ muhabbet burcundan doğar. Felekî çırağ gökte doğar, yer ehli onu seyreder. Melekî çırağ yerde doğar, arşın sahibi onu seyreder. Felekî çırağ ayı ve yılı bilmek, melekî çırağ helal ve haramı bilmek içindir. Felekî çırağ gökte doğar, nurunu yere saçar. Melekî çırağ yerde doğar, nurunu arşa saçar. Felekî çırağ gündüz ve gece doğar. Melekî çırağ gece ve gündüz doğar. Felekî çırağ nurunu arştan, melekî çırağ nurunu arş sahibinden alır. Felekî çırağ batıyla doğu arasında, melekî çırağ Allah’ın iki kudret parmağı arasında yürür. Felekî çırağ batı ve doğu arasına sığar. Melekî çırağ ne doğuya ne batıya sığar. Felekî çırağ kıyamet heybetini yere döküp söndürür. Melekî çırağ kıyamet perdesinde başkaldırır. Arasat’ı nuruyla doldurur ki **يَسْعَى نُورُهُمْ** **بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ** (...nurlarının önlerinde ve sağlarında koştuğunu görürsün...)¹⁰² Feleki çırağa bir parça bulut örtü olur. Melekî çırağa arş örtü olmaz. Felekî çırağ akı kara, melekî çırağ karayı ak eder.¹⁰³

¹⁰¹ A.e., s. 14.

¹⁰² Hadid 57/12.

¹⁰³ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 45-46.

3.2.3.4. KELİME-İ TEVHİD

Müfessir surenin ilk ayetinin tefsirinde, tasavvuftaki Kelime-i Tevhid'i bir süpürgeye benzeten¹⁰⁴ şu ifadeler yer vermektedir:

Kul, gönlünün tecelli yeri olmasını istiyorsa لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ süpürgesiyle gönül evini süpürmelidir. Sanki Tanrı Teâlâ “Lamelif’in sureti niçin düzdür” der. Çünkü “Lâ” bizim süpürgemizdir. Kullanmaktan ve elden ele dolaşmaktan süpürge suretini aldı. Eğer gönül zikrinden muhabbet cevherini alıp getirmek istersen “Lâ” süpürgesiyle beşeriyet tozunu gönlünden gidermelisin.¹⁰⁵

3.2.3.5. ASHAB-I KEHF

Mustafa b. Muhammed, Ashab-ı Kehf'ten Allah Teâlâ'nın “Hu” ismini açıklarken bahsetmekte ve Ashab-ı Kehf ile müminin benzerliğini şöyle vurgulamaktadır:

O mağarada yatan müminlerdi. Bekçileri köpekti. Müminin gönül mağarasında yatan iman marifetidir, onun bekçisi dildir. Sanki Tanrı Teâlâ der ki: Eğer şeytan imanınıza kastettiyse, bir kez “Hu” demek sizden, İblis'i kaçırmak benden.¹⁰⁶

3.2.3.6. MARİFETULLAH

Müfessir, tefsirinde kibir konusunu ele aldığı bölümde marifetullah ile ilgili şu cümleleri zikreder:

Eğer ”Ebedu'l-âbâd” olmak istiyorsan gönül evinde Allah'tan başka birşey bulduğunda onu takva ateşiyle yak! Allah adının ışığıyla gönlünü evin edin. Yeri

¹⁰⁴ Tasavvufta “carub-i la” olarak adlandırılan bu anlayışa göre, kelime-i tevhiddeki “la” önüne gelen tüm putları temizleyen bir süpürge. Bu süpürge Allah'tan başka ne varsa onlara ait bağları ve sevgiyi silip süpürür, yok eder. Bkz. Ethem Cebecioğlu, **Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü**, Ankara, Otto Yay., 2014, s. 93.

¹⁰⁵ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 17-18.

¹⁰⁶ A.e., s. 21.

göğü nurlandıran Allah'tır. **اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ** (Allah, göklerin ve yerin nurudur...) ¹⁰⁷ Allah yolunun salıklarının gönül evi, marifet ışığının sultanının tahtgahıdır. Ancak Allah'ın cemaliyle aydınlanır. Bu marifet güneşi gönlün doğusundan doğar, nefis karanlığını dağıtır, ademilik sıfatını dışarı atar. Böyle olunca yemek içmek oruca, uyumak uyanıklığa döner. Bu şekilde marifet, gönül evine hâkim olur. ¹⁰⁸

3.2.3.7. İNSANIN YARATILIŞI

İhlas Suresi Tefsiri'nde müfessir, insanın yaratılışı konusunu birçok defa ele almış, bunların çoğunda yaratılışı biyolojik açıdan incelemiştir. ¹⁰⁹ Biz bu başlıkta müfessirin insanın yaratılışını manevi açıdan değerlendirdiği şu cümlelerine yer veriyoruz:

İnsan yaratıldığında beden vilayetinde “gönül” adlı bir taht hazırlanır. Bu taht iman ve muhabbetle süslenir. Canlar ten vilayetine sefer edeceği zaman Allah Teâlâ onlara **طه** ile **يس** suresini okudu. ¹¹⁰ Canlar bu sureleri duyunca sarhoş olup kendinden geçtiler. Geri dönüp şöyle dediler: **إِلَهِنَا وَسَيِّدُنَا أَسْمِعْنَا مَرَّةً أُخْرَى** (İlahımız, efendimiz! Bize bir daha duyur!) Hitap geldi: Eğer yeniden duymak istiyorsanız bu âlemden ten âlemine sefere çıkın. Ten vasıtasıyla bu kelamı size duyurayım. ¹¹¹

Can Tanrının kelamına âşık olmuştu. Allah hikmetiyle canın tene karar kılması için kendi kelâmını gönderdi. Can da marifet ilminden, zevkten, şevkten neyi varsa tene feda etti. Gönül tahtı tamamlanınca cana ferman geldi: Bismillah! Sefer vakti geldi. Bunun üzerine can sultanı gönül tahtına oturdu, nuru bütün azaya yayıldı. Göze görmek, kulağa işitmek, dile söylemek beratı geldi.

Bir âdil padişah tahta oturunca adalet izleri bütün vilâyetine erişir ve bütün mahlûklar onun bereketli adaletiyle emniyet içinde olur. Bunun gibi müminin canı gönül tahtına oturur. Göz ibret görmekle, kulak hikmet işitmekle, el sadaka vermekle

¹⁰⁷ Nur 24/35.

¹⁰⁸ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 34.

¹⁰⁹ Dördüncü bölümde bu konulara yer verilecektir.

¹¹⁰ Allah'ın gökleri ve yeri yaratmadan bin yıl önce “Taha” ve “Yasin” suresini okuduğuna dair hadis için bkz. Darimi, Fedailu'l-Kur'an 20.

¹¹¹ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 37.

meşgul olur. Bu şekilde gönül padişahlığı ve azaların sağlamlığı aşikâr olur. Azaları doğru kullanmaya, gözetmeye; Cennet nimeti, huri, saraylar değer. Adil padişaha mutluluk, sevinç, yakınlık, didarı görmek değer. Müminin canı adil padişaha, kâfirin canı zalim padişaha benzer. Adil padişahın yanında ne kadar itaat edilirse işleyene değer, sevabı padişaha da gider.

Âdemoğlunun tabiatına iki cihan konmuştur. Ten âlemi aşikâr, can âlemi gizlidir. Günah ten karanlığından, itaat can aydınlığından oldu. Yarın ten semeresini mağfîret içinde gizler, can semeresini aşikâr kılarlar.¹¹²

Tanrı Teâlâ Âdem'in kalıbını yarattığında Âdem, Mekke ile Taif arasında kırk bin yıl yattı. Her saat gayb hazinesinden güzel cevher ve şerefli terbiyeyi onun tabiatına koydu. Sonra gönle bir ses geldi, gönül balçığını Cennet'ten alıp Ab-ı hayatla yoğurdular. Gönül kemale erdi. Gayb hazinesinde bütün hazine bekçisi meleklerden gizli bir cevher vardı. O cevher hazineye layık değildi. O "Âdem'in gönlü" ve "muhabbet" cevheriydi. Emanet sandığına konmuştu. Onu bütün meleklerle arz ettiler. Kimse onu beklemeyi boynuna almadı.¹¹³

3.2.3.8. İMAN AĞACI

Mustafa b. Muhammed, tefsirinde imanın bir ağaca benzetildiği ayeti¹¹⁴ açıklarken tasavvufî kavramların yoğun bir şekilde kendini gösterdiği şu cümlelere yer vermektedir:

Ebû Said Harrar der: Yeryüzünde Tanrı'nın hazinesi gönüldür. Tanrı Teâlâ gönlü, kendi hazinesi kıldı. Üzerine rahmet yelini estirdi. Küfür, şirk, nifak tozunu onun dışında bıraktı. Ondan iman ağacını bitirdi. Türlü sularla onu suladı. Dünyadaki her ağaç susuz kalınca nasıl kuruyorsa iman ağacı da susuz kurur. Dünya ağacı, pınar suyuyla sulanır. İman ağacı önce tevbe, ardından pişmanlık, sonra hasret, sonrasında şevk suyuyla sulanır. Tanrı Teâlâ iman ağacının üstüne minnet bulutunu

¹¹² A.e., s. 37-39.

¹¹³ A.e., s. 48. Konuyla ilgili ayet için bkz. Ahzab 33/72.

¹¹⁴ Benzetme için bkz. İbrahim 14/24-25.

gönderir. Ondan gönle rahmet yağmurunu yağdırır. Yukarıdan rahmet, aşağıdan hizmet suyu akar. Böylece iman ağacı taptaze olur. Buluttan nefis üstüne hidayet, dil üstüne letafet, gönül üstüne azamet, can üstüne keramet yağmuru yağar. Dile yağın yağmurdan şükür ve övgü, nefse yağandan itaat ve hizmet, gönle yağandan sıdk ve safa yemişi biter. Bu şekilde bahçe süslü, bezeli ve bol yemişli olur.¹¹⁵

3.3. KUR'AN İLİMLERİ

“Kur'an İlimleri” müfessirlerin eserlerini oluştururken sıkça yararlandığı, ilahi kelamın anlaşılması ve açıklanmasına katkı sağlayan Kur'an ile alakalı ilimlerdir. Müfessirimiz Mustafa b. Muhammed İhlas Suresi Tefsiri'nde bu ilimlerden “Kur'an Kıssaları”, “Meseller”, “Kur'an'ın Faziletleri” ve “Menkıbeler” başlığında değerlendirilebilecek olanlara yer vermiştir. Bunlardan ilki tefsirin önemli bir bölümünü kapsayan ve teşbihleriyle dikkat çeken “Kur'an Kıssaları”dır:

3.3.1. KISASU'L-KUR'AN

Kur'an-ı Kerim insanlığın fikrini, zikrini, fiilini inşa etme yolunda en çok peygamberlerin hayatlarını anlatmakta; bu yolla onların sabrın, inancın, fedakârlığın, iffetin, ubudiyetin timsali oluşlarını gözler önüne sermektedir. Öyle ki insan herhangi bir çıkmaza girdiğinde ne yapması gerektiği konusunda peygamberlerin yaşamı ona canlı bir örnek ve rehber olmaktadır. Bu nedenle peygamber kıssaları ilahi hitabı anlayabilmek açısından büyük bir öneme sahiptir. Bu ilahi hitabı anlamak ve anlatmak gayesiyle yazılan tefsir kitapları da Kur'an kıssalarına ayrıntılarıyla yer vermektedir. Söz konusu bu kitaplardan biri incelediğimiz İhlas Suresi Tefsiri'dir. Bu eserde kıssalarla ilgili dikkatimizi çeken hususlar özetle şöyledir:

- 1) Tefsirde birçok peygamberin kıssasına yer verilmiştir. Ancak en kapsamlı ve çok yönlü olanı, Allah Teâla'nın kıssaların en güzeli olarak adlandırdığı Yusuf (a.s.) kıssasıdır.¹¹⁶ Yalnız müfessir kıssadaki olayları

¹¹⁵ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 58.

¹¹⁶ Yusuf 12/3.

belli bir sıra içinde ard arda değil, farklı yerlerde ve genellikle benzerlikler kurarak anlatmaktadır.

- 2) Kıssaların bazı bölümleri bildiğimiz şekillerinden oldukça farklı anlatılmaktadır. Bunlarda gerçekliği tartışılır ifadeler sıkça rastlanmaktadır. Mesela Hz. Âdem kıssasında geçen şu ifade: “ Ey Âdem! Seni bana hamd edip “yerhamuke” cevabını duymak için yarattım”¹¹⁷ ve Hz. Yusuf kıssasındaki şu cümleler: “Allahım, madem böyle inayet ve rahmet ediyorsun niçin önceden etmedin de dokuz ay anne karnının zindanını gördüm. Bin yıl mezarda yatmasaydım”. “Yarın kıyamette melekler müminleri huzura getirirler. Tanrı Teâlâ buyurur: Melekler siz kendi işinize bakın. Ben kulumun halini sorarım” örnek verilebilir.¹¹⁸
- 3) Tefsirde yer verilen kıssalarda insanın özellikle manevi, ruhsal yönüne ve gelişimine vurgu yapılmaktadır.
- 4) Eserde anlatılan kıssalarla ilgili herhangi bir kaynak zikredilmemiş, kıssaların kaynağına ulaşmayı sağlayacak bir ipucu da verilmemiştir.
- 5) Müfessir, kıssalara baştan sona yer vermemiş, bazı kıssaların sadece bir bölümünü anlatmakla yetinmiştir. İhlas Suresi Tefsiri’nde anlatılan kıssalar şunlardır:

3.3.1.1. ÂDEM (a.s.)

Müfessir Hz. Âdem’e, onun “nefs-i emmare”¹¹⁹ ile karşılaşmasını bir temsille anlatırken yer vermektedir. Burada insanı kötülöklere, günahlara, çirkinliklere sevk eden huylar bir ejderhanın yedi başı olarak nitelendirilmektedir. Bir anlamda kötü huyların ejderhanın ateşi gibi insanı yaktığını, kulu Cehennem ateşine götüren davranışlar olduğunu ifade etmektedir. Mustafa b. Muhammed bu temsilde “nefs-i

¹¹⁷ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 36. Konuyla ilgili hadis için bkz. Tirmizi, Tefsir, 95. Ancak hadiste bu şekilde bir ifade yoktur.

¹¹⁸ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 127.

¹¹⁹ Mutasavvıflar nefsi kademelere ayırmışlardır. Bunlardan ilki olan “Nefs-i Emmare” insan bedeniyle karışmış, maddenin etkisinde olan, hissi lezzetleri ve şehvetleri emreden nefstir. Ateş, **İşari Tefsir Okulu**, s. 281. Kur’an’da “sürekli kötülüğü emreden nefis” olarak zikredilmektedir. Bkz. Yusuf 12/53.

emmare”den başka, hapşırırken söylenen hamd sözcüklerinin ortaya çıkışından da söz etmektedir. Olayların hikâye edilişi şöyledir:

Âdem’in canı ten kalıbına girdiğinde, vücudu bütün memleketi dolaştı. Sonunda Âdem dört farklı nesne üzerine yapılmış karanlık bir ev buldu. Yedi türlü, birbiriyle savaşan ve birbirlerine oklar atan birçok yırtıcı canavar gördü. Bu “ **nefs-i emmare**”ydi.

Yedi başlı ejderhanın yedi tarafı vardı. Birincisi **hırs**, ikincisi **kıskançlık**, üçüncüsü **şehvet**, dördüncüsü **gazap**, beşincisi **cimrilik**, altıncısı **kin**, yedincisi **kibirdir**. Bunların her biri ağzını açıp Âdem’i yutmaya çalışıyordu. Âdem bunu görünce ürktü. O, yüce Allah’ın kadrini şimdiye kadar bilmemişti. Artık ayrılık ateşinde yanmaya başladı. Derhal geldiği yere dönmek istedi. Geldiğinde üfleme bineğiyle gelmişti, bu defa onu bulamadı. Bu nedenle çok korktu, bir kez ah etti. Allah’tan şöyle hitap geldi: Sen bize yeniden yakın olmaya başladın, biz de senden o korkuyu alırız. Sen ah deyince ah’ının buharı dimağa vurdu. Dimağ buharından doldu, hapşırıldı, gözü açıldı. Âdem cihanın bolluğunu, ferahlığını ve güneşin aydınlığını gördü. **أَلْحَمْدُ لِلَّهِ** dedi. Allah’tan şöyle hitap geldi: **يَرْحَمُكَ رَبُّكَ** Ey Âdem! Seni bana hamd edip **يَرْحَمُكَ** cevabını duyman için yarattım.

Âdem’in hapşırmasından dört nesne ortaya çıktı: Birincisi Tanrı’ya hamd etmek, ikincisi “yerhamuke” cevabını duymak, üçüncüsü canın izzetin hitabını işitmesi, dördüncüsü İsa’nın o nefesten olmasıdır. Buradaki öğüt şudur: Canın dimağdan girdiğini görmenin faydası, halini bilip bir mertebeye erdiğini görünce şaşırmasıdır. Çünkü Âdem melekût âlemini gördü, meleklerin tesbihini duydu. O paklığı görünce yavaş yavaş niyaz etmeye başladı. Ve şöyle dedi: Bunca özleyenler ve bunca simurgların havada uçar, ben aralarında zayıf bir kuşum. Celva etmek (terk etmek) inayet ve rahmetten başka şeyle olmaz. Hitap geldi: Ey Âdem! O tesbihleri kudret kuvvetiyle gördün. Bunlar mağrur olmuştur. Şüphesiz binlerce yıldır bizim izzetimizin havasında uçarlar. **نَحْنُ نُسَبِّحُ** kuşundan başka şey söyleyemezler. Ama sen acaip bir kuşsun ki niyaz havasında uçmaya başladın, **يَرْحَمُكَ** kuşunu av yaptın ki günaha müptela olup **أَنَا عِنْدَ الْمُنْكَسِرَةِ رَبَّنَا ظَلَمْنَا** tuzağını acizlik sahrasında kurasın.

قُلُوبُهُمْ geyiğini tutasın. Bu sözün maksadı: Âdem ki yerhamuke teşrifini buldu. O ah ile Allah dediği için buldu. Bu nedenle “Allah” duanın kilidi oldu.¹²⁰

Tefsirin başka bir yerinde Hz. Âdem’in Cennet’ten çıkarıldığında yaşadığı bir olay anlatılmaktadır. Burada Hz. Âdem’le bir kırlangıcın diyaloguna yer verilerek insanın daima Allah’ı birlemesinin onu Cehennem’den kurtaracağını, Allah’ın birliğini zikretmede sebat eden kırlangıcın kesilmekten kurtuluşuna kıyas ederek belirtmektedir:

Âdem’i Cennet’ten çıkardıklarında, Havva’dan ayrılması için ferman geldi. Bunun üzerine Havva, Âdem ile vedalaştı, ağlayarak birbirinden ayrıldılar. Hallerine melekler bile ağladı. Âdem biraz gitti, bir kırlangıç onu gördü, ona acıdı. Kırlangıca “Nasıl böyle yalnız düştün?” diye sordu. Âdem: Sorma, benim hikâyem uzundur. Hakk’a kulluğu eksik ettim. Ayrılıkta bile Hak’tan başkasına kulluk etmedim, meleklerin secde ettiği kişi oldum, Cennet padişahlığına ulaştım. Şimdi kulluk makamından bir çeşni almak için hepsini terk ettim.

Kırlangıç Âdem ile bu kadar sohbet edince Allah’ın kınamasına maruz kaldı. Hitap geldi: “Ey zayıf kuş! Bizim emrimize muhalefet eden kişiyle sohbet ettin.” Kırlangıç “Ben senin birliğine gayret edip onunla sohbet ettim. Âdem’i yalnız giderken gördüm de senin birliğini anıp dedim ki “Ben buna çift olayım, birlik Tanrı’ya ait kalsın”. Bunun üzerine hitap geldi: Ey miskin! Sen benim birliğimi anlatmaya gayret ettiğin için suçunu affettim. Bıçağı sana haram ettim ve seni Âdem’e komşu yaptım.

İşte kırlangıç onun birliğinde bir defa gayret etti, bıçaktan kurtuldu, Âdem’e komşu oldu. Mümin bunca yıldan beri tevhid yolunda yürür ve tevhid üzere can verir. O, kıyamet korkusundan kurtulursa ve Cennet’te Hz. Muhammed’e komşu olursa hiç şaşılmasın.¹²¹

¹²⁰ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 35-36.

¹²¹ A.e., s. 51-52.

Tefsirde Hz. Âdem'den söz edilen başka bir yer şehadet getirirken işaret parmağını kaldırmanın nasıl ortaya çıktığını anlatan kısımdır. Burada olay İbn Abbas rivayetiyle anlatılmaktadır:

İbn Abbas'ın rivayet ettiğine göre Âdem Cennet'e yerleşti. Muhammed nuru iki sırtının arasındaydı. Melekler bu nura karşı saf saf dururlardı. Âdem "Melekler neden karşımda değil de arkamda duruyorlar" diye sordu. Cevap geldi: Omzunda dostumun nuru var; o nura karşı duruyorlar, dedi. Âdem, "İlâhî! O nuru önüme getir, melekler karşıma geçsinler" dedi. Tanrı Teâlâ nuru Âdem'in alınına getirdi. Âdem şöyle dedi: İlahî! O nuru melekler görüyor, ben görmüyorum. Öyle bir yere getir ki ben de onu göreyim. Tanrı Teâlâ nuru Âdem'in şehadet parmağına getirdi. Nuru görünce parmağını götürüp **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ** dedi.

İşte o günden bu güne değin şehadet getirirken o parmakla işaret ederler. Âdem "İlâhî! Alnımda o nurdan nur kaldı, o nur ne nurudur? diye sordu. Allah, "O nur Muhammed'in yarenlerinin nurudur" dedi. Âdem "İlahî! Onu parmaklarıma getir" dedi. Her sahabenin nuru bir parmağa gelince Âdem o nurları gördü, şad oldu. Ancak dünyaya gelip günahlarla meşgul olunca nurlar parmaklarından akıp gitti.¹²²

3.3.1.2. ASHAB-I KEHF

Mustafa b. Muhammed, tefsirde Kehf suresinde anlatılan Ashab-ı Kehf kıssasına yer vererek onlarla müminleri karşılaştırmış ve aralarındaki benzerlikleri vurgulamıştır. Bununla bir nevi şöyle demek istemiştir: Gençler bir kere "Rabbimiz Allah'tır" dediler, böylece üstün derecelere ulaştılar. Bunu yıllarca dillendiren müminler onların elde ettiğinden çok daha fazlasına nail olurlar. Allah kendini birleyeni zor durumda bırakmaz, yüksek mertebelere ulaştırır.

Müfessir kıssayı şöyle anlatmıştır: Ashab-ı Kehf yiğitleri Dakyanus'un önünde bir kez "Rabbena" dediler, Allah'tan beş kaftan buldular. Bunlar şöyledir: Onların küfür karanlığı iman nuruna dönüştü. Dakyanus'un şerrinden kurtuldular.

¹²² A.e., s. 41-42.

Sohbetlerinin bereketiyle bir köpeğin adı değişti. Köpek hayran olunan bir varlık oldu, Kur'an'da adı geçti. Sonunda aslan şekline girip Cennet'e girecektir.¹²³

Mü'min muvahhitler bunca yıldan beri "Rabbunallâh" derler. Onlar şeytanın şerrinden korunup günah karanlığından ve itlik sıfatından çıkarılır. Nefs-i emmareden nefs-i mutmainne elbisesine büründürülür. **يَا أَيُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ** (Ey huzur içinde olan nefis!)¹²⁴ sesi kulaklarına ulaşır mezarlarına Cennet derecelerinden dereceler açılır ve şöyle bir hitap gelirse şaşılmasın. **تَحِيَّتُهُمْ يَوْمَ يَلْقَوْنَهُ سَلَامٌ** (Allah'a kavuşacakları gün müminlere yönelik esenlik dileği "selam" dır...)¹²⁵

Ashab-ı Kehf yiğitleri Tanrı'yı isteyerek Dakyanus'un şehrinden kaçıp gittiler. "Kıtmir" adlı bir köpek onlara eşlik etti. Onlar bir mağaraya girip üç yüz yıl uyudular. O köpek, gençlere bekçilik yaptı. Şeytan yedi yüz bin askerini topladı. Bunları azdırmaya geldi. Köpek onları görünce iki dizinin üzerine çöküp bir kez "Hu" dedi. Şeytanın askerleri dağıldı. Bu durumda bir nükte vardır ki şudur: O mağarada yatanlar müminlerdi. İman marifetlerinin bekçisi dildi. Sanki Allah şöyle der: Eğer şeytan imanınıza kast ettiyse bir kez "Hu" demek sizden, İblis'i kaçırmak benden.¹²⁶

3.3.1.3. İBRAHİM (a.s.)

Müfessir, Allah Teâlâ'nın "Samed" sıfatını açıklarken Hz. İbrahim'in ateşe atılması olayını anlatmakta ve Hz. İbrahim'in Allah'tan başkasından yardım istememesine vurgu yapmaktadır. Zira Hz. İbrahim'i hiç kimseye muhtaç olmayan, herkesin kendisine muhtaç olduğu Samed olan Allah Teâlâ kurtarmıştır. Müfessir Hz. İbrahim'in ateşe atılması olayını şöyle anlatmaktadır:

İbrahim'i (a.s.) ateşe atmak istediklerinde vahşi hayvanlar, kuşlar, bütün hayvanlar inlediler; feryat ettiler ve şöyle dediler: İlâhî! Bize izin ver, dostuna yardım edelim. Allah'tan hitap geldi: İzni O'ndan isteyin, eğer sizden yardım isterse, yardım edin. Yardım istemezse, benimle dostumun arasına girmeyin. Rüzgârla

¹²³ Kehf 18/18.

¹²⁴ Fecr 89/27.

¹²⁵ Ahzab 33/44.

¹²⁶ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 20-21.

görevli melek şöyle dedi: İbrahim! Rüzgâr benim hükmümdedir, dilersen bir işaret ederim, o ateşi dağıtır ve yeryüzünde zerre kadar ateş izi kalmaz. Her melek ve her hayvan kendi kuvvetini böyle arz etti, ancak İbrahim hiçbirine cevap vermedi. Kertenkele hariç her hayvan ağzıyla su taşır, ateşe serperdi. Bu nedenle kim bir kertenkeleyi bir vuruşta öldürürse Tanrı Teâlâ ona yüz sevap, iki vuruşta olursa elli sevap, üç vuruşta olursa yirmi beş sevap verir.¹²⁷ Kim Tanrı'nın dostuna dostluk ederse, Tanrı ona dost olur ve kim tanrının dostuna düşman olursa, Tanrı ona düşman olur.

İbrahim'i ateşe attıklarında Cebrail karşısına geldi: **أَلَيْكَ حَاجَةٌ ؟** İsteğin var mı? dedi. İbrahim yüzünü çevirdi. Cebrail bir daha geldi: İsteğin var mı? dedi. **أَمَّا إِلَيْكَ فَلَا** Varsa bile sana değil. Cebrail: Ondan isteğin varsa desene! İbrahim dedi: **لَأَنَّهُ يَعْلَمُ حَالِي** Yani o benim halimi bildi ki bana yeter. Hitap geldi: **عَیْ هَالِیلُ!** Sen başkalarından yüz çevirdin, bütün teveccühü bizim huzurumuza yönelttin. Biz sana yardımcı oluruz, sen ateşe girince ateşi senin için gül, reyhan, nesrin, erguvan bahçesi yaparız.¹²⁸

Başka bir yerde Hz. İbrahim'in putları kırması anlatılmaktadır:

Allah Teâlâ buyurdu: **وَالْتَّبِعُوا مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ أَبِيكُمْ** (...Öyle ise Hakk'a yönelen İbrahim'in dinine uyun...)¹²⁹ Yani hepiniz İbrahim gibi put kırıcı olun ki **فَجَعَلَهُمْ جُذَادًا** ¹³⁰ (...içlerinden bir büyüğü bırakarak onları (putları) paramparça etti.) İbrahim, putları parça parça etti ancak bir putu parçalamadı. Bu olay şöyle olmuştur: O putperestlerin yılda bir gün bayramları olurdu. Puthaneye gelip puta secde eder, sonra evlerine dağılırlardı. İbrahim'e "Sen de gel" dediler. İbrahim "Ben iyi değilim, gelmiyorum" dedi. Halk şehirden dışarı çıkınca İbrahim baltayı aldı. Puthaneye girdi, orada kimi altın kimi gümüş yetmiş put asılıydı. İbrahim puthanenin ortasında duran altın gözlü put hariç hepsini parça parça etti. Baltayı onun boynuna astı.¹³¹

¹²⁷ Müslim, Selam 38., Tirmizi, Ahkâm 19/1., İbn Mace, Av 28/12.

¹²⁸ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 97-98.

¹²⁹ Al-u İmran 3/95.

¹³⁰ Enbiya 21/58.

¹³¹ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 113- 114. Konuyla ilgili ayetler için bkz. Enbiya 21/51-69.

3.3.1.4. İDRİS (a.s.)

Mustafa b. Muhammed tefsirinde İdris (a.s.) kıssasını, Hallac-ı Mansur'un "Ene'l-Hak" sözüne atıfta bulunan ve "Vahdet-i Vücut" anlayışını yansıtan ifadelerin bulunduğu cümlelerle anlatmıştır:

İdris (a.s.) bütün yıldızlarla konuştu. ¹³² Aya "Işığın bazen artar, bazen eksilir, niçin?" diye sordu. Ay şöyle cevap verdi: Benim ışığım yoktur. Ben boş gökte cilalı güneşe karşı olurum, onun ışığıyla hilâl'likten bedir'liğe ulaşırım. Kendini tümüyle göremeyen bir ayna gibiyim. ¹³³ Aynanın gözü olsaydı, kendine bakardı, tamamen kendini görürdü. Sen kimsin? diye sorduklarında "Ben güneşim." diyebilirdi. İlahi tecelli de güneş gibi gönle doğup onun dilinden "Ene'l-Hak" derse şaşılmasın. Bu yüzden İdris "Seninle onun arasında nasıl bir dostluk vardır?" dedi. Benimle onun arasında ikilik yoktur, ben tamamen oyum, o da ben'im dedi. Nitekim ay güneşe karşı olursa bedir olur. Eğer güneşten uzaklaşırsa kararır incilir. Müminin gönlü de Tanrı'nın emrine doğru olursa Hak nuruyla dolar. ¹³⁴

3.3.1.5. HZ. MERYEM

Mustafa b. Muhammed Hz. Meryem'den Allah Teâlâ'nın "Samed" sıfatını açıklarken bahsetmektedir. Burada Hz. Meryem'e Allah katından yiyecek gönderilmesinin Allah Teâlâ'nın Samediyetinin göstergesi olduğu vurgulanmaktadır:

Hz. Meryem yetim kaldığında, Zekeriya (a.s.) onu beslemeyi üstlendi. Tefsir-i Salebi'de der ki: Zekeriya, Meryem için yüksek bir ev yaptı. Kapısına, kubbesine merdivenle çıkardılar. Orada iç içe yedi kapı yapılmıştı. Zekeriya giderken kapıları Meryem'in üstüne kilitler, kilidi de yanında götürürdü. Geri dönünce kendi

¹³² Yıldızlar ve hesap ilmiyle meşgul olmuş ilk insandır. Ömer Faruk Harman, "İdris", **DİA.**, C. 21, s. 480.

¹³³ Ayna tasavvufta kullanılan önemli bir metafordur. Sufiler ilk dönemlerden beri çoğu nazari düşüncelerini aynayla yaptıkları teşbihlerle anlatmıştır. Tasavvufta, Allah'ın kendilerinde tecelli ettiği varlıklar ayna olarak görülmüştür. Bkz. Süleyman Uludağ, "Ayna", **DİA.**, C. 4, s. 261.

¹³⁴ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 46.

eliyle açardı. Meryem'in yanında yazın kış, kışın yaz yiyecekleri bulurdu. Zekeriya sordu : ¹³⁵ هَذَا أَنَّى لَكَ هَذَا Ey Meryem! Bu nimet sana nereden geldi? Cevap verdi: ¹³⁶ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ Tanrı katından gelir ki “Samed” الصَّمَد O' nun sıfatıdır. Yemez, içmez; yedirir, içirir.

Bir rivayette anlatılır ki: Zekeriya çok yaşlandı, İsrailoğullarına “Ben çok yaşlandım, Meryem’i ne yapalım?” dedi. Şöyle dediler: Kavmimizde kıtlık oldu, kimsenin yükünü boynumuza alamayız. Bunun üzerine kura çektiler. Yusuf adında yiğit bir marangoz vardı. Meryem’in amcası oğluydu. Kura ona çıktı. Meryem’i ona emanet ettiler. Meryem Yusuf’un bu işe üzülüğünü gördü, şöyle dedi: Niçin üzülüyorsun? Tanrı Teâlâ Sameddir, besler. Yusuf Meryem’e bir kaç kez yemek getirdi, geri gelince yemeğin getirdiğinden fazla olduğunu gördü. Durumu Zekeriya’ya söyledi. Zekeriya: Meryem! Bu yemekler sana nereden geliyor? Meryem: هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ Tanrı katından geliyor. O Sameddir, kullarına ummadıkları yerden yedirir, içirir.¹³⁷

3.3.1.6. MUSA (a.s.)

Müfessir İhlas Suresi Tefsiri’nde Hz. Musa’dan farklı konular içinde bahsetmektedir. Hz. Musa bazen Allah Teâlâ’yı görme isteğinin kibrinden dolayı reddedilmesi, bazen Allah Teâlâ’nın merhametinin vurgulandığı Karun’la yaşadığı olay bazen de Allah’a ettiği dua ile karşımıza çıkmaktadır. Hz. Musa’nın anlatıldığı bölümler şöyledir:

Musa saflık âlemine erdi, muhabbet kâsesiyle aşk şarabını içti. Ünsiyet meclisinde gözü, gönlü güzellikle doldu. Şöyle dedi: رَبِّ أَرِنِي أَنْظُرْ إِلَيْكَ (Rabbim bana kendini göster, sana bakayım.)¹³⁸ Vücut sıfatına sahip olan Allah, aşk mekânında beni böyle kendimden geçirttin. Cemalini gizledin. Göster de göreyim.”¹³⁹

¹³⁵ Al-u İmran 3/37.

¹³⁶ Al-u İmran 3/37.

¹³⁷ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 100-101.

¹³⁸ A’raf 7/143.

¹³⁹ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 18.

Hitap geldi: Musa! Sen kendini büyük gördün. Anlaşmana göre istemedin. Çünkü Musa (a.s.) kendini büyük görüp şöyle dedi: Göster, seni göreyim! Hitap geldi: Büyük dağa bak. Musa (a.s.) dağa bakınca dağ parça parça oldu.¹⁴⁰ Böylece Musa (a.s.) sevgilinin yüzünden mahrum oldu. Sıra Muhammed (s.a.v.)'e geldi. O da sevgilinin yüzünü görmek istedi. Kendini aşağı görerek “Ben nerede böyle büyük bir söz nerede?” dedi. Hitap geldi: Ey Muhammed! Sen kendini aşağı gördün, aşağı in secdeye var, bizim huzurumuza yakın olup sevgilinin yüzünü gör!¹⁴¹ **وَاسْجُدْ وَاقْتَرِبْ**¹⁴¹ (Secde et ve Rabbine yaklaş.)¹⁴²

Musa Karun'a kızdığına yere “Karun'u tut!” dedi. Yer Karun'u tuttu. Karun bileğine kadar yere battı. Karun “Acı bana, ey Musa!” Musa yere şöyle dedi: Tut! Yer Karun'u dizine kadar tuttu. Karun yeniden feryat etti. Karun her ”Musa” diye yalvarınca Musa'nın kızgınlığı arttı. Yer Karun'u tamamen yuttu. Musa'ya Allah'tan hitap geldi: Musa! Ne katı yüreklisin. Düşmanın yetmiş kez yalvardı, bir kere acımadın. Hâlbuki bir kere Musa'nın tanrısı diye seslenseydi ben ona yetmiş kere “lebbeyk” diye cevap verirdim.¹⁴³

Peygamber Efendimiz'den (s.a.v.) rivayettir: Musa (a.s.) “İlahi bana bir şey öğret ki onunla seni öveyim. Senin katında yakınlığım artsın.” dedi. Tanrı Teâlâ: Ey Musa! Eğer benim katımda yakınlık istiyorsan “La ilahe illallah” de! Musa (a.s.): Bunu bütün kulların biliyor. Bana öyle bir şey öğret ki benden başkası onu bilmesin. Tanrı Teâlâ buyurdu: Ey Musa! **لَوْ أَنَّ السَّمَوَاتِ السَّبْعَ وَالْأَرْضِينَ السَّبْعَ وَمَنْ فِيهِنَّ فِي كِفَّةٍ وَ لِإِلَهِ** Eğer yedi kat gök ve yer terazinin bir kefesinde olsa ve “La ilahe illallah” diğer kefesinde olsa “La ilahe illallah” ağır gelirdi.¹⁴⁴

Firavun'a büyücüleri “Eğer biz Musa'ya galip gelirsek bize ne verirsiniz?” dediler. Firavun “Benim katıma yakın olursunuz.” dedi. Zira Firavun himmetlerinin büyük olduğunu biliyordu. Mal veririm derse razı olmazlardı. Çünkü padişahın katında yakınlıktan daha üstün bir şey yoktur.¹⁴⁵

¹⁴⁰ İlgili ayet için bkz. A'raf 7/143.

¹⁴¹ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 64.

¹⁴² Alak 96/19.

¹⁴³ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 102. İlgili ayetler için bkz. Kasas 28/81-82.

¹⁴⁴ A.e., s. 28.

¹⁴⁵ A.e., s. 64.

3.3.1.7. NUH (a.s.)

Müfessir Hz. Nuh'a Allah Teâlâ'nın zıttı olmadığı mevzusunu işlerken yer vermiş ve hakkında şöyle bir olay anlatmıştır:

Nuh (a.s.) gemiye girince İblis eşeğin ayağına dolaşıp gemiye girdi ve oraya yerleşti. Gemide Nuh'a (a.s.) vesvese verdi. Nuh (a.s.) bunu Allah Teâlâ'ya şikâyet edince Allah Teâlâ şöyle buyurdu: Onun şerrinden emin olmak istiyorsan Âdem'in tabutunu getir, gemiye koy. Nuh (a.s.) emredileni yaptı. İblis Âdem'in tabutunu gördü, kedi gibi bir yere büzüldü. Vesvese kaygısı kalmadı. Neredeyse eriyecekti. Azap çekmeye ve inlemeye başladı. İşte bu olayda olduğu gibi her şey kendi zıddıyla yok olur. Tanrı'ya zıt nasıl reva olur?¹⁴⁶

3.3.1.8. SÜLEYMAN (a.s.)

Tefsirde birçok peygamberle ilgili kıssaya yer veren müellif “**Nükte-i Meliha**” başlığında Hz. Süleyman ile ağaçkakan kuşu arasında geçen bir olaya yer vermektedir:

Ağaçkakan kuşu Hz. Süleyman'a geldi, şöyle dedi: Ben senin aşkının esiri oldum, seni sevdim, ne yapayım? Süleyman şöyle dedi: Eğer beni sevdiysen ne doğru ne eğri, ne uzun, ne kısa bir ağaç getir. Ne kalın olsun, ne ince; ne yaş olsun, ne kuru; ne yerde olsun, ne gökte; ne dünyada olsun, ne ahirette. Kuş uçtu gitti, Asef (Hz. Süleyman'ın veziri ve teyzeoğlu) şaşırды, kaldı. Asef Belkıs'ın tahtını altı aylık yoldan göz açıp kapayıncaya kadar getirdi, aşk sözüne erdi ve şöyle dedi: Ben mi söyleyeyim yoksa kuş mu söylesin? Kuş söylesin dedi. Kuş geldi, Asef kuşa sordu: Sen Süleyman'a ne dedin, Süleyman sana ne dedi? Kuş: Ben Süleyman'a seni seviyorum, ne yapayım dedim. Süleyman: Eğer doğru söylüyorsan bunun gibi bir ağaç getir. O ağaç ele geçmez ama bu bahane olsun. Git dünyayı gez, dolaş eğer benden başka bir Süleyman daha bulursan beni sevme, onu sev. Ya da git başıboş kal, aşkın sermayesi başıboşluktur, dedi.¹⁴⁷

¹⁴⁶ A.e., s. 116.

¹⁴⁷ A.e., s. 117-118.

Başka bir yerde Allah Teâlâ'nın benzersizliği konusu işlenirken kuşların Hz. Süleyman'a baykuşu şikâyet etmeleri anlatılır:

Kuşlar toplandılar, Süleyman'ın yanına gelip baykuşu şikâyet ettiler. “Akşama kadar bağırip inliyor. Ne kendisi uyuyor, ne de bizi uyutuyor.” dediler. Süleyman baykuşa “Niçin uyumuyorsun?” diye sordu. Baykuş: Ya Resulallah! Seni peygamber kılan Tanrı hakkı için o vakitten beri O'nun benzersizliğini bildim. Gözüme bir saat uyku girmedi. Kimseye muhabbet duymadım. Bir padişah ki benzerleri o yaratır; ona kim, nasıl benzer? O bedbahtlar görmeyen, işitmeyen putları ona benzettiler. Tanrı Teâlâ o kötü işlerini onlara yasakladı: ¹⁴⁸ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ ¹⁴⁹ تَعْلَمُونَ (...Öyleyse siz de bile bile Allah'a ortaklar koşmayın.)

Hız. Süleyman'ı konu alan “**nükte**” başlığı altındaki bir bölümde Allah Teâlâ'nın kullarına sonsuz merhametine işaret edilmektedir:

Süleyman, Tanrı'dan mülk diledi; dedi ki: رَبِّ هَبْ لِي مَلِكًا لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ مِّنْ بَعْدِي (Ey Rabbim!.. Bana, benden sonra kimseye layık olmayacak bir mülk (hükümlanlık) bahşet!)¹⁵⁰ Tanrı Teâlâ O'na mülk verdi. Süleyman mülkün baki olmayacağını anlayınca pişman oldu. Yedi yıl ağladı. “Bu mülkü geri al.” dedi. Tanrı Teâlâ buyurdu: Ey Süleyman! Bu benim hediyemdir, sana bağışımdır. Cömertliğim onu senden geri almama izin vermez. Mülkünü ister bağışla, istersen sende kalsın! هَذَا عَطَاؤُنَا فَامْنُنْ أَوْ أَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسَابٍ (İşte bu bizim ihsanımızdır. Artık sen de (istediğine) hesapsızca ver yahut verme.)¹⁵¹ Bunda bir nükte, beşaret vardır ki bin cana değer. Sanki Tanrı Teâlâ şöyle diyor: Süleyman bir kez mülk diledi, verdim, yedi yıl ağladı, “Geri al.” dedi. Ama ben almadım. Kulum, sana ezelde iman verdim, yetmiş yıldır ağlıyorsun, o imanı nasıl alayım?¹⁵²

¹⁴⁸ A.e., s. 111.

¹⁴⁹ Bakara 2/22.

¹⁵⁰ Sad 38/35.

¹⁵¹ Sad 38/39.

¹⁵² Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 83.

3.3.1.9. YUNUS (a.s.)

Mustafa b. Muhammed Allah Teâlâ'nın rahmeti mevzusunu ele alırken Yunus'u (a.s.) karnında taşıyan balıkla, mümini kıyaslar:

Yunus (a.s.) balığın karnından çıktığında balık ona yapıştı ve şöyle dedi: Ey Nebiyallah! Kırk gündür senin hamallığını yapıyorum, bana ne vereceksin? Tanrı'dan hitap geldi: Onu bırak! Ben sana Cennet veririm. Balık kırk gün Yunus'u taşıdığı için balığı kereminden mahrum bırakmayan Tanrı, mümini Cennet'ten nasıl mahrum eder? Mümine yalnız Cennet vermez, belki cemalini de gösterir.¹⁵³

3.3.1.10. YUSUF (a.s.)

Mustafa b. Muhammed eserinde en fazla Yusuf peygambere yer vermektedir. Ancak O'ndan çoğunlukla kıssası üzerinden kurduğu benzerlikleri açıklarken söz etmektedir. Bir yerde Yusuf'un (a.s.) rüya tabir etmesiyle müfessirin Kur'an'ı tefsir etmesini birbirine benzetererek, müfessirin Yusuf (a.s.) gibi ikramlarla karşılaşacağını belirtmektedir:

Yusuf suresinde demişlerdir: Tanrı Yusuf'u zindandan kurtarmayı diledi ki Mısır Melikine düş gördürdü. Mısır azizi bir düş gördü. Rüya tabircilerini topladı, düşün yorumunu onlara sordu. "Müşkildir, (kapalıdır) fikir alışverişinde bulunalım." dediler. Bir ay mühlet istediler. Bir aydan sonra Melik düşün yorumu nedir diye sordu, onlar düşü unuttular. Bunun üzerine Melik kızdı: "Ben sizi bir gün gerekersiniz diye hoş tutuyorum. Geçen ay sorduğumu bugün unuttunuz." O zaman saki Yusuf'u hatırladı ve onun tabir bildiğini söyledi. Melik sakiyi Yusuf'a gönderdi. Saki geldi, düşü anlattı ve tabirinin ne olduğunu öğrendi. Melik tedbirin ne olduğunu öğrenmek için sakiyi geri gönderdi.¹⁵⁴ Melik "Bunun gibi biri zindanda ne arar?" dedi. Hemen Yusuf'a yetmiş hasekiyle giysi ve binek verildi. Buradaki keramet şudur: Yusuf Melik'in düşünüyü tabir etti. Eğer tabir mi iyidir yoksa tefsir mi? diye sorarlarsa sen de ki: Melik Reyyan mı çok, yoksa Melik Deyyan (Allah Teâlâ) mı? Melik Deyyan'ın keremi çoktur. Tanrı Teâlâ der: Yusuf Melik Reyyan'ın bir düşünüyü

¹⁵³ A.e., s. 58-59.

¹⁵⁴ İlgili ayetler için bkz. Yusuf 12/43-49.

tabir ettiği için Reyyan bu kadar kerem kıldı. Benim kelimimin tefsirini ve Şeriat ilmini aşikâr kılıp kullarıma söyleyene lütufta bulunurum.¹⁵⁵

Mustafa b. Muhammed, başka bir yerde yine müfessirle Yusuf (a.s.) arasında benzerlik kurmaktadır. Burada, müfessirin mezardan çıktığında nasıl karşılanacağını Yusuf'un (a.s.) hapisten çıkınca karşılanmasına kıyasla anlatmaktadır:

Yusuf'u zindandan hamama götürdüler, hamam kapısından Melik Reyyan'ın kapısına kadar üç yüz bin asker saf bağladılar. Boru, davul, çaldılar; her bir çadırda şarkıcılar oturdular; aşağıdan yukarıdan altın para saçtılar. Bugün Melik Reyyan'ın düşünüyü tabir edeni zindandan çıkarırlar. Yarın tefsir yapan ve dinleyen, mezardan başkaldırınca hali şöyle olur: Mezarından Cennet kapısına kadar melekler saf saf dururlar, rahmet davulunu çalarlar, inayet davulunu döverler. Kuşlar aşağıdan yukarıdan misk-i amber saçar. Tüm bunlar müfessir mezardan çıktığı için olur.

Müfessir, tefsirinin birçok bölümünde Yusuf (a.s.) kıssasındaki olaylarla kulun çeşitli durumları arasındaki benzerlikler üzerinde durmakta; peygamber hayatlarının yol gösterici özelliğine ve örnekliliğine dikkat çekmektedir. Bunların birinde kulun Cehennemdeki halini Yusuf'un (a.s.) hapisteki haline benzetmekte ve kulun Allah Teâlâ'nın rızasına sahip olma isteğini Yusuf'un (a.s.) Melik'i razı etme isteğiyle mukayese etmektedir:

Melik, Yusuf'u zindandan çıkarmak için yanına birini gönderdi. Yusuf "Töhmetten arınmadan ve melik benden razı olmadan çıkmam." dedi. Yarın birçok kul Cehennem'de olur. Melekler onları Cehennem'den çıkarmaya gelirler. Müminler şöyle der: Tanrı bizden razı olmadan Cehennem'den çıkmayız. Bunun üzerine Tanrı Teâlâ şöyle der: Ben onlardan razı oldum, çıksınlar. "Tanrı bizden razı oldu. Bize bu nimet yeter. Eğer Cennet olmasa bile dert değil." derler. Hitap gelir: Kullarım! Siz Cennet'e girmeyince aradaki perdeyi kaldırmam.

¹⁵⁵ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 125-126.

Bir başka yerde Yusuf peygamber ile kul, çektiği zahmetler sonunda rahmete erişme yönünden bir arada zikredilmektedir:

Yusuf hamamdan çıktığında haslar onu elden ele alıp Melik Reyyan'ın tahtına kadar getirdiler. Melik Yusuf'u gördü, sordu: Zindanın zahmetinden, kadınların tuzağından ve insanların kınamasından çok zahmet çektin mi? Yusuf: Elhamdulillah! Zahmet rahmete döndü, sonunda Melik'in yüzünü gördüm. Tüm sıkıntıları unuttum, dedi. Mümini Tanrı huzuruna getirince Tanrı Teâlâ sorar: Kulum! Dünya zahmetinden dolayı nasılsın? Kul: Allah'ım! Elhamdulillah! Zahmet rahata döndü, kul Mevla'sına erdi, hiç sıkıntı görmemiş gibi oldu. 156

Tefsirde, kardeşlerinin Hz. Yusuf'a (a.s.) yaşattıkları ile müminin dünyada yaşadıkları arasındaki benzerlik ele alınmaktadır:

Yusuf'un kardeşleri Bünyamin'i alıp Mısır'a geldiler, Yusuf Mısır'da bir saray yaptırmıştı. O sarayda; kardeşlerinin kendisine yaptıklarını, boğazlamaya kastettiklerini, mektup yazıp sattıklarını, Yusuf'un onların her birine yalvarıp ağladığını, kardeşlerinin onu vurduklarını yazdırmıştı. Yusuf kardeşlerini o saraya konuk etti. Kurban kesildi, yemek yapıldı. Kardeşlerinin karnı açtı. Onlar yazılanları görünce utançtan yemeye güçleri kalmadı. Bunun gibi mümini mezara koyarlar. Önce bir melek gelir, kefeninden bir parça yırtar, eline verir. "Dünyada ne yaptıysan buna yaz." der. Miskin kul şöyle der: Ben yazı bilmem, nasıl yazayım? Melek "Parmağınla ağzından tükürük al. Parmağını kımıldat. Ne yaptıysan ona yazılır." der. Tanrı Teâlâ'nın kudretiyle kul ne yaptığını, zalimlerin mazlumları dövdüğünü, mazlumların yalvardığını, cömertlerin fakirleri ağırladığını ve garipleri teselli ettiklerini yazar.¹⁵⁷

Mustafa b. Muhammed Hz. Yusuf kıssasında Bünyamin'in Mısır'a girişini "hikâye" başlığı altında anlatmaktadır:

Hz. Yakup oğullarının yaptıklarından dolayı incinmişti. Ancak bununla beraber onları kötü gözden sakınırdı. Dedi ki: يَا بَنِيَّ لَا تَدْخُلُوا مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ وَادْخُلُوا مِنْ أَبْوَابٍ

¹⁵⁶ A.e., s. 126-127.

¹⁵⁷ A.e., s. 88.

مُتَّفَرِّقَةً¹⁵⁸ Oğullarım! Mısır'a ne zaman varırsanız hepiniz bir kapıdan girmeyin. İkiniz bir anneden doğmuştur, siz ikiniz bir kapıdan girin. Yakub'un oğulları henüz Kenan'dan çıkmadan Cebrâil Yusuf'a Bünyamin'in gireceği kapıyı müjdeledi. Yusuf o kapının üstüne bir köşk yapılmasını emretti. Her gün gider o köşkte otururdu, yolu gözler, ağlardı. O gün geldiğinde Cebrâil geldi, haber getirdi. Bunun üzerine Yusuf yedi meydanı süsletti, üç yüz bin kul çevresinde saf tuttular.

Müfessir, eserinde Zeliha'nın Yusuf'a (a.s.) olan aşkıdan yola çıkarak ilahi aşka vurgu yapmış ve aşkın insanı erittiğini belirtmiştir:

Zeliha'nın gözleri aşkıdan dolayı görmez olmuştu. Yusuf dedi ki: Ey Melike! Davarına ne oldu? Zeliha: Senin yolunda gitti. Dedi ki: Gözüne ne oldu? Zeliha: Senin sevgin gönlümün çömleği altında aşk ateşini yandırdı, onun buharı saçımı ağarttı, tütünü gözüme girdi, gözümü örttü. Azizim, aşkının harareti gözümün nurunu söndürdü. Elimin ayağımın kuvveti gitti, canım yandı. Öylece kalakaldım, elimde iş yok, yanımda iş yok, ne gönlüm ne kararım var. Bu hepsiyle canım bende; sırrım, gönlüm, gözüm hayalinde; senin gönlün henüz ham yerinde. Yusuf "Sevgin hani?" dedi. Zeliha "Gönlümde her gün artar durur." dedi. Yusuf "Buna delil gerekir." dedi. Zeliha "Kamçının ucunu yüreğimin üstüne koy!" dedi. Yusuf kamçısını yüreğinden yana tuttu, Zeliha bir kez ah etti, kamçı ateşe tutuştu, Yusuf kamçıyı elinden bıraktı. Zeliha şöyle dedi: Ey Yusuf! Kötü olma! Kırk yıldır ben bu ateşi yüreğimde saklıyorum, bir gün ondan yüz çevirmedim, senin kamçının iki ucu altındı, eridi. Zira aşk eritir, yakmaz.¹⁵⁹

İhlas Suresi tefsirinde, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) peygamberliğini kabul ve ikrar eden mümin, Hz. Yusuf'a tanıklıktan dolayı vezirliğe layık görülen çocukla kıyaslanmıştır:

Yusuf Mısır'da padişah olduğunda her bey ve melik ona vezir olmayı istedi. Cebrail geldi, Hak'tan selam getirdi. Şöyle dedi: Kapıya git, kapıdan ilk kim girerse onu vezir yap. Yusuf haslarıyla kapıya gitti, kapıyı açtılar, bir yiğit içeri girdi. Sarı benizli, başı açık, yalın ayak, sırtı odun yüklüydü. Yusuf içinden "Bu vezirliğe layık

¹⁵⁸ Yusuf 12/67.

¹⁵⁹ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 83-85.

mı?” diye geçirdi. Cebrail geldi. “Tanrı Teâlâ şöyle buyurdu” dedi: O dört aylıkken senin tanıklığına yaradı, şimdi yirmi yaşında vezirliğe yaramaz mı? İşte dört aylık oğlan çocuğu bir kez Yusuf’a tanıklık ettiği için Tanrı Teâlâ onun tanıklığını zayi etmedi. Keçe yerine atlas giydirdi. Mümin, elli yıldan beri Tanrı’nın büyüklüğüne, Muhammed Mustafa’nın Resullüğüne tanıklık eder. Tanrı Teâlâ onu kereminden esirgemez. Belki Cennet’in ortasına ve Rahman’ın cemaline ulaştırır.

Tefsirde Zeliha’nın verdiği zahmete rağmen O’nun hakkında kötü söz söylemeyen Yusuf (a.s.) ile dünya sıkıntılarını çekip isyan etmeyen mümin, Yusuf’un kardeşlerine muamelesi ile Tanrı Teâlâ’nın kullarına yaklaşımı konu edilmiştir:

Zeliha zindancıya haber verdi ve şöyle sordu: Yusuf hakkımda hiçbir şey söyledi mi? Zindancı: İyi sözden başka bir şey demedi. Zeliha: Ne güzel! On iki yıl benim belamda ve on iki yıl zindanda iyilikten başka bir şey demedi. Ben de onun için sadece iyilik yaparım. Zeliha Melik’in huzuruna geldi ve şöyle dedi: O’nun söylediği doğrudu, ben ona töhmette bulundum. İşte bunun gibi mümini mezara koyunca, Münker ve Nekir halini sorarlar. Tanrı Teâlâ meleklerle sorar: Kulum hakkımda şirk koştu mu? Derler ki: İlahi! Bir şey demedi. Seni birledi. Sana hamd ve sena etti. Bunun üzerine Tanrı Teâlâ نَعْمَ الْعَبْدُ عَبْدِي (Kulum, ne güzel bir kuldür.) Yetmiş yıl dünya zahmetini ve bin yıl mezar zahmetini çekti. Hakkımda iyilikten, hayırdan başka bir şey demedi. Ben de ona iyilik eder, günahını affederim. Cennet’in ortasından geçirip yüzümü gösteririm.

Yusuf kardeşlerini babasına gönderdiğinde kardeşlerine: Eğer o kardeşinizi getirirseniz size çok buğday veririm. O’nu getirmeyip dünyadaki bütün gençleri getirirseniz de hiçbir şey vermem, dedi. Tanrı Teâlâ da canları bu âleme verince şöyle dedi: Bana tevhid getirmeyip âlemin itaatini de getirirseniz cezadan başka bir şey bulamazsınız.¹⁶⁰

¹⁶⁰ A.e., s. 87.

Mustafa b. Muhammed Yusuf'un (a.s.) kuyunun dışındaki haliyle müminin dünyadaki durumunu, kuyuda yaşadıklarıyla müminin mezarındaki halini aynı çerçevede değerlendirmiştir:

Yusuf kuyunun dışındayken üç sıkıntısı vardı. Açlık, susuzluk, çıplaklık. Kuyuya atılınca üçünden de kurtuldu. Cebrail geldi ve Cennet'ten giyecek, süt, bal getirdi. Mümin de dünyada olduğu sürece üç korku içindedir. Mezara konunca gözünü açar ve şöyle der: Yazık! Nereden nereye geldim. Hitap gelir: **عَبْدِي أَوْحِدُوكَ** (Kulum! Seni bir başına ve yalnız bıraktılar. Eğer senin yanında olsalardı da sana faydaları olmazdı. Korkma! Kıyamete kadar ben senin yanındayım.) Kulum! Sevdin, dostların seni yalnız koydular. Yanında olsalardı da sana faydaları dokunmazdı. Üzülme! Ben sana kıyamete kadar yakınım. Eğer çıplaksan işte giyecek! Susuzsan işte şarap! Yalnızsan işte Rabbin!

Yusuf kuyuda şarap içer, gözüyle Cebrail'e bakardı. Mümin de mezarda saadet tekkesine yaslanıp temiz şarap içsin. Gözüyle Allah'ın cemaline baksın. O'nun Samediyeti mezarda bile zahir olsun.¹⁶¹ **الَّذِي خَلَقَنِي فَهُوَ يَهْدِينِ وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي** (O, beni yaratan ve bana doğru yolu gösterendir. O bana yediren ve içirendir.)¹⁶²

İhlas Suresi tefsirinde müellif; zindanı zinaya tercih eden Yusuf (a.s.) ile Samed olan Allah'ı puta tercih eden mümin, Yusuf'u zindana atan Zeliha ile mümini Cehennem'e koyan Allah arasındaki benzerlikleri şu cümlelerle ifade etmiştir:

Yusuf'a "Zeliha seni zindana koyacak." dediler. Yusuf: Zindan benim için zinadan daha iyidir. 163 **السَّجْنُ أَحَبُّ إِلَيَّ** Haris: Dünya benim için ahiretten sevgilidir. 164 **دَلِكْ بِأَنَّهُمْ اسْتَحَبُّوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْأَخْرَةِ** Kâfir: Bana küfür imandan sevgilidir. 165 **يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ** Müşrik: Put benim için Tanrı'dan sevgilidir.

¹⁶¹ A.e., s. 99-100.

¹⁶² Şuara 26/78-79.

¹⁶³ Yusuf 12/33.

¹⁶⁴ Nahl 16/107.

¹⁶⁵ Fussilet 41/17.

166 Mümin: Bana “Samed” puttan sevgilidir. 167 وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ Tanrı Teâlâ: Ben mümini on sekiz bin âlemden daha çok severim.168 يحبهم ويحبونه.

Yusuf'u zindana götürdüklerinde Zeliha birini gönderdi ve Yusuf'a şunları söylemesini istedi: Ey Yusuf! Her ne kadar zindanda olsan da sanma ki bizim sevgimizden uzaksın, bizim gönlümüzün canımızın içindesin. Halk gözünde terk edilmişsen bizim nazarımızda maşuksun. Yarın kıyamette Tanrı Teâlâ mümini Cehennem zindanına koyar, hitap gelir: Ey mümin kullarım! Her ne kadar zindan ve sıkıntı içinde de olsanız, sanmayın düşmansınız, siz dostlarsınız. Eğer halk nazarında mahcupsanız, bizim nazarımızda sevgililersiniz.¹⁶⁹

Yusuf (a.s.) kıssasıyla ilgili son teşbih kulun kıyamette Allah'ın huzurunda göreceği merhamet ve mükâfatın, Yusuf'un Melik'in huzuruna çıkınca gördüğü izzet ikramla kıyaslandığı bölümde karşımıza çıkmaktadır:

Yusuf Melik ile yalnız kaldığında Melik şöyle dedi: Zindanda çok kaldın ve çok zahmet çektin. İşte sana Mısır Memleketin, baht ve taht senin olsun. Ben sana yar'ım. Yarın kıyamette melekler müminleri huzura getirirler. Tanrı Teâlâ buyurur: Melekler siz işinize bakın. Ben kulumun halini sorarım. Hak Teâlâ der: Kulum nasılsın? Kul: Sen nasıl tutuyorsan. Allah: Ölüm şerbetini nasıl tattın? Kul: Nasıl tattırdıysan. Allah: Mezardan nasıl geçtin? Kul: Nasıl tuttuysan. Tanrı Teâlâ der: Kulum! Ben nasıl geçtiğini biliyorum, ancak senin söylemeni istiyorum. Sen kendi halinden haber ver! Kul: İlahi! Sıkıntılar geçirdim; açlık, susuzluk gördüm. Sonunda ölüm meleğinin darbesini yedim. Bunların hiçbirinden dolayı senden yüz çevirmedim. Alemin Padişahı: Kulum, doğru söyledin. Eğer dünyada hasta olduysan bugün bir sıhhat vereyim ki hiç sıkıntın olmasın. Dünyada fani olduysan bugün kendi bekamdan vereyim de yokluk sana ulaşmasın. Açlık geçirdiysen bugün kendi nimetimden nimet vereyim ki hiç tükenmesin. Bugün aziz tutayım ki yüreğine horluk gelmesin. İşte! Cennet memleketin, taht ve baht senin, huriler çiftin, gılman ve vildan hizmetçin, Rıdvan bahçivanın, Muhammed Mustafa yoldaşın olsun. Bütün bunlarla

¹⁶⁶ Bakara 2/165.

¹⁶⁷ Bakara 2/165.

¹⁶⁸ Maide 5/54. Ancak tefsirde يُحِبُّونَهُمْ وَيُحِبُّونَهُ şeklinde yazılmıştır.

¹⁶⁹ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 121.

beraber ben senin yakınıyım. Kul der: Allahım! Madem böyle inayet ve rahmet ediyorsun niçin önceden etmedin de dokuz ay anne karnının zindanını gördüm. Bin yıl mezarda yatmasaydım. Allah: Kulum! Bu zahmetleri görmeden seni Cennet'e ulaştırmaya kadirdim. Ama Yusuf'u kardeşlerinin hasedinden kurtarmak istedim. Üç gün kuyuda zindanda bıraktım. Mısır memleketine erdirmek istedim de yedi yıl zindan zahmetini çektirdim. Sana şefkatli, muhabbetli anne babanın yüzünü göstermek istedim. Bu yüzden seni dokuz ay anne karnında bıraktım. Seni rahmetime komşu etmek ve sana benzersiz cemalimi göstermek istedim. Bin yıl seni mezarda bıraktım. Yusuf'u kıskanç kardeşlerinin şerrinden kurtarmak için üç gün kuyu zindanını çekmeye değer. Mısır gibi bir yerde padişah olmak için yedi yıl zindanı çekmeğe değer. Şefkatli anne baba yüzünü görmek için dokuz ay karnında yatmaya değer. Benim gibi padişahın cemalini, yüceliğini görmek için bin yıl yer altında olmaya değer. Eğer böyle olmayıp bedava olsaydı kadrini bilmezsiniz. O zaman kendi acizliğinizi ve benim kadirliğimi nasıl bilirdiniz?¹⁷⁰

3.3.2. EMSALU'L-KUR'AN

İhlas Suresi Tefsiri'nde müfessir Kur'an'da yer alan bir "mesel"e yer vermektedir. Meselde Allah Teâlâ'dan başkasını ilah edinen kimse ağ ören örümceğe benzetilmekte, bu kişinin inancının boş ve anlamsız oluşuna vurgu yapılmaktadır. Burada örümcek ağının dayanıksızlığıyla Allah'tan başkasını ilah edinen kişinin inancının dayanıksızlığı arasındaki benzerlik ortaya konmaktadır. Söz konusu ayetle ilgili tefsirdeki açıklama şöyledir:

¹⁷¹الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ اتَّخَذَتْ بَيْتًا¹⁷¹ (Allah'tan başkalarını dost edinenler kendine bir ev edinen örümcek gibidir...) ayetindeki temsilde incelikler çoktur. Bazıları şöyle sıralanabilir:

- 1) Bir ev sahibinin yabancıların gözünden uzak olması için eve duvar gerekir. Evin sahibini kışın soğuktan koruması için o eve çatı gerekir.

¹⁷⁰ A.e., s. 127-128.

¹⁷¹ Ankebut 29/41.

Evin kalleşlerden emin olması için ona kapı gerekir. Evin duvarı, çatısı, kapısı olmazsa o ev olmaz. Kulu yaratıp besleyen, soğuktan saklayan, onlara ceza veren bir Tanrı olmalıdır.

- 2) Örümcek ağının kapısı, duvarı yoktur. Evden amaç menfaattir. Bunların ne yaratmaya, ne zarardan korumaya gücü yeter. Bu nedenle bunların varlığı da yokluğu da birdir.
- 3) Örümcek bir evde ağ yapar. Ev sahibinin o örümceği yok etmesi gerekir. Yok etmezse yoksulluk getirir. Tanrı'ya ibadet edenin sevabı hak etmesi gerekir. Sevap olmasa bari azaba müstehak olmasın.
- 4) Rüzgâr esse örümcek ağı harap olur. Ecel yeli esince putperestlerin ameli heba olur.¹⁷² Nitekim Tanrı Teâlâ keliminde buyurur: وَقَدِمْنَا إِلَىٰ مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ هَبَاءً مَنْثُورًا (Onların yaptıkları bütün amellerine yöneldik ve onları dağılmış zerreciklere çevirdik.)¹⁷³

Mustafa b. Muhammed'in tefsirinde yer verdiği bir başka mesel Allah Teâlâ'nın şهادet kelimesini ağaca benzettiği ayette bulunmaktadır. Müfessir tefsirinde bu ayetteki kelime-i tevhid ile hurma ağacı arasındaki benzerlikleri şöyle sıralamaktadır:

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ تُؤْتِي أَكْلَهَا كُلَّ حِينٍ (Görmedin mi, Allah nasıl misal getirdi: Güzel bir sözü, kökü (yerde) sabit, dalları gökte olan güzel bir ağaca (benzetti). O ağaç Rabbinin izniyle her zaman meyvesini verir.)¹⁷⁴ ayetinde Tanrı Teâlâ şهادet kelimesini hurma ağacına benzetti. Çünkü hurma ağacının kökü, diğer ağaçlardan daha güçlü ve daha sağlamdır. Tevhid ağacı müminin gönlünde ondan daha sağlamdır. Hurma ağacının kökü yerden balta ile çıkar, ama tevhidin kökü müminin gönlünden kılıç veya mızrakla bile çıkmaz. Hurma ağacı her zaman faydalıdır. Lifinden ip yaparlar, kabından zembil, ağacından asa olur. Yemişi kışın, yazın yenir. Mümin de her zaman itaat içindedir. Beş vakit

¹⁷² Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 114-115.

¹⁷³ Furkan 25/23.

¹⁷⁴ İbrahim 14/24-25.

farzları, bazen de nafileleri kılar. Bir vakit tesbih eder, bir vakit Kur'an okur. Bir vakit sadaka verir, bir vakit zayıflara yardım eder.¹⁷⁵

3.3.3. MENKİBELER

Mustafa b. Muhammed eserinde hikâye başlığı altında bazı menkıbelere yer vermektedir. Aşağıda Hallac-ı Mansur ile Rabi'atü'l-Adeviyye'nin menkıbesi alıntılanmıştır:

3.3.3.1. HALLAC-I MANSUR

Mustafa b. Muhammed, tefsirinde tasavvufun önemli isimlerinden olan ve "Ene'l-Hak" sözü nedeniyle idam edildiği kabul edilen Hallac-ı Mansur'un öldürülme sebebini şu cümlelerle açıklamaktadır:

Mansur o kadar "Hu" dedi ki aciz kaldı, gönlü hak nuruyla doldu. Rahmet denizi coştı, kabardı. Şöyle bir hitap geldi: Ey Hallac! Dilin o kadar "Hu" dedi ki aciz kaldı, gönül evin bizden başkasından, dilin zikirden arındı. Şimdi biz senin dilinle "Ene'l-Hak" deriz. Eğer; madem "Ene'l-Hak" haktandı, Mansur'un ne suçu vardı da onu öldürdüler, ateşte yaktilar, külünü rüzgâra savurdular? diye sorulursa şu cevap verilir: Padişah bir kulun evine konuk olunca padişahın izzeti için kulun gücü nispetinde bir kurban kesmesi adettendir. İşte "La ilahe İllallah" sultanı Mansur'un gönül evine konuk oldu. Buyurdu ki: Ey Mansur! Bizim için kurbanlık neyin var? "İlahi neyim olsun, senden başka bir şey bırakmadım sadece bir tenim var, layık olursa kurban edeyim" dedi. İşte Mansur kendini böyle kurban olarak Allah'a sundu.

Müfessir tefsirde kibir konusunu işlerken Mansur ile bir tarak arasındaki şu diyaloga yer vermektedir:

Anlatırlar ki: Mansur'u asmaya götürürken Mansur yolda birini gördü, bir tarağı bir kutunun üstüne koymuştu. Hallac tarağı görünce hoşlanmadı. O'na bunun sebebini sordular, şöyle dedi: Buraya gelince biraz kibirlendim. Bu kadar yaratılmış insan arasından O'nun huzuruna senin tenin layık oldu diye düşündüm. Bunun

¹⁷⁵ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 50.

üzerine tarak hal diliyle bana şunları söyledi: Kendini büyük görme, bana bak! İbret al! Ben dağda ağaçların içinde büyük bir ağaçtım. Sevgililerin zülfüyle aşkbazlık etme sevdasındaydım. Biri geldi, balta ile tepemden kesti, bağrımı delip bir ip geçirdi, beni sürükledi. Bu pazara getirdi, bir zaman atıl kaldım. Gelen geçen yüzüme bastı geçti. Sonra beni Zekeriya gibi aşk bıçağına biçtiler, parça parça doğradılar. Yontarak eğriliğimi düzelttiler. Dilim dilim dildiler. Bu kadar zahmetten sonra bu hale geldim. Sevgililerden bir sevgiliye mi yoksa bir sicime mi gideceğim bilmiyorum. Ben bir mahlûk aşkına bu kadar zahmet gördüm, sen yaratanın aşkından ne kadar zahmet gördün ki kibirleniyorsun?¹⁷⁶

3.3.3.2. RABİATU'L-ADEVİYYE

Mustafa b. Muhammed Rabiatu'l-Adeviyye'den Allah Teâlâ'nın takdirine razı olmak ve isyan etmemek gerektiğini vurgularken şöyle söz etmektedir:

Bir vakit Rabia Hanım sıtma hastalığına tutuldu. Onu görmeye gelenler “Canın ne istiyor” diye sordular. Rabiatu'l-Adeviyye “Sıtma” dedi. Oradakiler şaşırdılar. Dedi ki: Dost sıtma istedi, O'nun isteğine nasıl muhalefet ederim!¹⁷⁷

¹⁷⁶ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 80-81. Mansur'un tarakla konuşma hikayesi için bkz. İsmail Güleç, “Hallac'ın Bilinmeyen Bir Menkıbesi Mi Yahut Tarakname Mi?” İstanbul, **Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi**, 2008, S. 18, s. 110-111.

¹⁷⁷ A.e., s. 61.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TEFSİRDE İŞLENMİŞ MUHTELİF KONULAR

Mustafa b. Muhammed kapsamlı tefsirinde çeşitli konuları ele almaktadır. Burada bu konulardan “İnsanın Yaratılışı” ardından “Kelami Konular”, “Rakamlar”, “Teşbihler” ve “Hikâyeler” incelenecektir.

4.1. İNSANIN YARATILIŞI

İhlas Suresi müfessiri insanın yaratılışı konusunu işlerken onun topraktan, balçıktan, sudan ve anne rahminde yaratılmasının hikmetlerinden bahsetmektedir. İlk olarak insanın anne rahminde yaratılmasının hikmetlerini ele alacağız:

4.1.1. ANNE RAHMINDE YARATILMANIN HİKMETLERİ

Allah’ın insanı anne rahminde yaratmasının bir takım hikmetleri vardır. Bunlar İhlas Suresi Tefsiri’nde şöyle sıralanmıştır:

- 1) “Rahim” harfiyle rahmet harfi aynı köktendir. Bu, Allah’ın rahmetinin insana evvelden yoldaş olduğunu gösterir.
- 2) Rahim, karanlık bir yerdedir. Oraya hiç ışık girmez. Allah’ın insanı karanlıkta yaratmasının faydası, bütün eller bir araya gelse karanlığa bir çizgi çekemezler. İşte Allah, kimse senin halini bilmesin diye seni karanlıkta yarattı.
- 3) Tanrı evvelde senin halini kimsenin görmesini uygun görmediği gibi dost, düşman hazır olduğunda ayıbına şahit olmalarını da uygun görmedi.
- 4) Sanki Allah Teâlâ şöyle der: Kulum ben senin nakşını karanlıkta bağladım. Eğer senin sahte, bozuk amelin varsa onu karanlık gecede huzuruma arz et. Çünkü sahte akçeleri gece harcarlar.

- 5) Miskin, asi biri aniden yolunu şaşırıp şehvetine uyarsa zor durumda kalır. Böyle bir anda kimse onu suçlamasın. Zira karanlıkta yürüyenin şaşırması şaşırtıcı değildir.¹

4.1.2. BALÇIKTAN YARATILMANIN HİKMETLERİ

Mustafa b. Muhammed, tefsirinde insanın balçıktan yaratılmasının birtakım hikmetleri olduğundan söz etmiştir. Ancak bu hikmetlerden bahsederken insanın manevi yönü ile hikmetler arasındaki ilişki üzerinde durmuştur. Bu hikmetler şöyledir:

- 1) Toprak yoğundur, su incedir. Tanrı Teâlâ sonsuz kudretiyle ince suyu yoğun toprağa döktü. Kimse toprağı o sudan ayıklayamaz. Allah burada şuna işaret etmiştir: Bugün yoğun toprağı ince suya döktüm, bunu kimse fark etmez. Yarın kıyamet gününde latif rahmeti yoğun günaha karıştırırım. Kimse günahla rahmet arasında fark bulamaz.
- 2) Toprak sakindir, su hareketlidir. Buradaki işaret şudur: Allah seni topraktan yarattı ki Tanrı yolunda su gibi yüzüstü yürüyesin. Tanrı'dan bir bela geldiği zaman bela altında toprak gibi sakın olasın.
- 3) Eğer bir kimse balçığa (kıvamlı çamura) düşse, elbisesi bulaşır ama bir yeri kırılmaz. Tanrı âdemoğlunu balçıktan yarattı, eğer insan günah balçığına düşerse teni günah balçığına bulaşır, ama inancına zarar gelmez. O, tevbe suyuyla arınır.

Müfessir eserinde ayrıca ilgili ayetlere dayanarak insanın yaratıldığı balçığın türlerini zikretmiş ve bunları insanın maneviyatıyla ilişkilendirmiştir:

Tanrı balçığı çeşitli sıfatlarla zikretti. ² مِنْ حَمًا “Hamâ” kara balçığa derler. Oluk dibine birikir ve orada kalır. Saf su aşağıya akar. Buradaki işaret şudur: Günah Âdem vücudunda olduktan sonra kul tevbe eder. Günahı dünyada bırakıp arınır,

¹ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 80-81. Mansur'un tarakla konuşma hikayesi için bkz. İsmail Güleç, “Hallac'ın Bilinmeyen Bir Menkıbesi Mi Yahut Tarakname Mi?” İstanbul, **Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi**, 2008, S. 18, s. 110-111.

² Hicr 15/33.

ahirete varır. “Sülale” dedi: ³ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ “Sülâleten” saf balçığa derler. Zira Tanrı gönül toprağını Cennet’ten aldı, suyunu kevser havuzundan döktü. Bir ayette Lâzib’den yarattım dedi. ⁴ مِنْ طِينٍ لَازِبٍ “Lâzib” yapışkan balçığa derler. Allah âdemoğlunu yapışkan balçıktan yarattı ki insan ansızın bir rahmete uğrarsa, zahmet onu rahmete erdiresin. Ve şöyle dedi: خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ كَالْفَخَّارِ (O, insanı pişmiş çamur gibi kuru balçıktan yaratmıştır.)⁵ “Salsal” kuru balçığa derler. Kuru balçığa bir şey dokunsa sesi çıkar. Âdemoğlunun da ayağı ne zaman sıkıntı taşına değse “Rabbena” deyip çağırır. “Fahhar” pişmiş kiremide derler. Her ne zaman balçık kurusa, ateşte pişmeyince su koymaya yaramaz. Marifet suyu onda karar kılsın diye Âdemin kuru balçığını aşk ve şevk ateşinde pişirdiler.⁶

4.1.3. SUDAN YARATILMANIN HİKMETLERİ

Müfessir Allah Teâlâ’nın insanı sudan yaratmasının hikmetlerini şöyle sıralamaktadır:

- 1) Bütün âlem nakkaşları dirilselerdi, su üstüne bir halka çekemezlerdi. Mükemmel yaratıcı, kudreti bilinsin diye âdemoğlunun güzel ve süslü şeklini su üstüne yazdı.
- 2) Su dirlik maddesidir. Allah şöyle buyurur: Kulum sonunda sana bir dirlik vereyim ki yok olmak yanından bile geçmesin.
- 3) Çöp, süprüntü, toz su üstüne dizildiğinde rüzgâr ve su harekete geçer. Suyun dalgası çöpleri dışarıda bırakır. Ezeli nakkaş da Âdem’in nakşını su üstüne bağladı. Günah tozu onun üzerine düşerse, seher vaktinde lütuf yeli eser. Veya ilim meclisinde va’d ve vaid (mükâfat ve ceza) yeli eserse günah çöpü dışarıda kalır.⁷

4.1.4. TOPRAKTAN YARATILMANIN HİKMETLERİ

³ Mu’minun 23/12.

⁴ Saffat 37/11.

⁵ Rahman 55/14.

⁶ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 65-66.

⁷ A.e., s. 62.

İhlas Suresi Tefsiri'nde müfessir, topraktan yaratılmayla insanın manevi dünyası arasında bağ kurar ve insanın özellikle manevi yönüne dikkat çeker. İnsanın topraktan yaratılmasının hikmetleri şöyle sıralanabilir:

- 1) Toprak mütevazidir. Âdem'in baskın özelliğidir. Allah şöyle buyurur:“Ey Âdem! Seni topraktan yarattım ki o bütün unsurlardan aşağıdır. Eğer sen mütevazi olursan, devletini ve tahtını melekler omuzlarında götürürler, felekleri hareket ettirirler. Seni Cennet'in ortasına koyarlar veya sen başını benim eşiğimin toprağına koyarsan melekler de başlarını senin eşiğine koyarlar. Çünkü secde etmek tevazunun göstergesidir.
- 2) Toprak suyu, insanın nuru Cehennem ateşini söndürür. Âdemoğlu Cehennem'e uğradığında Cehennem şöyle der: Tez geç! Nurun ateşimi söndürüyor.
- 3) Topraktan türlü türlü yemişler biter. Allah Âdem'i topraktan yarattı ki ondan türlü türlü itaat yemişleri ortaya çıksın.
- 4) Toprak artmaya bir sebeptir. Eğer yere bir tane bırakırsan sana yedi yüz tane verir. Öyle ki can tanesini Âdem'in ten balçığına verdiler. Âdem onu türlü türlü ibadet, itaat ve zevk giysileriyle süsleyip geri verdi.
- 5) Toprak madenlerin yeridir. Birçok yerde altın, gümüş, bakır, demir vardır. Âdemde de madenler vardır. Peygamberlik altın, velilik gümüş, ibadet bakır madenidir. Sağire pirinç, kebire demir madenidir.⁸

4.1.5. İNSANIN OLUŞUMU

Mustafa b. Muhammed eserinde insanın oluşum aşamalarını anlatırken şu ifadeler yer verir:

O padişah aletsiz suret bağlar, dilediği zaman nutfe damlasıyla âdemoğlunun suretini nakşeder. Nutfe anne rahminde yerleştikten sonra, ona durduğu yerden gitmesi için emir gelir. Bundan sonra kolsuz, kanatsız nutfe uçar; annenin bütün organını gezer. Hiçbir kıl ve tırnak dibi kalmaz, hepsini gezer sonra geri yerine gelir.

⁸ A.e., s. 64-65.

O zaman ak nutfeydi, bu kez kızıl kan olur. Nutfe iken alaka şöyle der: Acaba bize kim geldi, bizi takdir âleminden yerimizden dağıttı. Bir zaman gurbette olduk, bir halden bir hale dönüp geri yerimize geldik.

Kırk gün sonra alaka “mudga” olur. Bir melek vardır. Ona “Meleku'l-Erhâm” derler. O meleğe ferman gelir. Melek mudganın üstüne gelir. Bakar ki bir parça et, etin içinde ak yüz, kara gözler, konuşan dil var. Nitekim çekirdeğin içinde ağaç, budaklar, çiçek ve yemiş gizlidir.⁹

4.2. KELAMİ KONULAR

İhlas Suresi'nin Allah Teâlâ'nın birliğine ve sıfatlarına özel olarak vurgu yapan bir sure olması, surenin tefsirinde kelami konulara yer verilmesi sonucunu doğurmuştur. Mustafa b. Muhammed eserinde bunlardan “Allah'ın Sıfatları”, “Allah'ın İsimleri”, İsm-i Azam”, “Ru'yetullah” gibi konular üzerinde durmuştur. Tefsirdeki bu konular ve ilgili açıklamalar şöyledir:

4.2.1. ALLAH'IN SIFATLARI

Mustafa b. Muhammed tefsirinde Allah Teâlâ'nın “Rahman”, “Rahim”, “Rezzak” ve “Kahhar” sıfatlarıyla ilgili bazı açıklamalar yapmıştır:

“Rahman” الرَّحْمَن , “Rahim” الرَّحِيم , “Rezzak” الرَّزَّاق Allah'ın aşikâr adıdır, onun rahmetine delildir. Bu adların kullarında eseri şudur: Âdemoğlu kötü fiiller işlerse Allah onlara hemen ceza vermez. Nitekim Allah kendi kelâmında şöyle buyurur: **وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا مَا تَرَكَ عَلَى ظَهْرِهَا مِنْ دَابَّةٍ** (Eğer Allah, insanları kazandıkları yüzünden hemen cezalandıracak olsaydı, yerkürenin sırtında hiçbir canlı bırakmazdı...) ¹⁰

“Kahhar” قَهَّار adı Allah Teâlâ'nın hışmının sıfatıdır. Onun özelliği âlemi helak etmesidir. Ama “Rahman” رَحْمَن adı ki onun rahmetinin sıfatıdır, öne geçmiştir.

⁹ A.e., s. 38-39.

¹⁰ Fatır 35/45.

¹¹ Nitekim Tanrı Teâlâ şöyle buyurur: Eğer Rahman'lık sıfatım öne geçmeseydi kahharlık sıfatım âlemi helak ederdi.¹²

4.2.2. ALLAH'IN İSİMLERİ

Bu başlıkta “İsm-i Azam:Allah”, “Allah'ın İsimlerinin Çokluğunun Hikmetleri”, “Allah'ın “Hu” İsmi”, “Ru'yetullah”, “Allah'ın Birliğinin Delilleri” konuları ele alınacaktır.

4.2.2.1. İSM-İ AZAM :ALLAH

Mıstafa b. Muhammed İhlas Suresi Tefsiri'nde “Allah” isminin “İsm-i Azam”¹³ olduğuna dair çoğu ayet ve hadis olmak üzere birçok delil zikretmiştir. Bu delillerden bazıları şunlardır:

- 1) Resul (a.s.) bir kişinin namaz kıldığını, namazdan sonra şu duayı okuduğunu gördü. **اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الصَّمَدُ الَّذِي لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ** (Allah'ım! Ben senin tek olup benzeri ve ortağı olmayan, her şeyden müstağni olup tüm varlıkların muhtaç olduğu; doğurmayan, doğrulmayan ve hiçbir şey O'na denk olmayan Allah olduğunu itiraf ederek senden isterim.) Bunun üzerine Resul (a.s.) şöyle buyurdu: Tanrıyı bir adla zikrettin ki o adla ne dilerse ve ne için dua ederlerse verir.¹⁴
- 2) Allah zatın, diğer adlar sıfatın ismidir. Zat sıfattan iyi, üstündür. Zat ismi de sıfat isminden iyi, üstündür. Bu nedenle Allah ismi “İsm-i Azam”dır.
- 3) Allah kelimesinden ne kadar harf çıkarırsan isim olmaktan çıkmaz. Mesela: Eğer Elif'i çıkarırsan “Lillah” kalır. Bu sıfat ismidir.¹⁵ **لِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ** İlk “Lam”ı çıkarırsan “Lehu” kalır. Bu da sıfat ismidir.¹⁶ **لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ** Ve

¹¹ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 76.

¹² Buhari, Tevhid 15 ve 22, Müslim, Tevbe 14, Tirmizi, Dua 100, İbn Mace, Zühd 35.

¹³ İslam kültüründe Allah Teâlâ'nın hangi isminin İsm-i Azam olduğuyla ilgili farklı görüşler bulunmaktadır.

¹⁴ İbn Mace, Dua 9., Tirmizi, Dua 64.

¹⁵ Hadid 57/5.

¹⁶ Buruc 85/9.

ikinci “Lam”ı da çıkarırsan “Hu” kalır, o İsmi Azam’dır. **يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ**¹⁷

- 4) Tanrı peygamberinin tanrı’lık sıfatlarından uzak olduğunu belirterek şöyle buyurdu: **فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** (Bil ki, Allaha başka hiçbir ilah yoktur.)¹⁸ İlahlığı bu ada izafe etti.
- 5) Resul (a.s.) şöyle buyurdu: **أَمَرْتُ أَنْ أَقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فَإِذَا قَالُواهَا عَصَمُوا** (İnsanlarla onlar lâ ilâhe illallah deyinceye kadar savaşmakla emrolundum. Bunu dediler mi, mallarını ve canlarını Allah’ın hakkı dışında benden korumuş olurlar. Bunun dışındaki hesapları Allah’a aittir.)¹⁹ Bu ad İsm-i Azam’dır. Çünkü bu isim insanı öldürülmekten kurtarır. Malı yağmalanmaktan korur. Ve kişinin Cehennem’den kurtulup yüksek derecelere ulaşmasına sebep olur.
- 6) Tanrı Teâlâ bu ismi, kimse almasın ve hiçbir kâfir putuna vermesin diye sakladı. Nitekim Kur’an’da şöyle buyurdu: **هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَمِيًّا** (..Hiç, onun adını taşıyan bir başkasını biliyor musun?)²⁰
- 7) Allah kulların bu adı zikretmesini emretti ve kendisini bu adla zikredenleri övdü. **وَأَذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ** (...Allah’ı çok anın ki kurtuluşa eresiniz.)²¹ **الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا** (Onlar ayaktayken, otururken ... Allah’ı anarlar...)²²
- 8) Kur’an Allah’ın kitabıdır, azizdir. Tanrı kitaba insanların; isimlerden, sıfattan, hamd ve övgüden, ayetten, emir ve yasaktan, va’d ve vaiden, kıssalardan, ilimlerden, zekâtın manasından, yaratılmışlardan, muhkem ve müteşabihten, neshten²³ ne varsa hepsinin Allah adından sadır olduğunu bilmeleri için “Bismillah” ile başladı. Çünkü bir sultan özel beratını vilâyetine verince, beratında olanın padişahıtan olduğu bilinsin diye önce O’nun adını yazarlar. İşte Allah adı dipsiz deniz gibidir. Akıllar ona hayrandır, âlimler onun hakikatinde

¹⁷ Hadid 57/2.

¹⁸ Muhammed 47/19.

¹⁹ Müslim, İman 8., Tirmizi, İman 41., Ebu Davud, Cihad 95.

²⁰ Meryem 19/65.

²¹ Enfal 8/45.

²² Al-u İmran 3/191.

²³ Nesh sözlükte; yok etmek, ortadan kadırmak, birşeyi bir yerden başka bir yere aktarmaktır. Bir tefsir terimi olarak; şer’i bir hükmü başka bir şer’i delille kaldırmak ya da önceki tarihe ait olan bir hükmün sonraki tarihteki hükümlerle değiştirilmesidir. Bkz. Muhsin Demirci, **Tefsir Usulü**, İstanbul, İFAV Yay., 2007, s .244.Tefsirinde bu kelimeyi zikretmesinden müfessirin neshi kabul ettiğini anlıyoruz.

yetersizdir. وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ (Allah'ın kadrini gereği gibi bilemediler..) ²⁴ Yani kimse kesin bir bilgiyle O'nun ne zatını ne de adını bilir. ²⁵

4.2.2.2. ALLAH'IN İSİMLERİNİN ÇOKLUĞUNUN HİKMETLERİ

Allah Teâlâ'nın birçok ismi vardır ve kul bunlar vasıtasıyla Allah'a yalvarıp yakarır, ona ihtiyacını arz eder, ondan yardım ister. İncelediğimiz İhlas Suresi Allah'ın keyfiyetini açıklayıcı olması hasebiyle Allah'ın isimlerin çokluğunun hikmetlerinden söz etmektedir. Mustafa b. Muhammed Allah'ın isimlerinin çok olmasının sebeplerini şöyle açıklamaktadır:

- 1) Araplar كَثُرَتْ الْأَسْمَاءُ عَلَى عِزَّةِ الْمُسَمَّى derler. Adın çok olması, ad sahibinin izzetine, yüceliğine delâlet eder. Bu da gösterir ki Tanrı Teâlâ Aziz'dir.
- 2) Allah'ın kullarının ihtiyaçları çok olduğu için isimleri de çok oldu ki herkes kendi ihtiyacına göre hangi ad uygunsa, onunla yalvarıp Hakka dua etsin. Nitekim denizde gemiler çok olur. Bu gemilerin et için, kumaş için, yaya için olanı vardır. Bu durum, yolcunun yüküne hangisi uygunsa deniz kıyısında kalmayıp ona binmesi içindir. İşte Tanrı Teâlâ her adını keremiyle bir gemi yapıp bu gemileri dünya denizine verdi ki, hangisi uygunsa kul o adla duasını yapsın.
- 3) Padişahların kapısında vezir, vekil, tercüman çok olur ki mazlum hangisi uygunsa halini onunla padişaha arz etsin. Padişah-ı Ekremül-Ekrem'in de keremli dergâhında adını çok koydu ki kullar hangi ad uygun olursa sıkıntısını onunla huzura sunsun.
- 4) Sultana bir çeşit yemek layık değildir. O'nun sofrasında her nimetten olması gerekir. Ezeli Sultan kendi kavuşma sofrasında adı, tabakları ve kendi sıfatlarıyla rahmet hazinesini döşedi ki kulları hangi kadehten dilerlerse onunla kavuşma şarabını içsinler.

²⁴ En'am 6/91.

²⁵ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 26-29.

5) Bir insan bir bahçe yapsa kim ne isterse orada bulsun diye her yemişten ve her çiçekten orada bulundurması gerekir. Bu sebeple Allah (c.c.) kendi vasıflarının bostanında ve adının gül bahçesinde türlü yemişler, güller, rengârenk çiçekler bitirdi ki her an her saat O'na aşık olanlar yemişlerden hangisini dilerlerse yesinler. İstedikleri gülü ve çiçeği koklasınlar. O kokuyu kılavuz edinip Alah'ı istesinler. Sanki Allah şöyle diyor: Kulum! Ne eksiğin olursa benim dergâhıma gel ve ne istersen benden iste ki bulasın.²⁶

Müfessirin yukarıda sıraladığı hikmetleri incelediğimizde Allah'ın isimlerinin bahçeye, sofraya, gemiye ve vekile benzetildiğini görmekteyiz. Bu benzetmelerde her kulun farklı ihtiyaçları olduğu, kulların isteklerini kendisine arz etmek için Allah'ın birçok ismini vesile kıldığı ifade edilmektedir.

4.2.2.3. ALLAH'IN “HU” İSMİ

Müfessir, eserinde Allah Teâlâ'nın “Hu” ismini ayrıntılı bir şekilde ele almıştır. Onun bu konudaki bazı açıklamaları şöyledir:

Musa aleyhisselâm “Hu” iştiağıyla yandı. Sonunda ağaçtan “İnnî Enallâhu” أَنَا أَنَا اللهُ nidasını işitti. Sen de bu iştiağıyla yan ki “Hu”nun her bir harfinde “Hu” işitesin.”

“Hu” bir harftir. Tanrı birdir, adı birdir. “Vav” harfini rahat nefes almak için arttırdılar. Zira “Kul huvallâhu” قُلْ هُوَ اللهُ demek dile ağır gelirdi. Eğer yarın kıyamette rahat nefes almak için Cehennem harfinden eksiltirlerse şaşırılmasın. Tanrı'nın bütün adları dilden dudaktan gelir ancak “Hu” adı candan gelir, Rahman'ın huzuruna ulaşır.²⁷

4.2.2.4. RU'YETULLAH

Ru'yetullah Allah Teâlâ'nın ahirette Cennet halkı tarafından görülmesi meselesidir. Bu konu hakkında İslam'ın ilk dönemlerinde âlimler arasında birçok

²⁶ A.e., s. 105-106.

²⁷ A.e., s. 12-13.

tartışma olmuştur. Ehl-i Sünnet âlimleri bir şeyin görülebilir olmasını onun var oluş özelliğine bağlamış, Allah Teâlâ'nın varlığından şüphe edilmediği için de ahiret hayatında görülmesinin mümkün olduğunu kabul etmişlerdir. Mutezile kelamcıları ve bazı Harici-İbadi âlimler ise ahiretin de dünya kanunlarına bağlı olacağını ileri sürerek Allah Teâlâ'nın görülemeyeceğini savunmuşlardır.²⁸ Tezimize konu aldığımız İhlas Suresi Tefsiri'nde Mustafa b. Muhammed'in konuyla ilgili görüşleri Sünni itikadıyla paralellik arz etmektedir. Bunu tefsirin çeşitli yerlerinde karşılaştığımız şu ifadelerden anlıyoruz:

1) Allah şöyle buyurur: Ebediyet yurdunda müminleri konuk edip elimle şarap vereceğim. Örtümü giderip baki cemalimi göstereceğim.²⁹

2) Tanrı Teâlâ'nın bir adı "Cebbar" dır. Bunun bir manası kıran, sindirendir. Bir manası da bütünleyen, birleştirendir. Sanki Tanrı Teâlâ şöyle diyor: Benim cemalimi görmek için hile istersen, ben bütünleyiciyim. Sen kırıcı ol ve gönlünü kır! Ben cemalimle onu öyle bir bütünlerim ki bir daha asla kırılmaz.³⁰

3) Keremi çok Padişah mümini Cennet'ten nasıl mahrum eder? Sadece Cennet ile bırakmaz. Hatta benzersiz cemalini aşikâr eder.³¹

4.2.2.5. ALLAH'IN BİRLİĞİNİN DELİLLERİ

Mustafa b. Muhammed tevhid inancının hülasası olan İhlas Suresi Tefsiri'nde Allah Teâlâ'nın birliğine dair bazı deliller sıralamıştır:

Her şeyde Allah'ın birliğine delil vardır. Mesela, ay ve güneş ard arda geldiği için dört mevsim olur.³² Bu, Allah'ın birliğine delildir. Çünkü eğer iki tanrı olsaydı biri "Bugün güneş batıdan doğsun, doğudan batsın" yahut "Bugün gün şu kadar olsun, arada gece olmasın" derdi. Veya "Bu gece şu kadar olsun yahut bu yıl baştan sona dek bir mevsim olsun" derdi. Hiç böyle olduğu görülmediği için Allah'ın bir olduğu bellidir, aşikârdır.

²⁸ Bekir Topaloğlu, "Allah", **DİA.**, C. 2, s. 491.

²⁹ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 44.

³⁰ A.e., s. 17.

³¹ A.e., s. 59.

³² Müfessir burada muhtemelen Şems Suresi'nin ilk iki ayetindeki ifadelerle vurgu yapmaktadır. "Güneşe ve onun aydınlığına andolsun, Onu izlediğinde aya andolsun". Şems 91/ 1-2.

Yerde ve gökte Allah'tan başka ilah olsaydı yer gök fesada uğrardı. Zira her nerede iki hüküm olsa o yer viran olur. Eğer bir kovanda iki arı olursa fesat olmasın diye biri diğerini teper. Çünkü iki kahir (kahreden) birbirine itaat etmez. Eğer itaat ederse itaat eden makhur (kahrolan) olur. Böyle biri de Tanrı'ya layık değildir. Bu durum Allah'ın birliğine delildir. Çünkü kemal sıfatları iki kişide olmaz.³³

4.3. RAKAMLAR

Mustafa b. Muhammed İhlas Suresi Tefsiri'nde dört ve on iki rakamı gibi bazı rakamlardan bahsetmekte ve ebced hesabına değinmektedir. Bu bölümde müfessirin önce dört rakamı, ardından on iki rakamıyla ilgili açıklamalarına yer verilecektir.

4.3.1. DÖRT RAKAMI

Müfessir; eserinde dört rakamıyla ilgili "Allah" ismindeki dört harf, dört melek, dört kitap, dört mertebe, dört halife, dört imamla ilgili şu cümlelere yer vermektedir:

(الله) kelimesi dört harften oluşmuştur. Bunlar bir (ل) iki (ا - آ) bir (ه) dir. Elif Ebced harfinin ilk harfidir. Elif de üç noktadan oluşur. İlk noktaya Ruhu'l-kuds, ikinciye Ruhullah, üçüncüye Rûhu'l-emîn derler. Ve bu üç noktanın üç zahiri vardır. "Rûhu'l-kuds" un zahirine "Nefs-i Vacide", "Rûhullah"ın zahirine "Nefs-i Vahide", Rûhu'l-emîn'in zahirine "Nefs-i Vahize" derler. "Nefs-i Vacide" ye "Nübüvvet", "Nefs-i Vahide" ye "Vilâyet", "Nefs-i Vahize" ye "İlâhiyat" derler. Buna göre bu ulûhiyetin zahiri ve batını vardır. Peygamberler o ulûhiyetin suretini açıkladılar. Veliler onun manasını keşf ettiler.³⁴

İlâhî mertebe dörttür. Allah'ın dört harfi ona işaretler. O dört mertebe; Âdem'de gönüldür, akıldır, candır, nefstir. Dört melek o dört mertebenin özetidir. Gönül Cebrail karşılığındadır. Zira gönül öyle bir nesnedir ki ilim, marifet onda olur.

³³ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 52-54. Bu ifadeler kelimeler ilminde göklerde ve yerde Allah'tan başka tanrılar bulunsaydı tabiat düzeninin bozulacağını ifade eden "Burhan-ı Temanu" delili adıyla isimlendirilir. Bkz. Bekir Topaloğlu, "Allah", **DİA.**, C. 2, s. 480.

³⁴ A.e., s. 22.

Cebrail de ilme vasıttır. Cebrail'e kalp, gönül derler. Akıl, Mikail karşılığındadır. Nitekim Mikail rızıklara vasıttır, kulların rızkı onun hesabındadır. Akıl ise kulun rızkına vasıttır. Can, İsrail karşılığındadır. Zira canlar onun suruyla dirilirler. Nefs, Azrail karşılığındadır. Nitekim Azrail bütün yaratıklardan güçlüdür. Nefs dahi hepsinden güçlüdür. Ondan ki bu dört nesnedir, dört tabiata iner. Dört tabiattan toprak, Cebrail; hava, İsrail; ateş, Azrail; su, Mikail karşılığındadır.

Gönül, akıl, can ve nefsten dört hakikat gelir. Bunlar emir, nehiy, va'd ve vaid'tir. Onlardan dört peygamber gelir. Bunlar İbrahim, Musa, İsa, Muhammed'dir. İbrahim, gönül menzilindedir; Musa, aklın suretidir. İsa, canın suretidir; Muhammed (a.s.) nefis menzilindedir. Bu peygamberlerden "Suhuf", "Tevrat", "İncil" ve "Furkan" adlı dört kitap iner. Suhuf gönül suretidir ki Allah'ın "elif"i suretidir. Tevrat akıl suretidir ki Allah'ın ilk "lâm"ı suretidir. İncil, ikinci "lâm"ı suretidir. Kur'an, Allah'ın "he"sinin suretidir.

Peygamberden dört halife gelir, onlar peygamberliğin rüknüdür. Halifelerden Ebubekir, gönül; Ömer, akıl; Osman, can; Ali, nefis menzilindedir. Bu halifelerden dört imam iner. Bunlar Ahmed, Malik, Ebu Hanife, Şafii'dir. Onlardan da dört İslâm rüknü iner. Bunlar Namaz, Oruç, Zekât, Hac'dır. İman batınla ilgilidir. İmanın rüknü de dördtür. Bunlar sıdk, ihlas, tevekkül, rızadır. Şeriat arşın suretidir. Arşı götüren dört melek, şeriatı götüren dört imamdır. Bunlar Ebu Hanife, İmam Malik, Ahmed b. Hanbel, İmam Şafii'dir.³⁵

4.3.2. ON İKİ RAKAMI

Mustafa b. Muhammed rakamlardan bahsederken İslam kültüründe çok önem verilen on iki rakamından söz etmektedir. On iki rakamı önemlidir. Çünkü

- 1) Hz. Yakup'un oğulları on iki taneydi. Hepsinden değerlisi, sevimlisi Yusuf'tu.³⁶
- 2) Yıl on iki aydan oluşur.³⁷ Hepsinden iyisi Ramazan ayıdır.

³⁵ A.e., s. 23-25.

³⁶ Yusuf 12/4. ve 8.

- 3) “Lâ İlâhe İllallâhu” لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ kelimesi on iki harftir. Onun yeri gönüldür. Bu on iki harfi söyleyen gönül eri olur. “Muhammedun Resûlullâh” مُحَمَّدٌ رَسُوْلُ اللَّهِ on iki harftir. On iki harften maksat sonundaki “Hu”dur.
- 4) Âdemoğlunun vücudu yedi organ, beş his olmak üzere on iki kısımdır. Hepsinden maksat gönüldür.³⁸

4.4. TEŞBİHLER

Mustafa b. Muhammed, İhlas Suresi Tefsiri’nde birçok teşbihe yer vermektedir. Bu teşbihlerde insan bazen ağaca, bazen kâinata, bazen de Yusuf’a (a.s.) benzetilmiştir. Teşbihlerde insanın fizyolojik yapısı ve manevi tekâmülü, ahiretteki durumu, kabir âlemi söz konusu edilmektedir. Bu teşbihlerden bazıları kısaca şöyle sıralanabilir:

1) **KUR’AN-YAĞMUR:** Müfessir Allah Teâlâ’nın Kur’an’la yağmuru benzetmesini şöyle anlatmaktadır: Tanrı Teâlâ Kur’an’ı yağmura benzetti.³⁹ Çünkü yağmur ölmüş yeri, Kur’an ölmüş gönlü diriltir. Tenin gıdası yemektir. Eğer ten gıdasını alamazsa ölür. Gönülden Kur’an’ı alırlarsa gönül ölür. Tenin ölümü canın gitmesiyle, gönlün ölümü imanın gitmesiyle olur. Yağmur ihtiyaç kadar yağarsa mahlûkata faydalı olur. Eğer birden yağarsa âlem harap olur. Kur’an da ihtiyaç olduğu kadar indi, birden inseydi âşıklar birden yanardı. Eğer âlem bir araya gelse yağmurun bir damlasını da Kur’an’dan bir ayeti de getiremezler. Yağmur iyi yerde gül, reyhan; tuzlu yerde diken bitirir. Kur’an da müminin gönlünde doğruluk, ihlas, ahde vefa, münafıkta nifak, haset bitirir.⁴⁰

2) **İNSAN-MEYVE AĞACI:** Mustafa b. Muhammed, eserinde ilim sahibi insan ile meyve ağacının benzerliklerini şöyle ifade etmektedir: Ağaç iki türdür. Biri âdemin diktiği ağaç, diğeri Rahman’ın diktiği âdemdir. Âdemin diktiği ağacın yemişi üç türdür. Bir türün kabı dışında, yemişi içinde olur. Kabını çıkarmadan faydalanmak mümkün olmaz. Ceviz ve badem gibi. Bir türün yemişi dışında,

³⁷ Tevbe 9/36.

³⁸ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 79.

³⁹ Bakara 2/261.

⁴⁰ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 71-72.

çekirdeği içinde olur. Hurma ve şeftali gibi. Bir türün de ne dışında kabı ne içinde çekirdeği vardır. İncir gibi.

Rahman'ın diktiği ağaç âdemdir. Onun yemişi ilimdir, üç türdür. Bir türün dışı türlü ilimlerle süslenmiştir, ancak içinde dünya sevgisi vardır. O, bu dünya ne işime yarar diyen kişidir. Böyle demezse dünyanın ilim yemişinden ahirette payını alır. Dünyadan tamamen vazgeçerse ahmak olur. Bu kişi hurmayı yiyen ama kayısını içinde çekirdeği olduğu için yemeyen gibidir. Ama akıllı olan yenecek olanı yer, yenmeyeni bırakır. İnsanların bir türü ise dışında kabı olan ve içi dolu dolu olanlardır. Bunlar zahirlerini harap etmiş âlimlerdir. Dostun nazarının zahire değil, batına dönük olduğunu bilirler. Halktan yüz çevirip bir lokmaya kanaat ederler. Soru sorulmayınca cevap vermezler. Bir türün de ne dışında kabı, ne içinde çekirdeği vardır. İçi dışı hikmet doludur. İşte böyle kimselere Rabbani âlimler derler. Onların sohbeti kimyadır.⁴¹

3) ALLAH NAKŞI-BEŞ PARMAK: Tefsirde “Allah” kelimesi ile insanın el parmaklarının şeklen benzerliği şu cümlelerle zikredilmiştir: Tanrı Teâlâ Âdem'i “Allah” nakşı üzere yarattı. Zira “Allah” الله bir Elif, iki Lam, bir He'den oluşur. Âdem de iki ayak üzerinde durup bir elini aşağı sarkıtırsa, diğerini kolunun altına koyarsa, başı ortadan giderse şekli “Allah” nakşı gibi olur.⁴²

4) İNSAN-KÂİNAT BENZERLİĞİ: Mustafa b. Muhammed eserinde küçük bir kâinat olan insan ile büyük bir insan olan kâinat arasındaki benzerlikleri şöyle anlatmaktadır: İnsanla kâinat birbirine benzer. Kâinatta olan her şeyin aynısı insanda vardır. Sanki Allah Teâlâ şöyle buyurur:⁴³ Dünyada yağmur yağdırırım, onunla ölmüş yerin derinliğinden bin türlü güzel bahçe, türlü türlü çiçekler, tatlı yemişler bitiririm. Ana rahminin derinliğinden güzel yüzler, kara gözler ve konuşan diller yarattım. Âdem'i yaratmadan önce Azrail'i gönderdim. Her yerden bir avuç toprak aldı. O topraktan türlü yaratıklar yarattım. Bunların kimi kâfir, kimi müslüman, kimi peygamber, kimi veli, kimi Arap, kimi Türk'tür.⁴⁴

⁴¹ A.e., s. 70-71. Burada sözü edilen kimya insanın mistik tecrübeleri sonucu elde ettiği dönüşümü ifade etmektedir. Bkz. Emre Dölen, “Kimya”, **DİA.**, C. 26, s. 27.

⁴² A.e., s. 75.

⁴³ Zariyat 51/20-21. ayetinin tefsirinde bu açıklamalar bulunmaktadır.

⁴⁴ Konuyla ilgili hadis için bkz. Ebu Davud, Sünnet 16, Tirmizi, Tefsir 3.

Dünyada dağlar vardır, yer onunla karar kılar. İnsan teninde kemikler vardır, ten onunla karar kılar. Dünyada yollar vardır, şehirlerden şehirlere varır. Tende damarlar vardır, organdan organa varır.

Yeryüzünde bitkiler vardır. Kimi durur, kimi yatar. Tende kıllar vardır; kimi durur, kimi yatar. Yeryüzünde yırtıcı hayvanlar vardır; âdemin teninde haşmet ve gazap vardır. Yeryüzünde denizler ve pınarlar vardır; kimi tatlı, kimi acıdır. Tende çeşitli sular vardır; kimi acı kimi tatlıdır. Gözyaşı tuzludur, kulak suyu acıdır, ağız suyu tatlıdır.

Müfessir ayrıca insanı büyük bir şehre benzetmektedir: İnsan vücudu büyük bir şehir gibidir. Şehrin önce binasını yaparlar. Sanki Allah Teâlâ şöyle buyurur: Ben önce senin binanı yaptım, o bina ayağındır. Sonra gönül evi olan göğsünü (kalbini) yaptım. O gönül benim sarayımdır. Onun üstünde bir kale yaptım, içine akıl muhafızını koydum. Göz ve kulak o sarayın kapısıdır.⁴⁵

5) YUSUF. BÜNYAMİN-ALLAH. KUL: İhlas Suresi tefsirinde Yusuf (a.s) ile kardeşi Bünyamin arasındaki diyalogun benzeri Allah Teâlâ ile kul arasında geçmektedir: Yusuf Bünyamin ile bir araya geldi ve Bünyamin'e perde arkasından kendisiyle ilgili sorular sordu: Kardeşini nasıl bilirsin? Bünyamin: Bazıları "kurt yedi" derler, bazıları "sattılar" derler, bazıları "öldü" derler ve bazıları "diridir" derler. Bunun üzerine Yusuf perdeyi kaldırdı. "O dediklerinin hepsi şüpheydi. İşte beni açıkça gör! Yarın kıyamet gününde Tanrı Teâlâ müminlerle yalnız kalıp kendinden haber sorar: Kulum! Beni nasıl bilirsin ve hakkımda ne dersin? Kul: Allahım! Sen ne dediğimi bilirsin. Allah: Bilirim ama senin sözünü severim. Kul: İlahi! Dehşerler: Tanrı yoktur, dediler. Ben "vardır" dedim. Müşrikler: İkidir, dediler. Ben "birdir" dedim. Hıristiyanlar: Avradı, oğlu var, dediler. Ben "yoktur" dedim. Müşebbihler: Bize benzer, dediler. Ben "Benzeri, ortağı yoktur." dedim. Bu sözlerden sonra Allah Teâlâ cemalinden örtüyü kaldırıp şöyle der: Kulum! Hakkımda söylenenlerin hepsi şüpheydi. İşte bak, benzersiz cemalimi gör!⁴⁶

6) DÜNYA-GÖNÜL: Mustafa b. Muhammed tefsirde dünya ve gönül arasındaki benzerliklere yer vermekte ve zahir-batın ayırımına dikkat çekmektedir:

⁴⁵ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 40-43.

⁴⁶ A.e., s. 89-90.

Gök ikidir, göz ikidir. Biri dünya göğü, biri gönül göğüdür. Biri zahir, biri batın gözdür. Sanat görmek istersen zahir gözle dünya göğüne, sanatkâr görmek istersen gönül göğüne bak. Çokluk istersen dünya göğüne, birlik istersen gönül göğüne bak. Arş sahibini istersen gönül göğüne, sidretü'l-munteha istersen dünya göğüne bak.

Dünya göğüne bakarsan sayısız yıldız, gönül göğüne bakarsan yanlısız “bir” görürsün. Dünya göğüne bakarsan hesapsız melek, gönül göğüne bakarsan hıcapsız melek görürsün. Akıllılık istersen dünya göğüne, delilik istersen gönül göğüne bak.⁴⁷

4.5. HİKÂYELER

Mustafa b. Muhammed tefsirinde birçok hikâye, nükte ve menkıbeye yer vermektedir.⁴⁸ Bunların ana fikrini Allah Teâlâ'nın birliği, aşkı, sonsuz merhameti; O'nun sıfatlarıyla ahlaklanmanın, O'na tevekkül ve tevbe etmenin gerekliliği; davranışa dönüşmeyen sözün anlamsızlığı, kibrin çirkinliği, masivaya bağlanmanın ve Allah Teâlâ'yı gafletle anmanın yanlılığı, bazı surelerin faziletleri, dünya malının geçiciliği oluşturmaktadır.

Müfessirin tefsirinde hikâye, nükte ve menkıbelere yer verirken kullandığı metod şöyledir:

- Mustafa b. Muhammed hikâye, nükte ve menkıbelerin hiçbirinin kaynağını zikretmemiştir. Tefsirde bunların bazılarının kaynağına ulaşmak mümkün olmazken, bazılarında kaynağa ulaşmayı sağlayacak ipuçları yer almaktadır.
- Müfessirin seçtiği anlatılar çoğunlukla sufilerin, evliyaların menkıbelerinden, nüktelerinden oluşmaktadır.
- Mustafa b. Muhammed hikâye, nükte ve menkıbelere bazen “**Nükte**”, “**Latife**”, “**Nükte-i Meliha**”, “**Hikâye**” başlıkları altında, bazen de direkt yer vermiştir.
- Tefsirde hikâye, nükte ve menkıbelerde ismi geçenler genellikle mutasavvıflar, peygamberler ve İslam âlimleridir.

Tefsirden seçtiğimiz örnek bazı hikâye, nükte ve menkıbeler şunlardır:

⁴⁷ A.e., s. 44-45.

⁴⁸ Peygamber Kıssaları hariç toplam 61 tanedir.

- 1) **Hikâye:** Bir padişahın yanında bir şarkıcı vardı. Padişahın huzurunda ne söylerse padişah: ⁴⁹أَحْسَنْتُ “Bir daha söyle” derdi. Şarkıcı şairdi. Bu beyiti söyledi: **كُلَّمَا قُلْتُ قُلْتَ أَحْسَنْتُ وَبِأَحْسَنْتِ لَا يُبَاغُ الدَّقِيقُ** Manası şudur: Ben ne dersem sen “Ahsenet” diyorsun “Ahsenet” le un vermezler, ya altın ya gümüş gerekir.⁵⁰
- 2) Ebu Yezid’e sordular: ⁵¹ Su üstünde yürüyorsun? Şu cevabı verdi: Su üstünde yürüyen balık bir pula satılır, adam balıktan azizdir. “Havada uçuyorsun?” dediler. Ebu Yezid: Bir kuş bir danek’e (dirhem altıda biri) satılır, havada uçar, adam kuştan azizdir. “Ezanla kamet arasında Mekke’ye varıyorsun?” dediler. Şöyle dedi: Cinler de varır, adam cinden azizdir. “Peki, er kimdir?” dediler. **هُوَ الَّذِي حَظَّهُ مِنَ اللَّهِ** Ebu Yezid: Er, nasibi Allah’tan “Hu” olandır.⁵²
- 3) **Hikâye:** Merv şehrinde biri vardı, yüz yıl zaviyede kalmıştı. Bir gün abdest almak için dışarı çıktı. İblis orada yürüyordu. Zaviyeden burnuna sefa kokusu geldi. Önceki hali gözünün önüne geldi. Zaviyeye girdi, kapıyı iyice kapattı. Zahidin tesbihini eline aldı, yüzüne sürdü, zır zır ağladı, bir iki beyit okudu. Zahit geldi, kapısını kapalı gördü. “Belki müritlerden biri gelmiştir.” diye düşündü. Kapıyı çaldı. İblis: Kim o? Zahit: Benim! İblis “ben” sesini duyunca ağladı. Zahit kapıyı yeniden çaldı. İblis: Kim o? Zahit: Ben! Zahit üç kez “ben” dedi. İblis kapıyı açtı, dışarı çıktı. Kara yüzünü zahide gösterdi, şöyle dedi: Zahit! Bana bak, ben deme! Ben yedi yüz yıl bu yolu yürüdüm ki sen de yürüyorsun. Bir kez “ben” dedim, bak “ben” dedikten sonra ne hale geldim.⁵³
- 4) **Hikâye:** Bir gün Üveys Karanî’nin (r.a) evine misafir geldi, evinde hiçbir şey yoktu. Üveys çöle çıktı, yüzünü göğe çevirip şöyle dedi: İlahî! Havada uçan kuşlar senin, yerde yürüyen geyikler senin. Konuklarıma bu ikisinden

⁴⁹ Aferin anlamına gelen أَحْسَنْتُ olmalıdır.

⁵⁰ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 11. Sayfada aynı ana fikre sahip başka bir nükte de bulunmaktadır.

⁵¹ “Ebu Yezid” künyesidir. İsmi Tayfur b. İsa olup “Bayezid-i Bistami” (ö. 234/848 (?)) ismiyle tanınan ilk büyük mutasavvıflardandır. Bkz. Süleyman Uludağ, “Bayezid-i Bistami”, **DİA.**, C. 5, s. 238.

⁵² Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 14. Allah aşkını konu edinen diğer bazı hikâye ve menkıbeler için bkz. s. 37, 48, 78-79, 103 ve 106-107.

⁵³ A.e., s. 19.

azık ver! Allah'tan şöyle hitap geldi: Sen git, işin tamam oldu. Çünkü sen yüzünü bizim huzurumuza çevirdin, niyazını bize arz ettin, biz o işi yaptık.⁵⁴

5) **Hikâye:** Aksak, kel, pis bir padişah vardı. Her tür ayıp kendisinde bulunurdu. Bir gün gezmeden geliyordu. Bir Hıristiyan onu gördü, hemen iman etti. Dediler: Musa⁵⁵ peygamberden bunca mucize gördün ve O seni o kadar davet etti, iman etmedin. Bunu görünce nasıl iman ettin? Hıristiyan: Bunu görünce tanrının bir olduğunu anladım. Eğer iki tanrı olsaydı biri buna padişahlık vermeye razı olsa diğeri razı olmazdı.⁵⁶

6) **Hikâye:** Bir kaç dehrî (âlemin ezeli olduğunu ve bir yaratıcısı bulunmadığını savunan materyalistler)⁵⁷ İmam-ı Azam Ebu Hanife'ye düşman olmuşlardı. İmam mescitte yalnız oturuyordu, yanına geldiler. O'nu öldürmek için bir anda kılıç çektiler. İmam: Önce bir sorum olacak. Ona cevap verin, sonrasını siz bilirsiniz, dedi. Onlar “tamam” dediler. İmam: “Bir ağaç yerden kendiliğinden bitti, büyüdü, marangoz olmadan kendiliğinden tahta oldu. O tahta gemi oldu, su üstünde akmaya başladı.” desem ne dersiniz? Dediler ki: Yalan söylüyorsun! Gemi, gemici olmayınca nasıl gider veya marangoz olmadan tahta nasıl olur? İmam: Subhanallah! Bir geminin kaptansız yürüdüğüne inanmıyorsunuz, bu koca âlemde göklerin ve türlü türlü mahlûkların yaratıcısı olmadığına nasıl inanıyorsunuz? Bu söz üzerine hepsi iman ettiler.⁵⁸

7) Hafs bin Ayad (r.a) anlatıyor: Çok fasık bir komşum vardı. Dünyadan gittiğinde, müslümanlar gidişine sevindiler. Bir gece onu rüyamda gördüm. Benzi hoştu, sırtında Cennet giysisi, başında sarık vardı. Kendi kendime: Bu nedir ki rüyama girdi? Acaba gözüm mü yanıldı da düşmanı dost şeklinde görüyorum? dedim. Adama sordum: Sen falan değil misin? “Benim” dedi. Hafs: Peki bu mertebeyi nasıl buldun? “Kur'an'daki iki sureyi okuyarak, gözlerimden bir kaç damla yaş akıtarak buldum. Her gece “**Yasin**” ile

⁵⁴ A.e., s. 21. Tevekkülle ilgili başka bir hikaye için bkz. s. 32.

⁵⁵ Hıristiyan kişinin yeniden iman etme ve Musa'dan (a.s.) mucize görme konusu anlaşılmalıdır.

⁵⁶ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 52-53. Allah'ın birliğini ve tekliğini konu alan başka hikâyeler için bkz. s. 49-51, 73-74 ve 116.

⁵⁷ Hayrani Altıntaş, “Dehriyye”, **DİA.**, C. 9, s. 107.

⁵⁸ Mustafa b. Muhammed, **İhlas Suresi Tefsiri**, s. 53. Konuyla ilgili aynı sayfada, inanmayanlar ve İmam Şafii arasında geçen bir diyalog bulunmaktadır.

“**Duhan**” suresini okurdum ve gözlerimden perişan halim için bir kaç damla yaş akıttırdım. Duhan suresini okuduğum için Hak Teâlâ Cehennem’den kurtardı. Yâsin suresini okuduğum için huzuruna ulaştırdı.⁵⁹

8) Nükte-i Meliha: Bir gün kelebekler bir yere toplandılar. Maşuklarından haber almak istediler. Dediler ki: Biz âşıklarız. Maşuğumuzdan haber almalıyız. Ya da kendimizi onun yolunda feda etmeliyiz. Kelebeklerden biri: Siz oturun, ben gidip ondan haber getireyim, dedi. Ateşe yaklaştı, merakına yenildi. Çaresizce kendini ateşe attı. Şamdana değdi. Bir süre şamdanın yanında yattı, durdu. Arkadaşlarının yanına geri döndü. “Ateş katı bir şeymiş, hiç güvenli değil. Neredeyse yok olacaktım.” dedi. Haber aldın mı, almadın mı? dediler. Bir diğer kelebek: Ben gideyim, dedi. O gitti, muma dokundu, hemen geri döndü ve şöyle dedi: Yumuşakmış. Tırnaklarım ona battı. Bir diğeri: Ne sen bildin, ne o bildi. Ben gideyim. Eğer haber alırsam geri gelmem. Ben de sizin gibi mahrum olursam geri gelirim. O zaman onun sevdasıyla yanarız. Gitti, kendini doğruca ateşe bıraktı. Bütün vücudu yandı. İki kelebek, onun gelmesinden ümit kesince birbirine: Ne sen haber aldın, ne ben haber aldım. O haber aldı ki geri gelmedi, dediler.⁶⁰

9) Hikâye: Anlatılır ki: Bir evde iki kişi kavga ediyordu. Birden evin duvarından bir kerpiç konuştu: Ben bir padişahım. Bin yıl dünyada padişahlık yaptım. Sonra ecel geldi, öldüm, çürüdüm. Bir yıl öylece yattım. Sonunda biri geldi. Beni bardak yaptı. Bir müddet öyle kaldım. Sonra kırıldım, bin yıl daha kaldım. Sonra biri beni kerpiç yaptı. O kerpiçle işte bu duvarı yaptı. Daha ne için kavga ediyorsunuz, birbirinizi incitiyorsunuz?⁶¹

10) Bir zahit bir zamanlar zaviyeye gitti. Tanrıya çok ibadet etti. Birden havaya girip günaha tutuldu. Ardından tevbe etti. Şeytan zahide şöyle vesvese verdi: Böyle bir şey yaptıktan sonra nasıl tevbe edersin? Çünkü şeytan onun ümitsizliğe düşmesini istiyordu. Birden sırrına nida geldi: Kulum! Ben

⁵⁹ A.e., s. 69-70. İhlas Suresi’yle ilgili nükte ve hikaye için bkz. 98 ve 123.

⁶⁰ A.e., s. 118.

⁶¹ A.e., s. 93.

seninim, sen benimdin. Tanrı şeytana şöyle dedi: Başını taşa vur! Biz onu kabul ettik.⁶²

11) Zünnun Mısri anlatır: Bir derviş gördüm, aşkın eseri yüzünde güneşin cılız nuru gibi olmuş, gözleri çukura düşmüştü. Ona “Derviş, nereden geliyorsun? dedim. “Hu” dedi. “Nereye gidiyorsun?” dedim. “Hu” dedi. “Ne yersin?” dedim. “Hu” dedi. “Ne içersin?” dedim. “Hu” dedi. “Ne istersin?” dedim. “Hu” dedi. “Maksadın nedir?” dedim. “Hu” dedi. Her ne sorduysam “Hu” dedi. “Hu” demekle maksadın Allah adı mıdır? dedim. Allah’ın adını duyunca yere düştü, can verdi.⁶³

⁶² A.e., s. 122. Aynı sayfada benzer bir hikaye daha bulunmaktadır.

⁶³ A.e., s. 10.

SONUÇ

Osmanlı ilim ve kültür mirası açısından büyük önem arz eden Kuruluş Dönemi, değerli ilim adamlarının çalışmalarına tanıklık etmiştir. Bu ilim adamlarından biri olan Muslihiddin Mustafa b. Muhammed müderrislik, kadılık gibi önemli görevlerde bulunmuş, telif ettiği sure tefsirleriyle temeyyüz etmiş, eserlerinde döneminin dil özelliklerini ve tefsir anlayışını yansıtarak devrine ayna tutmuş bir müfessirdir.

Müfessir, tezimizde konu edilen İhlas Suresi Tefsiri’ni Çelebi Murad Arslan b. İnanç Bey’in isteğiyle, birçok istihare sonunda yazmaya karar vermiş ve insanları irşat gayesini gerçekleştirmek istemiştir. Müellif bu tefsirde çoğunlukla istifade ettiği kaynakları zikretmemiş ancak Mevlana’dan birçok beyit aldığını, Gazzali’nin “İhyau Ulumi’d-din”i, Ekmeluddin Ebu Abdillah’ın “Tuhfetu’l-Ebrar”ı, Abdulkadir Geylani’nin “Yevakitu’l-Hikem”i, Ebulleys es-Semerkandi’nin “Tefsiru’l-Kur’an”ı, Necmuddin Daye’nin “Bahru’l-Hakaik”i, Ebu İshak Sa’lebi’nin “el-Keşf ve’l-Beyan”ını isim belirterek kaynak olarak kullanmıştır.

Mustafa b. Muhammed’in İhlas Suresi Tefsiri işari yönü ağır basan ancak rivayet ve dirayet yöntemini de kullanan bir eserdir. Müfessir, tefsirini insanları doğru yola sevk etmek amacıyla yazdığı için tefsirde birçok kıssa, hikâye ve mesele yer vermiştir. Bunların çoğunu peygamber kıssaları ve tasavvuf erbabının menkıbeleri oluşturmuştur. Müellif rivayet yöntemini kullanarak ayetler, hadisler, sahabe ve tabiin kavillerinden faydalanmış ancak kaynak verme ve sıhhat konusunda pek dikkatli davranmamıştır. Eserinde dirayet metoduna da başvurmuş Arap dilinden istişhadda bulunmuş ve birçok Farsça beyit zikretmiştir. Ancak beyitlerin anlamı ve kaynağıyla ilgili bilgi vermemiştir. Tefsir ettiği surenin muhtevası müfessiri kelami konuları işlemeye sevk etmiş, O bu konularda Ehl-i Sünnet inancını benimsemiştir.

Tefsirde, hikaye, kıssa ve menkıbelere geniş yer verilmesi müfessirin hitap etmek istediği kesimin genel halk olmasıyla ilgili olabileceği için doğal karşılanabilir. Ancak müfessirin herhangi bir tahkik yapmadan hadisleri alıntılanması,

kıssalarda gereksiz ayrıntı ve gerçekliği tartışılır ifadelere yer vermesi, rakamlara kutsiyet atfetme meyli bize göre tenkit edilebilecek hususlardır.

Mustafa b. Muhammed'in tefsirinde yoğun olarak kendini gösteren işari yorumlar, Kuruluş Dönemi'nde etkili ve yaygın olan tasavvuf akımlarının ilim alanındaki etkinliğini göstermektedir. Ayrıca müfessirin Mevlana'dan aldığı Farsça beyit ve rubailerin fazlalığı Mevlana'nın O'nda derin bir iz bıraktığını ortaya koymaktadır.

Mustafa b. Muhammed'in İhlas Suresi Tefsiri yaşadığı dönemi ve o dönemdeki tefsir anlayışını öğrenmek için başvurulacak kıymetli bir kaynak konumundadır.

KAYNAKÇA

- Abay, Muhammed: “Osmanlı Döneminde Yazılan Tefsir ile İlgili Eserler Bibliyografyası”, İstanbul, **Divan İlmi Araştırmalar Dergisi**, 1999, S. 6., s. 249-303.
- Acluni, İsmail b. Muhammed: **Keşfu'l- hafa ve Müzilu'l-İlbas**, Beyrut, Daru İhyai't-Türasi'l-Arabi, 1932
- Akay, Ali: “Muslihuddin el-Lari'nin Tefsiru Sureti'l-Kadr İsimli Risalesi”, Diyarbakır, **Dicle Üniv. İlahiyat Fak. Dergisi**, 2007, C. 9, S. 1., s. 93-130.
- Akçay, Yusuf: **Mustafa b. Muhammed'in İhlas Suresi Tefsiri: giriş-inceleme-metin-ekler-dizini-sözlük-tıpkıbasım**, Yüksek Lisans Tezi, (Dumlupınar Üniv. Sosyal Bilimler Ens.) Kütahya, 2005
- Altıntaş, Hayrani: “Dehriyye”, **DİA**, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı, 1994, C. 9, s. 107-109.
- Altuntaş Halil, Şahin Muzaffer: **Kur'an-ı Kerim Meali**, Ankara, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., 2006
- Aslantürk, Ayşe Hümeyra: **Yasin-i Şerif Tefsiri**, İstanbul, Eksen Matbaası, 1997
- Ateş, Süleyman: **İşari Tefsir Okulu**, Ankara, Ankara Üniv. İlahiyat Fak. Yay., 1974
- Yüce Kur'an'ın Çağdaş Tefsiri**, İstanbul, Yeni Ufuklar Neşriyat, 1990
- Ay, Mahmut: “Osmanlı Geleneğinde Tefsir Faaliyetleri”, **Tefsir El Kitabı**, Editör: Mehmet Akif Koç, Ankara, Grafiker Yay., 2012, s. 281-328.
- Aydın, İbrahim Hakkı: “Molla Fenari”, **DİA**, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı, 2005, C. 30, s. 245-247.

- Aytekin, Arif: “Baberti”, **DİA**, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı, 1991, C. 4, s. 377-378.
- Baykara, Tuncer: “İnançoğulları”, **DİA**, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı, 2000, C. 22, s. 263-264.
- Beğavi, Ebu Muhammed Muhyi’s-
Sünne Hüseyin b. Mesud: **Mealimu’t-Tenzil (Tefsiru’l- Beğavi)**, Beyrut, Daru’l-Marife, 1987
- Bılıkçı, Beyza: **Ankaralı Mustafa Bin Muhammed ve Hulvü’n-Nasihin Dil İncelemesi-Metin-Sözlük**, Yüksek Lisans Tezi, (İstanbul Kültür Üniv. Sosyal Bilimler Ens.) İstanbul, 2009
- Bilgin, Orhan: “Fahredden-i Iraki”, **DİA**, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı, 1995, C. 12, s. 84-86.
- Birişik, Abdulhamit: “Osmanlı Döneminde Türkçe Tefsirler”, **Başlangıçtan Günümüze Türklerin Kur’an Tefsirine Hizmetleri (tartışmalı ilmi toplantı)**, İstanbul, Marmara Üniv. İlahiyat Fak., 2011, s. 199-241.
- Buhari, Ebu Abdullah Muhammed
b. İsmail Buhari: **Sahihu’l-Buhari**, İstanbul, el-Mektebetu’l-İslamiyye, 1979
- Can, Mustafa: “Hakim es-Semerkandi”, **DİA**, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı, 1997, C.15, s. 193-194.
- Cebecioğlu, Ethem: **Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü**, Ankara, OttoYay., 2014
- Cerrahoğlu, İsmail: **Tefsir Usulü**, Ankara, Ankara Üniv. İlahiyat Fak. Yay., 1971, C. 3
- Coşan, M.Esad: “XV. Asır Türk Yazarlarından Muslihuddin Hamidoğulları ve Hızır Bey”, Ankara, **Vakıflar Dergisi**, 1981, S. 13., s. 101-111.

- Çelebi, İlyas: “Havas İlmi ”, **DİA**, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı, 1997, C. 16, s. 517-521.
- Çiçekler, Mustafa: “Sa’di-i Şirazi”, **DİA**, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı, 2008, C. 35, s. 405-407.
- Darimi, Ebu Muhammed Abdullah
- b. Abdurrahman b. Fazl: **Sünenu Darimi**, Beyrut, Daru’l-Kitabi’l-Arabi, 1987
- Demir, Ziya: **Osmanlı Müfessirleri ve Tefsir Çalışmaları, (Kuruluşun X/XVI. Asrın sonuna kadar)** Doktora Tezi, (Marmara Üniv. Sosyal Bilimler Ens.) İstanbul, 1994
- Demirci, Muhsin: **Tefsir Tarihi**, İstanbul, İFAV Yay., 2006
- Tefsir Usulü**, İstanbul, İFAV Yay., 2007
- Doğan, İshak: “Osmanlı Dönemi Kur’an Araştırmaları”, **Makalat**, 1999, S.1., s. 95-137.
- Dölen, Emre: “Kimya”, **DİA**, Ankara, Türkiye Diyanet Vakfı, 2002, C. 26, s. 26-30.
- Ebu Davud, Süleyman
- b. el-Eşas es-Sicistani el-Ezdi: **Sünenu Ebi Davud ve Tercemesi**, (Trc: İbrahim Koçaşlı), İstanbul, Milli Gazete Yay. 1983
- Gazzali, Ebu Hamid Muhammed
- b. Muhammed: **İhyau Ulumi’d-Din**, Trc:Ali Arslan, İstanbul, Arslan Yay., T.y.
- Güleç, İsmail: “Hallac’ın Bilinmeyen Bir Menkıbesi Mi Yahut Tarakname Mi?”, İstanbul, **Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi**, 2008, S. 18, s. 109-122.

- Güney, Ahmet Faruk: “Gaza Devrinde Kur’an’ı Yorumlamak”, İstanbul, **Divan İlmî Araştırmalar Dergisi**, 2005, S. 18., s. 193-244.
- İbn Sina’dan Elmalılı’ya İhlas Suresi Felsefi Tefsir Geleneği**, Doktora Tezi, (Marmara Üniv. Sosyal Bilimler Ens.) İstanbul, 2008
- Haririzade: **İhlas Suresi Tefsiri el-Mevridu’l-Hass Bi’l-havass fi Tefsiri Sureti’l- İhlas**, Haz: Yakup Çiçek, İstanbul, İFAV, 1996
- Harman, Ömer Faruk: “İdris”, **DİA**, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı, 2000, C. 21, s. 478-480.
- Işık, Emin: “Fatıha”, **DİA**, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı, 1995, C. 12, s. 252-254.
- “İhlas”, **DİA**, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı, 2000, C. 21, s. 537-538.
- İbn Battuta, Ebu Abdullah Muhammed b. Abdullah: **Rihletu İbn Battuta (Tuhfetu’n-Nuzzar fi Garaibi’l-Emsar ve Acaibi’l-Esfar)**, Thk: Abdülhadi Tazi, Rabat, Akademiyetü’l-Memleketi’l-Mağribiyye, 1997
- İbn Mace, Ebu Abdullah Muhammed b.
- Yezid er-Rebei el-Kazvini: **Sünenu İbn Mace**, (Thk: Muhammed Fuad Abdulbaki), Kahire, Daru İhyai’l- Kütübi’l-Arabiyye, 1953
- Kanar, Mehmet: “Firdevsi”, **DİA**, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı, 1996, C. 13, s. 125-127.
- Kanar, Mehmet: “Nizami-i Gencevi”, **DİA**, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı, 2007, C. 33, s. 183-185.

- Kofoğlu Said: “Hamidoğulları”, **DİA**, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı, C. 15, s.471-476.
- Konyalı Mehmed Vehbi: **Hulasatu’l Beyan fi Tefsiri’l Kur’an**, İstanbul, Üçdal Neşriyat, 1966
- Mertoğlu, Mehmet Suat: “Sa’lebi”, **DİA**, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı, 2009, C. 36, s. 28-29.
- Muhammed Fuad Abdalbaki: **el-Mu’cemu’l-Mufehres Li Elfazi’l-Kur’ani’l-Kerim**, Kahire, Daru’l-Hadis, 2001
- Muslihiddin, Mustafa
b. Muhammed: **İhlas Suresi Tefsiri**, İstanbul Üniv. Nadir Eserler Kütüphanesi, Nr. 471.
- Muslihiddin, Mustafa
b. Muhammed: **İhlas Suresi Tefsiri**, Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi Bölümü Nr. 427/2.
- Mustafa b. Karahisari: **Ahter-i Kebir (Osmanlıca-Türkçe Sözlük)**, Kütahya, Alibey Matbaası, h. 952
- Mustafa b. Muhammed: **Tefsir-i Sure-i Mülk**, Haz: Mustafa Özel, İzmir, Birleşik Matbaacılık, 2005
- Müslim, Ebu’l Hüseyin el-Kuşeyri
en-Nisaburi Müslim
b. El-Haccac: **Sahihu Müslim**, (Nşr: Muhammed Fuad Abdalbaki), Kahire, Daru İhyai’l- Kütübi’l-Arabiyye, 1955
- Okuyan, Mehmet: “Necmeddin-i Daye”, **DİA**, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı, 2006, C. 32, s. 496-497.
- Ozan, Mustafa Nihat: **Osmanlıca-Türkçe Sözlük**, İstanbul, İnkılap ve Aka Basımevi, 1952

- Öngören, Reşat: “Mevlana Celaleddin-i Rumi”, **DİA**, Ankara, Türkiye Diyanet Vakfı, 2004, C. 29, s. 441-448.
- “Tezkiretü’l-Evliya”, **DİA**, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı, 2012, C. 41, s. 74-75.
- Özkan, Mustafa: “Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Yapılmış Kur’an Tercüme ve Tefsirleri” **Tarihten Günümüze Kur’an’a Yaklaşımlar**, İlim Yayma Vakfı Kur’an ve Tefsir Akademisi, İstanbul, Özkan Matbaacılık, 2010, s. 517-558.
- Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2009
- Öztürk, Ali: “Eğirdir’de Yaşamış Bir Türk Âlimi: Muslihiddin Mustafa bin Muhammed ve Eserleri”, Tarihi, Kültürel, Ekonomik Yönleri ile Eğirdir, **1. Eğirdir Sempozyumu**, Isparta, 2001, s. 729-740.
- Öztürk, Mustafa: “Osmanlı Tefsir Kültürüne Panoramik Bir Bakış” **Osmanlı Toplumunda Kur’an Kültürü ve Tefsir Çalışmaları**, Ankara, Özkan Matbaacılık, 2011
- Sabuni, Muhammed Ali: **Safvetu’t-Tefasir**, Ter: Sadrettin Gümüş, Nedim Yılmaz, İstanbul, İz Yayıncılık, 2003
- Sağol, Gülden: “Kur’an’ın Türkçe Tercüme ve Tefsirleri Üzerinde Yapılan Çalışmalar”, **Türklük Araştırmaları Dergisi**, İstanbul, 1997, S. 8., s. 379-396.

- Sa'lebi, Ebu İshak Ahmed b.
Muhammed b. İbrahim: **el-Keşf ve'l-Beyan**, Beyrut, Daru İhyai't-Türasi'l-Arabi, 2002, C. 10
- Semerkandi, Ebulleys Nasr b.
Muhammed
b. Ahmed b. İbrahim: **Tefsiru'l-Kur'an'il-Kerim (Bahru'l-Ulum)**, Beyrut, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1993, C. 2.
- Sertkaya, Osman Fikri: "XIV. Yüzyıl Müfessirlerinden Muhammed Oğlu Mustafa (=Mustafa bin Muhammed)'in Sure Tefsirleri Üzerine", Yayına haz: Mustafa Özkan, Enfel Doğan, **Uluslararası Eski Anadolu Türkçesi Araştırmaları Çalıştayı**, İstanbul, 2010, s. 395-432.
- Şahinoğlu, M. Nazif: "Attar", **DİA**, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı, 1991, C. 4, s. 95-98.
- Şemsettin Sami: **Kamus-ı Türki**, İstanbul, İkdam Matbaası, 1901
- Tahir, Bursalı Mehmet: **Osmanlı Müellifleri**, Sad: A.Fikri Yavuz, İsmail Özen, İstanbul, Meral Yay., T.y.
- Tirmizi, Ebu İsa Muhammed
b. İsa b. Sevre es-Sülemi: **Sünenu't-Tirmizi**, (Thk: Ahmed Muhammed Şakir), Kahire, Mustafa el-Babi el-Halebi, 1937
- Topaloğlu, Bekir: "Allah", **DİA**, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı, 1989, C. 2, s. 471-498.
- Uludağ, Süleyman: "Abdülkadir-i Geylani", **DİA**, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı, 1988, C. 1, s. 234-239.
"Ayna", **DİA**, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı, 1991, C. 4, s. 260-262.
"Bayezid-i Bistami", **DİA**, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı, 1992, C. 5, s. 238-241.

- Uzun, Mustafa: “Ebced”, **DİA**, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı, 1994, C. 10, s. 68-70.
- “Elif”, **DİA**, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı, 1995, C. 11, s. 36-37.
- Yaşaroğlu, M. Kamil: “Mülk Suresi”, **DİA**, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı, 2006, C. 31, s. 542.
- Yazıcı, İshak: “Semerkandi”, **DİA**, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı, 2009, C. 36, s. 473-475.
- Yazıcı, Tahsin;
- Uludağ Süleyman: “Herevi”, **DİA**, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı, 1998, C. 17, s. 222-226.
- Yelten, Muhammet: “Anadolu Sahasında Yapılmış Sure Tefsirleri ve Bu Tefsirlerin Türk Dili Açısından Önemi”, **Uluslararası Osmanlı Türkçesi Öncesi: Eski Türkiye Türkçesi Toplantısı**, İstanbul, 1999, s. 249-254.
- Yeni Tarama Sözlüğü**, Ankara, Ankara Üniv. Basımevi, 1983
- Yetik, Erhan: “Dineveri”, **DİA**, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı, 1994, C. 9, s. 358-359.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

<http://old.ido.ir//ramezan86/ansari.aspx> 02.06.2015 (Çevrimiçi)

<http://www.tahoordanesh.com/pageprint.php?pid=17805>. 02.06.2015 (Çevrimiçi)

<savn365poems.blogfa.com/tag/> 03.06.2015 (Çevrimiçi)

<umisite.com/Books/Shams3.doc>.03.06.2015 (Çevrimiçi)

<tuoluo.blogfa.com/post/3>. 03.06.2015 (Çevrimiçi)

<ganjoor.net> 03.06.2015 (Çevrimiçi)

<kkamali.com/Detail.aspx?id=21>, 03.06.2015 (Çevrimiçi)

<w.noormags.ir/view/en/articlepage/8905/111/text>.03.06.2015 (Çevrimiçi)

EKLER

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي نَوَّرَ قُلُوبَ الْعَارِفِينَ بِنُورِ مَعْرِفَتِهِ
 لِأَظْهَارِ أَحَدِيَّتِهِ وَزَيَّنَهُ صُدُورَ الصِّدِّيقِينَ لِكَشْفِ
 صَدْرِيَّتِهِ وَنَقَّشَ بِقَلَمِ قُدْرَتِهِ فِي قَوَائِدِ الْمُحِبِّينَ سُورَةَ
 مُحَبَّتِهِ وَأَشْهَدَانِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ
 شَهَادَةً صَادِقَةً لِتَنْزِيهِ ذَاتِهِ وَصِفَاتِهِ وَصَلَّى
 عَلَي سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَأَزْوَاجِهِ وَزُرِّيَّاتِهِ حَمْدًا مَبْرُورًا
 أَوْلَى مَهْرِيَّانِ تَكَرُّبًا كَرِيمًا بِرَحْمَتِ نَظَرِيَّاهُ بِخُجَّةِ بَيْتِكَ لَوْ كَلَّ
 قَبِي كُؤُوبُكَ سُورَتَلُو بِوَقْلُوقِ بَجَائِدِنِ وَحُبِّ وَدِيَانِيَّتِنِ
 وَهَرَبِ سِنِ كَنْدُوبِ بَرِيكِنِهِ عَدَلِ طَارِقِ
 قَلْبِي

فَكُلِّ شَيْءٍ لَهَا آيَةٌ نَدْلُ عَلَى أَنَّهُ وَاحِدٌ شُكْرِيًّا
 أَوْلَ جَبَّارِ عَالَمِهِ كَنْدُوبِ بِأَذْشَاءِ لِفِي خُونِنِدِهِ نَمْرُودِ
 بِكِي كَرْدِ زَكُشِكِ بِأَشِ چِنَغِنِ بَرِيرِمِ سَوْرِسِيكَكَ
 نَوَالِهِ قَلْدِي أَحْسَدَتِ وَأَفْرِيْنِ أَوْلِ قَوِي بِأَذْشَاءِ كِمَا كَرِ
 نَخِيْفَ قَرْجِهَ أَنْكَ عِنَايَتِ تَكْنِهَ يَشْرَسَهَ أَزْدَهَا
 كَوْرِي قَفَايَسِنْدِنِ چَاكَرَا كَرَضَعِيْفَهَ لِكُوْ أَنْكَ حِمَايَتِ
 أَوْلُوغِنَايُولِ بَلُرْسَا رَكْكَ أَرْسَلَا نَلْرِي كِي يَزِيْرُ
 كَرِخَاكِ دَرْتِ يَا بَمِ بَلُوْمَرِ سَاشِنِ نَفَرِ وَشَمِ

وَكَرِ پَايِ سَكْتِ بُو سَمِ دَمِ شِيْرَانِ نَرِ كِرِيْمِ
 وَصَلَوَاتِ تُخْفَلْرِي أَوْلِ رَسُوْلَهَ أَوْلَسُوْزَكِهَ وَمَا
 أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِيْنَ آيَتِ أَنْكَ شَاكِسِ
 خُطْبِيْسِ دُرْدُرُوْزِ وَتَحْيَايَاتِ أَوْلِ صَاحِبِ جَمَالِ أَوْلَسُوْزَكِهَ
 طَهَ مَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقِيَ أَنْكَ جَمَالِ شَعْبِيْعُدُ

انوار رید
 کشف
 و...

هزاران رحمت رضوان انك اصحابه ويارت له
اوسون كه هر بر اصحابي كا نجوم بانهم اقتديتم
اھند یتھ تشریف بلب درگزرو آنری جانندن سونلز
دنیا ضلالتیندن و آخرت ملامتیندن قرنلب درگزرو
اما بعد چون بوفیو و حقیر یاز قلوب کرمی
دل دیگم تفسیر ده بر رساله ترك دینجا یزله
قللر انك مطا لبس و مطا لبس برله دزلر و انك
عمل ايله شیطان بین ازله پس چوق استخارده
صکره نیازالن آزادوب اخلاص برله توکل
تکسینا سوئکب اخلاص سورسینه یوز درتیکه
انك ثواب دکر لرقطرسیندن چوق قدر لطایف
شکر دن طنلور قدر برکات کوچ یتدی که قدر امثال
عبیر برله بزندی بلك امثال عبیر انکه بزندی

چون خداوند عالیمان پشت پناه
اسلامیان خسرو کار دین
بزرگ خادان متبع الجود والفضل
والاعمالان بدرا لاسلام نورالکلمه
والاعمالان مایه و صفای اصل ایمان
بایع از ارضلان بن اینا شیخ بک
کسیه مملکتی عن نوازل
مکدوان و قهر اعداء فی کل چین
ورمان بنی طر و سوره الزحمان
بصیرت دما علی هر نیت شارت
بر کتبه نیت بر کتبه
بر رساله یازله و انک مطالعیمی
بر کتبه کمال الدین یازله و انک
عمای به شیطان بوئنی او زله

وینجه بیتکرمولای نارومی بیتلرندن که عقول انک معینینه
خیران و انهم انک شرحینده سرگردان در قنقی آیت
مناسبدر وقتقی حدیث فواقد بیکان قلبی و بوسه
ترجمه در دیوا و ساک او قیالرز فیکرله اکلوا قیالرز
زیرا بلنمین سور کولکه اثر قلینا اگر بر کویونر بیک انتمک
چینیب تکرسه هرگز قرظ ظیمیا و اگر چینیب یدیک
بر وقته اتمک الیه ایشیتا اوقیب بلك وانکله عمل حاصل
فلمغادر و مرت کتبات تفسیر نیمیا اما اکتب عمل قلوبنا
بر قیصه سور و بر آیت معنی بتر و امید شوئله در ک
جلالیم جلاجلاله بی نهایت کر میندن بوشنخه مؤمن قلبنک
ذهینا مستفیم و قوافی قلوبه شوئله که بوسوره در کله
در کزده در وان قلبی بوشنخه دخی کو کزده بپر وار
بوسوره و بوشنخه اقیلر دنیاده دستیکه اول و آخر تا

مور

شَفَاعَتِي قَلْبَهُ بِفَيْضِهِ الْعَمِيمِ وَلَطْفِهِ الْجَمِيمِ • إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ
الرَّحِيمُ • بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ اللَّهُ الصَّمَدُ لَمْ يَلِدْ • أَكْثَرُ مَفْسَرَةٍ قِنْدَهُ
بِئْسَ آيَاتُهُ أَنْ نُورُ دُرِّ دُرَّتِ آيُنْدُرَاهِلْ شَامَ قِنْدَهُ
بِئْسَ آيَاتُهُ أَنْ يُبَشِّرَ كَلِمَةً دُرِّ قِرْقِ يَدِي حَرَفًا **فَصَلِّ**
فِي بَيَانِ ثَوَابِهَا أَوَّلُ ثَوَابٍ أَشَدَّ كَمِ كَوْكَبِكَ دُنَا آيَةٍ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ رَوَايَاتُ أَيْلُرِ رَسُولِ خَضِرٍ تَنْدَنَ عَلَيْهِ وَالسَّلَامُ
كَمْ هَرَكَةٍ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ أَقْيَا كَوْكَبِكَ قِرْ كَلِمَةً دُنَا آيَةٍ
خَيْرٌ وَبَرَكَاتٌ يَغْفِرُ كَوْكَبِكَ سَكِينَتِ أَنْ تَكْرِيكَ رَحْمَتِ
وَجُودِ أَوْ تَرْتَسِبِجِ أَوْ أَرِ عَرْشَهُ جَعْرَ حَوْتَعَالِي أَلَا حَمْدُ
نَظَرِنِ أَيْلُرِ حَاجَتِنِ رَوَا قَلْبِ نَرْدِ لَسَا وَرِزْ بَيْغَا فَبِعَلِيَّةِ
بُيُورِكِهِ **كُلِّ شَيْءٍ وَنُورِ الْقُرْآنِ** قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ يَعْنِي
هَرَسَنَهُ نَكْ نُورِ وَارْدُ دُرِّ قُرْآنِكَ نُورِ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ دُرِّ

عَايَشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَيْدُرِ بَرَكِيحَهُ بَيْغَا فَبِعَلِيَّةِ السَّلَامُ
بَنُورِ حُجْرَتِهِ كَلْدِي بَرْدُ شَكْرِ قَمِشْدَمِ رِدْ قَلْبِهِ يَتِمُّ رَسُولُ
بُيُورِكِهِ يَا عَايَشَةَ يَتَمَعَلُ تَادُرْتِ أَشْرَ أَشْلِيحَهُ قُرْآنِ
خَتَمِ قَلْمِيحَهُ بَنِي وَقِلَانِ بَيْغَا فَبِرِي شَفِيحِ دُشْمِيحِهِ وَجَمَلِهِ
مُسْلِمَانِ لَرِي كَنْدُرُ كَدَنِ رَاضِي أَيْلُمِيحِهِ أَيْتَمُّ آتَامِ
أَنَامِ سَكَا فِدِي أُولُوسُونَ يَا رَسُولَ اللَّهِ شِمْدُ بَكَ دُورْتِ أَشْرِ
بُيُورِكِ بَرِزِ أَشْلَمِكَ طَا قَتْمِ يَتِمُّ رَسُولُ تَبَسُّمِ أَيْلَدِي
أَيْتَدِي چُونِ أَوْ جَكْرُ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ أَقْيَا سِنِ شَيْلِهِ بِلَاكِمِ
قُرْآنِ خَتَمِ قَلْدِكَ چُونِ رِيكََا وَقِلَانِ بَيْغَا فَبِرِ لِرِ أَصْلَوَا
كُتْرِهِ سِنِ شَيْلِهِ بِلَاكِمِ دُكَلِمُزِ سَكَا شَفَاعَتِي أُولْدُقِ وَچُونِ
مُسْلِمَانِ لَرِ حَقِينَا اسْتِغْفَارِ قَلْبِنِ جَمَلِهِ مُسْلِمَانِ لَرِ سِنْدِ
رَاضِي أُولُورِ وَچُونِ سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
وَاللَّهُ أَكْبَرُ دِيَا سِنِ شَيْلِهِ بِلَاكِمِ حَجِّ عُمَرُ أَيْلَدِكَ أَبُو عَمْرٍ

مولای و جبر بن عبد الله روایت اینتر رسول خضر تندن هرکم
قل هو الله برکت کز اقیاب برکت اکا اوله و هرکم اک کز اقیاب
برکت اکا اوله دخی اهلنا اوله و هرکم اوج کز اقیاب برکت
اکا اوله و تثنیه اوله و هرکم اوزای کز اقیاب تکر تالی
اکا اوج اقد بر کوشک پیوپره و هرکم یوز کز اقیاب
یکرم یلق یا ز غنا کفارت اوله و هرکم یک کز اقیاب دنیا
چقمیا تا کندیز اوج اقد کر میجا یا خود اینر کشتی انکون
کوره سهل بر سعد معدی رضی الله یفسل لقا بیغامبره
شکایت ایندی علیه التلام بیزد که اول وقتیم اوکا
کراسن سلام و پزاندن برکت کز قل هو الله اقی از زمان
مواظبت ایندی صاحب نعمت اولدی تا حد اچو و کیشیز
ککنده دکنده لر محمد بن فاضل ایندر بر دشم اغری
دشمنه کزدم اینتر یک کز قل هو الله اقی اقدم اغری

کتمدی کلین کزدم اینتر بسم الله سوز اقد ک بسم الله الا
اقدم اینر دشر اغری سن کوزهدم رسول علیه التلام بیزد
توق قلکم تسبیحدن وظیفی قل هو الله الا کوز ندن
تیجی قل هو الله توایی قشز یک کلرا اوستنا کلکه ایلیز
انس بن مالک ایندر رسول ایه تبوک غزاسندک یدم معاوی
بز معاوییه الدی اول کوز که کنش طفدی ما هیچ نوری
یوقدی رسوله ایندر زهر کز کنشی بو حالده کزد کز یقند
جبریل کدی خبر کتوردی معاوییه الدی یتمش یک
فرشته نماز نه ایندی کنش نور اول فرشته لر نور ندن
طنقدی رسول صوردی یا جبریل معاوییه نومرتبه ندن
بولدی ایندی قل هو الله چوق اقمقدن بلدی ایندی قل هو الله
انس کزور روایت اینر که بز کشتی بیغامبره ایندی رسول الله
نمازده نه سوره اقرسم صکره قل هو الله دخی اقرز ایندی

يُنَجِّونَ آيَتِي سَوْمِ آيَتِي قُلْ هُوَ اللَّهُ سُوْدُكَ سَيُّ وَأُجْمَاغَه
الدَّ جَابِر رَضِيَ اللَّهُ رَوَايَاتِ أَنْ لَرَكَه رَسُوْلُ بِيْرُدِي كَه
بِرْفَرِشْتَه يَدِي جِي قَات كُو كَدَن بِرْفَرِشْتَه يَدِي جِي قَات يَزِدَن
كَلْبُ جَمْعِ الدُّ كَزَاوَل كُو كَدَن كَلَن فَرِشْتَه آيْتِي
بُو كَز خَضْرَه زِي عَمَلِ التَّمَدُّمِ كَه هَر كَزَا بَجَلِيْنَ عَمَلِ التَّمَدُّمِ اَوْلُ
بِرْفَرِشْتَه صُوْرِدِي كَه نِيَجَه عَمَلِ آيْتِي بَر قَل يُو ز كَز
قُلْ هُوَ اللَّهُ أَقْدِي صُرْدِي كَه تَكْر تَعَالَى اَوْلُ قُلْ هُوَ نِيْلَدِي
آيْتِي بَر لِفَادِي اَبُو هُرَيْرَه اَيْدُر رَسُوْلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ اِشْتِي اَه
بِر كِشِي قُلْ هُوَ اللَّهُ أَقْدِي آيْتِ وَجِبَتْ وَجِبَتْ يَعْنِي وَاجِب
اَوْلَدِي آيْتِي لَزْنَه وَاجِبْ اَوْلَدِي آيْتِ اِجْمَاقُ اِبْر مَبَارَك
شَاظ كَنَارِيْنَه اَبْدَسْتِ الرُّدِي اَبْدَسْتِ ذَقْلَان صُوْتِي صُوِي
رُكْدِي آيْتِي لَزْنَه نِيَجُون دُو كَدَن آيْتِ بَكَا شَيْلَه اِرْدِي كَم
كَم كَه قُلْ هُوَ اللَّهُ اَقْرَبَه اَكَا رُكَز لَز قَطْر سِنَجَا رَجَات وَبِر لَز

رَوَا كَرْمُدَم كَه بُو قَدَمَه اَنْ لَرَك تُو اَبْنَدَا اَكْسِيْلَه بِر كُو قُل
هُوَ اللَّهُ اَحَد تُو اَبْ جُفَلِيْنَ اِشْتِي تَعْبُ اَيْلَدِي دُشِنَدَا
آيْتِي لَزْنَه تَعْبُ اَيْلَرِسِن مَرَوَان اُغَلِ بَر بِيْتِ اِچُون اَوْن بَك
دِرْمَه وَبِرْدِي نَه عَجَبْ اَكْر اَكْر مِ اَلَا كَر مِيْنَ سَفِشُوْر
تُو اَبْ وَبِرْسَه اَمِيْرُ الْمُؤْمِنِيْنَ عَلِي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ رَوَايَاتِ
اَيْلَرَكَه رَسُوْلُ خَضْرَه بِيُوْرْدِي هَر كَم اِرْنَه نَسَارِيْنَه
صُكْرَه اَوْن بِر كَز قُلْ هُوَ اللَّهُ اَقِيَا اَوْلُ كُوْن هِيَج اَكَا
يَا رُقَار شَمِيَا نَقْدَر شَيْطَان دَخِي دُشْرَه اَنْسَرِ اَللَّهُ
عَنْ اَيْدُر رَسُوْلُ بِيْرُدِي كَم سِرْدَن بِر كِشِي عَا جَرِم قَالَر كَه
بِر كِجَه قُرْآنِ خْتَمِ اَيْلِيَا اَيْتِي بُوِيْ زِي كَم اِشْتِي اَه
يَا رَسُوْلَ اللَّهِ بِيْرْدِي كَم اَوْجَا كَز قُلْ هُوَ اللَّهُ اَقِيَا شَيْلَه رُكْم
قُرْآنِ خْتَمِ قَلْدِي مَشَارِقُ اَلَا نُوَا ز شَرَجْنَه كَم آدِي
تُحْفَه اَلَا بَر اَرْدُر اَيْدُر بَرْدَعَا وَا ز دُر هَر كَز رَدَا وُلْمُر

كُنْ بِرَقْدِ قَاشِي أَوْ لَا يَا خُوزِ بَرَعُصَه وَ قِنُوبَا أُغْرِيَا
يَا خُوزِ بِرَحَابَةِ أَوْ لَا أَوْ زَاكِي رَكْعَتَ نَمَازِ قَلَه هَرَايَكِي
رَكْعَتَه بِرِ كَلَامِ وَرَه وَهَر رَكْعَتَه بِرِفَاتِحَه وَ بِرَايَتِ
الْكُرْسِي وَ أَوْجِ كَرُ قُلْ هُوَ اللهُ أَقِيَا نَمَازَ تَمَامِ الْجُتِّ بَاشِن
بِحَدِيثِ قُوِيَه أَنَدَنَ إِشْبُودُ عَائِي **أُقِيَا سُبْحَانَ الَّذِي**
لَيْسَ الْعِزُّ وَقَالَ بِهِ سُبْحَانَ الَّذِي تَعْظِفُ بِالْمَجْدِ وَ تَكْرَمُ
بِهِ سُبْحَانَ الَّذِي أَحْصَى كُلَّ شَيْءٍ وَ يَعْلَمُهُ سُبْحَانَ
مَنْ لَا يَبْقَى التَّسْبِيحَ إِلَّا لَهُ سُبْحَانَ الَّذِي الْمَرْوُ الْفَضْلُ
لَهُ سُبْحَانَ ذِي الْعِزِّ وَالْكَرَمِ سُبْحَانَ ذِي الطُّولِ
الْمَلِكِ مَعَا قَدْ عَزَّكَ مِنْ عَرَّتِكَ وَ نَسَى الرَّحْمَتِ مِنْ كِتَابِكَ
وَ بِاسْمِكَ الْأَعْظَمِ وَ جَدِّكَ الْأَعْلَى وَ كَلِمَاتِكَ الثَّمَامَا
لَا تُجَاوِزُهُنَّ بَرُّ وَلَا فَاجِرٌ وَ أَنْ تَصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ **أَنْدَنَّ**
حَاجَتِنِ أَوْلِيَا فِي نِيَا زِ خُضْرَه عِرْضِ أَيْلِيَه تَكْرَمَا لِي كَرْمِيَدَه

حَاجَتِنِ رَوَاقِلَه صَاحِبِ كِتَابِ أَيْدُرْ بَكَ دُنْيَا إِشْلَرِ نَدَن
وَ آخِرَتَا إِشْلَرِ نَدَن قَتِي إِشْلَرَا بِرِدِي أَوْ لِي حَقِيقُ نَكَا وَيُرُوكُ
أَنْكَ أَمْرِيَلَه قَايِمِ دُرُ بُونَمَازِ قَلْدَمِ وَ بُوْدُ عَائِي أَوْ قَدِمِ دُعَايِمِ
مُسْتَجَابِ بُولْدَمِ إِمَامِ غَزَالِي رَحْمَتِ اللهِ عَلَيْهِ إِخْيَايِ عُلُومِنَا
أَيْدُرُ وَ دَخِي كِتَابِ يَوْاقِنِدَه دِمَشْدَه هَرَمِكُ كِه تَكْرِي
قِنِدَه بِرَحَابَتِ أَوْلِنَا أِنْدَسْتِ الْأَبْرُ خُلُوتِ بِرِدَه دُورَتِ
رَكْعَتِ نَمَازِ قَلَه أَوْ لِي رَكْعَتَه بِرِفَاتِحَه أَوْ نِ قُلْ هُوَ اللهُ أَقِيَا
وَ الْبِحِي رَكْعَتَه بِرِفَاتِحَه يَكْرِمُ قُلْ هُوَ اللهُ أَقِيَا وَ أَوْجِحِي رَكْعَتَه
بِرِفَاتِحَه أَوْ نِ قُلْ هُوَ اللهُ أَقِيَا وَ دُرُ دُجِحِي رَكْعَتَه بِرِفَاتِحَه
قِرْحِ قُلْ هُوَ اللهُ أَقِيَا نَمَازِ دَن فَا رِغِ أَوْجِحِي لِي كَرَامَتِ اللهِ
رِيَا أَنَدَن لَأَحُولَ وَلَا أَقُوفَ إِلَّا بِاللهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ رِيَا
أَنَدَن إِشْبُودُ عَائِي أَقِيَا إِلَهِي كَيْفَ دَعُوكَ وَ أَنَا أَنَا وَ كَيْفَ
أَقْطَعُ رَجَائِي مِنْكَ وَ أَنْتَ أَنْتَ إِلَهِي كَمَا لَفْتِ الْبَحْرُ

لِيُؤَيِّدَ عَلَيْنَا السَّلَامَ وَنَجِّنَا مِنَ الْغُرُوحِ بِمَا أَنَا فِيهِ فَرَجًا
عَاجِلًا سَرِيعًا بِفَضْلِكَ رَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ
أَنْذَرُكُمْ وَأَوْجِزُكُمْ صَلَوَاتُكُمْ كَثْرَةً أَكْرَبُ رُوحَ وَارِسَاءِ
تَكَرَّرَ تَعَالَى بِرُجْدَانِ قُورْتَرَهْ وَأَكْرَبُ غَيْبِ بِلَا وَطِينَا إِرَاو
أَكْرَبُ بَلْتَرَقْدَهْ يَا زُقُورِ وَارِسَاءِ يَرْفَعْنَا أَوْغَلِ فَرِي يَوْقِيَا أَوْغَلِ
قُورْتَرَهْ وَهَنْرَ حَاجَتِي وَارِسَاءِ وَأَوْلَا وَأَكْرَبُ كُنَا
بُونَمَازِ قَلَهْ حَاجَتِي دَلِمَا تَكْرِي تَعَالَى أَوْلِ قَلَهْ غَضَبُ
أَيْلَا رَاوِي أَيْدِهْ كَمِ بُونَمَازِ قَلَهْ وَأَوْجِزْ كَرُ بُوْدُعَائِي أَقِيَا
أَكْرَبُ حَاجَتِي رَاوِي أَوْلِيَا بَكَا أَوْجِزْ لَعْنَتَا يَلْسُونِ دِي رَامَامِ
قَاضِي بُونَهْ كَرِيَا أَيْدِهْ هَرْ كَمِيكْ كَمِ تَكَرَّرَ تَعَالَى قِنْدَهْ بِرِجَا
أَلَا بَرَايِ تَمَامِ كِيچَهْ يَأْكَدْ ذَاكَ رَكْعَتِ نَمَازِ قَلَهْ هَرْ بِرِ كَعْنَهْ
بِرْفَاتِحَهْ وَبِيَا يَنْدَا كُرْسَهْ وَأَوْجِزْ كَرُ قَلَهْ هُوَ اللهُ أَقِيَا
نَمَازِدَنْ فَارِغِ الْحَقِّ أَشْبُوْدُعَائِي أَقِيَا اللَّهُمَّ بِحَسْبِ آدَمِ صَفِيكَ

وَأَبْرَهِيمَ خَلِيْلِكَ وَعِيسَى رُوحَكَ وَمُحَمَّدًا خَاتَمَ نَبِيِّتِكَ
صَلَوَاتِكَ عَلَيْهِمْ أَنْدَنْ حَاجَتِي نَزْدَلِنْ سَادَلِيَا أَكْرَبُ وَلايَتِ
دَخِي أَيْتَرَا تَكْرِي تَعَالَى وَرَهْ أِبْنِ عَبَّاسِ رِوَايَتَا يَلْزَهْرَهْ كَهْ بُونَمَازِ
قَلَهْ وَبُوْدُعَائِي أَقِيَا تَكَرَّرَ تَعَالَى كَا دُنْيَا دَنْ آخِرَتِدَنْ يَكْرَهْ
نَسْنَهْ وَرَهْ يِنَهْ إِبْنِ عَبَّاسِ أَيْدِهْ چُونِ بُوْسُزِي بِيغَا نَبَرْدَنْ
أَشْتَدَمْ أِبْرَهِيمَ خَلِيْلِ خَضِرِ وَآلِيَا سَرْ بِيغَمَبَرَكْ دُشْمَدَهْ
كُوْرْدَمْ أَيْتَدِلْزَشُوْيَلْدَهْ كَهْ رَسُوْلِ بِيْرْدِي أَبُو الْقَاسِمِ
مَرْوَانَ أَوْغَلِي كِتَابِنْدَهْ رِوَايَتَا يَلْزَا أَحْمَدِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ زَيْدِ بْنِ
هَرْ كَمِيكْ كَهْ حَاجَتِي أَوْلَا أَكْرَبُ رَكْعَتِ نَمَازِ قَلَهْ أَوْلِ رَكْعَتِنَهْ
بِرْفَاتِحَهْ أَوْنْ كَرُ قَلِ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ أَقِيَا أَكْرَبُ رَكْعَتِنَهْ
بِرْفَاتِحَهْ أَوْنْ كَرُ قَلِ هُوَ اللهُ أَقِيَا نَمَازِدَنْ صُكْرَهْ أَوْنْ كَرُ
سُبْحَانَ اللهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلا إِلَهَ إِلا اللهُ وَاللهُ أَكْبَرُ وَلا حَوْلَ وَلا
قُوَّةَ إِلا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ دِيَا أَنْدَنْ أَوْنْ كَرُ بُوَايَتِ

أُقِيَارَبْنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا
عَذَابَ النَّارِ رَاوِي أَيُّدُهُ بُوَيُومَانَهُ صَلَوةُ الْحَاجَةِ لِأَنَّ حَاجَتَهُ
دُرُوزَ أَبُو الْقَاسِمِ أَيُّدُهُ بُوَيُومَانَهُ قَلِيدَهُ تَكَرَّرَ حِكْمَتَهُ
دَلِيلُهُ وَبُرْدِي بِيك حَاجَتُهُ دَخِي رَوَا قَلِيدِي دُرُوزَ ثَوَابِ دَخِي
إِشْتَبَاهُ بِلِكِّم تَكَرَّرِي تَعَالَى كَافِرِي بِي دِي يُوزِمَلِتَا وَنَرِي
يَرْتَدُّ وَأَنْلَرُ بِي شُ بِلَكْدَرُ بُرْبُلُكِنَا دَهْرِي دُرُوزَ دَخِي
بُرْبُلُكِنَا ثَنَوِي دُرُوزَ دَهْرِي لَزَا يُدَرُ تَكَرَّرِي يُقَدَّرُ دُرُوزَ ثَنَوِي
تَكَرَّرِي كِي دُرُوزَ دُرُوزَ بَرِي بَرِي كَوُكِدَه دُرُوزَ دُرُوزَ دَخِي بُرْبُلُك
جُهُودَ لَزَا دُرُوزَ أَنْلَرُ أَيُّدُهُ تَكَرَّرِي وَارْدُوزَا مَا يَبْرَاجِرُ دُرُوزَ
وَدَخِي بُرْبُلُك تَرَسَا لَزَا دُرُوزَ أَنْلَرُ عَوْرَتَا أَوْغَلَنَ وَارْدُوزَ دُرُوزَ
وَدَخِي بُرْبُلُكِي بِي تَبْرَسَتَ لَزَا دُرُوزَ أَنْلَرُ بِي تَلَرَه تَكَرَّرِي دُرُوزَ دُرُوزَ
تَعَالَى اللَّهُ عَنِ ذَلِكَ عُلُوقًا كَبِيرًا بَس تَكَرَّرِي تَعَالَى بُوَيُومَانَهُ
وَبُرْدِي وَأَنْلَرِي يَلَان قَلْبُهُ بَرِي بَرِي جَوَابِ وَبُرْدِي وَكُنْدُ

رَسُولِنَا يُرْدِي كَوَايُ مَحْدَا كَرَا أَنْلَرُ بُرْم تَوْحِيدُ مُرْدُ وَكُنْدَن
مَحْمُودُ قَلِيدِنَا أَوْلَادُ دَوْلَتِ سَنُكِ وَسَنُكِ أَمْتِكِ نَصِيْبِ
أَوْلَادِي وَهَرُوزِ بِلُكِي بُوَيُومَانَهُ بَرِي كَلِمَتَا مَنَعِ أَيْلِكَ
تَاهَرُوزِ بِلُكِي أَجُونِ سَبَا بُرْدُوزَ لَوْ ثَوَابِ وَرَمِ دَهْرِي بَرِي أَيُّدُهُ لَزَا
تَكَرَّرِي يُقَدَّرُ سَبَا أَيُّدِكَ وَارْدُوزَ اللَّهُ دُرُوزَ دُرُوزَ وَقِنْفِي قَلْبِكُم
هُوَ اللَّهُ دِي يَاهَرُوزِ دَهْرِي سَفِيحَتُهُ أَكَا بِيكِ ثَوَابِ وَرَمِ وَبِيكِ
يَا زُوقِ دِي وَانْدَن يُوَيُومَانَهُ ثَنَوِي لَزَا تَكَرَّرِي كِي دُرُوزَ لَزَا
أَيْدِكَ بُرْدُوزَ اللَّهُ أَحَدُ وَقِنْفِي قَلْبِكُم أَحَدُ دِي يَاهَرُوزِ ثَنَوِي سَفِيحَتُهُ
أَكَا بِيكِ ثَوَابِ وَرَمِ وَبِيكِ كُنَاهُنِ بَرِي لَعِيْمَهُ جُهُودَ لَزَا تَكَرَّرِي
يَبْرَاجِرُ دُرُوزَ لَزَا أَيُّدِكَ يَمْرَاجِرُ اللَّهُ الصَّمْدُ قَتَرِي قَلْبِكُم
صَمْدُ دِي هَرُوزِ جُهُودَ سَفِيحَتُهُ أَكَا بِيكِ ثَوَابِ وَرَمِ وَبِيكِ
خَطَايِنِ دِي وَانْدَا كِدَرَمِ تَرَسَا لَزَا أَيُّدُهُ لَزَا عَوْرَتَا أَوْغَلَنَ
وَارْدُوزَ سَبَا أَيُّدِكَ عَوْرَتَا أَوْغَلَنَ يُقَدَّرُ كِه لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ

وَقَفَى قُلُوبَكُمْ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ دِيَه هَر بَر تَر سَاغِي شَبَه
اَكَا بِيك ثَوَابِ وَرَمَ وَدِيَوَانِي دَن بِيك يَار قُر كَدَرَم پُوت
پَر سَت لَرَا يَدُ زَلَمِثِل مَانِدِ وَار دُر سِرَا يَدِك فِثَل مَانِدِ
يَقْدَرِك **وَلَمْ يَكُن لَكَ فُؤَادًا** وَقَفَى قُلُوبَكُمْ
وَلَمْ يَكُن لَه كُفُوًا أَحَدٌ دِيَا دِكَل يَار غَن يَوْمِ اَجْمَاغَم كُورَم
دِيَا تَرَم كُون سَتَرَم پَسِ اَلله دِيَا دِر دَا اِيَلْدِي دَهْرِي لَرِي
اَحَد دِيَا دِر دَا اِيَلْدِي تَنوِي لَرِي **حَمْد** دِيَا دِر دَا اِيَلْدِي
جَهوَد لَرِي **لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ** دِيَا دِر دَا اِيَلْدِي تَر سَا لَرِي
وَلَمْ يَكُن لَه كُفُوًا أَحَدٌ دِيَا دِر دَا اِيَلْدِي پُوت پَر سَت لَرِي
اَن دَن جَبْرَا يِل خَضْرَا وَار دِي يَمِش بِيك فَرِشْتَه يِلَا كِرُو
كَلْدِي اِيْتِ يَا مُحَمَّد تَكْرِي تَعَالِي سَلَام دَكْر دِي اِيْتِي
سَكَا وَ سَنُكَا اَمْتَا كَه بَر هِدِي تَر وِر دَم كَه هِيچ بِيغَا مَبْرَه
وَ هِيچ اَمْتَا وَ پَر هِدَم وَ اَوَّل قُلُوهَا اللهُ اَحَد دُرَا وَ نِش كَلِيَه

بَن اَوْجَمَاق يَر تَدَم اَنك سَكْر قِيوسِي وَ اَرْطَا مَوِي رَتَدَم بِي دَقِيوسِي
وَ اَرْ سَكْر لَه يَدِي وَ نِش اَوَّل قَفَى قُلُوبَكُمْ بُوَا وَ نِش
كَلِيَه اَقِيَا بِن اَكَا يَدِي طَا مَوْ قِيوسِن پِيورَم وَ سَكْر اَوْجَمَاق
قِيوسِن اِچورَم پَسِ جَبْرَا يِل خَضْرَا وَ ار دِي يَمِش بِيك فَرِشْتَه يِلَا
كِرُو كَلْدِي اِيْتِي يَا مُحَمَّد تَكْرِي تَعَالِي سَكَا سَلَام دَكْر دِي
اِيْتِي اَوَّل هِدِيَه كَه سَكَا وَ سَنُكَا اَمْتَا وَ رَدَم هِيچ كَمِيَا
وَ رَدَم وَ اَوَّل قُلُوهَا اللهُ اَحَد دُر قِرَق يَدِي حَرَف دُر بِن سَكَا
وَ سَنُكَا اَمْتَا كَا يِل دَم اَتُو زَكُون رَمَضَانَ اِي اَرْوَج بِيورَم
وَ هَر كِيچِيَلَه كُنْدُرَا وَ نِش يَدِي رَكْعَت نَمَاز بِيورَم قَفَى قُلُوبَكُمْ
اَوَّل قِرَق يَدِي حَرَف اَقِيَا بِن اَنك اَوْرَجِن مَازِن قَبُول قَلَم
پَسِ جَبْرَا يِل كِرُو خَضْرَا وَ ار دِي يَمِش بِيك فَرِشْتَه يِلَا
كِرُو كَلْدِي اِيْتِي يَا مُحَمَّد تَكْرِي تَعَالِي سَلَام دَكْر دِي اِيْتِي مُحَمَّد
بُو سُوْرَه بِن جَمَال صِفَت دُر نَر وَ قَت كَه سَن بِن جَمَال

صَفِينَدَنْ بَرَايَتَا قِيَاسَنْ بَرَسُنُكَ نُبُوْتِكَ صَفِينَدَنْ بَرَايَتَا
أَقِيمَ سَنَ بِنْمَ حَقْمَدَهْ آيَتِ قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ بَرَسُنُكَ حَقْمَدَهْ
أَيْدَمْ مَاكَانَ مُحَمَّدًا أَبَا أَحَدٍ مِّنْ رِّجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَّسُولَ اللهِ
وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ سَنَ بِنْمَ حَقْمَدَهْ آيَتِ اللهُ الصَّمَدُ بَرَسُنُكَ
حَقْمَدَهْ أَيْدَمْ وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَّسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ
سَنَ بِنْمَ حَقْمَدَهْ آيَتِ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ بِنَ سُنُكَ حَقْمَدَهْ
أَيْدَمْ وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ سَنَ بِنْمَ حَقْمَدَهْ آيَتِ
وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ بِنَ سُنُكَ حَقْمَدَهْ أَيْدَمْ وَمُبَشِّرًا
بِرَّسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ اسْمُهُ أَحَدٌ أَنَا سَيِّدِ عَالَمِ بَرَكْزِيَا
بِنِ آدَمْ مُحَمَّدٌ مُصْطَفَى عَلَيْهِ السَّلَامُ آيَتِي **فَلِكَا رَبِّ بَارَا**
رَحِيمًا بُوَ إِفْضَالٍ وَبُوَ تَشْرِيفٍ بِنْمَ كُنْدُ وَحَقْمَدُ دَلِيسَ
مِسْكَ بِنِ ضَعِيفِ أُمَّتِ نَصِيبِ نَبِ الْأَخْطَابِ كَلْدِي كَمِ حَبِيبِ
دُوسْتِ قَنَقِي قُلْ كَمْ سُنُكَ أَمْنُكَ كُنْدَنْ بَرَايَتِ بُوَسُورِي

فَنَارِ شَكْلِ دُرَيْفِي كُنْدَهْ بَرِمْ سَوْدًا مَرَا لَأَكْرَكَ جَانِنِ أَوْلِ
فَنَارِدَهْ قُرْبَانِ قَلْبِ سَا أَمِيدِ كِرْنِ بَرِمْ لُطْفَهْ لَا مَنَادَ تَا يَا أَوْلِ
هُوْنُكَ اِكْ كُوَزِنْدَرِ أَوْلِ بَرِمْ يُوَجَلِرْ مَرَا زَوْ حَقِيبِ سِدْرِ بَرِنَهْ
بَلَا طَعَامِ وَبَرِنَهْ عَنَّا شَرَابِ تَا أَوْلِ اِرْزُقِ بَرِلهْ فَنَا بَرِيهْ سِنِ
كَجَلْرَا أَوْلَا كَهْ وَوَصَلِ وَأَوْكَعَهْ سِنَا اِرْشَلِرْ بَلِرْمِسِنِ كَهْ نَهْ سُوْر
وَأَرْكُو كُلْ كُنْدُ لَكِنْ دَلِيسِنَا اِلْدُرَايِ نِيَجَلِرْ كَهْ بُوَ يُولَدُهْ غَرَقِ
أَوْلِ بَرِيهْ مَحْرُومِ قَلْدِ لَزْ وَبَرِجَلْرَا أَوْلِ اِرْزُقِ دَعِي دُكُنْدِنِ
وَصَالِ مَنَزَلِنَهْ اِبْرَدِ لَزْ **حِكَايَاتِ** ذَنُونِ مِصْرِي اَيْدُ زَبْرَدِ رُفِ
كُرْدَمْ عِشْقِ اِثْرَجَهْ سِنْدَهْ كُنْشِ نُوْرِكِبِ ظَاهِرًا وَلِشْ كُوْرِي
چَقْرَهْ دُشْمِشِ صُرْدَمْ كَهْ دَرِ وِلِشِ قَنْدَزِ كَلُوْرِسِنِ آيَتِ هُوَ وَفَنَا
وَرَزْسِرِ آيَتِ هُوَ نَرِيْسِنِ آيَتِ هُوَ نَهْ اِجْرِسِنِ آيَتِ هُوَ نَرَسِدِنِ
آيَتِ هُوَ اَيْتَمْ مَقْصُودُكَ نَدْرَايَتِ هُوَ هَرَنْدَنْ صَرْدُمِ سَا آيَتِ
هُوْدِدَمْ مُرَادُكَ هُوْدِ فَاكُنْدَنْ اللهُ مَدْرُجُونِ اللهُ اِرْدَنْ اِشْتِدِي

دُشْدِجَانِ وَرْدِي از بس که دودید در خیالت دارم
در هر چه نگذردم توی بندارم پیش تو مردان ای جان شیرین
بهتر از صد ساله زیستن در حیرت امانی که ز هود مگردن اش
حاصل اولم ز عمل دخی ببله گریه تگر تعالی آدمه دگر نیرتدسه
گرفی کون اله یرتد چون نوبت آرمه کلدی قریح یا قریح بک
پیل قدرت ال اشد اولدی آرمک تنده سناسن تگر تعالی
ایدرتا که سزی بر تمقده بنم قدرت الم اشد اولدی سزک
دخی وجود کز بنم بیز غمده اشد اولسون یلکز بک ابروت
دزمک **حکایت ابوالقاسم** مذکر شیرین زبان ندی نیکن
بوزده وعظ آیدردی وعظنده سزک سوزیلردی لطیف
بر سوخته در ویش دُر و کلدی آیدران کان الامر تیم بالحد
فقد ذهبنا کراش سزله تمام الرسه سن تمام ایلدک
بیت غدر میارونه حیل خوشبختند این سخن است از تو عمل خوشبختند

کربین کار میسر شدی کار نظامی بفلک بر شدی بر باد شاه قنده
بر مغنی واردی نیجه که پادشاه قنده نسنه آیدردی پازشا
احسنت بر دخی آیت در ردی مغنی شاعر دی اشوبیت آیت
کَمَا قُلْتَ قُلْتَ اخذت وبلا احسنت لا یباع الدقیق
معنی بود که نیجه که بر نسنه دیم سن احسنت در سن احسنت
اون ورمز لزار الئون گریه یصافی کیش **نکته** بر بلبل
اجای بر کن اغردی بر طغانه آیت بنم سکا بر سوالم واز آیت
سوالک ندر آیدر بوند ندر که بن تگر نک بیک بر آدن
لطیف واز له رعنا کله قرشو شو نیله اقم که عاشق ک
گوکلن شفته وعقلین آواره ایلرم بو هنر ک چون بنی تکر
پیرم قفص در صت سز بهام از نسنه در سن بیک بر دن بر سن
بلهن سن آوازک دخی نه منه دتلك بیک سلطان بک
صتلك هاک چوق آیتدی آند ندر که سن بیک بر آد

گند سوادك اچون سويلر سبک اما شاه اچون برایش اشک نهند
بن بک برهیز شاه اچون اشک مراد برین سبیلیم لاجرم
قیمتم آرئی شاه قیندا عزتم چوق عزیزمن بومشکل دشوار
قصه دز که تگری تعالی خطاب قله که **یا ایها الذین آمنوا**
لم تقولون ما لا تفعلون جانا حاضر اولکه هوسر سولینر
درینغ الاکم هوادین بر دل الا ایدلر و بر قلاق الا اشدلر
هواید اندن عزیز دز که باشدن ایباغه دکن دل اولالزاندن
دیلر و باشدن ایباغه دکن قلاق اوللر اندن اشدلر موسی
علیه السلام هواسییا قنده کویند آخر اغاجندن انی انا الله
نداسن اشدی سن دخی هواسییا قنده کوین ناکاه بزکون
وجودک اغاجنده که الا لسان شجرة الله دزهونک هر جینه
هواسیدسن نپتا که حلاج گند وجود اغاجندن تجلی قلب
انا الحق دید بویزید سبحانی دید بیت **نعم اجزای این صافی خند**

هر زمان بوکوش جانم ممد **ممنشیمان نشنونند او بشنوز**
ای خنک جان کوسر کبرود **هویدلدار آرد دز اول کوکلدز کلر**
دکلی ادک ترجمان دلدر الا هونک ترجمان کوکلدز هواسیار
دز ایشار تدا عبارت اولمز هونک تفسیر و لطایف چوقد
اما اول قدر که دلمز اچنده دز بر جسن بیان قلم تکر تعالی
خطاب قلم محمد که ای محمد کاکر سکا صر زرسه که ایشو
قر اگو کچی و روشن گندزی کم یرتدی آیت **هو الذی**
خلق الليل والنهار و اگر صر زرسه کم ال دز لری کچجه
یرینله دلیل کو قلدی آیت **هو الذی جعل لكم النجوم لتهتدوا**
بها
اگر صر زرسه اویدل دز مدز کترن کم آیت **هو الذی**
یریکم البرق خوفا وطمعاً ایشو سرکش و توسن پیل
اسدزن کم آیت **هو الذی یبسل الرياح** و ایشو قلات
و اغزیری سوانسته کم چکدی آیت **هو الذی مد الارض**

اگر صور زلزله اش بود ز لود ز لود خلائق طپر قدن کم یرتدی آیت
هو الذی خلقکم من تراب اگر صور زلزله اش بوجوق
 خلیقه رنوق کم و یرتدی آیت **هو الزلزال ذو القوة المتین**
 اگر صور زلزله سادر لدن اولدرن کم آیت **هو الذی یحیی و یمیت**
 اگر صور زلزله ساقطه قطره یغمز لری بلتدن یغدرن کم در
 آیت **هو الذی ینزل الغیت** اگر صور زلزله ساجد کم رسول کوی
 در بیغامبر لغه کم و یرتدی آیت **هو الذی ارسل رسوله بالهدی**
 اگر صور زلزله ساجد کم لری لری که کم آیت **هو خیر الحاکمین**
 اگر صور زلزله ساجد کم لری لری که کم آیت **هو ارحم**
الراحمین اگر صور زلزله ساجد کم او چماق آرایشه کم یرتدی
 آیت **هو الذی انشاء جنات مبرورات** و اگر صور زلزله
 بود کل اشک کاکلی یترتدی آیت **وهو علی کل شیء قدیر**
 اگر صور زلزله ساجد کم اوله هوندند ز آید در صفت نذرا جاد

آیت هو الله احد الله الصمد لم یلد ولم یولد ولم یکن له کفواحد
 هو بر حرف فذرت کبر بر آید بر حرف فلو و او راحت نفس چون آرتدی
 زیرا قل هو الله ذمک دله اغر کلدی پس و او آرتدی ز بند
 راحت نفس چون و اکریارن قیامتده راحت نفس چون
 طوحرف فذرت انگر لرسا عجب امیا تگر نذرا کللی آدی دلدن
 در قد ز کلا الی هو آدی جانندن کلا ز حما ز خضرتنا وارز
 اگر عرش و کرسه قرشود ز ساجت او دلا کیندر ز نیتا که
 اول عاشق در مشدر **لوزاد حمینی العرش محرقه** یعنی جلاهم
 الیه وصلتم و قینده که قلاقم آنک سماعنده الایدلم آنک آید
 ذکر آرتده اوله اگر عرش آرتدی ساجت نفس لای کیندم بیت

که جان عاشق دم زند آتش برین عالم زند این عالم بی اصل را چون در سابعبرم زند
 عرش فرش و جن ایس جمله تفسیر بو بر هر که نظر کنم ترا می بینم
 که ترک ادب بود زیم هر جایی **هو الذی اوله هو و او وسطه هو و آخره هو**

خَيْالِكَ فِي عَيْنِي وَذِكْرِكَ فِي قَلْبِي فَأَيُّ تَغْيِبٍ
أَبُو زَيْدٍ رَحْمَتُهُ صَدْرُكَ لَمْ يَسْأَلْهُ سِوَا سُنْدِ يَرْسِنِ آيَتِ بَرِّ الْبَالِقِ
دَخِي كَهْ بَرِّ بُولَهْ صَتْرُ سِوَا سُنْدِ يَرْسِنِ آيَتِ بَرِّ الْبَالِقِ عَزِيزُ
آيَتِ لَهْوَادَهْ أَجْرُ سِنِ آيَتِ بَرِّ قُشْدِ دَعِي كَهْ بَرِّ دَانِكَهْ سَتِيرُ هَوَادَهْ
أَجْرُ آدَمِ قُشْدِنِ عَزِيزُ رَايَتِ لَهْوَاكَ إِلَّا قَامَتِ أَرَا سِنْدَهْ مَكِّيَهْ
وَأَرْسِنِ آيَتِي حَيْجِي دَخِي وَارْزَادَمِ حَيْجِي دَنِ عَزِيزُ دَرْ لَيْسِ آيَتِ لَرِ
يَا أَرْكَمِ دُرَايَتِ **هُوَ الَّذِي حَظَّهُ مِنْ اللَّهِ** يَعْنِي أَرَا لَدُنْكُمْ
أَنْتُكَ نَصِيبُ اللَّهِ دَنِ هُوْدُرَا إِلَّا بَلَاكَ كِلْ كَهْ تَكْرِيكَ آدِي كِي دُرُ
لُودُرِ بَرِّ أَشْكَارَهْ رَا دُرُ وَبَرِّ كِرْ لُودُرِ أَشْكَارَهْ آدِي اللَّهُ كِي رَحِيمِ
كِي كِرْ لُودُرِ هُو كِي تَكْرِيكَ عَذَابِ دَقِي كِي دُرُ لُودُرِ بَرِّ
كِرْ لُودُرِ أَشْكَارَهْ نِعْمَتِ دَقِي كِي دُرُ لُودُرِ بَرِّ كِرْ لُودُرِ بَرِّ أَشْكَارَهْ
سَنَاسِنِ تَكْرِي تَعَالِي بِيْرُ قَلَمِ أَشْكَارَهْ آدَمِ أَيْ أَشْكَارَهْ يَارْتَكَهْ
تَوْبَةَ آيَلَهْ أَشْكَارَهْ عَذَابِ دُرُ سَقِيمِ أَشْكَارَهْ نِعْمَتِ أَرْدَمِ

كِرْ لُودُرِ أَيْ كِرْ لُودُرِ قَا تَوْبَةَ آيَلَهْ كِرْ لُودُرِ عَذَابِ دُرُ سَقِيمِ
كِرْ لُودُرِ نِعْمَتِ أَرْدَمِ تَكْرِيكَ هَمَّ بَرِّ آدِيكَ قُلُوبِنْدَهْ أَثْرُ وَآدُرُ
مَثَلًا اللَّهُ كَهْ أَشْكَارَهْ آدِي دُرُ أَنْكَ أَثْرُ آدَمِ أَوْ غَلِيْنْدَهْ يُولُوفِ رُوشِنِ
اللَّهُ مَعْنِي أَوْلَدِنِ كَهْ **مَنْ لَهُ الْقُدْرَةُ عَلَى الْأَخْتِرَاعِ عَلَى الْحَرِيمِ**
يَعْنِي اللَّهُ أَلْدُرُ كِي حَيْجِي تَرْيُقِدِنِ يَرْثَمَغَا أَثْرُ أَلْدُرُ كَهْ نَطْفِنِكَ
بَرِّ نَطْفِسِنْدِنِ شُونِكَ كِي خُوبِ صُورَتِ لَرِ يَرْدُرُ كَهْ عَالَمِ لَرِ أَنْكَ
حُسْنِ وَصْفِنْدَهْ عَاجِزُ وَسَرُ كِرْدَانِ قَلْرُ كِرْ بَرِّ خَلْرَانِ كِي چُونِ
صُورَتِ آيَا كِي كِرْ دُرُ كَهْ بَكْرُ دُرِ أَنْكَ حُسْنِ آيَا پُشْتِ بَارِبِ
دُرِ آيِ أَنْكَ آدِنْدِنِ خُصُوفِ نِقَابِنِ چَكْمَشْدُرُ كِلْ أَنْكَ
غَايَتِ لَطْفِنْدِنِ أَتَبِ رِكْنِ أَتَكْرِي سَغِيْبِ دُرُ **بَيْتِ**

كَلَامُ دَوْلَا فِ زِدْ كَهْ مِنْ رُويِ تَوْمِ شَرْيِنِ وَبِنَفْسَهْ كَفْتِ مِنْ مَويِ تَوْمِ
سِرْوَا زِدِ رِبْعِ سَنَانِ بَرُونِ آفَدِ كَفْتِ مِنْ لَافِ نَمِي نَرِيْمِ دَعَا كُويِ تَوْمِ
كِي كِي چَكْرَانِكَ زَلْفِ حَسْرَتِنْدَهْ كُو بَكِنْدَهْ قَا نِ أَلْدِي أَنْكَ

زلفنا جندان فوق المیدی بیت زلفش بکشی شبی را زاید از او
چون بکناری جنک باز آید از او وز خلقه او بند زیم بکشای
دامن دامن مشک فرزند از او بو تشبیه لزه آید بپریا خود
نه زهره ای الا سوز نیلی کشته قلاوز منزل ای چون استر چون
منزله آرا قلاوزی ندر طلب الدلیل بعد الوصول الی المدلول
قیح و ترک الدلیل قبل الوصول الی المدلول قبیح عاشق کمر
جاز استر جانان را شک استر چون جانان را جانان قوشا
جان نداشتا گلر جانان بگرینک **من عرف الله کل لسانه** نه دمک
الرید ندر اگر اکله کیک است مثلاً بزکشی که کند معشوقه
ایرو اولاً و انک وصاله طالب الادیتم کونتمکده الریجکم
بمطرب بل ساقنا الب معشوقک جمال وصفن نظم قلب استدر
چکن چلد رب انک له اکله که بین سروه بکزه در که کزن
بادامه سجز بنفشیه یکا قنر کله بکزد در ناگاه معشوق

قیدن اچرو کرنا مطرب دکر رب طشه کند زم معشوق
کنار زلف المطرب اندر سن فراق عالم یلد شپسن وصلت مجلس ندیم
فچن اولاسن مطرب اندا نه سویلی بیه **تقریب** قلک دخی کو کل
تکر خضرتک عاشقی در ما دافکه قل فرقت عالمند اولاً
کو کل ینمقد در دل انک مطرب درد بودر لو آذربله و کمال
اوصاف برله آنز کرایلر یا جمیل یا جلیل یا لطیف دیوسو
چوز جلب لطف ایلک کو کل کوزندن حجاب کدرب تجلی قلبه
کو کل دلله آیدر سن آیزق سولیمه که بزمستغرق جمالم
جانم در دلیم زرد کفت بروجانا بایار در هر خلوت اغیار نمی کنجد
هو هی که درون آبی بکذا عرقیما کابندرتق انوار اطوار نمی کنجد
پس من عرف الله کل لسانه در کی بودر اما بوانتها مرتبه سند
بود که کشیه فچن میسرا اولر اما دخی بر حدیث کم **من عرف الله**
طالب لسانه یعنی کم تکری بلدیسه که انک دلی از دی بوزر دمک

الرُّاؤُ لِحَدِيثِهِ أَيَدْرِكُكُمْ تَكْرِي بِلِدِي سَادِلِ دُتَلْدِي بِنْدَا أَيَدْرِكُمْ
تَكْرِي بِلِدِي سَادِلِ أَرْدِي يَعْنِي كُمْ اللَّهُ بِلِدِي سَادِلِ أُنْكَ ذِكْرِي أَرْدِي
فَإِنْ كُمْ تَكْرِي تَعَالَى بِرُقُلْنِ سَوَهْ مُحَبَّتِي أَوَّلِ قُلُوكْ كَوُكُنَا بِرَهْ غُورِ
بِسْ جُونِ قُلُوكْ تَكْرِي سَوَاجُوقْ كَرْتِي كُمْ أَيَدْرِكُمْ **مَرَاتِبَتِي شَيْئًا أَكْثَرَ**
ذِكْرِي بِسْ مُحَبَّتِي ذِكْرِي أَرْتُرُ ذِكْرِي فِكْرِي أَرْتُرُ فِكْرِي مُشَاهَدَهْ
فِي سِ اجْوَرِي مُشَاهَدَهْ حَيْرَتِي أَرْتُرُ حَيْرَتِي تَلَقِي كَشِي دِلِ سَوَازِي لَرُ
بِرِ سُلْطَانِ دِلِكُمْ بِرِ مَنَزَلَهْ وَارَهْ أَوَّلِ فَرَاشِكْ كَلَرُ أَوَّلِ مَنَزَلِ
سِرْ سِرْ بِرِ سُلْطَانِي تَحْتِ أَوْرِي فَحْنِ سُلْطَانِ مَنَزَلَهْ أَرَسَا
تَحْتَهْ أَرْتُرُ مَنَزَلِ مُشَرَفِ وَمُنُورِ قَلْبِي **تَقْرِيبِ جُونِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ**
سُلْطَانِ دِلِكْ بِرِ قَلْبِي كَوُكُنْ كَلِنِ مَنَزَلِ آدَهْ جَمَالِ نُورِي بِلَهْ مُشَرَفِ
وَمُنُورِ قَلْبِي أَوَّلِ لَافَرَاشِنِ وَبِرِ بَرِ كَرِ مَنَزَلِنِ تَجْرِيدِ وَتَقْرِيبِ سِرْ
سِرْ زَانِيَّتِ تَوَزِنِ كَلِيرِ رِضَا سَوِينِ سَجْرِ وَفَادِ شَكْلِنِ دُشَرِ
صَفَاعُودِنِ دُشَرِ مَنَكْتِ تَحْتِنِ قَرَزِ بَلِكِ لا خُودِ دَارِ آغَا جِدِكْ

بَجَارِ لِيغِ أَرَادَتِ چَارِ سُوِينَدَهْ أَرِ لِيدِرُ ذَا كَرِ عَقِلِ فُضُولِ أَيَلِبِ
أَيَا قُنْ كُنْدِ كَلْبِنْدِنِ دُشَرَهْ أَرْدِي سِرْ لَرَسَا قَهْرِ أَلِيكْ لَآدَارِنِ أَسَا
قُرْزِ بِسْ عَشِقِ سُلْطَانِ تَرْتِيبِ أَرْدِي نَحَهْ دُكَلْدِ زَهْرِ قُنْدَهْ كَهْ سِنُقِ كَوُكُلِ
بِلَا وَهَمْ جُورِ سِينَهْ كَرِهْ رَحْتِنِ أَنْدَا دُشَرِكْ أَنَا عِنْدَا الْمُنْكَسِرَهْ
قَلُوبُهُمْ لِأَجَلِي **حِكَايَتِ** بِرِ پَاذِ شَاهِكِ بِرِ قَهْرِي وَآرِدِي كَهْ حُسْنِ
اِحْتِدَهْ بَلَدِشِ يُوغْدِي نَاكَاهْ وَمَا قَدَرُوا اللَّهُ غَالِمِنْدِنِ بِسْ جَرْدِنِ
دُشَرَهْ بَقْمِشِ أَلْدِي كَرِي بِرِ يَكْدِكْ جَمَالِنَهْ دُشَدِي دَرِ حَالِ عَشِقَهْ
مُبْتَلِي أَوَّلِي عَشِقِ بِرِ قَشْدَرِكُمْ كَوُكُلِ أَوْنِ يُوَا أَيْلِرُ صَبْرَتِي عِنِ
يَعْمَلُورِي قَهْرِ مَلَامَتِ يَكْرِي يَغْرِبِ سِنْجِهْ كَهْ صَبْرِي آدَا كَرْدِي بِشَرِكْ
أَيْتِ بُولِشِي دَايِهْ دِمَكْ كَرِكْ كَمِ عَضَهْ سِنِ بِي آرِدِي دَايِهْ
بُوَاشِدَهْ أَنِي مَلَامَتِ قَلْدِي قِرَايَتِ بِسْمِ خُودِ سِنِكْ حِيلَكْ نَحَامِ
وَازِ بَسْمِ اسْتَاذِمِ عَشِقِ دُزَاؤَلِ بَكَا كَرْدَهْ نَهْ أَمَكْ كَرِكْ بِلْدِي كَلِهْ
بُوَيْكَتِ سِنُقِ يَغْلِي جِدْرِ أَيْتِ يَكْرِكْ أَوَّلِدِكْ جُونِ دُوسْتِ سِنُقِي

بُن قَلْبِدُ زَبْنِ بُن سِيحِي الْأَمِّ بَرِّ الْمُسِيمِ نَاجَارَاتِمَا لِي بِنْمُ قَمَّة
كَتْرَابِنِ يَزِنَا بَقَمَّةَ أَوْلَا لَمْ بَغْلِيَا پَس قَزِ كَنْدَهْرَن صُفْدَان
أَشَاغَا بَرَقْدِي بَرَقْل سِنْدِي پَا زِ شَاه خَبْرَا أَوْلَدِي پَا زِ شَاه
قَزِن كَرْدِي يَوْلَقِ أَزِي كُيْنْدِ پَس بِيْرْدِي أَوْلِي كِدِي حَاضِرِ قَلْبِ
چُونِ يَكْتِ قَزِكِ الْبِنِ الْإِنَا الَّذِي قَزِ كَزِنِ أَجْدِي يَزِنَا بَقْدِي
أَيْتَدِي إِجَانِ سُنْكَ جَمَالِكُ كُرْمَا كَا بَرَقُولِ سَمْتِ نَرَسَنْدُ
بَكَا بَكِ قَوْلِ كَرْدِي كَمِ هَرْدَمِ سُنْكَ جَمَالِكِ أَچُونِ سِيَا يَدَمِ
تَاهَرْدَمِ سُنْكَ يَزِي كِي كَرْدِي دَمِ **نَكْتَه** پَس تَكْرَتَعَالِي نُنْكَ
بَرَّادِ جَبَّارِ دَرِ بَرْمَعِيْسِ بُنِ سِيحِي دُرُودِ حِي بَرْمَعِيْسِ سِنْفِي
كِي بُنِ قَلْبِدُ سَنَانِي كَمِ تَكْرَتَعَالِي أَيْدَا كَرَحِيْلَه بَرَّانِكِ
كِه بِنْمُ جَمَالِمِ كَرَسِنِ بَرْمَعِيْسِي بُنِ قَلْبِي وَنَ سَنُ بُنِ سِيحِي أَوْلِ
يَعْنِي كَوَكَلِي صَبْرِنِ خُوْدِ كَنْدِ جَمَالِمِ لَه شُونِيْلَه بِنِ قَلْمِ كَمِ
هَرَكِ زِي سِنْفِي بَلَرْمِيَا بَلَكِ سَمْتَدَنْ قُرْتَبَه چُونِ كُوَكَلِ

سِنَا جَبَّارِ عَالَمِ كَنْدِ لُطْفِنْدَنْ سُنْفِ كُوَكَلِ سِيَكَمَكِ أَچُونِ
كُوَكَلِه تَجَلِي قِيلَه قَوْلِ أَيْدَه إِجَبَّارِ عَالَمِ بُوِيْرُ كُوَكَلِ نَرَسَنْدُ
سُنْكَ دِيْدَارِ أَچُونِ سَمْعَا بَكَا بَكِ كُوَكَلِ كَرْدِي تَاهَرْدَمِ
سِنِ كُوَزِ أَچُونِ سِيَا دَمِ دِيَه **اِي دُوسْتِ مِهْرَارِ دَلِ بَا يَسْتِي**
تَا دَاشْتِي مِهْرَارِ دَلِ رَا بَرِ دُوسْتِ أَمَّا سَقْنِ أَوْلَسِنِكِ سِيَجُوِيْ
يَكِلَاسِنِ كَنْدِ كُوَكَلِي قِيَا سِنِ أَيْرُقِ كُوَكَلِ لَرَسِيَا سِنِ
لَا جِرْمِ بَغْرَسِنْفِي يَأْتِي كِبِ سِنْفِ قَلْبِ سِنِ هَرَكِ زِي تُونِ أَلْمِيَا سِنِ
پَس چُونِ جَلْبِ سَنْدَنْ سُنْفِ كُوَكَلِ دَلِ زَانِكِ دَلِكِي أَچُونِ
بَرِ كُوَكَلِ سَمْتِ نَرَسَنْدُ قَلْبِ دِلْسَا كِه كُوَكَلِ تَجَلِي بَرِي أَلَا كَرَكَمِ
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ سُبْحَانَكَ كُوَكَلِ أَوْنِ سُنْفِ تَا تَجَلِي نُوْرِنَا لَافِي
أَلَا كَرِ سَلْطَنَتِ الْأَخْوَامِي تَوْلَا لَاشُو رُو جَارِ وَيَلِ بَسْتَانِ فَرَانِشِي أَشِيَا
سَنَاسِنِ كَمِ تَكْرَتَعَالِي أَيْدُرَ لَامِ أَلِفِ صُوْرَتِ نِيچُونِ شُونِيْلَه
دُغْرُودِ رِيَعْنِي لَاقِمِ بَرْمِ سُبْحَانَكَ رَاسْتِعْمَالِ قَلْبِدَنْ وَاللَّهِ

کچکدن سبز که صورتی دنی اگر در لرسک کیم کوکل
زگرندن محبت جوهرن آلا کترین لاسبز که لا بشرت
نزن کوکلدن کدزای طلبکار جوهلا جامه و جان بنیاساگر
داز جاره و نه بدستم از نکار گفت کرد ریا برانکیز از غبار
زینهار نیجه که سن لاسن هودی یعنی اول دی بزده زیا
هر که بن دید هلاک الدی و هنریم اول دیدی خلاص بلده
فرعون آنا زینکم الای علی دید دکل قوم الالهلاک الدی فاعرفنا
اجمعین مؤسبه هور رب الای علی دید مصر ملک بولدی غرقه
قرتلدی هر صباخ تکر خضر ثننا قلنا نندا کله سز کله
سز زینهار اولسون که بز دیا سز آیدک که بز یاد شاهاک
هیچ نسنه لریوز کز مکر مکر قلا قرا شتمکی دکل و لغیر
آنک در حکایت ما مون خلیفه نک حسن اولوز فیر
واردی اول حسن بز کون بر دز و پشه صردی که سن کین

ایت بن اولون که فلان یل بکا انعام قلدک و پیره خوش
گلدی عطا لریز دی بز دخی همان دیوز بز اولوز که اولده قلدک
قلبی ایمان اما بن بزیم کوکل مزده یزدی که اولیک کتب
ای قلوبهم الاپمان بز اولوزیم اتمز سوز اتمز خمیده
لطفیکله نقش آیدک کوز عیبت کز مچون دل شهادت
گلسن آتمچون ایدی کینه از لطفن ابد لطفنا دگر بزیم
بزین انما اول بز بز سز چوق لطفلر قلدک لطیفه مؤسبه
علیه و السلام چون صفوت عالمنا ایدی محبت کاسندن
عشق سرا بندا اجدی انس مجلسنده کوکل کوزی جمال
تقاضا قلدی چا غرب ایدی رب آریه انظر الینک باز
خدا و ندا چون عشقک خماز خانه سنده بنی بیله اسرتک
جمالک کز لورک کسرتین کرایم خطاب گلدی که
موسیه سن کندز که اکن کوزدک کند پیمانکجه دلدک

كِرُودُ وَنَكَهَ سَنَ بَنِي كَرَمِيَّاسِنِ اَوْجَ كَزَنَ دِيْدُكَ اَنْدَنَ
بِرْكَزَنَ دِيْدُكَ اَوْلُ كِشِي كِه بِنُونِ لِكْ هَوَا سِنْدَه اُچَا بِنِم
جَمَا لِمَزَا اَوْلُ قِچَن كُرَا اِي عَاشِقُ صَادِقِ دِلِ رَسَن كِمِ اَللّٰهُ جَمَالِن
مُشَاهِدَه فَلَسِن بِنُونِ لِكْ يَكِن نِهَادُكْ شَهْرِنْدَن طَشْرَه
تَاخُو زَا لَاكِمِ حَجَابِ كُتْرُ بْ جَانُكْ قَلَا قِنَه بَرُو كَلِ اَوَا زِ كَلِ
بَنَشْتَه اَم مَن بَر دِرْتِ تَابُو ذَكِه بَر جُوشْدُو فَا **بَاشْدَكِه بَكَشْتَه**
دِرِي كُوِي كِه بَر خِي زُو بِيَا حِكَا يَتِ مَرُوشَه رِنْدَه بَر كِشِي
وَ اَرِدِي يُزِي ل بَر صَوْمِعَدَه عِبَادَتِ قَلْمِشْدِي بَر كُونِ اَبْدَسْتِ
اِچُونِ صَوْمِعَسِنْدَن طَشْرَه چَقْمِشْدِي اَبْلِيْسِ اَوْلِ اَرَادَن
اِكْجِه بَر رِدِي صَفَا قُفْسِ اَوْلِ صَوْمِعَدَن بَر نِيَا اَرِدِي اَوْلُ كِي
حَالِ اَكِنَا كَلْدِي صَوْمِعِيَا كَرْدِي قُپَسِن اِچَرْدَن بَر كِشِي زَاهِدِ
تَسْبِيحِن اِنَا اَلْدِي يُزِن سُرْدِي زَا رَا زَا اَغْلَدِي بُو بَرَا كِ
بِيْتَا قُدِي بِيْتِ خِي سْتِي تُو مَرِ بِيْتِ رَهْرَانِ نَا كَا ه

نَا كَا ه زِدِي وَ مَن بِنُو ذِم اَكَا ه اَكُونِ كِه شَدَسْتِ نَخْتَمِ اَز هَجْرَتِيَا ه
بَارِي نَظَرِي بَسُو يِي مَن كِن نَا كَا ه زَاهِدِ كَلْدِي قُپُو سِن بَغْلُو
بُو لْدِي اِيْتِ مَكْرُ مَرِيْدِ لَرْدَن كِمَسَه كَلْدِي پَسِن قُپُو قَفْدِي
اَبْلِيْسِ اِيْتِي كِمْدُر زَاهِدِ اِيْتِ بِن وَ نِ چُونِ اَبْلِيْسِ بِنِ
اَوَا زِن اِشْتِي دِي زَارِي قُلْبِ اَغْلَدِي زَاهِدِ كِرُو قُپُو اَوُرْدِي
اَبْلِيْسِ كِرُو صُرْدِي كِه كِمْدُر زَاهِدِ اِيْتِي بِن چُونِ زَاهِدِ
اَوُجَا كَزِن بِن دِيْدِي اَبْلِيْسِ غِيْرَتِ اِيْلْدِي قُپُو اِچْدِي دَشْرِ
كَلْدِي كَنْدَزِن اَوْلِ قَا رَه مَهْجُوْر لُفِ صُوْرَتِ اِلَه زَاهِدِ
كُتْرْدِي اِيْتِي زَاهِدِ بَكَا بِنِي بِن دِفَه بِن يِدِي يُو زِي ل اِشْبُو يِي لِه
يُرْدَمِ كِه سَن يُرْسِن وَ بَر كَزَانِ رِدْمِ كِه سَن دِرْسِن
بَكَا بِن دِيْلْدَن بَرُو كَرْنَه اَلْدَمِ سَن عِبْرَتِ اِيْلَه پَسِن هُو دِر كَلِه
زِيَا نْدَن اِرَا قِ اَلَا سِن هُو دِمَكْ اَوْلِ دُرْ كِه سِنِي بَر اَوْجِ طَبْرَا قِ
كُرَا سِن قَلَا سِن اَنْكْ عَطَا سِن بِلَسِن نِيْتَا كِه خَا صِ اِيَا زِ

حسود لرسطان محموده يوزگستر دلز بر او ده گنج دفينه ايلده
خلوت او اكر ز كفيما يول و فرهد پند لرس سلطان ايت
بويخه روا اوله كه بن گندگنج اندن كز ليمه اول بندن كز ليه
پس اول حسود لزدن بر اولوبكه ايت و از اول و اوج نر بلرسك
اچنده يغمه چون كچه اولدي اول بك گند تعلقان ان المشمله
لزي درت شوكت بزه بلكه الب كد لزي قپوي اجد لزي كز لزي لزي
كرك اله بز چارقا صليشد ايزق نشن يوق نچه كه قزا
كز لزي ايرق نشنه بلمد ز توزه شرقه بلسب باز شاه قته
كك لزي شاه صردى كه نيتاد ز كه الكز ده قلنغ كز ده
هميان كز كز اكر كز لزي كز نه دخي فر يوز كز ده بلز منز
ايت لزي شاه جهان بر قرو او بولدق بر اسك كرك لا بز چارقا
اصلود ز رس ايا ز شاه خضرتنا كاترد لزي شاه ايتدي اي دغرو
يارد و غرو ايت اول كركله چارق نلدا ايتدي اي خبر وجهان

اول اولد ز كه بز من كين شاه خضرتنا كتر جك كيه كلدم اول
كرك الا اول چارقا قذز چنكه شاه قليندن فارغ الام خلوت
اول حجريه كرم اول كرك الا چارقا كما قيب گند نفسى
اكتلم كه سن همان شولا كركلوجه چارقا لوجه ستلج
قلنج سن قلان شاهك عطاسد ز كفت من دانه عطاي تستان
وردم من آن چارقم وان بوستين بهر آن پيغامبر اين را شرح است
هر كه خود بشناخت يزدان را شناخت چارق نطفه است و خود
باقى خوجه عطاي اوستاين پس بز چارقا تمز بلندن كلن
بر قطره ييز نطفه در انمز خمينه دشب قان الدي كز كز
قلان جلا همز لطفند پس اراد بنوندي كز تگردن اراق
اولد مژدر كلافدي **هر تفسير** بند ختم قلام اندن يون
جلا همزك ار ناد تالم **چكايت** اول وقت كم اصحاب كهف
يك تلي طاقونش شهرندن قجب تكريه استي كشد لزي

بِرَقِطْمِ پَرَاد لَو اِتْجَكَز اَرْ قَرِي كَرِب بِنَا مَوَافَقَتَا اَيْلَدِي
پَس بَر مَفَارِيه كِرْد لَر اَوْج يُو زِيْل اِيُو دِلَر اَوْل اِتْجَكَز
بَنَك رَا پَا سَبَان لِق اَيْلَدِي شَيْطَان يَدِي يُو نَرِيك دِيُو جَرَسِن
دِر شَر دِي بَنَلَرِي اَز دَر مَعَا كَلَدِي اَوْل اِتْجَكَز اَنِي كِرْدِي
يَزِن كُوك دِيَه دُتِي اِك دِر زِن چَكَلَدِي بَر كَز **هُو** دِيْد شَيْطَانَك
يَدِي يُو زِيك چَرَسِن بَر كَز دَن سِن دِي دَعَلَدِي بِنَدَا بَشَارَت
وَاز دُر كِه بِيك جَان دِر كَر **نُكْتَه** اَوْل مَفَارِدَه يَتِن
مُؤْمِن كَر اِدِي پَا سَبَان لَرِي اَيْت اِدِي بِنَدَا كُوك مَفَارَسِن
يَتَان اِيْمَان مَعْرِفَت دُرَانَك پَا سَبَان دِل دُر سَنَانِيك
بَكْر تَعَالِي اَيْدُرَا كَر شَيْطَان اِيْمَان كَزَه قَصْد قَلَسَا
بَر كَز **هُو** دِيك سِر دَن اِبْلِيْس سِيُو رِيك بِنَدَن چُون **هُو**
تَفْسِيْرِن دَا فَارِغ الدَّق پَس اَللّهُ سَغِيْب يَزَا اَللّهُ تَفْسِيْرِنَه
دُتَلَم **حِكَايَت** بَر كُون اَوِيْس قَرَا يَزِي رَحْمَتُ اَللّهِ عَلَيْهِ اَوِيَه

تُقَلَّرِي كَلَدِي اَوْنَدَه نَسْنَه بَلْمِن دِي دُر دَر صَحْرَا يَه چَقْدِي يَزِن
كُوك دِيَه دُتِي اَيْت اَلْهِي هَوَادَه اَوْجَر قُشَلَر سَنَك يِرْدَه يَكْرَشِن
كِي كَر سَنَك بُو اَكْسِن دَن نُوَا لَه بِنَم قُقَلَر مَاسِن وِرِيَه
خِطَاب كَلَدِي كِه سَن وَار اَوْل اَشِك تَمَام اَوْل دِي چُون سَن
يُو زِي بَر مَر خَضِي سَن اَطْتِك دَخِي سَرِيَا زَك بِنَه عَرَضَه قَلَد كِي كَم
بِر اَوْل اَش يِرِن كُتُر دَك اِدِي بُو مَسِي كِي ضَعِيْف بَر اَوْج
طَبْرَا قَدَن يِر دِلْمَش قَوْل دَخِي اَوْل اَوْلِيَا لِر سُلْطَانِيَا اَيْب
نِيَا ز دِلَلَه يَلُو رُب اَيْدُر اَلْهِي قُرَان هَوَا سِن دَه اُچِن مَعَانِي
قُشَلَرِي سَنَك وَنُبُوت يِر سِن دَه يَكْرَشِن اَحَادِيْث
كِي كَلَرِي سَنَك اَوْل اَكْسِن دَن نُوَا لَه بُو مَسِي كِي كَم دِلِنَا
سَن بَرِي كِم سَنَك اَللّهُ اَدُك كُ خَبِرِن قَلَر كَا دَكُورِي كِه
نِتَا كِه بُو مَسِي كِي سُو يَلْمَك دَه اَللّهُ سَغِيْب دِي سَن دَخِي كَلْمَك دَه
اَكَا سَغِن تَا اَللّهُ رَحْمَت كُوك كُ اَوْنَدَه يِر دُو تَا اَشِيْد

اَفْدَى تَكَرِّي تَعَالَى تَوْفِيقٍ وَرِسْوَن سِرَاوِيْرَه اَللّهُ مُرَكَّبٌ
دُرَّتْ حَرْفَدَنْ بِيْرِ اَلِفَاكِ لَامٍ بِيْرِ هِي اَلِفَا بَجَد حَرْفِيْكَ
اَوَّل حَرْفِيْذَر اَلِفَا دَخِي مُرَكَّبٌ دُرَاوَج نَقْطَه دَنْ اَوَّل
نُقْطِيَه رُوْح اَلْقُدْس دِر لَز اَكْبِي رُوْح اَللّهُ دِر لَز اَجْبِي
رُوْح اَلْاَمِيْن دِر لَز و بَو اَوَج نَقْطَه نَك اَوَج ظَاهِر و اَز دُر
رُوْح اَلْقُدْس ظَاهِر نَفْس و اَجَدَه دِر لَز رُوْح اَللّهُ ظَاهِر
نَفْس و اَحَدَه دِر لَز رُوْح اَلْاَمِيْن ظَاهِر نَفْس و اَحَدَه دِر لَز
نَفْس و اَحَدِيَه نُبُوْت دِر لَز نَفْس و اَحَدِيَه و لَايْت دِر لَز نَفْس
و اَحَدِيَه اَلْهِيْت دِر لَز اَفْدَى بُو اَلُوْهِيْتِكَ ظَاهِر و بَاطِن و اَز
نِيْتَا كِم تَكَر تَعَالَى بِيْرِ **هُوَ اَلْاَوَّلُ وَاَلْاٰخِرُ وَاَلظَّاهِرُ**
وَالْبَاطِنُ بِيْغَا مَبْر لَز اَوَّل اَلْهِيْتِكَ صُوْرَتِيْن وَضَع اَيْلَا
اَوَّلِيَا اَنْكَ مَعْنِيْ كَشَف اَيْلَا دِيْ كَر شُوَيْلِيْ كِم **اَدَمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ**
نَسْنَه لَرُوْكَ اَدْر تَعَالِيْم قَلْبِي لَرَه بَر نَسْنِيَه اِدِنْ وَضَع

اَيْلَدِي وَهَر بَر نَسْنِيَه يَتَمَش اَكِي دِلِلَه اَز وِرْدِي وَخَاصِيْت
نِيْد كِنْ بَلِيْد رَدِي وَاوَّل اَوَّل بِيْغَا بَر لِيْغِد اَدَمْدَنْ تَا حَمَدَه
دَكِر شَرِيْعَت هَز كُوْن اَر تَرْدِي مُحَمَّدَه تَمَام اَوْلَدِي
نِيْتَا كِه رَسُوْل عَلِيْهِ السَّلَامُ بِيْرِ **بُعِيْثُ لَاتِيْمٌ مَكَارِيْمٌ اَلْاَخِيَارُ**
يَعْنِي اَنْوَجُوْن بَر بِنَا لَدَم كِه اِيُوْخُلُق لَرِي و كُوْجَك نَسْنَه لَرِي
تَمَام اَيْلِيْم مُرَاذ بُو صُوْر اَلْهِي وَضَع اَيْلَمَكْدَنْ اَوْلَدِي
عَالَم اِك دُر بَر نَسْنَه عَالَم غِيْب دِر لَز و بَر نَسْنَه عَالَم شَهَادَت
دِر لَز عَالَم غِيْب اَخِرَت دُر عَالَم شَهَادَت دُنْيَا دُر دُنْيَا دِه
اَخِرَتِك هَر بَر نَسْنَه نَك ظَاهِر و بَاطِن و اَز دُر مَثَلَا اَدَمَك
ظَاهِر صُوْر تَدْر كِه كَر نَز بَاطِن كُوْ كَلَا دُر كِه اِتْجِنْدَه اِيْمَان
مَعْرِفَت و اَز دُر نِيْتَا كِه اَلِفَاكِ ظَاهِر بَر خَط دُر چَكَلَش
اَمَّا بَاطِن جُمْلَه حَرْفِكَ اَصْل دُر اَلِفَاكِ اَصْل نَقْطَه دُر لِيْس
كَلَامِكَ حَقِيْقَت نَقْطَدَنْ دُر و مَعْلُوْم دُر كِه

كلام وحروف نقطه بلا حاصل در اما نقطه هیچ
نسنه ایلا در گمز زیرا که نقطه در یقار و نسنه یقند
پس علم الاهی نقطه ده در که الف کاصل در زیرا هیچ حرف
یقند که الف اننا اولیا یا اشکاره یا کزلو آشکاره
کان لام کب کزلو سن سیز یک زیرا که سپن مرتبه در
بر سپن دن و بر یادن و بر نودن یا خود الف اشکاره
الف معنی اولد که **الف در فی کل شیء** یعنی
هر نسنه نك یلو کزنه الف در کز بل ککل که مرتبه الاهی
درت در الله ک درت حرف کما اشارت در اول درت مرتبه
ادمه کو کل در عقل در جان در نفس در درت
فرشته اول درت مرتبه نك حاصل در کو کل جبرائیل
مقابلینه در زیرا که کو کل اول نسنه در که علم
معرفة اننا اول جبرائیل در خی علیه واسطه در بر بنجا لر

جبرائیل قلب در لر قلب دمک کو کل دمک العقل می کاییل مقابلینه
در نیتا که می کاییل در زقله واسطه در قلرک در نرقانک
حسابنده در عقل در خی واسطه در قلک در قنا جان انرا فیل
مقابلینه در زیرا که جان لر انک صور اجنا در پریسرا اول صور
او زمینجا خلائیق در لمیسر نفس عزرائیل مقابلینه در نیتا که
عزرائیل در کلی مخلوقدن قوی در نفس در خی دک کندن قوی
اندنک بودرت نسنه در درت طبیعت تنزل ایلز درت
طبیعتدن در برق جبرائیل مقابلینه در هوا انرا فیل مقابلینه
در عزرائیل او در مقابلینه در صومیکاییل مقابلینه در کرک
بر کثی در خل اکرا ندن اصلنا اول در برق کرک که اولدانه
اندن قرا قله زیرا اگر در برق اولیا که ثبات و قراز و حکم
وامانت و وضع در کلی اندا در دانه حاصل اولز پس
اول پیر کرک اندن صکره صواولمه نشفنا ممکن اولیا

زیرا که رطوبت سودن در آندن هواتصرف آیلر نزدن یقار
جگر بنزدن صکره اگر ککش اولیا یمش حاصل
اولیا آغاجدن خود مقصود یمشد پس ککش اولیا طبعان
دوازده راتل مقابلینه در بود کلیدن اول قوی در کم دکلیدن
تمام آنکه در و بوسه معین اولد زکم الله که درت
حرفیدن در تنزل آیلر درت مرتبه الهی کم ذکر آیلد
اول گوکلدر عقل در جان در نفس در و آند درت حقیقت
کلر که قرآنده قلر نه بیزدی و اول امرهای در و وعد و عهد
و آنددن درت پیغامبر کلر که ابرهیم موسی عیسی محمد
ابرهیم گوکل منزلنا در موسی عقل صورت در عیسی جان
صورت در محمد علیه السلام نفس منزلینه در کم دکلیدن
قوی در و بنزدن درت کتاب تنزل آیلر که صحف
توریت انجیل فرقان در صحف گوکل صورت در کم الله

الف صورت در توریت عقل صورت در کم الله اول
لام صورت در انجیل انجیل لام صورت در قرآن الله
همین صورت در لیس بیغمبردن درت خلیفه انزکم
پیغامبر لغت رکندرا اول ابوبکر عمر عثمان علی رضی الله
عنهم ابوبکر گوکل منزلنا در عمر عقل منزلنا در عثمان
جاز منزلنا در علی نفس منزلنا در و آنددن درت امام
تنزل آیلر کم آخذ مالک ابو حنیفه شافعی در و آنددن
درت رکن ایلام تنزل آیلر کم نماز اروج زکوة حج
ایمان خود باطنه تعلق در آنک در غی رکن درت در صدق
اخلاص توکل رضا در عرش معکوس قلش اشع الرشح
عرش صورت در کم عرشدن شرع ارر عرش کترن درت
فرشته در شرع کترن درت امام در ابو حنیفه مالک حنبل
شافعی رضی الله عنهم اجمعین یتا که رحمان عرشه

مستجاب صاحب شرع دخی شرعاً مستولی در پس هر کس
شرعدن دنزاعرشدن وعرش اسیدن دنز **فصل**
بیک که الله مرکب دزاکي مختلف حرفدن دخی که متفق
حرفدن اولکم مختلف حرفدز برالف و برهی ذرو اولکه
متفق دزاکي لام دز بر ساکن بر هتحرک ذکر نک دخی
صفت لری اکی دز بر آشکاره بزکز لو و بول که نعمت دخی
دبرقدن یردلمش گرا از زله قلدی که **و انبغ علیکم نعمه**
ظاهرة و باطنه اثر کاره نعمتک اثر الذکر عدندن
وجوده گزیدی چون کوچک صورت گزیدی **لقد خلقنا**
الانسان فی احسن تقویم و کز لو نعمتک اثر دخی اولدیکه
وجودک اجند ایمان معرفت تعبیه قلدی و تشریف
جان آرزانی قلدی **الله** آد نک عظمت اثر از اقتضا ایلزم
هیچ نشنک وجود اولیا اما رحمن رحیم آد نک اثری

اکزید رحمانیت صفت برله خلق وجود گزیدی پس قادر بر
کمال حکمت برله الله آد یاننده رحمن رحیم آدن بک
نکر آیلدی تا رحمن رحیم الله آدیده قللزا آسندک پزده اول
اکز رحمن رحیم آد حجاب اولیا ید الله آد نک عظمتندن
عالم گویندی نیتا که بیغامبر علیه السلام بیزیدی **از الله**
حجاب من النور لو کشف لاجرت سبحات وجهه ما انتهى
الیربصر نیتا که حکمت بالفه برله دلدی که سیر اهلنا کنشک
نور و استسیده فایده و منفعت دگرا فلک زهر پر و سوق
هو الری و بحر محیط کنش الا خلق آرا سنده واسطه قلدی
اکرا اول واسطه کز سو اولیا کز کنش استسیر اهلنا
گویند زیدی اگر رحمن رحیم آد نک تقویت واسطه المیاد
کمک زهره الایدی که الله دیوبلید زیر که الله اسم
اعظم ذرا اهل تفسیر دلیل آیتشله ذرا اسم اعظم لغنا

أَوْلَادِي دَرْجِي دَلِيلُ الدُّرِّ كَمَا أَنَّ اللَّهَ حَرَفِنَدَانِ نَقْدَرُ كِدَرَسِنِ
أَدَلِفْدَا جَقَمَنَ مَثَلًا أَكْرَافِ كِدَرَه سِنِ لِه قَلْزَاوَلِ اِسْمِ صِفَتِ
دُرِّ لِه مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَكْرَافِ لِه لَامِ كِدَرَه سِنِ
لِه قَلْزَاوَلِ دَخِي اِسْمِ صِفَتِ دُرِّ لِه مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَكَرَّ اِكْبِي لَامِنِ دَخِي كِدَرَسِنِ هُو قَلْزَاوَلِ خُو زَا اِسْمِ اَعْظَمُ
هُوَ لِحِي وَبِيْمِثُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ بَشِيحِي دَلِيلُ
الدُّرِّ كَمَا جُونِ تَكْرَتَا لِي دِلْدِي كُنْدُ جَيْبِ تَكْرَلْفِي اِيْرُقْدَانِ
نَفِي اَيْلِيَا وَكُنْدِيَه اِثْبَاتِ اَيْلِيَا بِيْرُدِي كِمِ **فَاعْلَمُ اَنَّ لَآ اِلَهَ
اِلَّا اللهُ** چُونِ الوَهِيْتِ بُوَادَه اِضَا فَتِ اَيْلْدِي مَعْلُومُ اَلذِيكِه
اللهِ اِسْمِ اَعْظَمُ دُرِّ **التَّبِيحِي** دَلِيلُ اَوْلَادِي كَمَا أَنَّ اللَّهَ اَرِ مَخْصُوعٌ
اِيْمَانِ اِچُونِ كِه لَآ اِلَهَ اِلَّا اللهُ اَكْرَافِ اِسْمِ اَعْظَمُ اِيْرُقُ
اِدْمِيْدِ اِيْمَانِ اَكِه نِتَارِ وَاوَلَايْدِي **يَدْبِيحِي وَجِهَهُ** اَلدُّرِّ كَمَا
رَسُولِ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِيْرُدِي كِه **اَمْرَتَانِ اَزْ اَقَابِلِ النَّاسِ كَيْفِي**

أَوْلَادِي دَلِيلُ اَوْلَادِي رَسُوْلِ عَلَيْهِ السَّلَامُ بَرَكْتِي كَرْدِي نَمَازِ
قَلْزِي چُونِ نَمَازِدَانِ فَا رِغِ اَلدِي اَشْبُو دَعَايِ اُقْدِي **اللَّهُمَّ**
اِنِّي اَسْتَيْلُكَ بِاَنَّكَ اَنْتَ اللهُ الْوَاحِدُ لَا اَحَدَ الصَّمَدُ الَّذِي لَمْ يَلِدْ
وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا اَحَدٌ اَنْدَانِ رَسُوْلِ عَلَيْهِ السَّلَامُ
بِيْرُدِي كِه تَكْرِي بَرَاذِرِيَه اُقْدُك كِه اَوْلَادِ اِلَه نَرْدِي تَكْرِي
وَرَزُوْدَعَا قِلْسَلَرِ اِجَابَتِ اَيْلَرِ اِنِّي بَرَكْتِي رَضِيَ اللهُ عَنْدِ رَوَايَتِ
اَيْلَرِي فَا مَبْرَدَانِ بِيْرُدِي كِه اِسْمِ اَعْظَمُ **الله لا اله الا هو دُرِّ**
يا خُو ذَا لَمْ اَلله لا اله الا هو اَلْحَيُّ اَلْقَيُّومُ دُرِّ اِسْمِ بُوْدِ دَلِيلُ بَرِيَه
اللهِ اِسْمِ اَعْظَمُ دُرِّ اَوْلَادِي اِكْبِي دَلِيلُ اَوْلَادِي كَمَا أَنَّ اللَّهَ اِسْمِ ذَاتِ
دُرِّ قَلَانِ اَذَلْزَا اِسْمِ صِفَاتِ دُرِّ نِتَا كِه ذَاتِ صِفَاتِنَا يَكْدُرُ
اِسْمِ ذَاتِ دَخِي اِسْمِ صِفَاتِنَا يَكْدُرِي رَسُوْلِ اللهُ اِسْمِ اَعْظَمُ دُرِّ
اِحْبِي وَجِهَهُ اَوْلَادِي كِه صِفَتِ دَاخِلِ دُرِّ ذَاتِهِ اِسْمِ صِفَتِ
دَخِي دَاخِلِ دُرِّ اِسْمِ ذَاتِهِ بُوْدِ دَلِيلُ بَرِيَه اللهُ اِسْمِ اَعْظَمُ

يَقُولُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فَارِزَا قَالُوا هَا عَصَمُوا دِيَارَهُمْ وَأَفْوَاهَهُمْ
إِلَّا بِحَقِّهَا وَحَسَابُهُمْ عَلَى اللَّهِ بِسْ چُون دُنْيَا دَه اَلدُّرْ كَدَنْ
قُرْتَلِمْنَا وَمَالِ غَارْتَدَنْ سَقَلِمْنَا وَطُودِرْ كَسِنْدَنْ قُرْتَلِبْ
دَر جَاتِه اَرِ شَمَكِه سَبَبِ بُوَادِ الرُّبْرِ اسْمِ اعْظَمِ دَه
بُوَادِ اَوْلَا **سَكْرِي نِي** دَكِيلِ اَوْلَدِرْ كِه چُون تَكْرَتَا لِي دِلْدِي كِه
دُو سَبْتِ مُحَمَّدِ كَنْدَنْ اَرْتَفَدَنْ يُوَزْدَنْدَا وَكَلْتُوَجَه
اَكَا قَلَه حَوَالَه بُوَادَه قِلْدِي وَبِيرْدِي كِه اَيْتِ مَعْنِي
اَللّٰهُ دِي بِنَلَرِي تَرَكِ اَيْلَه بِسْ اسْمِ اعْظَمِ اَلَا **طَقْرِي نِي**
اَلدُّرْ كِه تَكْرِي تَعَالِي سَقَلْدِي كِه بُوَادِرْ لَه كِنَسَا اَدْنِيَا
وَهِيَجْ كَا فَرْ كَنْدُو بِنَا بُوَادِ اَدِي مَدِي نِي تَا كِه كَنْدُ عَظْمَتِ
بِرْ لَه قُرْ اَنْدَه بِيرْدِي **هَلْ تَعْلَمُ لَه سَمِيَا** هِيَجْ بِلُرْ مَسِيْنِ كِه
كِنَسَه بُوَادِ اَدْنِي دِي بِسْ بُوَادِ كَنْدِيَا مَخْصُوصِ اَوْلَدِي
بِنَجَه اسْمِ اعْظَمِ اَوْلِيَا **اَوْ بِنَجِي وَجَه** اَوْلَدِرْ كِه رَسُوْلِعَام

بِيرْدِي اَدْمِيلَرِ اَزْدَنْدَه كِي سَوَكُوَادِرْ عِبْدُ اللَّهِ يَا عِبْدُ الرَّحْمَانِ
دُرُو دَخِي كَنْدِيَا دُعَا قَلِمْنَا بُوَا كِي اَدِ بِيرْدِي كِمِ **قُلْ اَدْعُوا**
اللّٰهُ اَوْ اَدْعُوا الرَّحْمٰنَ اَمَّا اللّٰهُ اَدِي شَرَفْدُرْ حَمَانِ اَزْدَنْدَنْ
زِيَرِ اَرْحَمَانِ اَدِي دَلَا تْ اَيْلُرْ كَمَا رَحْمَتَه **اللّٰهُ** اَدِي
دَلَا تْ اَيْلُرْ اَلْوَهِيْتِ وَعَظْمَتَه قَهْرِ اَلْبِرْتَمْنَا وَقَلَانِ
صِفَاتِ لَرَه بِسْ **اللّٰهُ** اسْمِ اعْظَمِ اَلَا **اَوْ نَبْرِي نِي** اَوْلَدِرْ كِه
قَلْرِي كَنْدِيَه ذِكْرِ اَيْلَمْنَا بُوَادِ بِيرْدِي كِه **وَ اَزْ كُرُو اللّٰهُ**
ذِكْرًا كَثِيْرًا لَعَلَّكُمْ تَفْلِحُوْنَ وَبُوَادِرْ لَه كَنْدِيَا ذِكْرِ اَيْلِنَلَرِي
مَدْحِ اَيْلِيْبِ بِيُوَرْدِي **الَّذِيْنَ يَذْكُرُوْنَ اللّٰهُ قِيَامًا وَ قُعُوْبًا**
وَ رَسُوْلِ عَلَيْهِ السَّلَامِ بِيرْدِي مِفْتَاحِ الْجَنَّةِ لَا اِلَهَ اِلَّا اللّٰهُ
وَ دَخِي بِيرْدِي **ثُمَّ الْجَنَّةِ لَا اِلَهَ اِلَّا اللّٰهُ** يَعْنِي اِحْقَاقِ كَلِيْدِيْنِ
اِحْبَابِي وَ اَوْجَمَاقِ بَهَا سِي لَ اِلَهَ اِلَّا اللّٰهُ دِي مَكِ دُرْ خُلُصْرُكِ
كُو كِنَا دَرْتَجَه بُوَادِرْ لَه اِحْبَابِ مَنُوْرًا وَ لِرِسْ **اللّٰهُ**

اسم اعظم ذراون **النجي وجهه** الذرکه رسول عليه السلام
بمورد که افضل الذکر لا اله الا الله وافضل الدعاء
الحمد لله پس چون ذکرک دعانک بیکرکه الله ادا اله اول
پس الله اسم اعظم ذراون **النجي دليل** اول ذکر که ابو
رضی الله روایت ایلز رسول خضر تندن که موسی ایتدی
الهی بکارتند اکرته که سنی انکلا او کم تاسنک
تکده قربتم ارنه پس تکر تعالی ایتدی یا موسی
اگریمه قتمده قربت دلرسک ایت لا اله الا الله موسی
ایتدی بنی دکی قوللرک بلربکارتند اکرته
ان بندا ارتق لمسیه بلمی تکر تعالی بیردی **یا موسی**
لوان السموات السبع والارضین السبع ومن فیهن فی
کفة ولا اله الا الله فی کف طالت بهن یعنی کر
یدقات گوکلر ویدقات یرلر ترازنک برکفینده اولاد

ولا اله الا الله برکفینده الایدی لا اله الا الله اغر
کلایدی پس بواعتبار برله الله اسم اعظم اولاد **اون**
درنجی وجهه اول ذکر که الله براد ذکر که عقیل انک تمام
بلمک یول یوقدر پس اسم اعظم اولمعا بوا نسب ذر
اون لسنجی وجهه الذرکه قرآن غیر ذر که کند کتاب
ذر تکر تعالی ان بو اذ برک بشلدی که بسم الله ذر تا
بللرکه اول کینانده نه وارسه اسمادن صفاندن
حد شادن اظهار ایندن اثبات حج دن ذکر نفیتدن
امر نفی دن وعده وعید دن اخبار قصص دن اشارتگا
علو قدامعالی زکوت دن دقایق حقایق دن حکما
متشابهات دن ناسخات منسوخات دن دکل الله
ارن دن صادر اولمشده نیتا کم بر سلطان کند
منشور و لا یتنا بر منشورک اولنده کند الوادین

بِرَّ تَابِلِزْنِكُمْ اَوْلَ مَنْشُورَهٗ وَاِرِسَهٗ اَوْلَ پَادِشَاهِدَنْ دُر
پَسَ اَللهِ اِدِ دِبْسُ دَكْرِكِبِ دُرْعَا قَلْبِ اِنِ بَلْمَكَا حَيْرَانَ وَعَا
لِمَلَا اُنْكَ حَقِيقَتِنْدَهٗ سَرَكْرَدَانِ دُرْكَهٗ **وَمَا قَدَرُوا اللّٰهَ حَتّٰى قَدِّكَ**
يَعْنِي نَهْ كَيْنَا اُنْكَ ذَاتِ بِلُرُونِ اِدِ بِلُرْحَتِ مَعْرِفَتِ بِرَّ **سُؤَال**
چُونِ اَللهِ اِسْمِ اَعْظَمُ دُرْ اِسْمِ اَعْظَمُ خَاصِيَتِ اَوْلَدُرْكَهٗ
اِنْكَلَا دُعَا قَلْبِ اِجَابَتِ اَوْلَزْنَهٗ دِسْكَرِ وِرْ لِرْ جُوقِ اَوْلَزْكَهٗ اِنْكَلَا
دُعَا قَلْبِ اِجَابَتِ اَوْلَزْ **جَوَاب** بِلِكَلْ كِهٖ دُعَا اُنْكَ شَرْطِ لَرِي
وَاِرْ دُرْ نِيَتَا كِهٖ سَمَارْكَ شَرْيَطِ وَاِرْ دُرْ اَوْلِ شَرْيَطِ اَوْلَسَا
دُعَا اِجَابَتِ اَوْلَزْنِيَتَا كِهٖ دِمِشَلْ دُرْ اَلدُّعَا هٗ مِفْتَاحُ السَّمَاوِ
وَاسْتِنَانَهٗ لِقَمَّةِ الْحَلَالِ وَاخِرَهَا الْاِخْلَاصُ وَحُضُورُ الْقَلْبِ
يَعْنِي دُعَا كُوكِ كَلِيْدِ دُرْ حَلَالِ لِقَمَّةِ اَوْلِ كَلِيْدِكَ دِشَلِي دُرْ
اِخْلَاصُ دُرْ دَخِي كُوكِ كُلِّ حُضُورِ نِيَتَا كِهٖ تَكْرِي تَعَالِي قُرْآنَهٗ
بِيرْزِ **فَادْعُوا اللّٰهَ مُخْلِصِينَ لِكُلِّ دِيْنٍ** پَسَ اَصِلْ دُعَا هٗ اِخْلَاصُ

دَخِي حُضُورِ قَلْبِ دُرْ چُونِ اِخْلَاصِ بِرَّ كِهٖ كُوكِلْدَنْ دُعَا قَلْبِ اِنْكَلَا
اُنْكَ كَرْمِيْدَنْ كِهٖ رَوَا قَلِيَا وِبِرْ شَرْطِ دَخِي دُعَا اُنْكَ نِيْعَامِبِرْ صَلَوَاتِ
كُتْرُ مَكْدُرْ زِيْرَا نِيْعَامِبِرْ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِيْرْمِيْشْدُرْ كِهٖ اَلدُّعَا
مَوْقُوفُ بَيْنَ السَّمَاوِ وَالْاَرْضِ وَلَا يَصْعَدُ حَتّٰى يُصَلِّ عَلَيَّ فَلَا
تَجْعَلُوْنِي كَغَيْرِ الزَّكِيِّ صَلَوَاتِ اَوْلَا اَلدُّعَا وَاَوْسَطُهٗ وَاٰخِرُهٗ
يَعْنِي نِيْعَامِبِرْ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِيْرْمِيْشْدُرْ كِهٖ دُعَا مَوْقُوفُ دُرْ كُوكِ اِلَهِي بِيْر
اَرَا سِنْدَهٗ تَابِكَا صَلَوَاتِ كُتْرِ مِيْجَا قَبُوْلِ اَوْلَمَزْبِسْ نِيْ كَارُوَانِ
بِرْدَقِ كِبِ اَيْلَمَكْ يَعْنِي بِرْ كِشِي سَفَرَهٗ كِشَهٗ اَوْلِ يَكُنْ تَمَامُ يَكْلَدُ
اَنْدَنْ صُكْرَهٗ بِرْدَقِنْ يَكُوكِ اَكْنِيَا سِيْكََا اَسْرِيْعِي بِرْدَقِ
اَلْمَقِي اَسَاكْ دُرْ تَرْسِرْ دَخِي بِنِي دُعَا هٗ اَسَاكْ اَكْ دُعَا اُنْكَ
اَوْلِيْدَهٗ اَرْتَا سِنْدَهٗ اَخِرِنْدَهٗ بِنِي اَكْبِ صَلَوَاتِ كُتْرِ كِهٖ دُعَا كُزْ
مُسْتَجَابِ اَوْلَا اَبُو اَمَامَهٗ رَضِي اللّٰهُ عَنْهُ اَيْدُرْ نِيْعَامِبِرْ صُرْدِي لَرِي
نَهٗ يَقِيْنِ دُرْ دُعَا اِجَابَتِ اَوْلَمَا اِيْتِ دُنْكَ صُكْ نَخِيْشْتَهٗ دَخِي

فَرِيضَةٌ نَمَا زَلَّكَ سُوكِنَا أَنَسَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَيُّدُ رَسُولِ عَم
بِيرْدِي كَمَا **يَعْنِي الدُّعَا بَيْنَ الْأَذَانِ وَالْإِقَامَةِ لَا يَرُدُّ** يَعْنِي دُعَا
بِأَنَّ إِلَهَ قَامَتْ رَأْسِنَا أَلَا أَوْلَادُ عَارِذًا أَوْلَامُ سَعِيدِ بْنِ سَعْدِ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ رَوَيْتَ أَيْلُوكَ بَيْنَمَا مَبْرَدَنَ كَمَا ثِنْتَانِ لَا يَرُدُّ
أَوْ فُلْتَا يَرُدُّ أَنْ عِنْدَ النَّدَاءِ وَعِنْدَ الْبَاسِ حِينَ تَلْمُ بَعْضًا بَعْضًا
وَيَفِي رَوَايَتٍ تَحْتَ الْمَطَرِ يَعْنِي أَوْلَادُ عَارِذُ كَمَا هَرَكِ زَرْدُ
أَوْلَامُ يَا خُوذَا زَا أَلَا كَمَا رَزَا أَوْلَادُ بَرَاكٍ وَقَتْنِدَا وَدَخِي بَرَاكَ فَرِي
قَالَ أَيْلُوكَ كَمَا نَا خَصِمَ لَزِي بِرِنَا قَرَشَلَرُ قَرُودَنَ وَدَخِي
بِرَوَايَتِهِ يُعْمَرُ لِيَمْرُكَنَ **أَبُو هَيْبَةَ** رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ رَوَايَتِ
أَيْلُوكَ رَسُولُ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِيرْدِي مِنْ سَنَةِ أَنْ يَسْتَجِبَ اللَّهُ
لَهُ عِنْدَ الشَّدَايِدِ وَالْكَرْبِ فَلْيُكْتَرِ الدُّعَا فِي النَّجَاءِ
ثَلَاثَةَ لَا يَرُدُّ دَعْوَتُهُمُ الصَّائِمِ حِينَ يَفْطُرُ وَالْإِمَامِ الْعَارِلِ
وَدَعْوَةَ الْمَظْلُومِ يَرْفَعُهَا اللَّهُ فَوْقَ السَّمَاوَاتِ وَتُفْتَحُ لَهَا أَبْوَابُ

النَّمَاءِ وَيَقُولُ الرَّبُّ وَعِزَّتِي لِأَنْصُرَكَ وَلَوْ بَعْدَ حِينٍ وَفِي
رَوَايَتٍ ثَلَاثُ دَعْوَاتٍ مُسْتَجَابَاتٍ لِأَنَّكَ فِي إِجَابَتِهِنَّ دَعْوَةُ
الْمَظْلُومِ وَدَعْوَةُ الْمَسَافِرِ وَدَعْوَةُ الْوَالِدِ يَعْنِي هَذِهِ سَوْرَةٌ
كَمَا قَتِي لِقِ لَزْدَهَ وَغُضَهَ وَقَتْنِدَا تَكْرِي تَعَالَى دُعَايَسُ مُسْتَجَابَاتُ
قَلَا خُوشَلِقِ وَقَرَاغَتْ لِقِ وَقَتْنِدَا دُعَا جُوقِ أَيْلَسُونِ دَخِي أَوْجِ
كَشِينِكَ دُعَايَسُ هَرَكِ زَرْدَا أَوْلَامُ بَرَاكٍ دَتَانِ كَثِي أَرْجُ
أَجَارِكَنَ دَخِي بَرَعَادِلِ بِكَ كَلْرِكَ وَدَخِي بِرْمَظْلُومِ دُعَايَسِ
جُونِ مَظْلُومِ دُعَا قَلَا تَكْرِي تَعَالَى أَوْلَادُ عَارِي بَلْتَكْرِي قَارُ وَالزُّ
كُوكَلَرُ قَبُوسِنِ أَلَا أَجُورُ زَانْدَرَا نَدَا جِبَا أَيُّدُ عَزَّتْ سَمِ
حَقِيقُونَ بَرَسَكَا يَرِدَمُ أَيْلُرَمُ سَنِكَ دَادَكَ أَنْدَنَّ الْوَرَمِ
نِيچَهَ زَمَانِ دَخِي كَشَهَ وَدَخِي بِيرْمَرَكَهَ أَوْجِ دُعَايَسُ مُسْتَجَابَاتُ
وَأَوْلِ أَوْجِ دُعَايَسُ إِجَابَتِنَا هِيچُ شَكُّ يُقَدَّرُ بِرْمَظْلُومِ
دُعَايَسُ ظَلَامِ حَقِيقَدَا وَدَخِي بِرَغْرِبِ لَزْدَا عَارِي وَدَخِي أَنَا أَنَا

دُعَايَسُ مُسْتَجَابَاتُ

دُعَايِ أَوْغُلِ قِرْحَقِنْدَه **وَسَلْمَانَ دَخِي** رَوَايَتِ اَيْلَزَكِه
رَسُولِ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِيَزْدِي كِه اَز رَيْكُم حَتَّى كَرِيمِ لَيْتِي
مِنْ عِبْدِي اِذَا رَفَعَ اِلَيْهِ يَدَيْهِ اِنْ يَرِدُهُمَا صِفْرًا خَائِفِي
يَعْنِي سِرُّكَ جَلْبُكَ زَاتِنِي وَكَرِيمِ دُرُقَلِنْدَن كِه اِكْبَرِ الْكَرِيمِ
اَكَا دُعَايِلَه اَوْلِ قَلْدَن اَتْسَرَمِ كِم اَوْلِ اِكْبَرِ الْكَرِيمِ بُوَشْ وَقُرُو كَلَه
وَدَخِي رَسُولِ بِيَزْدِي كِه **لَوْ اَنْ لِيَهُودِي حَاجَةٌ اِلَى بَابِ اَبِي جَهْلٍ**
وَطَلَبَنِي فِي قَضَائِهَا لَتَرَدْتَنِي اِلَى بَابِ اَبِي جَهْلٍ مَا يَزِدُنِي
يَعْنِي بَعْدَ اَنْ يَدْرُعَ عَلَيْهِ السَّلَامُ اَكْرَبِيَهُودِيكَ اَبُو جَهْلٍ
فَتَبِنْدَه بِرِحَاجَتِ اَوْلَسَا وَبِنْدَن اِنِي رَوَا قَلْبِي اِسْتَسَادِي
اِنْ يَشْرِكُنِي اَبُو جَهْلٍ فَيَسْنَا يَزِيدُنِي وَرَدَمِ چُون
رَسُولِكَ كَرِيمِ بِيْلَه اَوْلَا اَكْرَمِ الْاَكْرَمِيْنَ نِي تَارَوَا اَكْرَمُ
بِرِحَاجَتِ لَوْ مَسْكِينِ قُلْ كُنْدُ حَاجَتِي اَنْكَ خَضِرْتَنِي اَعْرَضْ
اَيْلِيَا اَز كَرَمِنْدَن نِي مَحْرُومِ كُنْدَرَه اَللّهُمَّ مَكْرُدُعَايِ

۴۱
وَعَفَلْتَ اِلَيْهِ وَسَسْتِ اَعْتِفَا دِرْزَلَه اِدَه لَزَكِه رَوَا اَوْلِيَا نِي تَاكُم
اَبُو هُرَيْرَه رَضِيَ اللهُ رَوَايَتِ اَيْلَزَكِه رَوَا اَوْلِيَا نِي تَاكُم عَلَيْهِ السَّلَامُ
اَدْعُوا اللهَ وَاَنْتُمْ مُوقِفُونَ بِالْاِجَابَةِ وَاَعْلَمُوا اَنَّ اللهَ لَا يَسْتَجِيبُ
دُعَايَ مَنْ قَلْبٌ غَافِلٌ لَه مَشغُولٌ يَعْنِي دُعَايِ شَوْلِ حَالَه قَلْبِكَ
كِه بَلُو كُو كَلْدَن بَلِيَزَكِه اِجَابَتِ اَلرُّوْبَلِكِ كِه اَوْلِ دُعَايِه
غَافِلِ كُو كَلْدَن كَلُوْر تَكْرَتَا لِي اِجَابَتِ قَلْبِكَ **حِكَايَتِ**
ذَالنُّونِ مِصْرِي اَيْدُرْكَا فِرْسْتَانَه وَاَزْدَمِ عِبْرَتِ اِچُون كُرْدَمِ
بِرِكْشِي بَا زَارِ اِچِنْدَه دُرْكَرْ وَوَقْتِي عَذَابِ اَيْلَزَكِه رَضِي دَمِ كِه اَشْبُونُكَ
سُوْجِي نَدْرَايْتِكُرَا لَوْ صَمَّ بَا زَارِ اِچِنْدَه عَفَلْتَ بِرْ لَه اَكْدِي پَسِ
بُوْنْدَرِ هَيْبَتِ جَانْمَه دَشْدِي اَيْشَمِ بِرِكْشِي كُرْمَرِ اَشْتَمْرَضَمِ
عَفَلْتَ اِلَيْهِ اَكْدِي اِچُون اَشْبُو عَقُوْبَتِ بُوْلْدِي صَمْدَا كَرَمِ
اَلَا كَرَمِيْنَ كِه كُوْر كُرْمَكِ قَلْعَا اَشْتَمَكِ وَپَرَزَا عَفَلْتَ اِلَا
اَكَا نِكَ حَالِ نَرَا اَوْلَا يَا خُوْر دُعَا قَلْبِ نِيچَه رَوَا اَوْلَا **نَكْتَه**

بایزید رضی الله عنه بزکجه پاشبان کردیم الله یک در
چاغردم کمر هر کجه ندرین آیت برتین آتک الرمه بایزید
ایتد هر کجه اکی بتین آتک بتدن آلدک شویله غفلت اله
الله دفا پس اصل دعاده حضور قلب درو شکستدک در
حکایت سلیمان زمانده علیه السلام بزهرمان یغمه
یغمدی آد میلز و جانور لر بز کلد لر پس سلیمان بیورده
استسقایه چقد لر یولد کدر کن سلیمان کردی بز قرنجه
جوتن جقلرن یره دگب الج کزلرن کولک دپه دتیب
چلابله مناجات ایلا اندر الهی ادم اوغلز یار غیچون بز
ضعیفه جانور لر یهلاک قلمه قرنجه بون دینجا کولک
بزی بلیتندی یغمه یغمفا بشلدی سلیمان ایتدی کردنک
که سزک یزغکزی قرنجا بغشلد لر **حکایت** بزکیک
اوجس واردی همیشه در لکی کیک وندن اری بزکون

بزکون قتی ایتده طرز قردی وگند کزلندی ناکاه بزکیک
اکی بزغسیله دلری اغزندن چقبیله یله کلد لر که سواجر
دزغی کرب کرودند لر که کرد لر کد مد لر کروسیه
کلد لرینه دزاع کرب فرقد لر پس کیک یزن کولک دپه دتی
بزک کزلدی پس کولک یزندن بلیت دتی یغمه یغمدی سبالر
روان اولدی کیک قنا قنا سواجدی کرو کلدی یولا کردی
اندن اوج قلاغنه اون کلدی ککر مره سن یا خود
یزدن انهمر سن شول بز حیوان جانور یوز بز خضر من
دتی بز انهمر سویله سور دق سویکا محتاج قلدق
اگر سن دخی یوز بز خضر من دتیب رزقک یزدن بلسن
بزیم جانور لر فری انجد میاسن بزسکار رزق ورمیا
وزعی اوجی بنی اشذب یقاسن یزید یینا دشدی جمله
واصل لزدن اولدی پس بر مؤمن کوسنقلق بزله و عاجز لر
بزله

يَلُو رَا حَا شَا اَنْكَ كَرَمُو دَر كَا هِنْدَن كِه نَمَرُو دَر مَحْرُومِ كَلْدِي
مُؤْمِنِ قَلْبِ مَحْرُومِ قِيَا اَمَّا اَوْلَادُ بَشَرِه كِه بِنَوْنَلِكِ اَلَا جَا رَه
دَكَلْدَر كِه اَنْكَ دُعَا سَن قَبُولِ قَلَدِه وَ نَفْسِ كُو كَا اَغَا **حِكَايَتِ**
دَاوُد عَلَيْهِ السَّلَامِ دَخ كُنَاهُ اَيْلِدِن صَالِنِ صَالِنِ نَا زُو
تَجْتَرِبِر لَه مَسْجِدَه كَلْدِي نَا كَا ه غِيْرَتِ عِزَّتِ اِرْدِي كِه اِي دَاوُدُ
بُو نَا زَا لِه وَ بُو كُو كُو كَرَمَكِ اِلَا كُنْدُ قَلَكِ اَو نَاهِي كَلْبِسِنِ
چُو زُ كُنَاهُ مَبْتَلَا اَوْلَدِي نَمَا ز لَغِيْنِ اَمْرِنَا بَرَقْبُ كَرِي شَلُو
بَغْرِي شَلُو سِي كِه نِي كِه مَسْجِدَه وَ اِرْدِي پَسِ اَوْلَادِ كَلْدِي كِه اِي دَاوُدُ
بُو كَرَاوُدِن كَلْدَكِ بُو كَرْدِي بَه دَر اِسْتَا نَا اِسْتِرْسَا كِ
اَدَم عَلَيْهِ السَّلَامَ چُون اَوْ چِمَا قِ صَدْرِه نَدَا قَرَارِ قَلْدِي
تَا جِ بَاشِنْدَه حَلَه اَكِنْدَه فِرِشْتَه لَز قَر شُو سِنْدَه صَفْ صَفْ
دُر ز لَرْدِي چُو زُ كُنْدَرِن بُو اَرَا يَشِ وَ زِهِيْتِ وَ بُو تَرْتِيْبِ
وَ عِزَّتِ بَر لَه كُرْدِي كُو كَلِنَا عَجَبِ يَرْدِي بَشَلْدِي خِطَابِ

كَلْدِي كِه اِي اَدَمُ بُو ظَاهِرِ بَرَكِنَا نَه مَغْرُورُ اَلْدَكِ وَ بُو تَرْتِيْبِ
طَلَبِن نَه يُو لَقِ سَوْدَكِ وَ اَوَّلِ كُو كَلْدَه كِه بُرْمِ سَوْمَكْرَا وَ اَوْ ظَاهِرِ
بَرَكِ نَه اِسْتِنَا كَلْبِسِنِ رَسُوْلِ عَلَيْهِ السَّلَامِ اِنْ كُوْنِ بِيْرِدِي كِه
هَذَا نِ حَسْرَتِ اَمَانِ لِيْ ذِكْرِ اَمْتِي حَلِ لَا نَا شِيْمِ زَرْدِ كُو شِ زِهَانِ
وَ جِهِيْرِدِ رُو شِ زِهَانِ زَهْرِدِ نِيَا لِيْقِ فَرِحِ خِرْسْتِ
زَر عَاشِقِ رُو يِ زِهْرِدِ اَصْفَدِسْتِ بُرْمِ يُو لَمَزِ يُو لُو اِنْ جَدِيْمِ
زَكْرِيَّا نَكِ اَتَكْرِ سَعِيْدِي عِيْسَى نَكِ اَكْسِي كَجْدِي زَكْرِيَّا
عَلَيْهِ السَّلَامِ بَر كُوْنِ رِدَا سِنِ اَكْسِنَا بَرَا قَبِ يَر زَكْنِ
اَتَكَلْرِي صَلِنْدِي خِطَابِ كَلْدِي كِه يَا زَكْرِيَّا اَلْ كَبِيْرِيَا
رِدَا يِ وَ اِي عِيْسَى بُو اَكْسِي نِيَا كَثْرَدَكِ بُرْمِ كُو كَلْمُ بَرْتَقْنِ
وَ كَمَا كِي كَثْرَدَكِ **وَ مَا لَهَا مِنْ فَرُوْجِ** بُرْمِ كُو كَلْمُ مَرَكِ بَرْتَقِي
يُقَدُّ سُوْمَرَكِ سُوْزِيْتَرِ نُوْزِيْتَرِ يَادَه كَثْرَدَكِ لَا جَرْمِ يُوْسِنِ
كِي سِنِ دَخِي نُوْنِ قَرْنِنْدَه زِنْدَا نَلْدُقِ دِلَرَسِنِ كِه مَقْبُولِ

أَبَدًا إِلَّا بَادَ الْأَسْنِ كَوُكُلِكَ أَوْنِدَه بَزْدَن آر تُوْنَسَنَه بِلْسَنَك
تَفْوِي أُوْدِيْلَه كُوْنِدَز زِيْرَا كِه بَزْمِ اَللّٰهِ اِرْمَزَاَه قِرْشُبْدَز
اَللّٰهُ اِرْمَزْ جِرَا غِيْلَه كُوْكُلِكَ اَوْنِ مَنْوَرِ اَيْلَه كِه بِدِرْ كُوْكِ نُوْر
كُنْدَرَن اَللّٰهُ دُرْ اَللّٰهُ نُوْرُ السَّمَوَاتِ وَ الْاَرْضِ كَدَائِيْ اَوَّلَاكُمْ
مُخْتَصِرْ جِرَا غِيْلَه اَيْدِكَ اَوَّلَا بَزْمِ سَا لِكْ كِه مَرْكُ كُوْكُلِ اَوْكَمْ
مَعْرِفَتْ جِرَا غِ سُلْطَانِيْكَ تَحْتِكَاَه دُرْ مَنْوَرِ اَوَّلْمَزِ الْاَبْرَمْ
بِحَا لْمَزْ نُوْرِ اِلَه چُوْر مَعْرِفَتْ كُنْشْ كُوْكُلِ مَشْرِقِيْدَن
طَفَا نَفْسِ قِرَا كُوْلِيْنِ دَعْدُرْ اَدْمِيْلُوْ صِفَتِ يَكْنِ دَشْرَا دَشْرِ
يَمِيْكَ اِنْجِيْكَ اَرْجَا دُرْ اَيْمُوْ اَيَا نَقْلِيْغَا دُرْ چُوْنِ كُوْكُلِ اَوْنَا مَعْرِفَتْ
حَا كِمِ الْاَوْجُوْدِ عَالِمِيْنَا بُوْنِدَا كَلْرِكَمْ هُنَا لِكِ الْوَلَايَتِ
لِلّٰهِ الْحَقِّ وَجَاءَ الْحَقُّ وَهِيَ الْبَاطِلِيْتِ مَلِكِيْ كِه پِيْشَانِ شَدَا
زَشْتُوْمِيْ شَيْطَانِ شَدَا بَا ذَانِ سِيْلِمَانِ شَدَا بَا ذِيْ چِيْنِيْنِ بَا ذَا
بِرْ پَا زِيْشَاَه وَ اِرْدِيْ يَزِيْ كِرْ كُوْسُرِيْ طُنْلُوْر عِيْنَه شَفَقْلُوْر

عَدْلٌ وَ اِنْصَافٌ اِنْجِيْدَه اِرَا سْتَه لُطْفُ كَرَمِيْرْ كِه پِيْرَا سْتَه
بِرْ نِهَانِ دُرْ دِيْعِ شِهْرِدَن اِيْرُقِ الْاِيْنَا وَ اِرْدِيْدِيْ كِرْ شِهْرِدَن
كَلْرَا وُلْدِيْ شِهْرِ قَوْمِ قَصْدَا اَيْلِدِ لَزْ كِه شِهْرِيْرْ بِيْلَزِ بَا زِيْشَاَه
خَبِرْ وِيْرِيْدِيْ كِمِ سِيْرْ فَا رِغِ اَلْكَ شِهْرِيْرْ بِيْرْ مَكْدَن چُوْر بِيْرْ شِهْرِيْرْ
وَ رُوْنِرْ شِهْرِيْرْ بَزْمِ جِمَا لِمَزْلَه بَرِيَا وَ زُخْوَانِ بِيْجَالِ جَامِهْ رُوْنِيْ اِرَا نِدَه
تُوْ جَامِهْ مَحْمِيْدِيْنِ رُوْنِيْ اِرَا نِيْ اَللّٰهُ ذَاتِ دِلِيْجَه خُدَا يْ كِيْهَانِ
اَفْرِيْنِ دِيْمَكِ اَللّٰهِ دَارِنْدَه دَا رَا يْ كِيْهَانِ وَ دَا رِنْدَه
جَانِ اَنْدَرْ كَا اِيْذِ جَانُوْرَانِ وَ دَا رِنْدَه اَلْحِكْمَانِ اَنْدَرْ رَحْمِ
مَا ذَرَانِ وَ عَرَبِيْ دِلِيْجَه الْمُسْتَحَقُّ لِلْعِبَادَةِ مِنْ جَمِيْعِ الْبَرِيَّةِ
بُوْسُرْ كِ مَعْنِيْسِ شُوْنِيْلِدِ دِيْمَكِ اَلرُّكْمِ لَا يَقْدُرْ جُمْلَه
خَلَا يْقِ اَكَا طِيْمَغَا دَخِيْ اَللّٰهُ اَكَا دِرْ لَزْ كِمِ اَنَا قَرْنِيْدَه اُوْغَلْنِدَا
وَ يُوْرْ لِيْ سَقْلِيَا دَخِيْ اَللّٰهُ اَلدَّرْ كِمِ جَانْ لِيْ تَزْ اِنْجِيْدَه
دَتَا زِ وَ بِيْرْ جَا لَزْ قِنْدَه اَللّٰهُ اَصْلِ الْاِدْرِيْعِيْ اِلَه الْخَلْقِ

عَنْ دَرَكِ الْإِهْتِيهِ وَالْإِحَاطَةِ بِكَيْفِيَّتِهِ تَوْسُوكَ مَعْنِيهِ
أَلَدُّكُمْ دَكَلِي عَاقِلُكُمْ حَيْرَانُ دُرَانُ أَنْتَ تَالِكُنْ
بَلِكُنْ نَهْ خُوشْدُرَا لَلَّهِ آدِلَا يَلُورْ مَوَاكَازِ پَرَا لَلَّهِ آدَاهْ
قَرِشْبُ دُرْ كَمِ دُرْ كِهْ يَزُ قَلَلِي يَرْ لَغِيَا مَكْرَا لَلَّهِ **وَمَنْ يَغْفِرْ**
الذُّنُوبَ إِلَّا اللَّهُ كَمِ دُرْ كِهْ قُلَلِكُ بَيْسِنِ آوْ قَلَلِ مَكْرَا لَلَّهِ
كَمِ دُرْ كِهْ عَاصِلِي نُوَاخَتْ قَلَهْ مَكْرَا لَلَّهِ وَنَقَلْدُكُمْ
چُونِ آدَمُكَ جَانِ تَزْ قَالِيَا كَلَدِي وَجُودُكُمْ جَدَلُكُمْ
يُورِنْدِ پَسِ بَرِ قَرَا كُوَاوْ بُولَدِي دُرْتُ مُخْتَلِفُ نَسْنَهْ أَرْ نَا
يَپَلِشِ بِلَدِي كَمِ أَنْتُكُمْ بَقَا سُرُقْدُ چُوْرَا كَلِيَانِ كِي
نَظَرَا يَلَدِي نِچِهْ بَكِ يَرْ تَجِي جَانُورْ لَزْ كُرْدِي أَنْوَاعِ سِبَاعِدَا كِهْ
بَرِ بَرِيكَهْ جَنَكُ آيَلَزْ وَبِرِ بَرِ نَا زَحْمُ أَوْ رَزْ لَزْ نَفْسُ آمَا زَهْ كُرْدِي
يَدِي بَاشَلُوا زَدَهَا يَدِي طَرْفِي وَارِ بَرِ حَرَضِ كِنِجِي حَسَدِ
أَوْ چُنِجِي شَهْوَتِ دُرْدُ بِنِجِي غَضَبِ بَشِنِجِي نُخْلِ التَّبِجِي حَقْدِ

يَدِ نَجِي كِبَرِ هَرِزِ بَاشِيْلَهْ أَنْغَزِزْ أَجِبِ قَصْدِ قَلِشْ كِهْ أَنْ يَدَا
پَسِ بُونَا زَنْبِنِ جَانِ بُونَجَهْ بَكِ يَلْدَنْ بَرُوجَلَا بَ يَقِنَا لِي
قُنْشَلُغِنْدَهْ يُونَزِ بَكِ نَا زَلَهْ تَرِيْتِ بُلْشِدِي بُونُ كُرْبَارُ كُرْدِي
أَوْلِ عَمْرَتِ خَضْرَتِيكَ أَنْسِ قَدِيرِنِ كِمِ شَمِيدِيَا دَكْنِ بِلَمِشِدِي
شِنْدِ بِلَدِي فِرَاقِ أَوْدِي أَجِنْدَهْ يَنْمَغَا بَشَلَدِي دَرْ حَالِ كُرْدِي
دِلَدِي كَمِ كَلْدُكُمْ يُولْدَنْ كِرُوكِدَا اِرِي كَلْدُكُمْ وَتَنْفَخَهْ
مَرْ كِنَا بِنَبْ كَلْدِي بَكْرُ نَفْخَهْ مَرْ كِنِ بِلَدِي پَسِ بُونُ سَبِيدَنْ لُوقِ
سِنْقَدِي بَرِ كَزَاةِ آيَلَدِي خَطَابُ كَلْدُكُمْ هَا كِرُوبَرَهْ يَقِنِ
أَوْلَمَغَا بَشَلْدُكُمْ بَرِ دَخِي سِنْدَنْ أَوْلِ سِنْقَلُغِي أَنْتَرُ زَهْمِ
سَكِنِ أَنْدَا أَوْلَاةِ أَچُونِ بَرِيدِكُ پَسِ أَوْلَا هَكُ بَخَارِي دِمَاغِ
وُرْدِي چُونِ دِمَاغِ بَخَارِ نَدَنْ طُولَدِي أَقْسُرْدِي چُونِ أَقْسُرْدِي
كُرِي أَجَلَدِي جِهَانِكُ كِي كَلِي كِنِ كُرْدِي كُنْشَكُ رُوشَنِ لِفْنِ
مُشَاهَدَهْ قَلَدِي أَحْمَدُ لَلَّهِ دِيُوسِي لِيُوبَشَلَدِي خَطَابِ عَمْرَتِ

بِمَ يَرْحَمُكَ رَبُّكَ أَيَّ آدَمَ سَبَى أَنْجُونَ يَرْثُمُكُمْ بِكَأَيِّ لِيَانِ
وَيَرْحَمُكَ جَوَائِزُ إِشْدَابِ سِنِّ وَبُوهَدِيَّةِ سَكَأُولَسُونَ دَخِي
أَوْغَلْنَا رُكَا وَأَوْلَا أَتَمَّرَمَقْدَانِ دُرَّتْ لَسَنَهُ حَاصِلًا أَوْلَاهُ
بِرِّكَرِيَا حَمْدًا يَمْلِكُ وَبِرِّحَمِكَ جَوَائِزُ إِشْتَمَكَ وَدَخِي بِرِجَانِ
عَهْتِ خَطَابِ بْنِ إِشْدَابِ تَدَاهُ آرَامُ دُتْدِي دُرْدُجِي عَيْسَى أَوْلَى
نَفْسًا أَوْلَدِي مَوْعِظَةً جَانِ دِمَاغًا كَرْدُ كِنِكَ فَايْدِي أَوْلَادِهِ
كُنْدُ كُرَيْلَهُ كَرَهُ وَكُنْدُ حَالِ نَيْدُ كُرَيْلَهُ وَنَرْمَرْتَبَدَانَهُ
مَرْتَبِيهِ إِزْدِرْدُ كُرْتَا عَجَبُ أَيَمِيَا آدَمَ كُنْدُ سِنِّ كُرْدِي جَمَلِ اعْتَضَا
بِلِجْقَدَانِ يُقَرُّ بِقَدِي هَلَكُوتِ عَالَمِنِ كُرْدِي فِرْشَنَهُ لَرَسَبِيْنَ
إِشْتَدُ جُونِ أَوْلَى بِأَكْلِكَ كُرْدِي أَرْقُنْ أَرْقُنْ دُغِي التِنَا
بِنَا زَايِلِي وَبِشَلَدِي آيْتِ بِرُورِدِي كَارَا بِنَحَامُ شَتَا قَلَزَكَ
سُنْكَ وَارُ وَبُؤْنَجَا سَمِيْعُ كُرْ كَهْ سُنْكَ وَارْهُوَادَهُ أَجَارُ كُرْ
بُنَا كُرْ آرَا سِنْدَانِ بِرُضْعِيْفِيْجَهْ قُشْ جَلُوا أَيْلِكَ عِنَا يَنْدَانِ

وَرَحْمَتِدَنْ أَرْتُونَسَنَهْ دُكُلْ خِطَابِ كَلْدِي كَهْ أَيَّ آدَمَ أَوْلَى
تَسْبِيْحِيْلَرِ كُرْ فَرْ قُدْرَتِ قُوْتِيْلَهْ كُرْدُكْ بُوْنَلَرُ كُنْدُ وَارُ
لِقَلْبَرِنَهْ مَغْرُورَا وَلِشَلَرْدُزَلَا جِرْمِ نِيْجَهْ بِكَ يِلْدَانِ بِرُوكَهْ
بِرْمُ عِنِّ مَرْهُوَا سِنْدَهْ أَجْرُ كُرْ خُرْسِيْجُ قُشْدَانِ أَرْتُونِ
نَسْنَهْ أَوْلِيْمَزَلَرَا مَا سَزْ عَجَبِ قُشْ سِنِّ كَهْ جُونِ نِيَا زَهُوَا سِنْدَهْ
أَوْجَاغَهْ بِشَلْدُكْ يَرْحَمُكَ صَعُوسِنِ صَيْدَا يِلْدُكْ هَمَّا أَوْلَى وَقَدْ
دَعِيْ كَهْ كُنَاهُ مُبْتَلَا أَلْسِنِ **رَبَّنَا ظَلَمْنَا** دُرْغِنِ عَاجِرُ لِقِ
صَحْرَا سِنْدَهْ قُرَا سِنِّ أَنَا عِنْدَا الْمُنْكَسِرَةَ فُلُوبُهُمْ كِيَكِرْنَ
دُتَا سِنِّ وَبُؤْسُزُكْ مَقْصُودَا أَوْلَادُكْ أَهْ آدَمِي صَفِي كَهْ يَرْحَمُكَ
تَشْرِيفِنِ بُولْدِي أَوْلَاهُ بَرْلَهْ آلهُ دُرْدُ كُرْ سَبِيْدَانِ بُولْدِي
بِسْ أَنْجُونَ دُعَا كَلِيْدِ آلهُ آدِي أَلْدِي **نُوعِي دَنْكِرْ** جَانِ بُوْتَنَهْ
كَلْدُكُنْ وَبُوْتَنَهْ نِيْجَهْ قَرَارِ قَلْدُ قِنِ بَرْدُزَلُودِ دَخِي دِمَشَلَرُ
يَكِي إِشْتِ بُوْسِرِي كَهْ كُنْدُ جَوْهَرُكْ نَيْدُ كُرْ بِلَسِنِ **مِنْ عَرَفْتَنِيْ**

فقد عرف ربنا بلدك قد رحيم برك سن سني الله كه
سنه يري اول سني يرد ندن خبر بلسن چون انار خمنده
بدن تزيب تمام الر تغدير پير جان شاه زاد سپون بدن
ولا يتدم برخت يرقزو اول تحت كاهك اد كوكل در
واول كوكل تر پاره صنوبري ايت در او چماق بلچيندن
اب حيو برله يفرلشد ايمان ومحبت خز پندد و چون
بو تحت تمام ارانته الر جان خود جانلر جان فرمانه
منظر كه تزولاينا سفر ايليا زير چون خوتعاي اجالرا
يرتي وبونلر اقروشوطه يلايس سورسن اقدى وبود وقت
جانلر اسردي چون كبر و كند لر نه كلد لر ايتلر الهنا
وسيدنا اسمعنا من اخري بز كردخي اول كلام بز اشندر
دد لر خطاب كلد ي كرا كردد لر سن كه كروايشه سز
بوعا لمدن تزعا لينا سفر انلك تن واسطه سيله بو كلام

سنه اقيم مثل مخلص قيس بر الويك اغليدي ناكاه لبني به
عاشق اولدي لبني نك بر قراجه خايم واردي اول خايم اوقا
لطف حيله لر برله قيسي لبني خضرتنا الدردي ارقن ارقن
چابك لك برله عزت نقابن يزندن كدر رب معشوق جمالن
قيسه جلوه ايلردي قيس نفيس مالن اول خايمه بلك ايلردي
بس قيس بواشده عيب لدر قيسر ايتد نر عيب لر سز جانوم
اول خايمه فدا اولسون زير معشوق وصلنا سبب الر
پس جان دخي تگر كلامنه عاشق اولمشدي جبار عالم
حكمت بالفه برله جان تنده قرار قلنجون كند كلامن
بريدي جان دغي كند نقدن علم معر فندان زوقدن
وشوقدن لسر وارساتنه ايشار قلدي في الجملة چون
كوكل تحت تمام الر جان فرمان كلر كه بسيم الله سفر
وقت كلد ي چون جان سلطان كوكل تحتنا اتر نور

جميع اعضاءه ييلز كوزه كرمك قلنا اشتمك دل سونك
 برات دكر شويله كه بر عادل پادشاه تخنه اثر اعدا
 اثر جميع ولايتنا ارشرو جمله خلايق انك عدل بر كننا
 اما ان اجنده الرجون مؤمن جان دغي كو كل تخنا
 اثر اجله اعضاءه لري دكلر كوز عيت كرمك اشغو
 الرنلو حكمت اشتمك كال صدقه ورمك پسر كو كل
 پادشاه لفي و اعضاءه اشكاره الرصالح رعيت
 جنت نعمت حوز قصور دكر عادل پادشاه حبور
 سرور قريت ديدار دگر اما كافر جان ظالم پادشاه
 بكر مؤمن جان عادل پادشاه بكر نقد كرمك عاد
 پادشاه ولايتنه طاعت اشكر اول قدره اشلينا
 دگر ثواب اول قدر دخي پادشاه دكر نيتا كه خبزه
 كمشد ر الامام العادل توضع في ميقات جميع اعمال

رعيته اشدا ودي بدن تركيب نيجه تمام الرمش بدر
 محققات صدره مستران ابن مسعود رضي الله عنه شويله
 بيرز كم از النطفة اذا وقعت في الرحم فاراده الله ان
 يخلف منها بشر اطارت في بشرة المرأة تحت كل ظفيرة
 وشعرة ثم يميكث اربعين ليلة ثم ينزل دما في الرحم
 فذلك جمعها اول پادشاه كه الت سوز صورت بغير
 چنان دلسه نطفه قطرسندن آدم او غلن صورتن قلم
 بر له نفس ايلر اول نطفيه انا رحمنه قرار قلد قد نصركه
 فرمان كلز كه اول دزدق سيردن سفر ايليا پسر اول
 قلز قنتسز نطفه اجارا ناك جمله اعضاءه يرز
 هنج بر قلد و بر در نورد ب قلمز الادك كن يرز اندن كرو
 يرز كز اول وقتا نطفه ادي بو كز قزل قان اولز
 نطفه يكن علقه الر حال دلله ايدر عجب سفر كم بره كلدي

تَقْدِيرًا لِمَنْدَنِ يُمْزِدَنِ دَعْتِي بِرِزْمَانِ غُرْبَتِكَ أَوْلَادُكَ بِرِحَالِهِ
دَخِي بِرِحَالِهِ دُنْبُ كِرْوِيْرُمْنِ كَلْدُكَ تَاخُوذُ غَيْبِ عَالِمَنْدَنِ دَخِ
نَهْ نَقْشِ ظَاهِرِ السَّرْبَلِمَزْ أَنْدَنِ قِرْخِ كُونْدَنِ صَكْرَهْ أَوْلَاعِقَهْ
مُضْفَهْ الرُّبْسِ بِرِفْرِشْتَهْ وَارْدُ رَمَلِكُ الْأَرْحَامِ دَرِ لَزَاوَلِ فَرِشْتَهْ
فَرْمَانِ الرُّوْلِ مُضْفَهْ اسْتِنَا كَلْرُ كُرْزِ بِرِبَارَهْ اَتِ يَتْرَاوَلِ
اَيْتِ كُرْزَا مَا أَنْكَ اِجْنِدَهْ اَقِ يُوْزِ قَرَا كُوْزِ كَرِ سُوْلِيْزْدِلِ وَازِ يَتِيَا
جَكِرْدِكِ اِجْنِدَهْ اَغَاخِ وَبَدَقْلَرُ وَچِچِكِ وَبِمِشْ كِرْ لُوْزِ
طَاغِ نُرْكَ اِنْ نَرِ بِلُوْرَا اِلْحَاذِ فِ بَاغْبَانِ بَرِنِ بَرِنِ اِرْضِ كُرْزِ
وَبِلُوْرَا اِمَامِ اَبُو اَلَيْتِ كَنْدُ تَفْسِرِنْدَهْ اَيْدُرْ **فَكْسُوْرُ الْعِظَامِ**
لَحْمًا رِيْدِيْكَ اَوْلَادُكَ حَقِّ تَعَالَى اَيْدُرْ اَوْلَادُ مُضْفَهْ اِجْنِدَهْ
بِرِ سَكُوْكَزِ يَرْدُرْ وَ اَوْلَادُ سَكُوْكَرِيْ اَيْتِلَهْ اُرْتُرْ زِيْ سَهْرِيْ
اَعْضَانُكَ صُوْدَتِ تَمَامِ الرُّاَنْدَنِ جَانِ اَوْلَادِنَهْ اَرْزِ لِحْوَهْ
جَانِ شَاهِ زَادِ سِيْ كُوْكَلِ تَحِيْنَا اُتْرُزْ كُوْزِ كَرْمُكَ قُلْفَا اِسْتِمَكْ

يُوْزَهْ كَرْمُكَ بَفْشَلَرِ بَرْمَقْلَرِ دِرْ بَرِ بَشَلَرِهْرَ اِلْدَهْ بَشِ بَرْمَقْ وَارْدُرْ
اَوْلَادُ بَرْمَقْ يَكْرِمُ سَكْرُ مَفْصَلِ وَارْدُرْ يَكْرِمُ سَكْرُ
حُرُوْفُكَ مَظْهَرْدُرْ كِهْ تَمَامَتِ قُرْآنِ اَوْلَادُ حُرُوْفِنَا دُرْ وَبِنْدَا
دَخِي سِرْلَرِ وَارْدُرْ كِهْ بَلْمَزْ اِنِّي اِلْمَقْرَبِلَرِ عَجَبِ اَشِيْ كِهْ اِدْمُ
اَغْلِيْنُكَ وَارْدُرْ اِكِيْ جِهَانِيْ اَنْكَ نِهَا زِنْدَهْ قُدِرْتِنِ عَالِمِ اَشْكَارِ
جَانِ عَالِمِ كِرْ لُوْ مَعْصِيْتِ تِنِ قَرَا كُوْ لَغِيْنْدَنِ اَلْدِيْ طَاعَتِ
جَانِ اَيْدِنِ لَغِيْنْدَنِ يَارِنِ تِنِ شَمْسِنِ مَغْفِرَتِ اِجْنِدَهْ كِرْ لِيَا لَرِ
جَانِ شَمْسِنِ اَشْكَارِ قَلَلَرِ شَوْلِ اَرْجِ نَمَازِ كِهْ بُوْ كُنْ مُؤْمِنِدُنِ
حَاصِلِ اَوْلَادِيْرِنِ اَنْدَهْ جُوْرُ قُصُوْرَا نِهَارَا اَشْجَارَا اِلْسِرْهَرِ
بِرِيْ سِيْ فَصِيْحِ دِلَلَا اَيْدِرْ كِهْ يَا وَ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ بِنِ سَنُكَ عَمَلُكَ وَنِ
زِيْهِ بَدْنِخْتِ كَشِيْ كِهْ بُوْ كُنْ اَوْلَادِ عَمِلِ صَالِحِ دَوْلَتِنْدَنِ
مَحْرُوْمِ اِلَا اِيْ عَمْرِيْزِ تَكْرِيْمِ چُوْنِ بَرِيْ كَنْدُرْ كَا كَلْهَرِيْ كِهْ اِكِيْ
جِهَانِدَهْ اِسْتِمَكْ سِنْدَهْ حَاضِرْدُرْ اِلَا اَلذِّكْرُ سَنِ كَنْدُرْ كِهْ

دَلَّيْنِ وَيَوْمَ الْأَرْضِ آيَاتٌ لِلْمُؤْمِنِينَ وَفِي أَنْفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ
سَنَاسِرِكُمْ أَنْ تَنْكَرْتُمْ تَعَالَى آيُودَا كَرِيمٌ يُزِيدُكُمْ نِعْمًا تَكْفُرُونَ
بَلَدٌ كَيْسًا بَارِي كُنْدُ نَفْسُكُمُوهُ فِكْرُ آيِلَه تَابِلِينِ كِه اَنْك خَالِقِ
وَأَرْدُرَآندَن اَيْتَدِي خْتِم اَيْلَدِي كِه **أَفَلَا تُبْصِرُونَ** يَعْنِي كَيْفِي
هَر زَكِه اَكِي جِهَانْدَه وَارِسَا اَنْك مِثْل سِنْدَه وَازْدُر زَيْتَا كِه
دُنْيَا دَه يَعْمُر يَعْدُر رَمَ اَوَّل يَعْمُر سَبِينْدَن اَوْلَمَش بَرَك قَعْمَزْدَن
نِيچَه بَك دُر لَوْ جَمَن زِيَا وَدُر لَوْ دُر لَوْ جُحْكُر وَنِيچَه دُر لَوْ
طَلُو مِشَلَر بِيْتَر م يَعْمُر سَبِينْدَا اَنَا رَحِمَه قَعْمَزْدَن كُو جَك
يَزَلُر وَ قَرَا كُر لَز وَسُو لِي شُر دَل لَز بِيْتَر م نِيْتَا كِه اَدَم بَر تَمَقْدَن
الَارُوعَز رَا نِل و پَر بِيْتَر م دِكَلِي بِيْر دَن بَرَا وِج طَبْرَا قِ الدِي
وَ اَوَّل بَرَا وِج دُر قَدَن دُر لَوْ خَلَا يَنْقُ بَر تَمَقْدَن كَا فِرْ كَم
مُلْدَان كَم نِيغَا مَبْرَكَم وَيَلِي كَم عَرَب كَم تَرَك وَ اَوَّل فَرِشْنَه
دَخِي كَم اَدَم تِنَا مُوَكَل دُر اَوَّل دَخِي تَنَك هَر بَرِن بَرِنْدَا

۱۰
دُر شُر دُر اِنْدَا مُوْمِن مُوَجِد بَر دُر اَوَّل عَجَاب لَز كِه اَدَم
اَوْ غَلِنْدَه مِشَلَر دُر عِلْمَا يَه دَسْتُو رُيْقُدَا اَنْدَن خَبَر وَ مَك
تَكْر تَعَالَى سَكَن يَهْر دَه قُرْآنَدَه نِيچَه بَر تَغْن دِكْر
اَيْلَشِدُرَا ز شَرْح اِتْمَلْدَه سُوْرَا ز نِيْتَا كِم دُنْيَا دَه طَاغَلُر
وَ اَرْدُر بِيْر ك قَرَار اَنْك لَا دُر تَنْدَه سَك ك لَز وَ دُر تَنَك
قَرَار اَنْك لَا دُر نِيْتَا كِه دُنْيَا دَه يُو لَلَز وَ دُر شَهْر لَز دَن شَهْر لَه
وَ اَر ز تَنْدَه طَهْر لَز وَ دُرَا عَطَا دَن اَعْضَا يَه وَ اَر رَقَان اَوَّل
طَهْر لَز دَه سُو كِب دُرَا وِج يُوْرَا لَتَمَش طَهْر دُر دُر بَرِن وَ اَوَّل طَهْر
بَر فَرِشْتَه مُوَكَل دُر قَنُو طَهْر دِل سَا دُر دُر وَ قَنُو طَهْر
دِل سَا كِن قَلْب نِيْتَا كِه يَهْر مَوَكَل فَرِشْتَه بِيْر طَهْر ن
دُر وَ هَر تَنْدَه اَكِي يُو دُر قِرْخ سَكُر سَكُو ك وَ اَر دُر ز بَاش اَللِي شُر
پَا رَه دُر دُر شَلَرَا لَا اَتُوْرَا كِي دُر شُدُر دَا كِر مَن مِثْلِنَا اَز لُر
كُرَا وُك دُر شَلَرَا وَا دُرَا رَا دَه دُر شَلَرَا وُن اَيْلُر دُنْيَا

دگر منیک استن داش دپر نر آدم دگر منیک التراطاش دپر
دیا دگر من دیوارن سو خراب ایلر آدم دگر من سو خنده
دز باش الت پاره دز یایدی اگر بر پاره السا بخار چمیا
یددی تیز هلاک الایدی اگر بر پاره داش یا سنه دقنب سیریا
قلاز سلامت دز ادر دگر من یرت اگر بر نرسنه دقنب سا
قلان سلامت دز ازار شاه بر آل اتر پاره دز سکو کدن
الشمشدر و هر بر متا و ج پاره دز اکر ارتق اولساید
دوما و ضعیف الایدی بر مقلده بر سردخی الدر که
بیش بر مقدمه پیغام بر نشان وارد ز الو بر مقدمه ابو بکر
نشان وارد ز اوزته بر مقدمه عمر نشان دج بر ندا عتمان
نشان و کج بر مقدمه علی نشان ز پرا ابن عباس رضی الله عنه
روایت ایلر چون آدم علیه السلام اچما قد قرا قلدی
محمد نور اکی یغرن آرا سنده یددی فرشته لزا اول نوره قشو

صصف دز نر زدی پس آدم ایتدی له فرشته لزا ردمده
دز نر ز قشما نیچون دز نر ز ایتدی کتفکده دوستم
نور واز دزا اول نوره قشود دز نر ز ایتدی الهی اول نور اکیما
کتر فرشته لزا قشوما کجسولر پس تکرتعالی اول نور
آدمک الینا کزدی اندا آدم ایتدی الهی اول نور فرشته لزا
کزر لزا کز مزم بزیره کتر که بن دج انی کرم تکری
تعالی اول نور ادمک شهادت پاک بر معنا کتردی چون
اول نور کزدی بر معن کتر بایتدی **لا اله الا الله محمد رسول الله**
پس اول کندن بو کنادکن شهادت وقتند اشارت
اول بر ماق برله ایلر لزا آدم ایتدی الهی اول نور دن دج نور
قلدی لنده اول نور نه نور دز ایت اول نور محمدک یار نری
نور دز ایت الهی ان دخی قلان بر مقلر فا کتر پس هر بر صحابه
نور بر ماق کلدی که دپدک پس آدم اول نور لری کزدی

شاد اولدی چوز دنیا کله دنیا ایشنا مشغول اچی
اول نورلر بر مقلر ندا کتی عجب اول کتی که با اینم معاب
مشغول الا قرمز مکه کو کلندا ایمان نور کیدا داخ
بر اولوسر مقلر ده الدر که پیش بر حق الله نفس کبر
الزودخی اولدر که هر بر الده پیش بر حق وارد ایشارت
در پیش وقت نماز یعنی پیش بر معنی کوزا کنده قدیر
که پیش وقت نماز انتمیا هر بر الده اون یدی
مفصل وارد ایشارت در اکا که کیجه کندز اون
یدی رکعت نماز در فریضه نیتا که پیریزند نبات وارد
کیمی در زمی یا تر تنده دخی قله وارد در کم در بر کم یسر
پیریزنده سباع جانورلر وارد در آدم تنده دخی خشم
وغضب و هر دیریزنده دکلر و پیکار لر وارد
کم طلولو کیمی اجم تنده دخی مختلف سولر وارد در کیمی اجمی

کیمی اجمی که طلولو کوز سوی شور در قلق سوی اجمی در اغر سوی
طلولو در آدم اوغلن تنده یتیش بک قیل وارد هر بر قیل
دینده بر چشمه رواندا اولد دیشک بر کول وارد در ایش
از اولد غیچون یقار دیشک کول چوقلدن بر املوق در
قلا ز دیشک خارج حروف کون اچون در حقل قدیر
اثر و انک حکمت نشان آدم اوغلنده چوقلدن عقل انک
ساغینده عاجز و سرگردان در و انک شرح ممکن دکلر
خوش در مشد ز مولای روی بیت آن پادشاه اعظم
بود حکم پوشینده لوق آدم امروز بزرگ آفتابگاه اخیای علمده
دیش در که تکرر تعالی ایدر یا عبیدی ز کنت خدام ملکا
فاخذ منی اما تصدق مال کیتی حتی تشاهده انبیا
ملکتی یعنی تکرر تعالی ایدر ای قلم اگر پادشاه لوق
ایمک ایند رسک بکا فلوق ایله که بنمک پادشاه

بَلْمَايَسْنَ پادشاه لغم عظمین کوز سکنه کم پیر نیجه دشدن
وَالْأَرْضَ فَرَشْنَاهَا اندر سقما بق که کورک استکانچه
سقف ایلام اندن چراغ لریم کوز یعنی آی کشتی والدی
که بونلرک نورالیه عالم نیجه روشن ایلام اندن خزینه
لریم کورک طاعلرده معدن لرقدما التوندن کشدن
خیرج ایلیب دگمز اندر دنیا بستانه باق که اول بستان
ایچندک نردانه لر ونه در لوی مشلر و رازمدن قوندن
وَفَاكِهَةٌ وَأَبَا وَجَعَلْنَا السَّمَاءَ سَقْفًا اندر منشورم کوره
قراندرا اندن ایچم کوز که محمد مصطفی در اندن زندانم
کوز که طمو در اندن قنق لریم اوز کوز که او چاقد
واگر بو غیرت لریم کوز مکدن عاجز اسنک کند نفسکابق
وَفِي أَنْفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ سناسنکم جبار عالم ایلام
تنک بر الو شهر کب در اول شهرک بنیازن پیر لر بندگی

سَنُكَ اَوَّلُ بِنْيَا ذِكْ يَبْدُمُ كِه ایا قلدن اندر کوز کسک یبدم
که کورکل اودر کورکل که بنم خاص سر ایلمدن انک
استنده بر قلعه یبدم انک ایچندک دزدان و پستان قدم
عقل اول قلعتنک دزدان کوز قلق برن انک قیسدر
وبوعا لمر اول سرائیک بستان در که کوز نه کوز سا قلق
نراشتا اول کورکل تخنندن جاز سلطانا ایلام
اندن اول پادشاه بو خدمت کار لرا ایلام وارک بوستای
یرنک الاکم باغبان بلسر یا خود اندن خبر بلسر
نیجه که بوستان یرند لرا اول باغبان دن خبر بلسر لر پس
کورکل ملک بیلرا ایتمدی بز بلمر که سیزان بلمقدن
عاجز سز پس کندن ما کلدن آن بنده استدم و از ریکا
اکن یقین بلام **وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَمَا كُنْتُمْ** چون دوست سکا
بویک یقین در سن اندن اراق اولمق نیچون در سنانک

تَكَرَّ تَعَالَى أَيْدِي كُوزِكَ آجِ بَرِ كُنْدُ زَكَابُنِي كُوزِ كَهْ بِنِ سَكَا
نَرَعِيَاثِ أَيْلِشَمِ دِ پِلْدَمِ كَه سِنِي آتَا كَه أَنَا كَه سُوْدُرَمِ أَنَا
كَلْبِي نِجَه بَرَهِنَا كَه كِي كُو كُزِنَه شِيدِي بِنِ كُزِكَه
بَرِي سَعِي قُدْرَتِ الْمِلَه أَنْدَن يَكِ بَرْدَمِ يُوْرُكِ صَفْحَه سِنْدَه
قُدْرَتِ قَلْبِه صُوْرَتِكِ نَفْسِ أَيْلِيْبِ يَأِي كِبِ قَشَلَه چَكَلَمِ
بَا ذَامِ كِبِ كُوزِ كُورِ كِبِ يَكَا قِ اَيْلِدَمِ تَأَسِنِي أَنَا كَه أَنَا كَه
خُوْشِ دُتَا چُوْرِي سَعِي دُنْيَا زِنْدَانِ كُتْرَمَكَدَه بُوْقَدَزِ كَرَمِ
قَلْدَمِ قِيَا سِ اَيْلَه كَه سِنِي كُوزِ زِنْدَانِ نِدَن چَقْرَمِ قِيَا مَتِ
مَحْفَلِنَا كُتْرَمِ دَارِ الْخُلْدَه فُتُوْدِي نَبِ كُنْدِ الْمِلَه شَرَابِ
وَرَمِ حَجَابِ كَدْرَبِ بَاقِي جَمَالِمِ كُنْتَرَمِ چُوْنِ سَنِ
رَحْمَانِ مَجْلِسِ حَرِيْفِ الْاَسِنِ رَوَا مِدْ كَه كُنْدُ زَكِ شَيْطَانِ
مَسْخَرَه اَيْلِيَا سِنِ عَرْشِ مَجِيْدِ قُوَالُوْعِي وَارَا اَيْشِ بَرِي كَه
كُنْدُ رِيْتِنَا بَقْدِي اَيْتِ **الرَّحْمٰنِ عَلَي الْعَرْشِ اسْتَوٰى**

بِنِ يُوْرَمِ نَفْسِ دُرَا كَرِ نَحَادِيْثِ وَ مَخْلُوْقِيْمِ اَوَّلِ نَفْسِ قَدِيْمِ دُرِ
فَرْمَانِ كَلْدِي كَه اَكْرَحَا زِنْتِكِ يَكَا تَكِ نَفْسِيَه
اَوَّلِ بِنِمِ ذَا اَتَمِ صِفَتِ اِدْرُ اَمَّا صِدْقِ كَه اَوَّلِيْرُ كُو كَلْبِه دُرِ
اَوَّلِ بِنِمِ ذَا اَتَمِ صِفَتِ دُرِ سِنِكِ اَوَّلِيْسِ اِلَا نَه طَاقِنَا الْاَسِنِ
بَرْدَنِ بَرَهْمَتِه رَاضِي وَ بَرَهِنِ شَانِه قَانِعِ الْمَشِيْكِ اَقَا هَر كُوْنِ
بِرَا كَا كُنْدُ عَالَمِ مُزْدَرِيْكَ دُرُوْ حُفَه بَرِيْرُ هَنُوْرِ
تَشِيْعِ اَيْلَزِ كَه هَلْ مِنْ مَزِيْدِ كُنْتِكِ دُنْيَا چِرَا غِدْرُ قُوْرُوْشِنِ
اِبْعِيْ بَرِي كَه نُوْرِنِ عَرْشِدَنِ اِلْزَا اَيْمَانِ وَ عَرَفَانِ كَه كُوْكُلِ
چِرَا غِدْرُ نُوْرِيْ بِنِمِ جَمَالِمِدَنِ اِلْزِنْتَا كَه بِنِ مَنُوْرِ قَلْبِنِ
كُوْكُلِيْ وَ يِيْرَلِيْ مَنُوْرِ قَلْدَمِ اَيْ كُنْشِ اِلَهِ يِيْرَلِيْ مَنُوْرِ
قَلْدَمِ يِنْعَامِ بَرِيْرَه وَ اَوَّلِيَا لِرَه وَ عَالَمِ لِيْرِيْ اَنْهَارِ وَ اَشْجَارِ
كُوْكُلِ دَعِيْ مَنُوْرِ قَلْدَمِ اَيْمَانِ عَرَفَانِ اَيْقَانِ قُرْآنِ بَرِي كَه
عَارِفَلَرِ مِثْلِ دُرِ كَه كُوْكُلِ اِكِي كُوْرُ دَعِيْ اِلَهِيْ بَرِيْرُ اَوَّلِيْ دُرِ

وَبِرَّكَوْ كُلِّ كُوَيْكِي دُرِّ بِرِّ ظَاهِرِ كُرْدُرِ وَبِرِّ بَاطِنِ كُرْدُرِ
يَعْنِي ظَاهِرِ كُوْرِلَه دُنْيَا كُوْ كِنَه بَاقِ اَكْرُ صِنَعِ كُرْمَكِ دِلْرَسَكِ
اَكْرُ صَانِعِ كُرْمَكِ دِلْرَسَكِ كُوْ كُلِّ كُوْ كِنَا بَاقِ جُتِي لِقِي
دِلْرَسَكِ دُنْيَا كُوْ كِنَا بَاقِ بَرِّ لِكِ دِلْرَسَكِ كُوْ كُلِّ كُوْ كِنَا بَاقِ

چون بدید این چشم من آن کیفیاد کثرت اعداد از چشم فناد

عَرَشِ دِلْرَسَكِ دُنْيَا كُوْ كِنَه بَوَعِ شَرَايَتِنِ دِلْرَسَنِ كُوْ كُلِّ
كُوْ كِنَا بَاقِ سِدْقَةُ الْمُنْتَهَى دِلْرَسَكِ دُنْيَا كُوْ كِنَه بَقِي

وَازِ اِلَى رَبِّكَ الْمُنْتَهَى دِلْرَسَكِ كُوْ كُلِّ كُوْ كِنَا بَاقِ دُنْيَا

كُوْ كِنَا بَاقِ شَفِيْرُ الدُّرِّ كُرْسِنِ كُوْ كُلِّ كُوْ كِنَا بَاقِ يَكْلِسُ
سُوْرَا حَذِ كُوْرَسِنِ دُنْيَا كُوْ كِنَا بَاقِ اِلَى حَبَابِ مَلَكِ

كُوْرَسِنِ كُوْ كُلِّ كُوْ كِنَا بَاقِ حَبَابِ سُوْرِ مَلَكِ كُوْرَسِنِ
كُوْ كُلِّ كُوْ كِنَا بَاقِ عَاقِلِ لِقِي دِلْرَسَكِ دُنْيَا كُوْ كِنَا بَاقِ

دَلُوْلِكِ دِلْرَسَكِ كُوْ كُلِّ كُوْ كِنَا بَاقِ چون بدید این چشم من

ان کیفیاد کثرت اعداد از چشم فناد پس معلوم اُلدی که

آی کُنَش دُنْيَا چِرَاغِ دُرِّ اِيْمَانِ عِرْفَانِ كُوْ كُلِّ چِرَاغِ دُرِّ
وَبُوْ اِكِ چِرَاغِ اَرَايِنْدَه فَرَقَاتِ مِثْلِ دُرِّ هَرِ بَرِيكِ جَانِ

دَكْرَانِي كُوْنَشِ كِه دُنْيَا چِرَاغِ دُرِّ اَكَا فَلَكَي دُرِّ كُرِ
اِيْمَانِ عِرْفَانِ كِه كُوْ كُلِّ چِرَاغِ دُرِّ اَكَا مَلَكَي دُرِّ لَزْفَلَكَي

چِرَاغِ دُرِّ دُجِي فَلَكَدَن دُغَارِ مَلَكَي چِرَاغِ مُحَبَّتِ بَرَجِنْدِ
دُغَارِ فَلَكَي چِرَاغِ كُوْ كِنَه دُغَارِ سِيْرَا هَلِي تَمَاشَا اَيْلَرِ

مَلَكَي چِرَاغِ يَزِدَه دُغَارِ اِنْ عَرَشِ اَيْلَرِ تَمَاشَا اَيْلَرِ فَلَكَي
چِرَاغِ آي يِيْلِ بِلْمِكِ اِچُون دُرِّ مَلَكَي چِرَاغِ حَلَالِ

حَرَامِ بِلْمِكِ اِچُون دُرِّ فَلَكَي چِرَاغِ كُوْ كِنَه دُغَارِ نُوْرِنِ سِيْرِ
سِيْرِ مَلَكَي چِرَاغِ يَزِدَه دُغَارِ نُوْرِنِ عَرَشِ سِيْرِ فَلَكَي

چِرَاغِ كُنْدُرِ وَ كِيْجَه طَفَرِ مَلَكَي چِرَاغِ كِيْجَه وَ كُنْدُرِ
طَفَرِ مُحَبَّتِ بَرَجِنْدَه ثَابِتِ دُرِّ فَلَكَي چِرَاغِ نُوْرِنِ عَرَشِنِ

الرُّمَلَكِ جِرَاحِ نُورِنِ عَرْشِ اسْتِدْنِ الرُّفَلَكِ جِرَاحِ مَشْرِقِ
مَغْرِبِ ارَا سِنْدَه يَرْزُمَلَكِ جِرَاحِ جَلَابِكِ كِي قُدْرَتِ بَرْمَقِ ارَا سِنْدَه
يَرْزُمَكِه قَلْبُ الْمُؤْمِنِ بِيْزِ اضْبَعَيْنِ مِنْ اَصَابِعِ الرَّحْمَنِ يُقَلِّبُهَا
كَيْفَ يَشَاءُ فَلَكَ جِرَاحِ مَشْرِقٍ وَمَغْرِبِ ارَا سِنْدَه سَعَارِ مَلَكِ جِرَاحِ
نَهْ مَشْرِقِ سِغْرِ وَنَهْ مَغْرِبِ سِغْرِ كِه **لَا شَرْقِيَّةَ وَلَا غَرْبِيَّةَ** فَلَكَ
جِرَاحِ قِيَامَتِ هَيْبَتِ يَرْذِكِ سُوَيْدُ ارَا مَلَكِ جِرَاحِ چُونِ
قِيَامَتِ سَرَا پَزْدِ سِنْدَه باش قَلْدَرَا عَرَصَاتِ نُورِ اِلَادُ لِدَا
كِه يَسْعَى نُورُهُمْ بِيْزِ اَيْدِيْهِمْ وَبَايْمَانِهِمْ فَلَكَ جِرَاحِ بَرِ پَارَه
بَلْتِ حِجَابِ الرُّمَلَكِ جِرَاحِ عَرْشِ حِجَابِ اَوْلَمَزِ فَلَكَ جِرَاحِ
اِقِ قَرَا اَيْلَمَلَكِ جِرَاحِ قَرَا اَيْلَمَلَكِ **بِيْتِ** چُونِ زَبْرَجِ سَعَارِ
سَرِ پَارِدِ نُورِ مَاهِ نُورِ مَاهِ آسْمَانِ كَرْدِ زَنْتَابِ اَوْتَابِ
نُورِ مَاهِ آسْمَانِ اَزْ خُوْذِ مِيْ يَابِدِ مَدِ نُورِ مَاهِ سَرَا يَابِدِ مَدِ اَزْ پَا زِ شَاهِ
مَاهِتَابِ آسْمَانِ كَمِ شُوْذِ دَرِ وَفَرُوْذِ نُورِ مَاهِ سَرَا شُوْذِ تَابِدِ اَزْ دِهْ رَاهِ

خلق باشد در سپهوان ماه را نظار کرو و اندرین مکر نیار ز جز زخو کرده
از ریس علی و السلام دگر ای الی الذکر را سویی ردی آیه سز دی که
نورک وقت از تر وقت اکسیر نندن درایت بنم نورم یقند
شویله ون بوش کوئده مصیقل چون کنش قرشوا لرم انک
نور الی هلال لکدن بد ز لک ارم آینه کبی که کند زندان
کل خال اولمشدرا کر تقدیرا اینک کزی الی کند یقیدی
کلینا کریدی هر چند که دمر دز و صرنا لرد که سن کسیر
بن کنش ون ریدی تجلیات الی ریغ کنش کبی کوکله دغب
انک دیندن انا الحق در سا عجب اولیا اندن از ریس صرد که
سنکله انک ار اسندن د و ستلو بخدرایت بنمیده انک ار اسندن
اکی لک یقندر بن خود کل اولون اول بزیتا که ای کنش
قرشوا ولسا بدر اولرا کز کنشدن دلینا قرار رب انجزل
مؤمن کوکلی دغی چون تکر امزها دغرو اولاجو نوریند ز طلق

نَقَشَ إِلَيْهِ أَرَانِدَهُ فَرَقَ بُوَقْدَرُ دُرُكَهُ نَفْثُكَ سَاعَ أَيْنِكَ
سُوْنِيَا دُشَرُ دُلبند دَوْرَهُ أَلْبِيْكَ كَلْ كِهْ خُوْبِكْ هَرْ جَنْدِكْ
جَوَاهِرُ وَ قِيْمَتِي نَسْلِيْ أَوْ لَا أَمَّا أَنْكَ قَاتِنْدَهْ أَوْلَ قَدَرُ سُوْكَوْ
أَوْلِيَا كِهْ آيْنَهْ سُوْكَوْدُرَا كَرْ جَوَاهِرْدَهْ خَلَا ظَاهِرًا وَّلَا
كَنْدَا لِيْلَا عِمَارَتِ اَيْلَمَزْ اِلَّا اَزْ جُوْقْ تُوْزِ آيْنَهْ يُوْزِيْ دُشَرَا
يِيْ كِيْلَا أَوْلَ تُوْزِيْ كَدِرُ وَ نَقْدَرُ اِيُوْطُوْرَا لِيْلَا اَكَا نَظَرًا اَيْلَزْ
اِلَّا نَظَرِ آيْنَهْ اَيْلَزْ بِيْتِ *ما فتنه بو تو بيم و تو فتنه بر ايم*

مار انگاه در تو نكار دار ايم تا ايمه جمال تو ديند و تو سپنج خویش
تو عاشق خودی ز تو عاشق تر ايم بوم مقصود اولدك جلا بمر
خوبلك سلطان در انك ايني مؤمن كوكل در پس الله
اول ايني سوډ كچون كونده اوخ يوز التمشكر نظر ايلز
وبوئيد دُرُكِمْ تَكْرِيْمِكْ بِرِصِفَتِ وَ اَرْدُرَا دَمِ اُوْغَلِنِ
نِهَادِنْدَهْ دَعْيِ هَرِ بِرِصِفَتِ اِچُونِ بَرَايْنَهْ تَمَشْدُرِ بِرِ اَدِ

دُرُكَلِيْ أَوْلَ بِرِصِفَتِ دُرُقُلْ كَرْدُرُكْهُ أَوْلَ بِرِ
بِرَا دِلَهْ بِرِ بِرِ اِيْنَهْ جِلَا اُوْرُكْهُ آيْنَهْ يُوْزِ كَنْتَرَا اَنْدَن
أَوْلَ خُوْبِ لَزْ خُوْبِ پَا زِيْ شَاهْ أَوْلَ بِرِ بِرِ دَرْ جَدَنِ كِهْ كَنْدَا اَدِرْ
كَنْدَرِنِ أَوْلَ بِرِ بِرِ كُرُكْهُ كَرَا قُلْدَغِ اِنْ بِرِ كُرُكْهُ
كُرَا بِيْتِ *در من نكهری همه تنم دل کردد در تو نكهرم همه تنم دینه شود*

پَسْ بُوْتَقْدِرْ بِرِ لَهْ اَزْ كَنْدُرُكْهُ اِسْتَا چُونِ سَنَسِنِيْ اَلَهْ
كْتَرَا سِنِ اِنْ كَنْدُرُكْهُ بِلَسْنِ نِيْتَا كِهْ نَفْثُ كُرُزِنْدَهْ بِلْدِ لَزْ نَفْثُ
كَلْبِ كُرُزِيَا كُرُزِنِ اِلَّا اِنْ كُرُزِنْدَهْ بِلَزْ لَزْ بِرِ كُوْ كَلْدِيْ شِبْلِيْ اَيْتِيْ بَكَا
بِلْدُرُكْهُ نَكْرِيْ نِيْجَهْ بِلَزْ لَزْ شِيْخِ اَيْتَدِيْ بِلَزْمِنِ كِهْ كَنْدُرُكْهُ لِيْلِ
نَفْثِكِيْ نَدَنِ يِرْتِيْ وَ نِيْجَهْ يِرْتِيْ وَ نِيْچُونِ يِرْتِيْ اَيْتَدِيْ
نُطْفَهْ دَنِ يِرْتِيْ وَ قَرَا كُوْدَهْ يِرْتِيْ وَ تَدْرِ بِجِلَهْ يِرْتِيْ وَ سَمِيْچُونِ
يِرْتِيْ شِبْلِيْ اَيْتِ وَ يَحْكُ تَكْرِيْمِكْ اَدِرِنْدَنِ بَرَا دُرِ اِظْهَارِ
اَيْلُدِكْ كِهْ اَلَلَهْ دُرَا دَمِ دَوْرِنْدَنِ تَا شِيْدِيَا دِكْنِ اَوْلِ بَرَا دِكْ

شرح اینها را از این خود کمنه نیت بلیز بنی است
قوم بزا کزی قریخ یله بلد لرسن بر ساعت تگری نیجه
بلسن شبلی رحمة الله علیه بغداد بازار نه کچردی چاغدی
که هیچ سزده الله دیجی وار مدد بریکت در وکلدی آیت
بزد کلمز الله دیجی لرد شبلی آیت سزا الله در سز
گنداشکنه وار سز بزا الله درم دنیا ای آخرت ترک اینها
اکدر لرسز که الله علم حقا یفندن سینه نشنا کستم
بر طبق و بر قدح و بر ارک کترک پس طبقا چنا الله یزدی
طبقا کی پاره اولدی و قدح قشور بر کزا الله دیدی قدح
هوا به اجدی اندر الله دیو اول ارک باشنا اشارت
ایلدی باشنا اورد شدی رفیاز ایلدی شبلی آیدر
یا اراکونی بزدا و سلاما اوز کروسیندی پس الله کر پی
کویکه یردی در اکی جهانی آدم اچون یرتی آدم کند سچون

یرتی چون تکر تعالی ارمک قالین یرتے مکه الله طایف
اراینده قریخ بیک ییل یتی هر بر ساعت غیب خزینه سندا
لطیف گوهر و شریف تربیت انک نه اذندنا قودی چون نوبت
کوکله کلدی کوکل بلچغز اوچا قدن الباب حیوة برله
یغردی لرد چون کوکل بوکما له اوردی غیب خزینه سنده
بر گوهر واردی که اول ملکوت خزینه داز لردن کزلویدی
و کند عظمت برله انک خزینه داریدی زیر اول گوهر
هیچ خزینیه لایق درک لدر الا آدم کوکل و اول گوهر
محبت گوهریدی امانت صدقینا قونلشده زو اول گوهر
جمله ملک ملکوت عرضه قلد لرمسا از بیک لکما
باین دمدی نیت که کلامیند بیزدی **انا عرضنا الامانه**
على السموات والارض والجبال پس آدم که بنجا بک ییلد
برو احدث صفت نور پله بلشمیدی و اول گوهر خزینه

أَلَمْعَا اسْتَحْقَاقُ بِلَيْدِي هَذَا رَجَانٌ وَدَلِيلُ بَرِّهِ الرُّوْكَالُ
خِطَابٌ كَلِدٌ كِه سَنَ لَاقِ سِنَ أَوْلَ كُوْهُرِ خَزِينَةٍ أَوْلَمَعَا
سَنَدَ زِيَّكَ لَسَنَه يَرْتَمَدُمُ بَيْتِ **سَمَدِ أَبَا زَمُودِمُ زَلُو خُوشْتَمُ**
جَوْ فَرُوشْتَمُ بِدِيَا جَو تُو كُو مَهْرَمُ نِيَا نِدُ پَسْ أَوْلَ اللهُ كِه سِنِي بُو نَجَاهُ
مُرْتَبَه يِلَا عَدَفَدَنُ وُجُودَه كَشْرَدِي سَكَا وَاجِبِ اَيْلَدِي كِه
بِر لِكْرِ حَقِيْقَتِي لَ يِلَا سِنَ تَفْلِيْدُ سَخْرِي سِنَدَنُ قُرْبَلَسَنَ نِتَا كِه
كَنْدُ عَظْمَتِ بَرِّه بِيْرَدِي وَرَسُوْلِنَا بِيْرَدِي كِه اَيْتِ
قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ يَعْنِي اِيْ مُحَمَّدُ اَيْتِ كِمُ اَوْلَا طَبْدُ قَمُ تَكْرِي
بِر دُرْجَانَا سَنَ اَوْلَ بَرْدِي كِي حَقِيْقَتِي سَنَلَزَه اَيْدِ اُو كَرْنَدُ
اَلِجُوْنُ اَوْ سَاكُ اَيْدُرْسَنَ مَثَلَا بِرِقَامُ بِرَقْفَتَانِ **بَيْتِ**
اَز پَدْرُو اَز مَا ذَرِيْنِ بَشَنِيْذَه لِاجْرَمِ عَاقِلِ دَرِيْنِ پِيْچِيْذَه
چُوْنِ سَنَ بُو سُهِيْ اَتَاكَ اَنَا كَدَنُ اَكْرَمِيْشِ اِلَا سَنَ بِرْدِي مَلُوْكَ
قَدْرِيْنِ نَرَبِيْسَنَ بِلَالِ كِه بَعْضُ عُمَرِيْنِ اِكِي دِي مَلَكَه كَجْرَدِي

چُونِ اَنْكَ بَر لِكْنِ بَلْدِي قَجْنِ كِه اَحَدِ دِي سَا بِي خُوْذِ اَلرُّدِي
نِتَا كِه بِر اَلوْدُ قُرْيُوْزُ دُقَسَانُ دُقُرْ كِتَابِ تَصْنِيْفِ اَيْلَدِي
اَيْتَلَرِي نِيْچُوْنِ بِر كِتَابِ دَخِي تَصْنِيْفِ اَيْلَدِي كِمُ تَمَامُ بِيْكَ
اَلْاَيْدِي اَيْتِ بِيْكَ دِمَكُ دِيْلَه كَلَرْدُرُ بِنَمُ رَجْمُ بِلِنِيَا يَدِي
پَسْ بِر كِتَابِ اَكْمُ اَيْلَدُمُ كِه بِلِنَا نَقْدَا مَكُ يَدُمُ بُو
عَجَبْدُرُ كِه دُكَلِي نَسْنِي يِلَا بِلَا دُرُ دُكَلِيْنَه حَاضِر دُرُ دُكَلِيْنَا حُط
دُرُ دُكَلِيْنَدَنُ مَنَرَه دُرُ **حِكَايَتِ** شَيْبِي رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْنَا
اَعْلَمَقْدَنُ كُرِي كُرْمَا اَوْلَدِي خَلِيْفَه بِر جُهُوْذِ طَبِيْبِ
بِرِيْدِي اَوْلِ طَبِيْبِ اَيْتَدِي اِي شَيْخِ اَكْرُ بَر هِيْزَا اَيْلَرَسَكُ بِرِيْمِلِ
چَكْمُ كَزْكََا كِه دُكَلِي عَالِمِي كُرَا سِنَ شَيْخِ اَيْتَدِي اِي تَكْرِي
دُشْمِنِ اَكْرَا يِ پَر هِيْزَا دِيْسَنَ بِرِيْمِلِ كُوْكَ كُوْزِيْنَه چَكْمُ
بِرْدَنَ اَرْتُو نَسْنَه كُرْمِيَا سِنَ **نُكْتَه** بِر فُقَاعِي بَعْدَا
بَا زَارِنْدَه فُقَاعِ سَلَرَكْنِ چَا غَرْدِي كِمُ مَا بَقِيْ اِلَا وَاحِدُ بَرْدَنُ

ارتق قلدي شيخ شيبلي اشتد بخود اولدي اكي كلدي
ايت اي عقل كم اصله بردن ارتق سنه واز ميد نقلد
شيخ بغداد بازارنده فاجر طونلر كيب چردى بربازركان
حساب ايردى شيخ كردى بازركان صدى ايت حكام
وردن بك ايردم ايله شيخ بازركان قنده اتردى بازركان
ايت دوت بو قدر يوز بيك دن ارتق ايت دوت
بقدر پس چوق حساب شيخ اسمردى آخر سردى كه
سنه قاج واز شيبلى ايت بر ايت ويحك اي دلونجا
حساب بركا اسمردم سن هنوز بريم درين شيخ
ايتدى دلونسن حقيقته بردن قلان مجازد زجانا ايمه
اعاجي بربازرك اعاجندان كوز ياشيلا سورموكرك
كه كوك بركيا اجل وقتدا كه مختلف يللا ستر قود
ايمان اعاج زواله كله افاكوك بركند كدن صكه زوالدن

امين الرز پر اكو تكرر تعالى شهادت كلسن مشله
خرما اعاجينه بگرتد زيرا كه خرما اعاجيك كوك قلان
اعاجلردن برك الرهواده اوزن اولر توحيد اعاج مؤمن
كوكلنده اندن دخي بركدر زيرا خرما اعاج كوك
يردن بلته يلا چقر معايرر اما توحيد كوك مؤمن كوكلنده
قليله ياكواله چقر معايرر منيا كه خرما اعاج هيچ
وقت منفعتدا خالى اولمز ليفندن ايب ايلر لرقا بندن
زيبيل اعاجند ز عصا الرمش قشن يابن يير مؤمن داغ
هيچ وقت طاعتدا خالى المز بيشر وقتدا فريضة قلد
وبرنجا وقت نافله قلد وبرنجا وقت تسبيح ايلر وبرنجا
وقت قرآن اقر وبرنجا وقت صدقه ورز وبرنجا وقت
ضعيف لرا ايردم ايلر **حكايت** مليحه بركون خليفه
مده اترمشدى غايت كوكل خوشيدر لينا يرد كه الله

وَاحِدٌ وَأَنَا وَاحِدٌ مُرَادٌ أَوْلَادِي كَمَا تَكْرِمَتَا لِي تَكْرِمَتِي
بِرُزْرِ بَرِّ خَلْقِي فَتَدْرِي بَرُونَ جَعَفَرًا لَوْ بَرَّ عَالَمٌ بَلِيدٍ جَوَابٌ
وَرَدِي كَمَا أَنْتَ أَتَانِ مَنِ أَتَانِي فِي أَتَانِي إِلَى أَتَانِي
يَعْنِي سَنَ الْكِي سَنَ يَعْنِي جَانِ تَنَ الْكِي سَنَ كَمَا كُنْدَرَا الْكِي سَنَ
أَنَا أَنَا كَمَا وَرَجُو سَنَ أَجْمَاقِ طَامُو **فَاذْكُرُوا اللَّهَ كَذِكْرِكُمْ**
آبَاءَكُمْ وَأَوَّاشِدْ بِنُكْرًا بُوَايَتِ تَفْسِيرِنْدَا دِمَشَلَرُزْ كَه
سِيَهْ بَرِكْتِي أَتَا كَرَا كَرِي دَرِ دَسَا حَمِيْتَدَا أَنْ كَلِدَ دَبَلَشُرُ
چُونِ اَكِي أَتَا رَوَا اَوْلِيَا وَكَمِيَا كَه اَكِي أَتَا يَه رَا ضِي اَوْلِيَا
بَرَا اَكِي تَكْرِي اَوْلُو نَبِيَه رَوَا اَوْلَا بَر تَكْرِيَا اَكِي دِيَا ه
جَانْدَن دُشْمَن اَوْلُو كَرَك **حِكَايَتِ** اَوْلُ وَقْتِ كَرَا دَمِ
اَوْجَمَا قَدَن چَهْر دِلَز فَرْمَانِ كَلْدِي كَه حَوَادَن اِيْرَلَه بَس
حَوَا اَدَم اِلَه اَسَلَشْدِي اَغْلَشِبْ بَر بَرِيْدَن اِيْرَلَشْدِي كَر
وَهْم بَنَلَك حَالِنْدِ فَرِيْشَنَه كَرَا اَغْلَشِد كَر چُونِ اَدَمِ بَرِيْز كَلْدِي

قَرْلِيغِ اَن كَرْدِي اَسِر كَلْدِي صُور دِي كَه شُوِيْلَه يَلُو كَرِيْتَا دُشْدَك
اَيْتِ صُور مَا كَه بِنَمِ قِصَمَ اَزُونِ دُرَا مَا قَلِقَدَه اَكْسَك بَلِنْدَمِ
اَوْلُ حَقَّا كَه بِيْكَ كَرَا اَجْمَاقِ فِرَا قِنْدَا رُتْعِدُ قَلِقِ اَتَمْدِ زَفَرِيْشْتِ
مَسْجُودِ اَوْلَادِمِ وَاوْجَمَا قَر بَا دِيْشَاهِ لِيْغِنَه اِرِيْشْتَمِ شِمْدِي
بُوْدُ كَلَن تَرَكَ اَتِدْمِ تَا قَلِقُ مَقَامِنْدَن چَا شِي اَلَمْ خَلْقِ
خُوْد نَه اَلرِيْسَا دَر چُونِ قَرْلِيغِ اَدَمِ لَه بُو قَدَر صُحْبَتِ اَيْلَدِي
عِنَابِ كَلْدِي كَرَا اِي ضَعِيْفِ جَه قُشْرَا اَوْلُ كَسِي كَه بَرْمِ بِيْر غَمِ
مُحَا لَفْتِ اَيْلِيَا بَس اَنْكَلَه نِيْجُونِ صُحْبَتِ اَيْلَدِك اِي سُبْحَانَ اَللّهِ
اَدَمِ بَرِيْ كَنَاهِ اَشَلْدُ كِي چُونِ قَرْلِيغِ اَنْكُ صُحْبَتِنْدَا مَنَعِ اَيْلَدِي
اَنْدَن قَرْلِيغِ اَيْنَدِي اَلْهِي بَر اَنْ سَنَكِ بَر لُكُو كَه غِيْرَتِ اَيْلِيْبِ
اَشَلْدَمِ اَدَمِ كَرِيْمِ يَلَكُر كَدَر سَنَكِ بَر لُكُ اَكْمِ اَيْتَمِ
بِنِ بَكَا چِفْتِ اَلَا يَمِ بَر لُكُ تَكْرِيَا مَسْأَلَه قَلَسُونِ
خِطَابِ كَلْدِي كَه اِي مَسْكِيْنِ جَه بِنَمِ بَر لُكُمْدَن سَنِ بَر غِيْرَتِ

اَيْلِدُكَ سَابِنُ سُجُوكَ عَفْوُ قَلْبِ دَمٍ بِجَاغِي سَكَ حَرَامِ اَيْلِدَمِ وَسَيِ
اَدَمَه قُنْشِي وَرِدْمِ لَيْسَ قَرْبِغِ اَنْكَ بَرِ لَكِنْدَه بَرِ غَيْرَتِ اَيْلِدِ
بِجَا قَدْنِ اَمَانِ بِلْدِي اَدَمَه قُنْشِي اَوْلْدِي مُؤْمِنِ مُوَحِدِ
بُنْجَا اَيْلِدَنْ بَرُو تَوْحِيدِ يُولَنْ يُوْرِدِ وَتَوْحِيدِ اَزْ رِنَا جَانِ
وَرُزْ اَكْرَقِيَامَتِ قُرْتَسِنْدَنْ اَمَانِ بِلَهْ وَاِجَا قَدَه
مُحَمَّدَه قُنْشِي اِلَا هَيْجِ عَجَبِ اَوْلِيَا هَرْ نَسَنَه كِه وَاَرْدُ رُدْرَدَنْ
كُكْشِ دَكَنْ پِلْ دَرْ سَكَلَه دَكَنْ قَرِنْجَانِ سَلِيمَانَه
دَكْرِ هَرْ بَرِنْدَه نِشَانِ وَرْدُرْ كِه تَكْرِبْرُدُرْ **فِرْ كَلِ شِيَهْ**
كِه اَيْتِه تَدُلْ عَلِي اَنَهْ وَاِجْدُ زِيْرَا اَكْرَا كِي اَيْلِدِي يَدِرْ كُوكِ
خَرَابِ اَيْلِدِي كِه **لَوْ كَا زِ فِيهِمَا اِلَهَةُ اِلَّا اللهُ لَفَسَدْنَا**
اَكْرِي پِرْدَه كُوْنْدَه تَكْرِدَنْ اَرْتُو تَكْرِي اَوْلْدِي پِيْر
كُوكِ فَسَادَه وَرْدِي زِيْرَا هَرْ پِرْدَه كِه اِلِ حَكْمِ اِلَا اَوْلِ
يَلِرْ وِيْرَانِ الرَّاكِرْ قَوَانْدَه اِكِي اَرُو بَكِي الرُّسَابِرِيْنِ

دَكْرَفَارِ اَوْلَسُوْنِ دِيُوْزِ پِرَا كِه اِكِي قَاهِرِ بَرِيْرِنَا مُطِيْعِ الْمَرْ
اَكْرِ مُطِيْعِ الرُّسَبَه مُطِيْعِ مَقْهُوْرِ الرُّمَقْهُوْرِ تَكْرِبْرُغَا يَرْمَزِ
لَيْسَ مُتَعَيِّنِ اَلْدِي كِه تَكْرِبْرُدُرْ كَا فِي وَقَاهِرِ وَقَادِرْدُرْ
زِيْرَا صِفَتِ كَمَالِ يَرْفَرْ كِه اِكِي كِشِيَا اِلَا وَچُونِ صِفَتِ كَمَالِ
دَه اِلَا بَرِيْتِرْ كَمَالِ صِفَتِ اَلْدُرْ كِه هَيْجِ عَقْلِ اَنْكَ تَرَا لَكِنِ
بَلِيَا وَهَيْجِ وَهَمَّا اَكْرَا زَمِيَا اَبُو الْحَسَنِ خَرَقَانِي اَيْدُرْ يُوْرِيْكَ
يَكْرِيْمِ بِيْكَ دَخِي دُرْتِ بِيْكَ يَغَا مَبْرُكَلْدِي وَكْتِي دَلِيْلِكِه
اِنِي بِلَلِرْدِ اِلَا جُوْ اَوْلْدِي وَنِيْجَه قَانَلِرْدِ كِلْدِي اِنِ بِلِكَلْدَه
عَا جَزْ قَلْبِ لِرْ عَجَبِ اَشْدُرْ بُو سِيَاَهْ كَلِمَلَرِ اَتْرِيْجَه اِنْكَارِ
اَيْلُرْ لَرَا اَنْكَ بَرِيْ كِنَا كِه هَرْ بَرْدُرْ دَه عَا دِلْ دَا تُوْ وَاْر كِه
اَوْلِ بَرْدُرْ **حِكَايَتِ** بَرِيْ پَا زِ شَاَهْ وَاْر دِي يُوْ لَوْظَا لِهْ اَتْسَقِ
وَكَلِ وَبِيْسِ وَدُرْ لُوْ عِيْبِ اَنْكَ ذَا اَتْنَدَه وَاْر دِي بَرِ كُوْنِ سِيْرَانِدَه
كَلْدِي بَرِيْتِرْسَا اَزْ كُرْدِي دَرْ حَالِ اِيْمَانِ كُنْدِي اَيْتَلِرْ

موسیٰ پیغام بردن بونجه منجه گزندك و اول سنی بنجه دعوت ایله
ایمان گترمدك بون كرجك نیتا ایماز گترمدك آیت بی
كرجك بلو بلدم که زکری بر دزا اگر ایستایدی برایشکا
پادشاه لوق و زمکه راض اولسا بر راضی اولمایدی پس بلدم که
بر دز منزله دز **حکایت** بربلك زندق امام شافعی قننا
کلدر صرد لر که تکرنگ بربلك کنا دل ندر امام آیتدی
بلر سز کم توت ددی لون قوسی طبع بر دز آیتدی لر بر دز اول
بیر پیغمبری کو کل قردی یسا ابر شیم الزار ویسا بال اولر
کیک یسامشک اولر قیوز یساقع الزایلان یسا اعو
الز کم دز که بوهر نسندن بنجا مختلف نسنه لزیلیا اولر
بردن ارتق پس اول دغی بر دز صنع چوق بر گزندن ایمان
گترد لر **حکایت** بز قاج دهری دخی امام اعظم ابوحنیفه
دشمن المش لزدی امام بر مسجد ده یلکر اثر ددی ارش کلدر

پیر غنک

بر گزندن قلیچ چکلدر که الدر لزدی امام آیتدی اول بر سوالم دز
اکا جواب ورك اندن کرو سز بلر سز آیتدی لر خوش اوله
امام آیتدی ندر دز سز شول کشتی حقیقدا که آیده بر کرم
بز اغاخ بتدی بیدی گندی دز کز تخته الدی اول تخته
کی الدی سوا سنده روان الدی آیتدی لر یلان سولر سن کی
کچی اولینجا نیجه بر دز یا خود دز کز سز نیجه تخته لر
امام آیتدی سبحان الله بز کی کچی سز بر دز که انا من سز
نیجه روا کز سز کم اشبونک کب انبوه عالمدا بنک کبی
نیجا کوک و دز لودر لو مخلوقلر صانع سز الا پس بر گزندن
ایمان گترد لر لیر هر نسنه که وار دز اندن نشان وار دز
تکر تعالی بر دز مثلا آی کنش دور بر بر آرد نیجا کلدر
یلدرت فصل الدغی دکی دانق دز که تکر بر دز زبر اگر
ایستار بر آیتدی بگون کنش مغربدن دغسون مشرقدا آیتدی

ياخوذ بكن اول كون قدرا ولسون اراده كچه المسون ياخوذ
بو كچه اول كچه قدرا ولسون ياخوذ بوپيل اول دن آخره
دكن بز فصل از رنا السون ديد هيج بيله الدغي يقيد
خوذ پس معلوم اولد يكه تكري پند زنتا كه تكري تعالى
گند كلامنده بيزران **في اختلاف الليل والنهار لايات**
لاي الالباب جعفر خلد ياندز **وسقاهم ربهم شرابا طهورا**
معنسي لدر كه تكري تعالى توحيد شرا بن مؤمن لرا اچري
پس اندن ارتق دن اسرد لركرا ايلمز لرتاسا قى جمال كرمينا
رسول عليه السلام صرد لركم تكري نيلاه بلك ايت
كاشا كه تكري گند دن ارتق نشنريلا بلك بلكي دكلى نشنه
تكري نيلاه بلك لرتون ميصيه صرد لركم تكري نيلاه بلك
ايت تكري تعالى اندن مجاد زكه اني ارتق نشنريلاه بلك ايت
پس عقل ندرايت عقل بز عاجز نشنه دركر گند بيز عاجز

نشيه دلالت ايلز بلك عقل الت ذر عبادت اچون ذر تكري
بلك اچون چون تكري تعالى عقل يرتدي صرد كه بن كرون
ايت بلمزم اندن تكري تعالى توحيد سزمين كز نه چكدي
اندن بلدي ايت **انت الذي لا اله الا انت** پس ايز قلر عقله
بجيه بلكز **حكايت** جعفر صادق بر قلبي وارد ي بركون
بر كناه اشكدي پس بيزد يكه اول قلبي دك كز قل ايت ارمين
بر كشي كه سندن ارتق شفيع يقدر جعفر بن اشكدي عفو بلك
قول ايت بنى سن عفو قلدك اول عفو قلد ي كه بوسزي بجا
اكرت جعفر ايت بن موخدون اندا ارتق ارده كسا
كز مزم **خبر د رسوله خضر تندا** كه او جماق اهلى اچانده
طمو اهل طموده قرار قلر حو تعالى مقرب فرشته لرتون
بز فرشته بر بيا گند موخد دوست لرتا كه وارد دوست لري
عرش كولا كسا كز بنى چون جمالى كرسنر چون فرشته

حَقَّ لِي مِنْ كُنْتُمْ دُرُكُزْبَرًا قَلْبًا بِنُورِ عَرْشِ كُوْلِكُنَا كَلَلْز
خِطَابُ كَلَاكِهِ **مَرْحَبًا يَا أَوْلِيَايَا وَاجْتِبَائِي وَنَزْوَارِي**
أَنْدَائِي چُونِ جَمَالِ لَنْدَنِ پُرْدَه كُتْرَه آيْدَه قُلْدَمِ دُنْيَا دِ چُوق
رَحْمَتِ چَكْدُ كُزْنَا اَوْ شَرِّ جَمَالِ كُكْرِكِ پَسِ مُوَحَّدِ كُزْتِكِرِي
نُورِ پِلَه كُ كُزْ رُزْنَا اللهُ وَآيَاكُمْ أَنْدَنِ فَرْمَانِ كَلَه كُرو
يُرُكْنَه وَارُكِ پَسِ كُرو پُر لَرْنَا وَرَلَزْنَا **أَمَّا** بِرِطَائِفِه كُرو
قَلَه خِطَابِ كَلَه كُ سَزْنِي چُونِ كَمْدُ كُزَا اَيْدُ لَرَاهِي بَرِ سِنِي
دُنْيَا دَه بَر لَدُكِ سَنْدَنِ آرْتَمَنْ تَرَكِ اَيْلُدُكِ رَوَاعِي اَلَا كَه
دُنْيَا دَه سَنْدُكِلَا اَلَا وَزْبُوكُنِ بَرِي سَنْدَنِ آرْتَقَا حَوَالَه
قَلْبِنِ بَرِنْدُ رُزْنَا چِقَاقِ سَنْزِ خِطَابِ كَلَه كَه **أَنَا الْمُوَحَّدُ**
وَأَنْتُمْ الْمُوَحَّدُونَ بِنِ اَوَّلِ بَر لَدُكِ كُزْتِكِرُونَ سِز
بَر لِينِ لَرْنِي سَزْمِ سَوْدُكُمْ دَغِي مُوَحَّدِ كُزْدُزْنَا اَنَا اَوْجَاقِ دَغِي
سِز كَلَه مُشَرَفِ اَوْلَسُونِ وَرُكِ **حِكَايَاتِ** بَرِ اَغْرَابِي بِنِغَا فَبِر

فَتَنَا كَلْدِي اَيْتْدِي بَر تَوْرِيْتِ وَابْنِ حَيْلِ وَزْبُورًا قِدْمِ هِيچِ بِنِغَا فَبِر
لَرْدَه يُوَسْفَدَنِ كُو كُجَكِ بُلْدَمِ اَوَّلِ تَكْرِي حَقِيچُونِ كَه
طَبْرَسِنِ يُوَسْفَه كُو كُجَكِ اِرِي يَا اَدَمِ رَسُوْلِ اَيْتْدِي اَدَمِ
سُزْنِ قُو اَدَمِ دُكَلِي بِنِغَا مَبْرُوكِ اَتَا سِدْرَتِكُزْنِكِ اَزْدِ
قُلْدُزَا وُلِ كُو كُجَكِ لَكِ كُمِ يُوَسْفَدِ اَيْدِي اَدَمِ كُو كُجَكِ لَكِنْدِ
بَر نِشَانِ اِرِي اَيْتِ نِيچَه يَا رَسُوْلَا اللهُ اَيْتِ چُونِ تَكْرَتَعَالِي
اَدَمِي بَرِيْتِ اِكْرِي عَجَبِ نَسْنَه اَكَا وَرْدِي بَر كُو كُجَكِ لَكِ نُوْرِنِ
اَنْكِ جَمَالِنَه كُيُرْدِي دِيخِ بَر دَوْلَتِ يَزْ كُنِ بَر مَغْنِيَا كُجَرِي
فِرَشْتَه لَرَه فَرْمَانِ كَلْدِي كَه اَدَمَه سَبَّحَدَه قَلِكِ چُونِ كُنَا اَسْتَلَا
اَلْدِي وُلِ اِكْبِي دَغِي اَنْدَنِ كِنْدِي نُورِ عَرْشَه وَرْدِي يُوْرَا
طُوْبِي اَغَاچِ بَدَا قِنَا كُنْدِي وُلِ نُورًا دَفْدَنِ كِنْدِي كِدْ كُجَكِ
اَدَمِ بِنِغَايَا اَكُلُو اَلْدِي يُوْرَا كِه سَلِيْمَانَه وَرْدِي كُو كُجَكِ
لَكِي يُوَسْفَه وَرْدِي چُونِ سَلِيْمَانِ يُوْرِي بُلْدِي دِيُوْرِي

وَجِنُّ وَاِنْسٍ اَكَا مُسَخَّرُ الَّذِي يُوسِفَا وُلْدُ نُورِيَه مِصْرِي مُلْكِن
بُلْدِي پَس تَكْر تَمَالِي اَيْدُر كُو كَجَك لِك وِيُوزَك اَدَم نِشَان يَدِي
اِنْ بِلَان فَهَلَكْتَدَنْ اِي رِمْدِي تَوْحِيدَكِه مَوْحِد لِر كُو كَلْنَدُ
بِسْمِ جَالَمُ جَلَالَمُ نِشَان دُر پَس اَنْدَا كِه بَسْمِ نِشَانِم اَوْ لَا
فَهَلَكْتَدَنْ بِيْجَه اِي رِ لَا بَلِك دُنْيَا دِه اَمَان مَمْلَكْتَدَا اَلَا
اَخِرْتَدِه اَوْ جَا وُفَلَكْتَدِه **بِنِصَافِ عَلَيَه السَّلَامُ** بِيُوزَرُ الْمُؤْمِنِ
طِيبٌ وَكَلَامُهُ طِيبٌ وَفِعْلُهُ طِيبٌ وَمَقَامُهُ طِيبٌ وَوَلَا
طِيبٌ كَمَا قَالَ اللهُ تَعَالَى الطِّيبَاتُ لِلطِّيبِ وَالطِّيبُونَ
لِلطِّيبَاتِ خَبْرَدِه كَلِمَشْدُر كِه تَجَان كِه اَلْاَكْرَامُ الْكَلْبَانِ
قَوْلِكَ عَمَلِي خَضْرَاءُ اَلَّذِي لِيَسْرَتِكَ تَعَالَى بِيْرُ تَوَابِ
اَق دَفْتَرِه يَزُر كُو كِنَا وُقَرَاد فَتَرَا يَزُر كُو چُون اِزْتَر اَلرُّ
فَرِشْتَه اِزْتَه عَمَلِن كُنُر كِه بِيْجَه يَزُدْغِي دَفْتَرَا بَقْرَا وُلْدُ قَرَادَنْ
يَزِلِشْرُ كِنَاهُ كُرْزَكِه دَفْتَرَا قُ الْمَشْرِ كِنَاهُ تَوَابِ دُنْمِشْ

اَيْدُر اَلْمِي اَشْبُو كِنَاهُ بَسِي كِيْجَه قَرَا يَدِي شِنْدِي اَقُ الْمَشْرِ كِنَاهُ
تَوَابِه دُنْمِشْ فَرَمَان كُرْزَكِه اَوَّل قَلَمِ سَنَدَنْ اَكْدَنْ شَهَادَتِ
كَلِمِن دِلِنَا يَرْت اَنْدَنْ اَلرُّوْمِ سَن كَلَا يَدِك اَوَّل كَلِمَه
كَلْدِي قَلْمُكُ عُنْدِيَنْ بَنْدَنْ دِلْدِي اَوَّل كَلِمَه جُرْمَتِنَا
عَفْو قَلْبِ بَسِي اَق قَلْمُ كِنَاهِن تَوَابِه دُنْدُرْدَم **اُولَيْكَ**
يُبَدِّلُ اللهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ اَلَيْزِيْضَعِدُ الْكَلِمُ الطَّيْبُ وَالْعَمَلُ
الصَّالِحُ پَس اِي عَزِيْز كَل جَهْد اِيْلَه كِه بُو كَلِيَا خُوْرَتَا
تَا اَلْمُ اَسْر كَل كِنْدِه بُو كَلِمَه دِل كَلَا رَوَان اَلْب كُوْر كِه اُجَا قُ
چَمِن لِرِنْدَنْ بَز چَمِن بِلَا سَرَا مَّا بُو كَلِمَه كُز بُو لَمَغَز
قَدِرِن بِلَمَز سِن بِنِي اِسْرَائِيْل قَوْمِ بُو كَلِمَه اِيْتَمَك اِيْتَمَك
قِرْخ جِلَه چَقْر لِرْدِي اَنْدَنْ بَر كُز بُو كَلِمَه اَيْدُر لِرْدِي
بُو اَمْتَه فَرَمَان كَلْدِي كِه هَر نَر حَالَدِه كِه اَلَا لِرْنَه قَدِر كَر كَسَا
اَيْدُر هَنُوْر عَالَمِ غَيْبَدَا تَقَا ضَا جَلَز تَقَا ضَا اِيْلُر كِه

أَذْكُرُ وَاللَّهِ ذِكْرًا كَثِيرًا وَأَوَّلُ كَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ أَوَّلُ كَلِمَةٍ
ذُرِّيَّةٍ بِرِئَاسَةِ إِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ وَدَخِيَ بِرِئَاسَةِ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللَّهِ ذُرِّيَّةً حَانَ
تَكَرَّرَ رَحْمَتِ بُولِي كَلِمَةٍ أَوَّلُ سُورَةٍ قُدِّي كَهْ أَوَّلُ سُورَةٍ
عَادِلٍ تَقَالُ لَا قُلُوبًا إِيْمَانًا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ كَلِمَةٍ حَمْدُ
سُورَةٍ سِنْدَةٍ ذِكْرٍ أَيْدِي مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللَّهِ كَلِمَةٍ فَتَحَ سُورَةٍ
ذِكْرٍ أَيْدِي أَكْرَبُ سُورَةٍ أَلْسَانِ تَمَامِ الرُّدِيِّ مَعْدُودِ
كَيْشٍ لَرَجْبٍ كَيْبِ حَائِضٍ كَيْبِ أَيْدِي مَيْلَرْدِي بِسْرِ حَقِّ تَعَالَى
كَمَالِ رَحْمَتِنِ أَيْدِي أَوَّلِ سُورَةٍ قُدِّي تَأْتِي تَمَامِ لِيَا
مُؤْمِنِ هَزْزِ حَالِ أَلْسَانِ أَوَّلِ كَلِمَةٍ أَيْرُ وَالْمِيَا زِيْرَا كَهْ
أَوَّلُ كَلِمَةٍ مُؤْمِنِكِ جُمْلَةٍ وَجُودِنِ دُتْبِ دُرِّي تَكْرِي كَهْ تَكْرِي تَعَالَى
كَلَامِنْدَا بِيْرُ أَلَمْ تَكْرِيفُ ضَرْبًا لِلَّهِ مَثَلًا كَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ
كَنْبَرِ طَيِّبَةٍ أَصْلَهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ تَوْتِي لَهَا
كَلِمَةٍ نَجْمِ الدِّينِ دَايَةٍ رَحْمَتِ اللَّهِ عَلَيْهِ بُوَيْتِ

أَيْدِي كَرْمِ مِسْنِ يَا مُحَمَّدُ نُبُوتِ نُورِي كَهْ كِي تَكْرِي تَعَالَى نَيْجَةٍ
مَثَلِ أَيْلَزَادِ مَكِ اسْتِعْدَادِنَهْ لَا يَتَوَكَّلُ عَلَيْكُمْ قَابِلُ دُرِّي تَكْرِي نُورِي نَا
أَيْرُقِ حَيَوَانِنَهْ أَوَّلُ قَابِلِيَّتِ يُقَدِّرُ كَلِمَةَ طَيِّبَةً دُرِّي كَلِمَةٍ
وَأَوَّلُ كَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ كَلِمَةٍ وَأَوَّلُ بَرِيكَةٍ
صِفَتِ وَيَلْكَرُ لِي فِي صُورَتِ دُرِّي وَأَوَّلُ كَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ شَوْلِ أَيْوِ
أَعْجَبُ بَكْرِي كَرِي كَوِي بَرِي كَبِي دُرِّي وَبَدَقَلِي كَوِي كَدَتِ كَا
أَزِيْبِ دُرِّي نَيْتَا كَهْ ذِكْرٍ أَيْلِدِكِ مَعَادٍ أَيْدِي أَوَّلِ شَجَرِ طَيِّبَةٍ
أَيْمَانِ أَعْجَدُ رُوِي تَكْرِي قِنْدَهْ بَرِي كَبِي دُرِّي زِيْرَا كَهْ أَيْلِدِكِ
صِفَتِ دُرِّي وَأَيْلِدِكِ ذَاتِ بَرِي كَهْ قَائِمِ دُرِّي وَأَيْلِدِكِ بَدَقَلِي كَوِي كَوِي كَوِي
تَوْتِي أَيْلِدِكِ كُلِّ حِينٍ وَهَمِيْشَهْ أَوَّلِ أَعْجَدِنِ مُشَاهِدًا
وَمُكَاشَفَاتِ يَمْشَلِرِنِ يَمْشَلِرُ لَرِ نَجْمِ الدِّينِ دَايَةٍ كَنْدِ تَفْسِيْرِنَهْ
مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ رُوَيْتِ أَيْلِرِكِهْ شَجَرِ طَيِّبَةٍ أَيْمَانِ أَعْجَابِ دُرِّي
تَكْرِي تَعَالَى لِي كَوِي كَدَتِ بِسْرِ دِي وَأَوَّلِ أَعْجَابِ بِرِ تَوْفِيْقِ دُرِّي

گو که عنایتد ز سوی رعایتد ز بدقلری کفایت در پیرقلری
ولایت در پیشلری و صلت در کولکسی انس در کولک
مؤمن کولکنده بزکیب در بدقلری عنایت کولکنده جبار
عالمه تر پیتلا قرشوار تر ابو سعید خنجران آیدر پیریزنه
تکریک خزینس کولکل در زیر آله تکری تعالی کولکلی
گند و خزینس اون قلدی آندن آنک ازین رحمت یلن
اسدردی کفر شکر نفاق تو زن آندن دشره بر قلدی
آندن ایمان انجن بریدی و در لودر لوسولر له ان سورده
هر نه انج که دنیاده و در سوسر قررا ایمان انج
سوسر قرر دنیا انج بیکار سویله سورلر ایمان انج
اول توبه سویله سورلر آندن پشیمانلق سویله آند زحمت
سویله آندن شوق سویله آند ز تکرتعالی اول ایمان
انج استنامنت بلدن پیر اول بلندن اول کولکل رحمت

یغمر ز یغمر د یقار دن رحمت یغمر اشغدن خدمت سوی
تا اول ایمان انج تر نازه الا آندن اول بلندن نفس
ازرنه هدایت یغمر یغمر دل ازین لطافت یغمر یغمر کولکل
ازینا عظمت یغمر یغمر جان ازینا کرامت یغمر یغمر
دله یغمر یغمر دن شکرشایمش بر نفسه یغمر یغمر دن
طاعت و خدمت پیشتر کولکله یغمر یغمر دن
صدق و صفا یغمر یغمر یغمر ندا دیدار و بقا یغمر
بشر چون بوا غجه بیله آراسته الا و یغمر یغمر بول
الا با غج استی با غج دن دشره نیجه الا پیر اول کولکل
سلطان آنچون بریدی که بن پیره کولکه سفندم الا
کولکله سفندم در کرسک کم اول کولکل با غجه سی همیشه
معمور الا لا اله الا الله کلمین جوقایت **حکایت**
اول وقت که یونس علیه السلام بلق قریندن چقدی

بَلَقَ بِشِدِّي كَيْ يَأْتِيَّ اللَّهُ قِرْحُ كُونُ دُرْسِنِكَ حَمَّا لَفِكَ أَيْلِرُونَ بَكَانَهُ
وَرْدِي سِنْ خِطَابِ كَلْدِي كَوِ أَنْ قُواوشِ بِنَائِنَانِ كَوِ أَنْ كُوْتَرْدُ كُوْتَرْدُ
سَكَا أَجْمَاقِ وَرْدِي بَالِقِ قِرْحُ كُونُ يُونُسُ كُوْتَرْدُ كِيْچُونُ تَكْرِي
تَعَالِي كُوْتَرْدُ كَرْمِنْدَنِ أَنْ أَيْلِقُ قَوْمَدِي وَجَمَاقِ وَرْدِي مُؤْمِنِ
وَمُوْتَحِدِي كَوِ قِرْحُ يَيْلِ وَدَخِي أَرْتُقِي أَنْكَ بَرَكِي وَتَوْجِيْدِي خَالِنِ
أَيْلِيَا أَوْلُ كَرْمِ جُوقِ بَارِشَاهِ مُؤْمِنِ أَجْمَاقِدَنِ قِيْچُونُ مَحْرُومِ
قِيَا يَاخُوْزِي لَكْرِي أَجْمَاقِ الْإِمَامِ قِيَا بَلَكِ أَوْلُ بِيْچُونُ دِيْ بَارِنِ
رُوْزِ قِلَهِ رَزَقِنَا اللَّهُ وَإِيَاكُمْ **حِكَايَاتِ** يَيْغَامِرْ عَلَيْهِ التَّلَامِ
دُنْيَا دَنِ كِتْ دُكْدَنِ صُكْرَهْ أَبُو بَكْرِي الصِّدِّيقِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
بَرْكُونِ دُوْشِ كُرْدِي وَدُوْشِ أَجْنِدَهْ چَاغَرْدِي كَوِ مَا هَذَا الْبَكَا
يَا رَسُوْلَ اللَّهِ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنْدَنِ كِرْدِي شَيْتِ قِيُوْ وِرْدِي
صَدِّيقِ يَا نَدِي آيْتِ دُوْشِ كُرْدِي يَارَانْ لَرِي دِرْشَهْ آيْدِيْمِ بِيْسِ
يَارَانْ لَرِ جَمْعِ الدِّلِرِ أَنْدَنِ بُوْبَكْرِي آيْتِ كُرْدِي قِيَامَتِ قِيْمِشِ

خَلَا يُوْحْشِرُ الْمَشِ أَوْ دُخَلِقُوْكَ چَوْرَهْ يُوْسِنِ دُشْمِشِ زَبَانِيْلَرِ
خَلِقِ طَمُوْ يَا سُرْدُ لَرِ حِسَابِ يِرِنَا وَارْدُمِ نُوْمَرْدِ نَكْرِي لَرِ
كُرْدُمِ أَوْلُ كُرْسِي لَرْدَهْ عَجَبِ عَجَبِ كِشَلَرِ أَرْزُ كُوْزِ لَرِنِ
عَرْشِ دِنِ يِكَا دِ كِشَلَرِ بَرِ فَرِشْتَهْ يَهْ سُرْدُمِ كَوِ ائِشِ بُوْنَلَرِ كَمَلَرْدُ
آيْتِ يَيْغَامِرْ مَبْرُ لَرْدُ رَا يِتْدُمِ عَرْشِ دِنِ يِكَا يِنَا بَقَرِ لَرِ آيْتِ
مُحَمَّدِ عَرْشِ التَّنْذِيْهِ أُمَّتِ سُوْنَرِ سُنْبُلَرِ كَا بَقَرِ لَرِ آيْتِ دِنِ دَعِي
أَنْكَ قُلَلَرِنْدَنِ وَنِ أَنْ يِكَا كُرْتَرِ بِيْسِ عَرْشِ التَّنْذِيْهِ
التَّنْذِيْهِ سُوْلِ كُرْدُمِ عِيَامَهْ بَاشِنَا قَوْمِشِ طِيْلَسَانِ بِلِنَا بَغْلَشِ
بِرَالِنِ عَرْشِ سَاقِيَا أَرْمِشِ بِرَالِلَهْ طَمُوْ خَلْقَهْ سِنَا يَيْشِشِ مِشِ
چَاغَرْدِي كَوِ أُمَّتِي أُمَّتِي آيْدُرِ الْهِيْ بِنَمِ أُمَّتِ عَالِمِ لَرْدُ دُرْ زَاهِدِ لَرْدُ
صَاحِبِ لَرْدُ زَعَارِفِ لَرْدُ رَا أَنْدَنِ خِطَابِ كَلْدِي كَوِ ائِشِ مُحَمَّدِ
نِيْچَا أَيْوَلَرِ سُوْنَرِ سُنْبُلَرِ عَاصِلَرِي فَا سَقَلَرِي نِيْچُوْرِ الْكُرْسِيْ
كَوِ بِنَمِ بِيْرُ قَلْمِنْدَهْ نَهْ تَقْصِيْرُ لَقِيْلَرِ ائِشِ لَرْدُ رَا أَنْدَنِ رَسُوْلِ

آیندی الهی بود کلیلاً مؤمنان در زکات فرزند کل از مؤحد
زرد ز مالد زنگار ز بون دید اولقدر اغلدی که گوز باش
بشماستما سجدی غایت ازم کند کندن ایشم یا رسول الله
بونا اغلقد رایت بندا اشر اغلغلا الزاندن رسول گردیم
البن طمود ایگا از شش ایت مشتلق یا آبا بکر توحید بر
بغشاد لر کر کیدیم آیدیدم دکن می یا بر نه می سن قبول
ایاندم ایدی بلیم که دگلی یا برزی بوسزد یکن دشر دن
آواز کلدی که یا آبا بکر دکن دشره چقد لر کمناسا کرد
کر و آواز کلدی که د و نك خضر ادر پس بلك کر کدی دنیا
ده آخرتده قر نلغاسب توحید در جنی وانسی خود انجون
یر تکر که آن بر لیا الزنیا که تکر تعالی کند کلامنده سید
وما خلف الجن ولا نسل لا یقیدون یعنی تکر تعالی بیز
یر تمام جنی وانسی الا انکون یرتم که بنی بر لیا الرودخی

برایتند آیدر که **یا ایهاش عبدا و ربهکم** یعنی ای آدمیان بزرگ
چلا بکزی که سزی بر تدیری دتار و اقرار ایلک کند
قلعک و طیک اول تکر یا که سزی بیلک که قلعک اصل
ندرو قل نیجه الز قلعو در کدی عبادت دوز و عبودیت در
عبادت الدر که آنک خضرتنا اخلص برله قلی انیلگی
همیش کند زکا وظیفه قلاسن نسا که خبر در مخبر موجود
محمد مصطفی در که قام حتی توهرمت تدماه فقیر له
ای ذلک وقد عفر الله لک ما تقدم من ذنبک وما تاخر
قال افلا اكون عبدا شکورا یعنی نمازده اول قدر دزدی که
اکم مبارک ایاق ششدی جبراً بل کلدی ایت یا رسول الله
تکر تعالی سنک کچش بر غکی رخگی کلیم بر غلی بر لغیب
بویله جوق رحمت چکر سن ایت ایله انگی چون اکا
شکر قلیا بنی هرکم عبادتدن چاشنی له بر دم عبادتدن

فَارِغِ الْمَازِزِ دَرِ وِشْرِ خَانِقَاهُ قَبُولِ شَرِكِ شَرِ حَقْدِي
طُونِ كِزْدِي شَيْخِ آيْتَدِي طُونِكِ نِيچُونِ يَمِينِ آيْتِ عِبَادَتِي
الْمُ دَكْمَزِ شَيْخِ اَعْلَدِي بَيْتِ *بِرَسْتِي دَا ذَكْوِي شَهْرِي كُن*
زِرُودِ كَزْدَرُودِ اَنْدِي شَهْرِي كُن بَسْرَسِ اَزْ خَدَا وِ مِيَا زَا وِ كَرَسِ
رِهْ رَسْتِكَا رِي مِينِ سِتِ بَسْ عُبُودِيَّتِ مَجَاهِدَا مَقَامِنْدَه دَكُونَكِ
الَّذِي طَا شَرِكِي ثَابِتَا لِمَقْدَرِنِيَا كِهْ دِمِشْ كَزْدَرَا *الْعُبُودِيَّةِ*
تُرِكِ الْاِخْتِيَارِ فِيمَا يَبْدُو مِنْ الْاَقْدَامِ دُوسْتِ بِلَا سُرْعَطَا
يَرِيَا قَبُولِ قَلْمَقْدَرِ وِ مِتْ كَنْدِ جَانِنَا قَلْمَقْدَرِنِيَا كِهْ اَوْلَا اِخْرُ
خَا تُو زَا رَابِعَا اِسْمَا دُتْدِي كُورَهْ كَلْدِرِ صُرْدِ لَزْ كِهْ كُوكَلِكِ
نَرْدِ لَزَايْتِ اِسْمَهْ عَجَبْ لِدِ لَزَايْتِ چُونِ دُوسْتِ اِسْمَهْ دَلِيلِ
اَنْكِ دِرِ اِكْنَاخَا مُخَالَفَتِ قَلِيمِ بَيْتِ *كِهْ بُوذِ دَلِ كِهْ نِهْ دَرِ بِنْدِ رِضَايِ*
كِهْ بُوذِ تَنْ كِهْ نِهْ خُشْرَسَنْدِ جَفَايِ تُو بُوذِ كِرِ رِضَايِ تُو دَرِ اَنْسْتِ كِهْ نِهْ خَاكِ شَمِ
خَاكِ مَرِ تَرَامِ كِهْ اَنْدِي كِهْ نِهْ رِضَايِ تُو بُوذِ سُرْ خَلَا صَبِي اَوْلَادِنِ كِهْ رِضَا

مَقَامِنْدَه مُقِيمِ اَلْمَوْعُودِيَّتِ دُرْ رَسُولِ عَلَيْهِ السَّلَامِ صَحَابِلِنِ
صُرْدِي كِهْ سَزْ كَلِمَهْ سَزَايْتِلَرِ مَوْمِنِلَرِ زَايْتَا يَمَانِ نَكْرُ
عَلَامَتِ نَدْرَايْتِدِلَرِ دُوسْتِكِ بِلَا سِنَا صَبْرَايِلَرِ زَا نَعْمَتِنَا
شُكْرَايِلَرِ زَا قَضَايِنَا رَا ضِي الرُّرْ رَسُولِ آيْتِدِ سِنِ مَوْمِنِلَرِ
سَزْ كَعْبَهْ تَكْرِي سِرِ حَقِيچُونِ چُونِ مَوْمِنِ بُوَا كِهْ مَقَامِنْدَه كِهْ عِبَادَتِ
وَعُبُودِيَّتِ دُرْ مُقِيمِ الْاِمْتِشَاهِدَا مَقَامِ عُبُودِيَّتِ كَا حَاصِلِ
الْاَيْنِيَا كِهْ دِمِشْ كَزْدَرَا *الْعُبُودَةُ صِفَةُ اَهْلِ الْمَشَاهِدَاتِ*
عِبَادَتِ اِسْلَامِ مَقَامِنْدِ عُبُودِيَّتِ اِيْمَانِ مَقَامِنْدِ عُبُودَةُ
اِحْسَانِ مَقَامِنْدِ هَرْ كِهْ اُعْبُدُوا حِكْمِ الْاِعْمَلِ قَلَا وِعِبَادُ
قُسْعِنِ جَانِ بِلِنَا بَغْلِيَا سُبْحَانَ قُلُ الرُّرْ اَنْدِ زَكْرُوعَا
كُرْ كِمِ سُلْطَانِ لَرُكِ تَا جِنَا بَقَا بَيْتِ *مَاشِبِ رِوَانِ كِهْ دَرِ شَيْبِ*
خَلُوتِ سَفَرِ كَنِيمِ بِيْرَاجِ خُشْرُوَانِ بِيْعَارَتِ نَظَرِ كَنِيمِ اِي كَا فِرْ لَرُويِ
مَوْمِنِلَرِ جَلْبِ جَلْ جَلَالَهْ دُكَلِكِرَهْ بِيْرُ كِهْ *يَا اَيْتِهَا اَلنَّاسُ*

اعْبُدُوا رَبَّكُمْ الَّذِي خَلَقَكُمْ یعنی ای کافر لایمان
 کُتُرْكَ اَوْلَادِ يَدَنَا كِه سِزِ يَرْتِي وَايِ مُؤْمِنِ كِرْ اِخْلَاصِ بِرَه
 عَمَلِ اَيْلِكَ اَوْلَادِ تَكْرِ يَا كِه اِيْمَانِ خَلْعَتِنِ سِزَا كِرْدِي اِشْدِ اَيْ
 بِنَجَه يَرْتِي وَنَدَن يَرْتِي وَ قَنْدَه يَرْتِي نُطْفَه دَنْ يَرْتِي كِه
 بِرِ قَطْرَه سُودُ زِحْمَتِ نَدُرْ كِه سُودُ زَيْرَتِ **اَوْلَحِكَمَتِ**
 اَوْلَادُ زَكْوَدِ كَلِّ عَالَمِ نَقَاشِ لَرِي دِرِ سَاكِرْدِي سُو اِسْتِنَا جِلْقَه
 چَكْمِيَا لَرْدِي صَا نَعِ بَرْ كَالِ اِسْبُونِكِ كِبِ زِيَا صَوْرَتِ
 وَرَعْنَاهِي نَت كِه اَدَمِ اَوْ غَلْنِ نَفْسِ دُرْ سُو اَزِ رِه يَرْدِي كِم
 اَنْكُ قُدْرَتِ بِلِنَا **اَلْحَيِّ حِكْمَتِ** اَلدُّ زَكْوَه سُودُ رِكِ عَادِ سِي دُرْ
 يَعْزِي چَلَبِ جَلْ جَلَاهُ لَه بِي رُزْ كِه قَلَمِ عَا قَبْتِ سَكَا بَرْدِ رِكِ قِيْمَا
 فَنَا يَلِ اَنْكُ يَرْ سِنْدَا كِمِّيَا **اَلْحَيِّ حِكْمَتِ** اَلدُّ زَكْوَه چُن
 خَاشَكِ يَانُوزِ سُو اِسْتِنَا دِرِ كَا اَزْ جُوقِ يِلَلِه اَوْلَا سُو
 حَرَكَتِه كَلْمُ مَوْجِ اَوْلِ خَاشَكِ دُشَرِه بَرِ قُرْ اَزْ نَقَاشِ دَعِي

اَدَمِ نَفْسِنِ سُو اَزِ رِه نَا بَعْلَدِي اَكْرَمِ قَصِيَّتِ تُو زَا اَنْكُ
 يَرْ نَادِ شِسِي اَلِنَا سَحْرُ وَ قَنْدَه كِه فَضَلِ بِي لِ اَسْرِيَا خُو
 عِلْمِ مَجْلِسِنَدَه كِه وَعَدُو وَعَيْدِ بِي لِ اَسَا اَوْلِ مَقْصِيَّتِ خَلْقَانَه
 دُشَرِه بَرِ عَا چُونِ نَدَن يَرْ تَعْنِ بِلِدِكِ **اِشْدِ اَيْدِي** قُنْدَا
 يَرْ تِي فِي قُرْ اَرِ مَكِينِ اِي فِي رَحْمِ الْمِرَاةِ يَعْنِي اَنَا رَحْمِنَدَه
 يَرْ تِي اِشْدِ اَيْدِي كِه اَنَا رَحْمِنَدَه يَرْ تَعْنَا حِكْمَتِ نَدُرْ **اَوْلِ**
 حِكْمَتِ نَدُرْ اَوْلَادُ زَكْوَه رَحْمِ حَرْفِ رَحْمَتِ حَرْفِ بَرْدِ زِيَعْنِي
 اَوْلِ دَنْ بَرُوبِنْمُ رَحْمَتِ سَكَا يِلْدَا شُدُرْ رَحْمِ بَرِ قُرْ اَكُو
 بَرْدَه دُرْ كِه هِيچِ اِسْتِ اِسْتِ كِرْ جَكِ بَرِ يَقْدُرْ اَوْلِ قُرْ اَكُو دَه يَرْ تَعْنِكِ
 قَا يِدِسِ اَلدُّ زَكْوَه عَالَمِ چَا بَكِ دَسْتِ لَرِي جَمْعِ اَلْسِرْ قُرْ اَكُو
 بَرْدِ اِيْرَه چَكْمِيَا لَرْدِي بَسِ قَارِ رِبْرِ كَالِ وَ صَا نَعِ ذُو اَلْحَلَالِ
 قُدْرَتِ قَلِيَا اِسْبُونِكِ كِبِ بَدِيْعِ نَقِشِ قُرْ اَكُو دَه يَرْ تِي نَا كِنَا
 سُنْكِ حَالِكَدَه مُطْلِعِ الْمِيَا اَوْلِ كِرِيْمَه تَكْرِ يَكِه اَوْلِ حَالِكَدَه

رَوَاكُزْمِيَا كِه كِنَا سَنُك حَالِكِي بِلَا يِنِجَه رَوَاكُزَا كِه دُوسْت
دُشْمَن حَاضِرَا وُلْدُغِي كُن قِنْدَه آخِر حَالِكِدَه عَيْنُكَ مَطْلَعِ
الْاَيْشِي حِكْمَتِ الدُّرُكُه سَنَا سَن تَكْر تَعَالَى اَيْدُ قَلَمِ بِن
سَنُك نَقْشِي قَرَا كُودَه بَعْلَدَم اَكْر سَنُك دَغِي قَلْبِ عَاكُ
وَارِسَا قَرَا كُو كِيچِدَه بِنْمُ خَضْرُ شَاعِرُض اَيْلَه تَابِن نَقْدَرُ
قَلْبِيَه خَالِصِ پِر نَا كُجْرَم زِي رَا قَلْبِ اَقْجَه لَرِي كِيچَه خِيحِ
اَيْلَز لَر حِكَايَتِ الرُّوْز مَانْدَه بَر بَقَا ل وَا رِدِي كُنْدَر دُكَا
يَسْرِدِي كِيچَه اِلْحَقِ اَجْرِدِي كِسَنُك قَلْبِ اَقْجِي اُولَا صَا
اَقْجَه پِر نَا كُجْرُ رِدِي قَلْبِ اَقْجِي لَا بَر جَوَا ل طَلْدَر مِشْرَادِي
چُون اَلْمُ وَقْتِ كَلْدِي بِيْرِدِي اُول قَلْبِ اَقْجَه كُتْر دِر اَكْنَا
دُكْدِر اَيْتِ اَلْهِي بَر مِ كِن اِيكُم وَيُقْسَلِقُم اِلَه قَلْدُكُ
بُو قَدَر قَلْبِن كُجْرُدَم سَن بَا يَلِغِك وَا كَرِيْم لِيكُ بَر لَه اَكْر
بِنْمُ قَلْبِ عَمَلَه كُجْرُسَن نَالَا يِنِجَه خِيطَابِ كَلْدِي كِم

قَبْلُنَا كِه وَغَمْرُنَا كِه يَعْنِي قَبُولِ اِدْكَ وَيَرْ لِيغَادُ قِ اَلْتَبِي حِكْمَتِ
اَلدُّرُكُه مِسْ كِي نَز عَا صِي اَكْر نَا كَاه يُولِن يَكْلِبُ شَهْوَتَا يِن اَز بِي
اَلرُّسَا تِي ز سُو جَلْمِيَا لَز كِه قَرَا كُودَه يِر يَز يَلِن يَكْلِبَا عَجَبِ
دُكُلِ يَدِي حِكْمَتِ الدُّرُكُه تَكْر تَعَالَى چُون اَدَمِ
قَرَا كُودَه يِرْت بُو دُنْيَا اَيْدِي لِيغِنَا كُتْر دِي هَر كِم جَمَالِن كُرْدِي
حَايِرْت بَر مَعْنِ اِسْرِدِي بَيْتِ اَز رُوي تُولْسِي بِي مِ بَر دِي سَتِنْد
اِنْجَا كِه مِمْدِت كِر وَا كِبِ دَسْتِنْد دِر پِش خِيَال رُوي تُو بِنْتِنْد
اِنْكُشْت كَزِيدِنْد وَا قَلَمِ بَشْكَسْتِنْد پَس بُو اَكَا اِشَارَتِ دُرُكُه هَر عَمَلِ
كِه قَرَا كُو كِيچَه اِشْلِي لَز يَار ز قِيَامَتِ كُونِنْدَه كُو كِيچَكِ
صُورَتِ بَر لَه عَرَصَاتَه كُتْر لَز عَرَصَاتِ قَوْمِ عَجَبِ لَشْرَكِه
بُونَر صُودَتِ دُرَا اَيْدِلَر بُو فُلَان قُلُكُ كِيچَه قَرَا كُودَه اِشْلَا
عَمَلِ صُورَتِ دُر بِلِكُ كِه تَكْر تَعَالَى كَلَامِ مِجِيدِ دَه
اَدَمِ يِر دِلْدَغِن بَر قَا جِ دُر لُو دُر اَيْلِبُ دُر اَيْدُر اَز مِثْلِ

عيسى عند الله كمثل آدم خلقه من تراب ودخى برزده
أيدز ولقد خلقنا الإنسان من صلصالٍ مَرَجًا مَسْنُونٍ
ودخى برزده أيدز ولقد خلقنا الإنسان من لادنٍ ^{طين}
ودخى برآيته أيدز خلق الإنسان من صلصالٍ كالفخار
أما أول كه آيت طبرقدن يرتتم آندة اشارت لزواردر
وهي بر اشارتها بنجا بشارت وهر ذرا اول اشارت اولد كه
طبراق متواضع در آدك يكرك صفت در يعنى ايم
سنى طبرقدن يرتتم كه دكل عنا صردن اشغادر اگر سن
دغى اشغلق ايلياسن دولتك تخن فرشته لراموز لركنا
كتر لرفلك لريرندر لراچماق صدر ندا قيا لرايخو
سن باش بنم اشكم طبرقنا فرسك فرشته لزيغ باشلرن
سك اشيك كك قيا لركه **انسجد و لا دم** سجود تواضعك
غايه در لا جرم غايه يقين لوق دغى سجوده الزكه فرعون

جا ذولرى فرعون ايت لركه بزموسى دن غالب الرسوز بنه نورسن
فرعون ايت بنم قاتمه مقربا لاسرز پرافرعون بلدى كيم
همت لري على در مال و برهم دسا راضى اوليا لردى بن پادشاه
قاتنه مقرب لقدن يكرك نسنه يقدر نيته كى موسى
كندرن الوكرب اولوسوز دينا ايت كى كتر سنى كرايم
خطاب كدى كه كندرك الوكرك الوطفا بقدرى
بقديع ساعت طاع پاره پاره اولدى موسى ديدار دن محرو
اولدى چوبت محمد دكدى ديدار ارزسى غالب اولدى دللكه
ديدار كه اما كندرن اشوكردى ايت بن قندن بك
كب الوسى سويلك قندن خطاب كدى كه اى محمد چون
سز كندرك اشغه كردك اندى اشوق سجده يا و زهرم خضر نما
يقين الب ديدار كركه **وا بسجد واقرب** دخى بر اشارت
طبرقدن يرتتم اولدركه طبرقا و ديسند در آدم اغلن

طمویا اوغردی سر لوطو چا غیر سرتیز گج که نوذک او دمی سوندا
 دخی برایشارت اولدیر که چراغ قرا کو یزده بندر لوطوق
 قرا کو ذرا آدک وجود مجربین طبرقد زینت تا ایمان
 معرفت چراغ انذاقیا لردخی برایشارت اولدیر که ذر لودر
 یمش لوطبرقد زینت بر آدمی طبرقدن یرت که ذر لودر لوطا
 یمش لری طبرقد ز ظاهرا لادخی برایشارت اولدیر که
 طبرق سب ذرا تمغا اگر بردانه بر ابرقاسن بدی یوز
 دانه کرو ویز شویله که جاز دانسن آدم تن بلجینه ویز لوز
 ذر لودر لوعبادت وطاعت و ذوق و شوق طونلر پله برب
 کرو ویزی دخی برایشارت اولدیر که طبرق معدنلر سپرد
 برنجایزده التون معدن و زرد ز و برنجایزده کیش و برنجای
 یزده بقر و برنجایزده دمه آدغه دخی بو معدنلر و زرد
 پیغامبر لوق التون معدن ذر ولایت کیش معدن ذر عبادت

بقر معدن ذر صغیر برنج معدن ذر کبیره دمه معدن
 ذر و دخی برز وایتدا ایندز **وبدا خلق الانسان من طین**
 یعنی تکیر تعالی آدک یر تمغن بلجیدا بشلای و بلجیدن
 یر تمغندن دخی ذر لودر لوحکمت وارد ز و عجب عجب بشارت
 و زرد ز و هر بر حکمت کمنده بو بجا کرامت وارد ز ایشا ایدی
اول حکمت اولدیر که طبرق کشف ذر سولطیف ذر تباری
 تعالی کمال قدرت بر که اول لطیف سوی کشف طبرغاه
 شویله قردی که هیچ کمناسودر طبرق تمیز انیلر و بند
 ایشارت اولدیر که نیا که کشف طبرق بندا لطیف سوا شویله
 قردیم که کمناس فرق ایلمز یار ز قیامت کندا لطیف
 رحمت کشف معصیتا شویله قردیم که هیچ کمناس معصیتا
 رحمت آرا سنده فرق ایلمز **الکبری رحمت** اولدیر که
 طبرق کمناس سونمخک بندا ایشارت اولدیر که سنی شویله

طهر قدايرتے له تکر بولنده سوکي بونرک استنا بکر سبز
و تکر پدايرتے بلام کلبه وقت طبراق کي اولاً بلا اللنده ساکن
وثابت لاسن **ايجني حکمت** الذکره اگر کما بلجفا
دش طوز بلش اعضا سبب مزاد م او غلبن دغي تکر تعالی
بلجقدن يرتی اگر دایب معصیت بلجفا دشسی الرشا
تر معصیت بلجفا بلشا اما اعتقادنا خلا کلبا وتوبه
سویله کروارنا اندا صکرا که طبراق بلجی الدی تکر تعالی
اول بلجفی درت صفت برله ذکر ایلدی **سئالة** دیدی که
من سئالة من طین من طین دیدی که من طین لایب
من حماء حماء قرا بلجفا ایدر لکه القودین در لرا اول بلجی
القودینده قارصا فی سواشفا اقربندن دغی اشارت الذکره
معصیت آدم وجودنده الد قد رصکره قول توبه قلا
معصیت دنده قیب رب آخرت واره **سئالة** اری بلجفا

ایدر لرا ز پرا تکر تعالی کوکل طبر غز اجماقدن الدی
سوی کونش حوضندا قردی دخی برایتده ایدر لرا زینا
یرتم دیدی **من طین لایب** لایب پیشن بلجفا ایدر لرا دم
اغلبن پیشن بلجقدایرتی که اگر ناکاه بر زحمتا اغز
الرشا اول زحمتا بر زحمتا ار مرد دخی ایش **خلق الایمان**
من صلصال کافخار صلصال قرو بلجفا در لرا قرو بلجفا
نسنه دقنسا اواز چقر آدم اغلند دخی چان ایاغ تحت
دشناد قنسا ر بنا دیو چا غر فخر دیو لشمش کره
در لره هر چند که بلجوق قریا اودده لشمینجا سوقونیمغایر
آدمک قرو بلجفی دخی عشق و شوق اودندا بشر در لکه معرفت
سوی اندا قراز قله چون قدرت مشاطس بونک کب
عجب ترکیب و بیک کب کو کجک ترتیب بوجا بیک
برله بیلر دزدی عالم لک قلقنا بوشنا خطیبسن اقدی که

وَتَبَارَكَ اللهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ بُونِكَ مَعْنِسِ اَيْلِدِ دِرْكَ
الَرْكَه قَوْلُهُ أَكْرَبُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ اِسْمُهُ أَحْسَنُ
الْمَخْلُوقِينَ سَنَ دَمَبَدَمُ بَرِكُ كُو الْكَا اَلْ كَنْدُ وَجَمَالَكَ
بِقِ اَكْرَبُ سَنَ كُو كَجْ يَرْتَمُسُ سَنْدَخِي بِنْدَن اُوتَان
جِرْ كِنِ عَمَلِ اَيْلَمِكَل اَكْرَجِرْ كِرْتَمِيَا سَنْدَخِي جِرْ كِنِ
عَمَلِ اَيْلَمَا بَرِيوُنْكَ جِرْ كِنِ بَرْدَخِي عَمَلِ جِرْ كِنِ الْمَسُونِ
بُوْحَسْنِ اَزْرِنَا كِمَسْنِي بَرْتَمُ بَرِيوُنْكَ اَيْلَه كَم نِيَا بَرِيوُنْ
سَنَ يَنْجُونِ يَرْتَمُ الْنُوكُ يَرْتَمُ سَجْدَه اِيچُون كُو زَلْكَ يَرْتَمُ
دِي دَارِ اِيچُون قَلْعُوكُ يَرْتَمُ حِكْمَتِ وَنَصِيحَتِ دِي كَلِمَك
اِيچُون دِي كُ يَرْتَمُ بِنِي بَرِيوُنْ اِيچُون اَلْ وِرْدُمُ حَلَالَدَه
كَسْبِ اَيْلِيكُ كِرْسَنِ يِيْبُ اَمِنْ صَدَقَه وِرْمَك اِيچُون
اِيَاقِ وِرْدُمُ خِدْمَتِ اِيچُون كُو كَلْ وِرْدُمُ مَعْرِفَتِ اِيچُون
جَانِ وِرْدُمُ مَحَبَّتِ اِيچُون سِرْ وِرْدُمُ اَسْرَارِ اِيچُون هَمِ بَرِ

اعضاكه كه يقسن جهان جهان عالم عالم دكلن لطيف
ورعنا وشريف وزيبا بلاسن وهر برنده عادل طائق بلاسن
بسم برلكا بس چون بيله بيله نظر قلد قدز صكه تفكر
ساعه خير من عبادت ستين سنه معنيس سكا بلينا وهر كم
بوحثيت برله كه ذكر ايلدك كند زن بيله كانسز
تكر تعالى ته بلك كا حاصل الاجوز سني يرتغن
سكا بلندي آندا ايتدي **وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ** يعني دخی آتا
لر كزي آنا لر كزي يرتي آندز كروايت كه **الذی**
جعلكم الارض فراشا والسماء بنا امام ابو خيفه
رحمه الله عليه ايدز بو ايتده ذكر تعالى كند برلكنا
بشر علامت ذكر ايلدي كرو علامت آدك كند نفسنده
و آتاس آنا بر نفسنده ذرايت يعني برلك اول بر و زكار
عالمی كه سزي يرتي دخی آتا لر كزي آنا لر كزي

يَرْتِي **أَرْضًا فَرَاشًا** يَسِيرُ دُشَكِ أَيْلَدِي سِذَا **دُزْدِي بِنَجِي كُوكُ**
سَقْفِ أَيْلَدِي أَسْتَكْرَا **بَشَجِي** أَوْلِ نَسْنَه كِه يَدِرْدَن كُوكُدَن
حَاصِلِ الرِّزْقِ أَيْلَدِي سِرَه كِه **وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَاصْبَحَ**
مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ بِسْ أَوْلِ نَسْنَه آدَمِ أَوْغَلِنَا
كَنْدُ نَفْسِ دُزْوَانِ بَلِيكِ كَنْدِيَا وَاجِبِ دُزْدِي پَرَا
آدَمِكِ كَنْدُ حَالِ أَيْرُقْلَرِ حَالِنَدَن بَلُورِ كَنْدُ **اِكْبَجِي** آتَا بِسْ
آنَا بِسْ حَالِ أَيْرُقْلَرِ حَالِنَدَن يَقِينِ دُزْأَنْدَن أَرْتُودُ شَكِ
كِه يَسِيرُ كُوكُدُ يَعْنِي أَشْبُونَسْنَه كُرِكِ يَرْدِ جَسْبِي وَارْدُزْ كِه
لَيْسَ كَيْفَ أَنْكِ دُزْ بِسْ آدَمِ أَنْكُورُنِ يَرْتِي كِمِ أَنْ بَرِيكَ أَرْ
وَكِسْبِي آكَ أَرْتُوقْلَرِ لَرِ جُونِ تَكْرَتَعَالِي آدَمِ عِبَادَتِ
اِچُونِ يَرْتِي بِسْ يَدِرْ كَرِكِ كِه آنَا عِبَادَتِ آيَلِيَا يَدِرْ
دُوشَكِ أَيْلَدِي بِنَلَرِكِ عِبَادَتِ اِچُونِ بِسْ كَمَا مَعْلُومُ الْاَلَا كِه
يَسِيرُ كَا عِبَادَتِ اِچُونِ يَرْتِي سَنِ أَنْ فِسْوَ فَا رَقْلَجِي آيَلِيَا

يَوْمِيذٍ تَخَذْتُمْ أَخْيَارَهَا كُنْتُمْ خَلِ شَرَهَارِ الْمِيَا سِرْ
بَرِيخَا عَمْرِي زَلْدِ مَشْكَرْدُزْ بَرِي بَرِي بَرِي كِه كِنَاهِ أَشْلِيَا سِنِ آدَمِ
كَمَا تَنَا آدَمِ طَاعَتِ قَلِي بِنَجَا يَدِرْكَ مَنَافِعِ جُوقَا كُرْ
اَكَا مَشْفُوقِ الرُّسُوزِ جُلْدِ كِتَابِلَرِ سَفِيَا آفَا تَكْرِي بَلُرْ
أَنْكِ اِجْنِدَه نَرْدُزْ لُونِبَاتِ كُرْ وَنِيچَه دُزْ لُوبِيكَارِ لُزْ وَارْدُزْ
وَدُزْ لُودُزْ لُومَعْدِنِ كُرْ وَارْدُزْ عَقِيقُودِنِ وَيَا قُوتُودِنِ
دُفَرْدُودِنِ بُوْدُ كَلِ مَضْفَعَتِ لُزْبِرَه آدَمِي دَعِي أَنْدُزْ يَرْتِي
قُوفَضْلِ شَرَفِ بَرِي زِي رَا يَزْ كَنْدُ طَبِيْعِنْدَه كَرِيْمَه دُزْ بَرِي بَرِي
اَكَا وَبِهَكِ يَدِي يُوْزُ كُرْ وَسْكَا وَرْدُ **كَمْشَلِ حَبَةِ أَنْبَتِ**
سَبْعَ سَنَابِلٍ فِي كُلِّ سَنَابِلَةٍ مَائِي حَبَةٌ حَاصِلِ كَلَامِ
أَلْدُزْ كِه يَسِيرُ سْكَا آنَا كِبِ دُزْ بَلِكِ آنَا دَن دَخِي شَفَقَتُ لُودُزْ
زِي رَا آنَا كِ سِنِي يَرْدُزْ لُوشْدِ الْاَبِ لَرِ جَبْ جَلْ جَلَالِهْ آيْدُ
أَوْلِ كِه سَنِ دُفَرْدُودِنِ آنَا كِه قَرْنِنْدَه يَتْدُكِ هَبِيحِ رَحْمَتِ كُرْدِي

يَا خُوزِ اجْلُو سُوْز لَوْ مَشَقْتِنِ كَرْدِي كَمِي آخِرْ كِه يَزِ قَرْنِنَا
كِرْنِكْ كِه اَوَّلُ الْوَانَاكْ دُرْ غُصَه يِمَه كِه اَنَدَا دَخِي كَرْمِيَا
سِن هِيَج زَخْمَتِ لَا شَوْل شَرْطِ لَا كِه نِيَجَه كِه اَنَا قَرْنِنْدَه كُنَا
دَن اَرِيْدِكْ سِنْدَه دَخِي شُوَيْلَه اَرِي الْسِن چُوَزِ عِبَادَت
اِچُون يَرِي عِبَادَتَه طَهَارَت كَر كَدَر كُو كَدَن سُو
يَعْدَرِي كِه **وَ اَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً** كُو كَدَن سُو وِرِيْدِي
كِه تَشْكِي جِنَابَتَدَن وَ طُوْبِكِي بِنَا سَتَدَن اَرِي دَسَن وَ قُرْآن
وِرِيْدِي كِه كُو كَلِكِي خِيَا نَتَدَن اَرِي دَسَن سَنَا سِنَا نَكَم
جَلَابِيْمْ اَيْدَرَا كَر طَنُو كَر قَرَارِيْنَا اَوْ شَرُّو **وَ اَنْزَلْنَا**
مِنَ السَّمَاءِ مَاءً وَ اَكْرَبِي كَر قَرَارِيْنَا اَوْ شَرُّو قُرْآن مَنْ
قَرَأَ الْقُرْآنَ وَ ظَنَّ اَنْ لَنْ يَغْفِرَ اللهُ لَهُ كَا نَكَا الْمُسْتَهْزِئُ
بِالْقُرْآنِ **حِكَايَت** حَفْصُ بِنِ عِيَاضِ رَحْمَتِ اللهِ عَلَيْهِ اَيْدَرَا
بِرُقْنَتَمْ وَا رِيْدِي يُوْلُو فَا تَوَا كَر عَمْرِي كِه سَرَا يَسِن

نَعْدَا اَيْلَسَرِي بَرِي دَا نَكْ اَرِي بَلْمِيَا يِي سَنَا سِن بُو بِيْت
اَنَكْ حَقِيْقَه اَيْتَدِرْ كِه **بِيْتِ عَمْرِي بَسْرَا وِرْمِ دَرِ غَفْلَتِ وِ بِيْتِ عَمْرِي**
اِمْتَالِ بِيْتِ زِيَارِ اَمْرُو زِيْتِ رَا زِيْدِي چُون اَوَّلُ دُنْيَا دَر كِنْدِي
مُسْلِمَانَلَرَا نَكْ كِنْدِي كِنْدَن سَوْنِدِرْ خَنَكْ اَنَكْ جَانِ كِمْ مُسْلِمَانَلَرَا
اَنَكْ اَلْمِنْدَرَا كَلِيْلَرَا نَخُوْزِ دَرِي اَوْلَدِ غِنْدَا بَرِي مِيْلَرِي سِن
اَيْنِ دُشْمَنَه كَرْدِمْ بَكْرِ خُوْشِ حِلَه اَكِنْدَه عَامَه بَاشِنْدَه
كِنْدَرْمَه اَيْتَدِمْ بُو عَجَبِ نَقْشِ دُرْ كِه بِنْمِ دُشْمَنِ ظَاهِرَا وُلْدِي
عَجَبِ بِنْمِ كَرْمِي خَطَا قَلْدِي كِه دُشْمِنِ دُو سَتَرِ صُوْرَتِيْنَه
كُرْدِيَا خُوْزِ رَحْمَتِ عَالِي وَا قِعَه زَا دَه يَا بَرِي سَرِ تَعْبِيَه
قَلْمِي شَدِي كِه اَوَّلِ سِرْدِكْمَه بَاشَه بِنَجَه صِفَا پَسْرُ سُوْا ل
دِلَرَا زِيْتَمْ اَيْتَمْ سِن فُلَانِ دَكَلِي سِن اَيْتِ اَوَّلِ وَ نِ پَسْرُ بُوْمَرْتِي
نَدَن بُوْلُدِكْ اَيْتِ اَكِي سُوْرَه قُرْآنِ اَقْمَقْدَن وَ كُرْدِرْفَدَن
بُرْقَا جِ قَطْرَه يَاشَرَا قَمَقْدَن هَر كِي چِه يَاسِنِ الْاِدْحَانِ

سُورَةُ هِنِ اُقْرُدُمْ وَكُوْر لِرُقْدَنْ بَرِقَاجِ قَطْرَةَ كُنْدَ بَرِيشَانِ
حَالِچُونِ يَاشِ اِقْدُرْدُمْ دُخَانَ سُورَةِ هِنِ اُقْدُعْمُ چُونِ حَقِّ
تَعَالَى طَمُودَنْ قُوْر تَرْدِي لَيْسَ سُورَةُ هِنِ اُقْدُعْمُ اِيچُونِ كُنْدُ
خَضْرَتِنَا اِيْرُردِي اِيْ مَعْصِيَتِ يَازِ سِنْدَه سَرَكْرَدَانِ اَوْلَنْ
مِيكِيَنْ لَزَقْنَدَه سَزَكْ يِيْلَه وَرَمِشِ عُمَرُفَرِ اِيچُونِ
قَاَزِ اَغْلَشْلَمْ كِه نَه طَاعَتِ قَلْبَاذِ وَ قُرْوَا زِ وَ نَه عُدْرَدِيكَا
قُوْر قُرْوَا زِ اَمَا قَا فِ طِفْجَه عَجْمُزِ وَ اَرَهَرِ بَرْمُزِ كُنْدُ
مُزِي نَسْنَه صِنْبِ سُوْرُزِ . اَقَا چُوْر اَجَلِ يِيْلِ اَسَا كُرْمَه
عَفْلَتِ تُوْر زِي كِيَارَه اَنْدَه بِلَا وُزَكِه بِنْدِ كُمَزَاتِ مِدْدُ
يَا خُوْذْ كَلْكَ سُوْفِ تَرِي اِيْ اِنجَلِي الْغُبَارِ اَفْرَسِ لَحْنَكِ
اَمِ حَارُّ اَنْدَا اِيْتِدِي فَاخْرِجْ بِه مِنْ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ
پَسِ اَوْلِ كُوْ كُنْدَنْ يَغْدُرْدِي سُوْ سَبِيْلَه قَتِي اَغَا جَدَنْ
دُرُودُ رُلُوْ مِشَلِ چَقْرَدِي سِنَه رِزْقًا يِلْدِي كُوْ كَلْكَ حَاضِرِ

۸۰
قُلْ كِه بُوْمِ سَكِيَنْ تُوْفِيْقِ حَقْدَنْ دِي كِبِ حَقِيْقِ شَرَابِيَنْ
شُوْقِ جَلْمِنْدَنْ جَانِكِ اَزِ رِنْدِ كِسْرِ **بِيْتِ**
چُونِ زَتِيْرِ تُوْبِه كِنْمِ تَرَكِشِ كَمْرُوَه قَا فِ كَسِيْرِمِ كَشِرِ
بِلِكِلِ كِه اَغَا جِ اِكِيْ دُرُودُ زِي بَرَادَمْ دِي كَدِيْ كِه بَرِ رَحْمَانِ
دِي كَدِيْ رَحْمَانِ دِي كَدِيْ اَدَمْ دُرِنْتَا كِه بَرِ نَجَا عَارِفِ كُرِ
اِيْتِمِشِ لَزْدَرِ اَلْاِنْسَانِ شَجْرَه اَللهِ لِاِنَّ اَللهَ رَبُّاهُ مِنْ حَالِه
اَلنُّطْفَه تَرْبِيَه بَعْدَ تَرْبِيْتِ اِلَى اَنْ يَصِيْرَ عَارِفًا بِاَللهِ
اَوْلِ اَدَمْ دِي كَدِيْ اَغَا جِ يَمِشِ اَوْجِ دُرُودُ زِي بَرْدِ رُلُوْسِ اَوْلِ
قَابِ دَشْرَه اَلرِّمِشِ اِچْرُو قُوْر كِبِ وَ بَاذَامِ كِبِ تَا اَوْلِ
قَابِ كِيْدَرِ مِيْنَجَا اِسْلَمْغَا يِرْمُزِ بَرْدِ رُلُوْسِ دَخِيْ يَمِشِ
دَاشْتِنَه چَكِرْدِي اِچْنَدَه اَلرِّخْمَانِ كِبِ شَفْتَا لُوْ كِبِ
بَرْدِ رُلُوْسِ دَخِيْ اَوْلِ دُرُودُ زِي دَاشْتِنَه قَابِ وَ اَزِ وَ نِه اِچْنَدَه
چَكِرْدِي وَ اَزِ اِنجِيْرِكِبِ اَلْمَا كِبِ رَحْمَانِ دِي كَدِيْ اَغَا جِ

دخ که آدم دژ و اول اغاجک پیش که علم دژ اوج دژ لودژ
برینجا عالم الذکره دایش آراسته اولشد انواع علوم برله
اما اچنده دنیاسو کسبی دخی و از پرتالبا یتیمیا که بودنیا
سوز بنمزه اشمه بررد میه آنک علم میشندا آخرت بهرین
الا دنیای قیاسی احمق اول کشتی که خرفای قیسی
اچنده چکر دکی اولدغچون یمیا افاعا قل اولدکه
اولکه یزیریا و اول که ینمز بر قابیت گفت عالم بجان دل نشینو
کرنباشد بگفتش کنردار باطل است انک ندعی کوبیند
خفته راخته کی کند بیدار نیک نخت کردیوار نقشند زاکوت
کنز کریم مؤمن عالم خود دیوار نقشندن کرد کل برده لودژ
دخی اولد رکه داشتند قاب و از دژ اچی طلو اچلد
انلرا اول عالم لرد ز که ظاهرین خراب قلمش لرد چون
کزد لرد که دوستک نظر ظاهره دکل باطنه دژ ان الله

لا ینظر الی صورکم ولا اغمالکم و لکن ینظر الی قلوبکم
و یتاکنم و یتاکنم خلقتن یوز دندرب بر کفیه قناعت
قلد کز من صمت یجا گوشه سنا سفند لرد صور مینجا جواب
و هرمد لرد دژ لوس دخی لرد که نه داشتند قیب و از و اچنده
چکر دیکه اچی دایش پز حکمت دژ انلرا عالم ربانی دژ لرد
و انلرک صحت کیمیا دژ بیت عالم آن نیست کو قصب بندد
زاهدان نیست کو عباد دارد هر کسی نیست موسی سیم سران
کر چه بشمیند و عصا د آرد الاهی جلمزی اول عالمه بغشلا
پس اول خالوتک و یغمر قطره سندن شک کب دژ لودژ
یمش لرد و قرآن ایتند توحید و ایمان اخلاص ایتان
بشرد تکر تعالی قرآن یغمره بکرتی ز پرا که یغمره
یری دژ لرد قرآن دخی المشرک کو کل دژ لرد تن غدا پس
طعافد ز کو کل غدا پس قرآن دژ لرد کز غدا پس تن دن

يَغْرِزُهُ تَنْ الرُّكُوكُ دَنْ دَخِي قُرْآنٍ يَغْرِزُكَ كُوكُلُ دَخِي الرُّ
تَنْ أَلْمِي جَانِ كَمَمَكَلَهْ أُولُ الرُّكُوكُ أَلْمِي إِيْمَانِ كَمَمَكَلَهْ أُولُ الرُّغَمَرُ
حَابِحَتِ قَدَرِ يَغْرِزُكَ خَلْقِ مَنَفَعَتِ الرُّكَرِ بَرِ كَرِزِ يَغْرِزُكَ يَدِي
عَالَمِ خَرَابِ أَلْيَدِي قُرْآنِ دَخِي حَابِحَتِ قَدَرِ أَيْدِي كَرِزِ كَرِزِ دَنْ
إِنْسَاءِ شَقَلِ بَرِ كَرِزِ دَنْ كُويِنَا يَدِي كَرِزِ عَالَمِ بَرِ كَرِزِ دَنْ بَرِ بَرِ
دِرِ لِسَاءِ يَغْرِزُكَ بَرِ قَطْرِ بِنِ كِرُودِ نَدْرُمِيَا الرُّدِي دُكَلِ عَالَمِ بَرِ بَرِ
دِرِ لِسَاءِ بَرِ آيَتِ قُرْآنِ دَنْ كِرُودِ نَدْرُمِيَا الرُّدِي يَغْمَرُ أَيْوِيْرِدَهْ
كُلِ رِيْحَانِ بَرِزِ شُورِ يَرِدَهْ دِرِ كَرِزِ بَرِزِ قُرْآنِ دَخِي مُؤَمِنِ
كُوكُلِنَدَهْ صِدْقِ إِخْلَاصِ عَمَدُ وَفَا بَرِزِ مَنَافِقِ كُوكُلِنَدَهْ
نِفَا وَحَسَدِ بَرِزِ چُونِ مَنِ دِي الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا
آيَتِ كَلْدِي أَيْوِيْرِدِي رَسُولِ وَارِسَهْ يَغْمَا يَهْ وَيَرِدِي رَسُولِ
صُرْدِي كِهْ كَنْدِزُكَ نَهْ قُودُكَ آيَتِ بَكَ تَكْرِي وَتَكْرِيكَ
رَسُولِ يَرِ چُونِ أَيْوِيْرِدِي آيَتِ مُحَمَّدِكَ تَكْرِي يَسْئَلِ

المشرا دنج د لزيش بوايت صديق كوكلنده صدق بشري
ابو جهل كوكلنده انكار بشري پس اشترت غنايت
بر له الزانك كه عنایت يلداش الا اشدك اشلسر
كب ذرا بو طالت پينا مبرك عمدي على مرتضى نك تايد
بنجا زمان رسول تربيت قلمدي و بونجا مفرجه اندن
كور مشدي آخر دنيا دن كافر كندي اصحاب كهف اتي
كينا دن دعوت اشمدي و كسايله صحبت اينلدي ايمان
مرفت بلدي و اوليا كز بل كندن اولدي روايت شويلاه
ذره چون ابو طالبيك المي وقت كلدی علی مرتضی رضی
عنه رسول قنا كلدی يا رسول الله اتما المدين ارش اولاه
ملمان الا رسول عليه السلام كلدی آيت ای عموشويلاه
دنیا دن يادیم كدرهن آب حیات سنك اوكدن آقار سن
شويلاه سوسزم الرهن هر چند كه شنيدك و قند ايمان

دُرُست دُكَلدُر اَمَّا بَر شَفَاعَتِ اِنلِيم سَنَدًا قَبُول اِد كَزَايَتِ
كِرَجَك اِنْدُر سَن سَن حَق بِنِغَا مِهْرِن سَكَا اِيْمَان
كُتْرُدُم اِنْدُر اَبُو جَهْل اِيْتِ عَلَيْهِ اللِّغْنَه اَتَاكَ اَنَاكَ
دِيْن تَرَك اِيْتِ دُكَ بَر كُنْدُ اَلْكُذَّ بَسَلْدُ كُوكُ اَغْلَا اَوَّلِيْكُمْ
دِيْر بِيْر دُنْدُ كِرُو كَا فِرَا لِدِي يَدِ كِرُزَكَه بِنِغَا مِهْرَاة اَبُو
جَهْل دُنْدُر دِي اَبُو جَهْل اَو مِشِيْكَن اَلدِي بِيْر رَسُوْلُكَ
عَظِيْم اَزِي كُوِيْنْدُ وَيُوْلُو غُصَّه لَنْدِي مُبَارَك اِلِيْ لَا بَاشِنْدُ
اِيَا قِنَاد كِر سَعْدِي اِيْتِ **خَفَا اللهُ عَنَّا بَكَ اِلَّا اِيْكَ اِيَا قِ**
الْتِ تَكْر تَعَالِي اِنْتُدُر دِي يَارِن طَمُو اَهْل دُر لُو دُر لُو
عَذَابُ اِلَه عَذَابُ كِر كِر اَبُو طَالِبِه اِيْكَ نَعْلِيْن كِيْنْدُر كِر
اُو دُر دِن اَوَّل اِكِي نَعْلِيْن اِس سِنْدَا بِيْسِر قِرَان قِيْن تَرَكِب
قِيْنَا اِنْدَا رَسُوْل اُنْجُوْن اِسْتِغْفَار اِنْدِي تَكْر تَعَالِي
بُوَايَتِ بَرِيْدِي مَا كَان لِّلنَّبِيِّ وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا اِن يَسْتَغْفِرُوْا

لِّلْمُشْرِكِيْنَ وَلَوْ كَانُوْا اَوْلِيَٰ قُرْبٰى كِرُو بُوَايَتِ بَرِيْدِي اِنَّا لَا تَهْدِي
مِّنْ اٰجِبَتِ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ هٰدِيْ مَن يَشَآءُ بُوَايَتِكَ مَعْنِيْر اَوْلَادِكَ
تَكْر تَعَالِي بِيْر دِي نِيْچُوْن غُصَّه لَنْزِيْر اَبُو طَالِبِ اِيْمَان سُوْر
كِتْدُ كِيْچُوْن اِيْمَان سَنُكَ اَلْكُذَّ دُكَ كِر كِر سُوْر سَنُكَ اَكَا
وِر سِن اِيْمَان بِنُ الْمُدَّ دُر كِمَا دِر سَم اَكَا وِر سَم غَرَض
بُوْحَا يَتْدُن اَلذِّكْرَه سَن كُو دُو سَت سِيْكَ سَنُكَ دِلْكَوْكَ
اِلَه سَن سُوْر كُوْكَ كِشِيَا اِيْمَان وِر مَدْمُ شَيْطَان كِه
بِنْمُ دُشْمَنْمُ وِسَنُكَ دُو شَمْنُكَ دُر اِنَّا دِلْ كِيْلَا دُو سَتْدُن
اِيْمَان نِيْجَه اَلْمُ **حِكَايَتِ** اَبُو يُوْسُفُكَ رَحْمَةُ اللّٰهِ عَلَيْهِ
بِرْقُوْلِيْ وَاِرِدِي مُسْلِمَان اِيْلْدِي كِمَلَه شَهَادَتِ اَكْرِيْتِ
بِر كُوْن دِلْ دِكِه اَكَا حِسَابُ اَكْرِيْدِي اَبُو يُوْسُفُ اِيْتِ
اِيْتِ بِرْقُوْلِ اِيْتِ بِيْر اِيْتِ اِكِي قُوْلِ اِيْتِ بِيْر دِي مَكْدُر صُكْرَه
اِكِي دِرْمَن اِيْتِ اٰخِر يُوْحِسَابُ دُر تَوْحِيْدَه تَعْلُقُ دُكَ كِر

اَيْتِ خَوْجَه بَزْخَابِ بَلْبَزْمِ بِيَرِدِ مَكْدَنْ صُكْرَه اَكِي دَهْرَه
پَسِ اَبُو يُوْسُفَا اَعْلَدِي اَوْلِي قَلِي اَز اَز اَيْلَدِي سِيَزَنه آواز
كَلَدِي كِه اَكْرَسَنْ اَنْ قَلِقْدَنْ اَز اَز قَلِدِكِي اَبْنِ اَنْ طَمُوْدَنْ
اَز اَز قَلِدْمِ بَرْتَن اَبَجِه بِيَر كَز اَنْ بَر لَدِ كِي چُون دُنْيَا دِه اَخِرْتَه
اَز اَز لَقِ بُلْدِي مُؤْمِرِي كِه يَتْمِش يِلْدَنْ بَر وَا نِي بَر لِيَا
شَهَادَتِ كَلِمَسَنْ دِلِنْدَنْ دُشْمِيَا اَكْر طَمُوْدَنْ اَز اَز لَقِ
بُولُوْبِ دِي دَار كُر سَاعِبِ اَوْلِيَا مُوَحِد كَز بِيَر يَزِيَدَه
اَز بَر لِيَبِ اَلله رَبَّنَا دِي دَر بِيَر اَلِنْدَه دَغِي اَلله رَبَّنَا دِي بَر
تَا قِيَامَتِ كُونِنْدَه يِر كِ اَلَيْلَا اَسْتِ اَكِي عَادِلِ دَانُو اَوْلَا
مُؤْمِنِكِ تَوْحِيدِ نَا دَانُو لِقِ وِي رَز لِيَسِ **فَا تَابَهُمُ اللهُ** يَعْنِي
تَحْقِيفَه اِرَا اَصْحَابِ كِهْفِ رِي كِتَلِي دَقِيُوْنَسِ اَكِنْدَه بَر كَز
رَبَّنَا دِي دَر عَزَّتِ حَضْرَتِنْدَنْ بِي شَر خَلَعَتِ بُلْدِي اَوْلَا
كُفْر كَز قَر كُو لَغِي اَبْمَانِ نُوْرَه مَبْدَلِ اَوْلَدِي دَقِيُوْنَسِ

شَرِنْدَا اَمَانِ بُولِدِي لَز اَنْ لَر كِ صُحْبَتِ بَر كُنِنْدَه بَر اَبْتُو كِ
اَرِي مَقْلُوْبَا وُلْدِي سَك كُر اَلْدِي بِنَجَا يَز دِه قُرْ اَنْ دِه اَكَلَدِي
اَخْر اَرْ سَلَا نِ صُوْرَتِنَه دُنْبَا وُجْمَا قَه كِرَا اَوْجِ يُوْزِيْلِ
دَقِي طَقْرِيْلِ بَر مَفَارَه بِنَجَا عِنْدَه اَغْيَا ز رَحْمَتِ سُوْر دِ كَلِنْدِ كَز
بَشِيْحِي اَلْدِر كِه تَكْرِيْنِكِ كَرَمِ اَلِي بُوْنَلَر كِ تَنْدَه اَشَدَه
اَوْلَدِي كِه **وَنَقَلْتَهُمْ ذَاتِ الْيَمِينِ وَذَاتِ الشِّمَالِ** يَعْنِي يِلْدَه
بَر كَز بَر بُوْنَلَر كِ سَاعِ يَانَلَر نِدَنْ سُوْلِ يَانَلَر نِه دُنْدِر دَر
اَبْنِ عَبَّاسِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اَيْدُر جَبْر اَيْلِ دُنْدِر دَر جَاهِدِ
اَيْدُر اَبْحِ يُوْزِيْلِ شُوْبِيْلَه **بِرَا اَلْدِي اَسْتِنَا يَتَلَرِ الْاَكْبَرُ**
قَلَانِ دَقْرِ يُوْزِيْلِ مُؤْمِنِ مُوَحِد كَز بُوْنَجَا يِلْدَنْ بَر وُرَبَّنَا
اَلله دِي بَر كَز اَكْر بُوْنَلَرِي دَخِي شَيْطَانِ شَرِنْدَا سَقْلِيْبِ
وَمَعْصِيَتِ قَر اَكُو لَغِنْدَنْ چَقْرِبِ وَنَفْسِ اَقَارَه اَيْتِ خَوْسِنِ
دُتَا رَا يَتِ لِكِ صِفِنْدَنْ چَقْرِبِ **يَا أَيُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنِّتَةُ**

خَلْقِي لَا بَرِيءَ وَسِيزَ مَعَا رَسِيْدَهُ **تَجِيْنَهُمْ يَوْمَ يَلْقَوْنَهُ**
 سَلَامًا وَارْسِنُ بِنُكْرِكَ قُلَاغِنَا اِرْتَدُّبَ وَوَجَافِ
 دَرَجَلِرِنْدَا دَرَجَهَ بِنُكْرِكَ كُوْرِنَا اِحْبَابِ بِرَخِطَابِ اِنْلِيَا كَه
 مِ نَوْمِ الْفُرُوسِ هِيَجَ عَجَبِ اَلْمِيَايِحِي اِبْرَمَعَاذِ رَايِ اِيْتَدُ
 رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْكَ اَلْهِي بَكَه مُؤْمِنِ دِيْدِكَ فَالِ دُتْمِ اَيْتْمِ
 اَمِيْنِ اَلْدَمِ عَنَا بَدَنِ مُسْلِمِ دِيْدِكَ يَوْمَ كُرْدَمِ اَيْتْمِ نَلَامَتْ
 اَلْدَمِ عِقَابِ بَدَنِ بَرْمِ نِشَانْمَزِيُوْقِي كِمِ اَزَلَا اَيْتِ
اَلَّذِيْنَ يُؤْمِنُوْنَ بِالْغَيْبِ اَوْلِ بِرِ سُوْحَتِهِ دَخِي دِيْمَشِدْمَه
 اَلْهِي اَكْرَامِيَانِ بَكَا لِحَشِيْشِ وَهَرْدِكِيْه سَنِ كَرِيْمِ بَا دِشَاهِ
 بَفِيْشِدْ عُنْجَه اَلْسِنِ وَاَكْرَعَارِيْتِ وَهَرْدِكِيْه اَنِكَلَه چُوْ
 صُحْبَتِ اَيْلَدَمِ طَمَعْمِ اَوْلَدْمَه كَرُوْمِ رَمِيْمِ اَلْهِي اَزِ بِنْدَا اِيْتَلِ
 اِي دَرُوْشِ قَلَاشِ كَدَايِ اَوْبَاشِ وَعَظِيْمِ خُوْشِ دِلِ بَاشِ
 كَه هِنُوْزِ سَنِ عَدَمَدَايْ كَه لَه قُدْرَتِ دَرَسِ بُوْخَلِيْعَتِ

سُنُكِ اَلنُّكْهَ نِيْجِدِكَه اَلَّذِيْنَ يُؤْمِنُوْنَ بِالْغَيْبِ كَرِيْمًا اَكْرَمًا
 اَوْلِ سُوْكَوْسُنْدَنِ اَوْلَسَايِدِي سُنُكِ عَشِقُكَ رَعُوْسِنِ
 قَلَمَغَايْ كِه زَهْرَهْ اَلَايِدِي اِي مَسْكِيْنِي دَرِيغَا كَه اِي كَلَه
 يَا اِيْرُقُ نَسْنَه كَه قَلْبُ لِرَعْبِ دَكُ لَدُرَا مَّا بُوْ حَدِيْثِ
 مَعْنِي سِنْدَه عَجَبِ سُوْرِدِ مِشَلِرْدُرْ كَه يِيغَا قَبْرِ عَلِيْهِ السَّلَامِ
 بِيُوْرَزِ **اِنَّ اللهَ خَلَقَ اَدَمَ عَلَي صُوْرَتِهِ** بُوْنَدَه چُوْقِ دُرْلُوْ
 عِلْمًا سُوْرِدِ مِشَلِرْدُرَا مَّا حَقِيْقَلِرْ سُوْرِدِ بَدْرُ كَه تَكْرَمَا لِي
 اَدَمِي **الله** نَفْسِ اَوْزَهْرَهْ يَرِيْهَ زِيْرَا **الله** بَرِ الْفَاكِي لَامِ
 بَرِيْهِ دُرَا دَمِ شَكَلِ دَخِي چُوْنِ اِيْ كِه اِيَا قِ اَزِ رِنَه طَرَه
 بَرِ اَلْاَشْغَا سَرْقِدَه بَرِ اَلِنِ قَوْلْتِي اَلْتِنْدَه قِيَا بَاشِ اَوْزَهْرَهْ
 كَمَا **الله** نَقْشِ رِبِ اَوْلُوْتِيَا كَه مَوْلَا نَايِ رُوْمِي مِشِدْ رِيْتِ
الله اَكْبَرِ تُوْخُوْشِ نِيْسِتِ بَا سَرِ تُوْ اِيْنِ سِيْرِ خُوْ كَشْتِ قَرْبَانِ اَللهِ اَكْبَرِ اِيْتَدِ
 پَسِ اِنْكِي چُوْنِ اِيْتَدِ لُوْمَزِ عَرَفَ نَفْسَه بِالْفِنَاءِ فَقَدْ عَرَفَ

رَبِّهِ بِالْبَقَاءِ أَكْرَأُولَ قَدْرِكُمْ تَكْرِيماً تَعَالَى بُوَيْرُ قُلُوبِنَا
بِلِدْرِي آدَمِ أَوْغَلِنْدَه نَرَوَارِنِ آيْدِسْ أُولَسَا طَكْلِيَا لِدْرِي
كِه بُوَادَمْ مَنْدَرُو بُوَا لُولِفِي لَكِم بُوُدْرُ كَنْدَه حَالِنْدَن
نِيَجَه بِي خَبَرُ دَرُ كَرُو سُوَزْمَه كَلَا لَوْم **رَحْمَنُ رَحِيمٌ رَشَاقٌ**
كِه اِنِكْ اَشْكَارَه آدِيدْرَا اِنِكْ غَايْتِ رَحْمَتِ دَلِيلُ
وَبُوَا ذِكْرُكَ اَثْرُ قَوْلِ رَبِّنَا اَوْلَدُكَ اَشْبُوْنُكَ كِبِ يُوَزْفَعَل
لَزَكِمِ آدَمِ اَوْغَلِ اَلِنْدَرُ كَلْرَا نِكَلْ بُوْنَلَه تَبْرَجَكْ
عُقُوْبَتِ اَيْلَمَزَا كَرُبْنَلِكْ فَعْلِنَه كُرَا بِنَلَه مُوَاحِدَةً قَلْبَانِي
يَبْرُيُوْنِدَه دَرِ نُوْرَجَانُوْر قَوْمِيَا يَدِي نِتَا كِه كَنْدَه
كَلَامِنْدَه بِيُوْرُوْر **وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا**
مَا تَرَكَ عَلَى ظَهْرِهِمْ شَيْءًا مِنْ دَابَّةٍ هَرْدَمٌ وَهَرَسَاعَتٌ دَرِ بَرُورُ
جَانُوْر جُقَلْر حَضْرَتَا اِكْلِيْبُ زَارِي قَلْبِ اَيْنْدَرُ اَلْهِي آدَمِ
اَوْغَلِنْدَه كِنَاهِ اِيچُون بَرُضَعِيْفُ قَلْبِ هَلَاكِ قَلْبِيْ

زِيْرَا چُن بُوَيْرُ يَزِنْدَه نَسَا دُوْر نَاچُوْر اُولَسَا يَغْمُرُ
يَغْمُرُ يَسِرْدَرُ نَبَاتِ بَتْمَرُ جَانُوْر جُقَلْر هَلَاكِ اُولُوْرُ
بِس **قَهْتَارُ** اِدِكِه اِنِكْ خَشْمِ صِفَتِ دُرُ خَاصِيْتِ اَوْلَدِنَه
عَالِمِ هَلَاكِ قَلْبِ اَمَّا **رَحْمَنُ** اِدِكِه اِنِكْ رَحْمَتِ صِفَتِ دُرُ
تَكْرِيْتَعَالِي بِيُوْرُ اَكْرَبِنَمْ رَحْمَانِ لِيغْمِ صِفَتِ اَكْرَبِيَا
قَهْتَارِ لِيغْمِ صِفَتِ عَالِمِ هَلَاكِ قَلْبِ يَدِي بِيْرَا شِيْكَارَه
اِدِيْكَ اَثْرُ قَوْلِ رَبِّنَا اَشْ بُوَيْلَه رُوْشَنُ دُرُ كِمِ ذِكْرَا اَيْلِدُكَ
اَمَّا كِرْلُو آدِيْكَ كِه هُوْدُرُ اَثْرُ بَاطِنْدَه ثَابِتِ دُرُ
كُوْرَمِسِنِ شَوْلِ تَكْرِدَن قُوْرَمَقِ وَوَقْتِ وَوَقْتِ كُوْئَلْدَن
ذَوُقِ قُوْطِقِ وَوَصِيْدِ وَوَصْفَا وَوَعْمَدُ وَوَاكُوْ كَلْدَه يَرُ
لِنْدَه كِه بُوْدُ كَلِي هُوَا اِدِيْكَ اَثْرُ دُرُ نِتَا كِه بُوَكْرُ بُوْنِدَه
هَرُ بَرَا اِدِيْكَ اَثْرُ ظَاهِرُ دُرُ يَارِنِ قِيَاْمَتِ كُوْنِنْدَه دَخِيْظَا
اُولِيْ سَرُظَا هَرَا اِدِيْكَ اَثْرُ كِمَه عَنَابِ وَوَعِقَابِ اُولَا

اگر در

کیمه درجات و ثواب جنت و گوثرانهار و انجزار الا کز لوار که
هو در اثر نیجه ظاهر الا سن تحسین کل لری قلا بومین
دخی غیب اسرار ز سویلیا چون اچاق اهل اجماعه قرار
قللرتکرتعالی بیوره دارا الجلال بنیلر که دللرانی وصف
ایلمز تکر تعالی بیوره مؤمن لری اندا جمع ایلمز خطاب
کلا که عبادی تعبت قلیلا فاستر حوا کثیرا هذا **جبهی**
بارز لکم ابدا سهما قللم دنیاده زحمت کرد کز ایسا بون
چوق راحت کرب دکنک هر بر اد مک اثرن دنیاده آخرتها
کزد کز امانا هو که باطن ادم را اول غیب تعلق دتریزه
دخی امیز کز بنم غیب ذاتمدی اوش بیچوز ذاتمدن
حجاب کدر دم جا لمه مشاهده قلبک زهی خوش وقت وزا
مبارک ساعت که شراب طهور قدح لری برید مجلس راسته
الا قول چلابنا ارشاد چلاب حضرت کند ساقی الاجال

ذوقندن عاشق کز های هو ی عرشا کجا غصه و محبت
آخرنا ارشاد سفش سوز راحت یوز دتت حال بوکا ارا که
الرَبُّ وَالْعَبْدُ وَالْعَبْدُ وَالرَّبُّ بیت غلطان میان توده کل عاشقان
از غم کنار کرده و معشوق در کنار که لب بسوی باذه و که دست بسوی کل
که گوش سوی مطرب و که دیده روی یاز غم پر من خوش اشتیم
هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ معنی ندر نه دمک لر
تکر بیچون بز کند ز کاکل کوز سن تکر نیچون یرتدی
دنیای دخی اجندک سن سن بیچون یرتدی سنی کند بیچون
یرتدی هر بر کونده خطاب ملک ملک کوت عالمنا کلر کرای
خبر ایل سن بنم خبر می قللم ما د کز وای می کایل سن بونلر
رینقن سقلمنا حاضر اول وای اینرا فیل سن بونلر ایچون
صوهار مکار حاضر اول وای عزرا فیل سن بونلر جان
المناع حاضر اول و مشغول اول وای رضوان سن اچاق

باغنه بزه بونلرك اچون اى قالك سن طموز ندان قردونلرك
اچون اى ككش سن بونلرك خام لرن كوئيد وپراى آي
سن الديلرك الا كوك يزن بزه بونلرك تماشا سچون
اى رعد سن بونلرك اكنلرن سوار علم نقار الا اى بنم
قوللم چوز بود كن سنك اشكا مشفول قلدن سن دى
المصله يناجى ربه مجزينا حاضرلك ربنا دى لىك
عبدى ايت اكر حضرت عزت سنى كند يا حكمايد
سنك نره زهرك وارى انك دوستلغى دعوسن قلايدك
پتا كره هوكلين ايدجك هنج مخرج اولشمزد ينكش
دغى كرك اندازارغا اولشميا بيت كرابس لغتق بنايى نهاده
با و اسيل حادشه بنيا ذا و خراب حكايت بر در و پش بصرده
بر حله اچنده كدا يركن سوسدى بر قپودن سودلدى
بر قز جعفر بر بهد قلا سو وهردى در و پش سواچر كن كوهر قزك

زلف طراغنه گرفتار اولدى آرمز اتمغا فرمان قلدى تپوده
قلدى اواين خوجه مقبل حوجلزدن ادى كلدى كركه
عشق جرس در و پشك كوكل ولايتنا سكر دم صلش
پلى بلكب كزندن ياش روان اولمش صوردى كم در و پش
نرا ولدك سكا نك كلدى ايدراى خوجه هنج بلنم نره اولدم
بو قدر بلرم كه بزكشى اشبو اودن براجم سووردى اجدم
كوكله هو خزينه سيدى يعمكلى ايش بوندا قلدن اى
خوجه بن بو بازاره راضى كالم اچدكم سويا دايم
كوكلى كرو وهرسون كديمه خوجه اونا كردى ضردى كه
در و پش سوكم وىردى قز ايتى با با بن وهردم خوجه سونه
چقدى كه در و پش كوكلكى خوش طوت كه مقصودك
حاصل در لسن بىردى در و پش حمامه وازدى در و پشك
خرقه سن كدر دركر فاخر طونلرك كيد رركر قزى نكاج

قَلْبٍ قَرِيْبٍ لَا خَلْوَتَ قُوْدٍ لَرَجُوْنٍ قَرِيْدِن يَكَا اَكْرَن اَز تَدِي چَاغِي
 دُشْدِي چُون اُو يَكِي كَلْدِي اَيْدُر قَان بِنَم اَوْلَا اَسْكَ خِرَقَم
 وَ سَبِيْحَتِي عَاصِمٍ وَ بِرَك بُو طَنَكْزِي بِنْدَا اَلَك بَرَكَا يَم
 قَرِيْبِي كَم نَر اَوْلُدْكَ اَيْدُر چُون سَنَدِن يَكَا اَل اَز تَم
 تَم كَرِيْدَن اَوْن كَلْدِي كِه اِي يَلَا بِيحِي دَر وِش كَرْك كَر مَرَم بِنْدَا
 اَيْرَغَا نَظَر اَيْلُدْكَ تَن كَدَن صَا لِحَلْ طُوْنِي جَقَر دَم بَر نَظَر
 دَخِي اَيْلُر سَك كُو كَلْكَدَن اِيْمَان خِلْعَاتِن چَقَر دَم **بَيْت**
 مَادَا خُوِي خَطِي بَعَا لِم ذِكْر كَش كَنْدَرِي كِ دَل و دُو سَتِي نَا يَدِ خُو ش
 لَا اِلَهَ اِلَّا اللهُ كِه شَهَادَتِي كَلِيْدُر اِيْمَان اَنْك اَز بَر نَا
 مَبْنِي دُر اَوْن اَكِه حَرْفُدُر مَقْصُوْد اَوْل اَوْن اَكِي حَرْفِي
 صُو ك حَرْفِي هُو دُر يَعْقُوْبُكَ اَوْ غَلْنَلِي اَوْ زَا كِي اِي دِي دَكْلِي
 مَحْبُوْبِي و سَفَا دِي يَلِي خِي اَوْن اَكِي اِي دُر دَكْلِي دَن يَكِي
 رَمَضَانَ اَيْدُر **عَد** رَسُوْلُ اللهِ دَخِي اَوْن اِك حَرْفُدُر اَوْل

اَوْن اِك حَرْفُدَن دَقِي مَقْصُوْد سُو كِنْدَقِي هُو دُر اَدَم اَغْلِي نَك
 وَ جُوْد دَخِي اَوْ زَا كِي بَخِشْدُر يِيْد اَعْصَابِي ش حِس اَوْن اَكِي اَل
 دَكْلِي دَا مَقْصُوْد وَ مَرَاد كُو كَلْذُر لَا اِلَهَ اِلَّا اللهُ كَلِي سِي دَخِي
 اَوْل اِك حَرْفُدُر لَاجِرِم اَنْك يِيْرِي كُو كَل اَوْلْدِي نِي تَا كِه بُو
 اَوْن كِه حَرْفِي مُجَرَّدُر نَقْطَه تُو زَهِنْدَن بُو كَلْمَه اَيْنْدَك
 دَخِي كُو كَل اَرِي اَوْلُر نَقْطَه تُو زَهِنْدَن اَمَّا بُو كِه سَن بُو كَلْمَه
 كَا كَر بُو لِي ش سَن قَدَرِن اَز چُون بَلِي زَسَن **بَيْت**

از پذیرد و از مادر این بشتنیده لاجرم غافل درین پیچید

جَبْر اَيْلُ عَلِيْهِ السَّلَام دَكْلِي قُوْت وَ شُو كَت بَر كِه خِدْمَت
 قُشَقْن بِلِنَا بَغْلِبُ هَيْبَتِي جَا بِنْدَه دُر مَشْدُر هَر بَر اَغْنِي
 قُرُقْدَن دَر رَا ي غَا فِل اَنْدَن اَكْدِن كِه قَلَا قُك دَتَلُر اِيَان
 عَالَمَلُر تَكْرِي بِي اَوْل دَر تَر كَدَن يُو ز بِي ك فَرِي شْتَه يِر دُر
 حَضْرَتَا قَر شُو صَف جَكْب اَل بَغْلِيْبُ دُر دَلُ قَلُو اَنْك فَر مَانَا

دتر که بز که دستور استور الا سولیمکا چون بیرق الزبیر
دن ایدر لر لا اله الا الله ایرق سوز سئلیمز لوبو کا دپیل
قرآن دوز که **یَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ وَالْمَلَائِكَةُ صَفًّا لَا يَتَكَلَّمُونَ**
إِلَّا مَنْ أِذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَقَالَ صَوَابًا فریضت غنیمت کوز
اگر جهان باشدن بشا بزکشک الرسا بز وقت کله که
دکن ویرا که بز که دستور ویرا **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** دیا
و دستور ویر میلر کلیمد ز که هر صباح اکی فریشته
کوزستانلرا ایز لزنیا قیلر لک ای پازشاه لور کم
لخنود ولندن ایرلوب کوزده اسپرالد کز ای کلینار
کم ایسی دشکدن و سولکوی کوزدن اراق قلبا پلا
و چیان بو که اولد کز هیچ تبکر قاتنده حاجت کز
و ازهی حال دله بز کزدن چهر شکر که حاجتمز وازد
ایرق باغ و ملک دلمز مال و شهر دلمز دلمز اولد ز که

دستور الب بز که **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** دیوز خطاب کلر حضرتدا
که ای مسکین کرا اول وقت که فریضت واردی ایتمز د کوز
شندی که فریضت قلمدی دستور کتر لیدی ایتمز کسایتریز
بیت تیز بازار نیست بر آب حیوة جمد کن تا بردند از تو بیاه
منصور اول قدر هود پد که عاجز قلمدی کولر حق نور اله
طولدی رحمت د کزی جوش قلمدی سینه خطاب کلدی
ای حلاج د لک اول قدر هود پد که عاجز قلمدی کولر کک
اوی بز دن ارتفدن ارندی د لک د کزدن ارندی ایدی
سن د کزدن سنک د لکدن انا الحق د یلم **سؤال** چون
انا الحق حقدن ایدی پس منصور ک سچی نیدیم الدن کوز اولد
یندرد لک کز یکه صور د کز **جواب** عادت دوز که
چون پازشاه کز بر کدانی او نه یا خود کند قلا و نا قنی
کله اول قله واجب الزکه اول پازشاهک عزت چون

گند همت قدر نسنه قربان ایلجا چون لا اله الا الله سلطان
رحمت منصور ک کوکل اونا قن اولدی بوردی کرای منصور
بزم اچون قربانلوقنک واریت الهی نم اولسون سندن
ارتق نسنه قو قدم اراده برار و جوتنم واریق اولسا
قربان قلیم بیت *خویم که سازم صد جان و دل را*
بیش تو قربان قربان چه باشد تگری یولنده باش و جان
و پرد لرد خیمت جانلر ناقلد لرنکته حکایت ایلر لکه
منصور الیت دار قلمغا کدر کن یولده کردی برکشی بردار
برقت استنا قش چون اول دراق کوردی دوشدی
دی خود ایدی چون اکی کلدی صرد لرنکه عجب کرو
سنگ کوز کانه کوردی ایت چوز اشبو آرایه کلدوم
کو کلهما برز عجب یرندی که اش بو نجا خلق آراسنده
آنک حضرتنا لایق قربان سنک تنک اولدی بو نیم المده

کچنجا اول دراق حال دلیله بکا ایدر که کند نریک
کوما بکا بو عبرت ایله بن طاغده اغا جلا آراسنده بر لو
اغا جدم آرزو قلدیم که خوب لرنک زلفی له عشق بازلق
ایلیم بن بوسودا اچنده یدم کوردم برکشی کلدی
بلتا یله دپمدن کسدی بفرم دلبت براب کچردی سردی
اشبو باراره کتردی بر زمان شویده معطل یتیم
کلان کچن یزم بسا کجدی اندر صکره زکریا کب عشق
نجفس ایله اکی بجد لرن پاره پاره دغرد لرنی انا اکریم
کدر د لرن ایکو ایکو دلد لرا اشبنجا رحمت در صکره
اشبو حاله کلدیم دخی بلمنم که خوب لرن بر خوبیم انعم
یا خود بر زیشتمی او غریم بن بر مخلوق عشقنده بو قدر زعم
کردم سن خالق عشقنده نقد رحمت کردک که عجب
ایلر سن ای جان آندن که یوز کز شکر دیاسن یا یوز

بِك شَكَرِكُ تَرَسِ اَوْلَادِ ذَوْ قُرْبَلِيَا سِنِ كِه بَرْدِمِ شَكَرِيَا سِنِ
نَكْتَه اَكْرِيُو زِيَلِ اَللهِ دِيَا سِنِ وَيَا اَللهِ اَرِنِ اِشِدَا سِنِ اَوْلَادِ ذَوْ
قَنْدَه بِلَا سِنِ كِم بَرِكْزَا اَللهِ كَرَسِنِ **بِت كَرَمِي وَبَزَارِ طَلِي بِبَا**
تَمِي نَخْوَرِي نَبَا شَدِت زِيَا بِي شَبَلِي رَحْمَتِ اَللهِ عَلَيَه اَوْلَا حَالِنْدَه
اَللهِ دِيْنِ اَغْزَا نَا شَكْرِيُو دِي اَخْر حَالِنْدَه كِم اَللهِ دِسَا طَا شَلَه
اُرْزِدِي اَيْتِرَا اَوْلَا اَوْلِ لُطْفِ نِيچُونِ اِرْدِي شِنْدِي بُو عُنْفِ
نِيچُونْدَرَا يَتْدِي اَوْلِ زَمَانِ غَفَلَتِ عَالِمِنْدَه يَدِمِ اَدْرَا شَتْمَكِ
خَوْشَكَلْدِي شِمْدِ وَصَلَتِ عَالِمِنْدَه يَمِ اَنْكِ حُضُورِنْدَه
اَرِنِ اَشْتَمَكِه يَا اَرِنِ اَيْتَمَكِه اَوْ تَرَمِ نِيَا كِم بَرِكْشِي سُلْطَانِ
خَضْرَتِنْدِنِ اِرَا قَا وِلْسَا اَرِنِ اَيْنْدِ بِلَرْ چُو ز سُلْطَانِ خَضْرَتِنَا
حَاضِرْ كَلَا بِيخَه اَرِنِ بَلِي ز سِنِ **وَالزَّمَمُ كَلِمَةُ النُّقُوي**
نَه دِمَكِ اَوْلَزْ كَلِمَه تَفُوي تَوْحِيدِ كَلِمِدْ زَكْرَكِ كَرَكَمَزْ
مُؤْمِنَه وَرَهْدِي اِي كَرَمِ بَا ز شَاةِ بَرَمِ تَوْحِيدِ كَلِمِنْدِنِ

نَه خَبَرْمَزْ وَارْدِي وَيَا اِيْمَانِ نَكْتَسِنْدَانَه اَكَا هَمَزْ وَارْدِي نَكَاة
مُشْتَهَا غِيْبَارْدِي **اَنَا لَكُمْ اَزْ شَيْئِمِ وَاَنْتُمْ لِي وَاَنْ**
شَيْئِمِ وَاَنْ بَيْتِ لَيْسَ فِي الْمَحَبِّ مَشُورَةٌ مِي كِنِ اَيَا سِنِ كِه دِكَلِ
قُلْتَرْدَا كَمْتَرْدِي چُو ز سُلْطَانِ مُحَمَّدِ نَظَرِي اِرْدِي جُمْلَه
مَلِكِ نَرَادِ لَزَا اَوْلَا اَرِنِ وِدِي دِي كِي اَيَا سِنِ بَرِكْزَا كَا نَظَرِ اَلْمِيْدِي
سُلْطَانِ مُحَمَّدِ كِ بَرِعِنَا يَتِ نَظَرِي اَيَا سِنِ اَشْبُو مَقَامِ اِرْدِي
بِسْ سُبْحَانَ مَعْبُودِكِ عِنَا يَتِ نَظَرِي قِيَا سِنِ اَيْلَه كِي مُؤْمِنِي نَه
مَنْزِلَه اِرْوَرَه اَلَكِنِ كِي اَيَا سِنِ سُلْطَانِ خَضْرَتِنَه كَشْرَدِ لَزْ مَلِكِ
زَادِ لَزَا وَاَوْلُو بَكَلَرَا اَوْلِ خَضْرَتِنَه حَاضِرِ دِلَزَا قَا سُلْطَانِ
مُحَبَّتِ تَوْقِيْعِنِ اَيَا سِنِ مَنَشُورِنْدَه يَزِدِ لَزَا اَلَكِنِ **مِيحَبَّتِمْ وَبِحَبُورِنْدَه**
مَنَشُورِ بُو كَدَا يِلَزْدِ فِتْرَتِنَه يَزِدِ لَزْ جَبْرِيْلِ وَمِيكَائِيْلِ وَ اِسْرَافِيْلِ
وَ حَمَلَه اَعْرَاشِ چَلْبِ عِلْمِنْدَه حَاضِرِ دِلَزَا اَلَكِنِ كِي بَرَمِ قَلْدِ
بَا لِي اِرْوَلِغَا بِي نَا قُدِي عُنْقَابِ وَ كَرَكَمِ بَرَمِ يَزْمَدِ يَدِي اَوْلِ

وقت کی بزم کرمتر برضعیف فرد جعفر ابریشم کار کا ہندہ
قز ازلق و سردی شاہین و بلبان بزم علم مردیدی و یا خود
اول وقت کہ کیک بکن مشک مشکین ایلدک بزم خضر
ہندی پرنندہ غافل دکلدی عالمده جبار لرز و گردن کشار فرعون
و نمرود و ہامان و ابوجہل و عتبہ و سنبہ کی جو غدی
اما بزم لطف بزم توحید ایما از خلعتن محمد امت ضعیفان
دکدی نوع دیگر تذکر تعالیٰ بیروز ایمان بزم خضر نورد
اما نیدی اسناد کردک یکے **والزہم کلمۃ النقیوی** یعنی کلمہ
توحید کہ او چماق کلید در مؤمنانہ کردک تار رضوان
منت ارتادہ اولیہ پیغامبر علیہ السلام کعبہ کلیدن بر کافر
تہذیبہ الدی تنکر تعالیٰ روا کردی الدغین بیردی لطفیلا
کرو و سردی تنکر تعالیٰ ہزار لطف پر لا اچماق کلید
دلمدن مؤمنانہ و سردی و بوا و ازہ جملہ مخلوقک قلفنا

ارردی کے **الذین یؤمنون بالغیب** بخا روا کردہ لطفیلا
و سردی قہر پلا کرو و الاحشا و کلا **نکتہ** سلیمان
علیہ السلام تنکر تعالیٰ دن ملک دلیدی آیتدی **ربہ**
ملکا لا ینبغی لاحد من بعدی تنکر تعالیٰ و زرد آخر کردہ
باقی قلمز پشیمان اولدی یدی پیل اغلیدی اردی تنکر
تعالیٰ بیرد کہ ای سلیمان بوبنم عطا قدر کہ سکا
و سردی کرمم روا کوز فر کہ کرو و المہ کر کہ بفسد کردہ
طت کرو و المزن **هذا عطاؤنا فاقنن اوامرک بغير حساب**
و بوند بزنکتہ و زبشارت و سردی کہ بک جان دکر صا
سینکم تنکر تعالیٰ ایند ز سلیمان بز کرمک دلیدی
و سردی پیل اغلیدی کرو و اردی المدی سکا دلمدن از لہ
ایمان و سردی از لہ یشیلد ز اغلین المہ دیو بخا
المردی **حکایت** یعقوب علیہ السلام ہر چند کہ اغلینا

انجمن شدی مع هذا بونلری یوز کوزدن سفردی آیتدی
یا بنی لا تدخلوا من باب واحد فادخلوا من ابواب متفرقة
یعنی ای اعلیٰ حقلم چن مصره وار جق دکلر بز قپودز کرفک
هراک کز براندا طغش دز بز قپودا اگرک یعقوبک
اغلنر هنوز کفاندا چقمدردی که جبرائیل یوسفه
مشتلیدی اول قپودن که ابن یامن کر سیدی آیدوردی
پس بیددی یوسف اول قپواستند بز کشک بیدلر
هر کون وروردی اول کوشکده اوترردی یول کزلدی
اغلردی اول کوزک کلسر لردی جبرائیل کلدی خبر
کتردی پس یوسفیدی میدان بزدی اوج یوزیک
قوا چوره صف بغلیب طرد لر د حال یوسف عشق باش
قلدردی زلنجا اوزرینه زلنجا بلته الدی بتی طغردی
یوسف سیراندهیدی که جبرائیل کلدی تنگرتعالی دن

سلام دگردی بیوردی که آرمک ادمه تاز لپنچای خوشنوز
قلمینجه **نکته** نقد که کورده قل واز ایزک اولفد
زلف واردی نقد رکه آیزک زلف واردی سلطان
محمودک اولقدر عشق واردی سلطان محمود تندر
ایاسر انک جاندر غیرک نه خبر اولسر فارغ فرعونک
دینار و تجلی غصه سندن نه اثری السر جفا قلبی قردلر
یوسف در دندن نه خبری وار مضر خا تونلرک زلنجا
عشق قهرندن نه دردی وار لپنچا ایندی بنی یوسف
یلینه ال د ک کلدی یولده اوتردی ایتدی یوسف کچدی
ایتدی هنوز کچدی پس قروشلر ایتدی لر کزک کوزمر
ند ز بلدک ایتدی دینم و دینم یولنده ایندم کیم یا زین
یا آتی آباغ اوزن بلم یوسف کزد زلنجا قمر مش کوزلر
کرفرا اولمش ایتدی یا فلکه طورک نه اولدی ایتدی

سَنُكْ يُلُوكَدَه كِنْدِي اَيْنْدِ كِرْكَ نَه اُولْدِي اَيْنْدِ سَنُكْ
سَوُكْ كَوُكْ كَلْمُ جَمَلِي اَلِنْدَه عِشْقُ اَوْدِرِن يِنْدِرْدِي
اُنْكَ بِنْجَارِي سَاچِي اَغْرَدِي دُتُوِي كُوْرْمَه كِرْدِي كَرْمِي
اُرْتِدْ عِشْقُكَ حَرَارَتِ عَزِيْمِ كَرْمِ نُوْرِن سِيْنْدِرْدِي اَلْمِ
اَيْنَمُ قُوْتِي كِنْدِي جَانْمُ كِنْدِي كِرْمَه تَارَاجِ وَرْدِي
شُوِيْلَه قَلْدَمُ اَلْمَدَه اِيْشِ يُوِي نِيْمَدَه اِيْشِ يُوِي نَه كُوْكَلْمُ نَه قَرَامُ
وَاز بُوْدُكْ كَلِي لَاجَانْمُ بِنْدَه سِيْرْمِ كُوْكَلْمُ كَرْمِ حَيَا لَكَدَه
سَنُكْ كُوْكَلْمُ هَنُوْر خَامِ يِرِنْدَه اِيْتِدِي سَوُكْ قَبِي اَيْنْدِ
اَوْشِ كُوْكَلْمَه هَر كُنْ اَرْتَه دُرُرِ يُوْسُفِ اَيْنْدِي بِيْكَا
كَلْمُ كِرْكَ اِيْتِدِي قِيْجِ اِحْنِ يُوْر كَمُ اسْتِنَه قُوْيُوْسُفِ
قِيْجِيْنِي يِر كِنْدِن يِكَا طُوْشْدِي زَلِيْخَا بَر كَزَاَه اِتْدِي قِيْجِي
اَوْدَه طُوْشْدِي يُوْسُفِ اَلِنْدِن بَر قَدِي اَتِي بَاشِن كِنْدِ چُوْرْدِي
زَلِيْخَا اِيْتِدِي يَا يُوْسُفِ عُوْرْتِدْ زَكَمُ اَوْلَه قِرْقِ يِلْدِي

بِن بُو اَوْدِي يِر كَمَدَه سَقَلْمِ بَر كُوْن اَنْدَا يُوْر دِنْدِرْدِي سَن اُنْكَ

قِيْجِيْكَ اِكِي اِحْنِي اَلنُوْبِدِي اَلتُوْن اِرْدِي اُوْر تَا يِرِنْدَه اَغَا بِيْجِ كُوْنِيْمَه
زِيْرَا عِشْقِ اِرْدُر كُوِيْنْدِرْدِي **زَكَمَه** چُوْن مُؤْمِنِ دِيْخِي كُوْر
مَنْزِلِنَا قِيَا لَزْهِيْبَتِ لُوْفِرِشْنَه لَر كَلْبِ سُرُر لَزْكَه مَالِكِ قَبِي
اَيْدَه دُسْتَدِن خَبَرِ كَلْمِ خُلْدِي مِيْرَا شِ خُوْرَه لَزْ اَلْدِي
جَا لَكُ غِنِي كُوْر كَر كَانِي اَيْدَه اَلْمُ قُرْقِيْنِدَا مَلِكِ اَلْمُوْتِ هَيْبَتِنَا
صُوْلْدِي اَنْدَا اَيْنْدِرْ مَجْنُكْ وَ اِيْمَانُكْ نُوْر قَانِي بَر مَقِيْلَه
كُوْ كَسِنْدِن يِكَا اِشَارَتِ اَيْلِيَا اَيْدَه هَنُوْر يِرِنْدَه دُرُرِ
ذَرَه اَكِي لَدِي پَسِ فِرِشْتَلَر اَيْدَه بُو كَا دَا نُو كِرْكَ مُؤْمِنِ بَر كَزِ
اَللّٰهُ دِيَا پَسِ اِيْمَانِ غَرَفَانِ نُوْرِ بَر كَزِ مُؤْمِنِ كُوْ كَسِنْدِن
بَلْقِيَا اَوْلِ نُوْرِ هَيْبَتِنَا يُوْمَرِ فِرْسَنُكْ كِرُو قَا لَزْ مُؤْمِنِ اَيْدَه
اِيْ هَيْتِ سُوْر بِنْدَا كِرُو قَلْمَا يَتْمِشْ يِلْدِي كِرْبِيْ بِيْ كَلْدِرْدِي رَامِ

وَبَنِي كُنْدُ كُو كَسْمَا سَقَرَم سَنَانِكْ بَرِكْنِدَن قَجْدُوكْ اَوْلُوز
دُرْكَه مُؤْمِنَه كُوزْدَه مُونِسْ اَوْلُزْ وَاوُلْ نُوْر دُرْكَه طَمُوْاوِدَه
سُوِيْنْدُرْ جُزِيَا مُوْمِنْ فَاِنْ نُوْر كْ قَدَا طَفَاهِ اِلَهِي اَوْلُ نُوْر دُرْكَه
عَرَصَاتِ مَنُوْر قَلْبِ لَيْسَعِي نُوْر هَمْ بَيْنِ اَيْدِي هَمْ وَيَا يَمَانِي هَمْ نَكْتَه
يُوْسُفْ عَلَيْهِ السَّلَامْ چُونْ مِصْرَدَه پَاذِ شَاهِ اَوْلَدِي هَر بَرِيكْ
وَهَر بَرِيكْ دِلْدِي كِه اَكَا وُزْ پُرَا وَا لَاجِبْرَا يَلْ كَلْدِي حَقْدَن
سَلَامْ كَشْرَدِي كِه دَكَلَا بَزْ قَبِيْلَا وَا زَهْرَه كِه اَوْلُ قَبُوْدَا كَرْدَسَه
وَزْ پُرَا رِزْدِكْ كَلْدِي يُوْسُفْ خَا صِلْ پِلَه قَبُوِيَه وَرْدِي قَبِي
اَجْدَلْزْ بَرِيكْ اِچْرُو كَرْدِي بَكْرِ صَارُو بَا شِ اِجُو يَلْنِ اَيَاقْ
اَوْدَنْ يَكِي اَرْ قِسْنَدَه يُوْسُفْ كُو كَلْنِدَن كَجْدِي كِه بُو بَكِه
وَزْ پُرَا لَكَا نَه لَا يَقْدُرْ جَبْرَا يَلْ اِرْ شَدِي فِي الْحَالِ كِه تَنگَرْتَعَالِي
بِيْرْدِي كِه اَوْلُ وُقْتْ كِه دُرْتْ اَيْلِقْدِي سَنَكْ چُونْ دَانُو
يَرْدِي شِنْدِي كِه يَكْرِمْ دُرْتْ يَشِنَا كَرْدِي وَزْ پُرَا لَكَا يَرْمَزْ هَم

تَفْهِيْمْ دُرْتْ اَيْلِقْ طِفْلْ اَوْعَلْنْ بَرِيكْ يُوْسُفْ بَا كَلْمَا دَانُو
اَيْلِقْ وَرْدِي تَنگَرْتَعَالِي اَنْكْ دَا نَقْلِيْنْ ضَايِعْ قَلْدِي بِلَا سِ رِيْنَا
اَطْلَا سِ كِيْرْدِي مُوْمِنْ مُوْحَدَا لِي يَلْ دَنْ بَرُوْتَرِ بَا كَلْمَا
مُحَمَّدْ مِصْطَفِيْ نَكْ رَسُوْلِ الْغَايَا دَانُو لِقْ وَرْمَشِ اَلَا تَنگَرْتَعَالِي كَرْمِيْنْدَا
اِنِي نِيچَه ضَايِعْ قَلْبَا بَلَكْ اِجْمَا قْ صَدَبِنَا وَرَحْمَا نْ جَمَالِنَا اِرْدَه
رَنَقْنَا اَللّهُ وَا يَا كُمْ لَطِيْفَه مَلِكْ مَرِيَا نْ دُوْشْ كَرْدِي مُعْتَبِرْ
لَا اَصْرْدِي اَيْتَلْ بُوْدُوْشْ مُشْكَلْ دُرْ بَرَهْ بَرَا يِ مَهْلَتْ وَرْ پُرْ بَرَا يَدِنْ
صُكْرَه كِرُوْ صُوْرْدِي بِنَلْ خُوْدُوْشْ دَخِي اَنْتِ لَرَفْلَكْ
قَقْدِي اَيْتْ بَرِيكْ اِنْ لِي چُونْ خُوْشْ دَرْتَرَمْ كِه بَرِي كُوْنْ كَرَكْ
اَوْلَا نِيْر كِيْنْ اِنْدَه صُوْرْدِي بُو اِنْدَه اَنْتْدُ كُرْ سَا قِي يُوْسُفْ
اَكْدِي زِنْدَا نَدَه كُوْرْدُ كَلْرَنْ دِي وَرْدِي مَلِكْ يُوْلُقْ خُوْشْ كَلْدِي
اَيْتْ وَا زَا كَا صُوْر سَا قِي يُوْسُفْ قِنَا كَلْدِي عُدْرَدِي كِه
اِنْدَا اَيْتِي مَلِكْ دُوْشْ كَرْدِي دُوْشْ اِنْتِي اَيْدُوْر نِيچَه كُوْرْدِي

وَتَعْبِرْ دِقَّتِي نَدْرَايَتِ سَاقِي يُوسُفَ خَيْرَ زَهِدٍ فَكَيْدُ كَرْدِي
اَيْتِ كَرُو وَا رَتْدِ بَرْدِ بَرْدِ رُصُورِ تَدْبِيرِنِ دِقَّتِي اَيْتِ فَلَكَ شَاد
اُولَدِي اَيْتِ حَيْفَا وَا لَآ كِه اَنكَ كَبِي كَشِي زَنَدَانْدَا وَا لَآ
اَز بِنْمِ قَتْمَا كُنْرُكُ اَتُو لِي بِمِ پَسِ زَلِيخَا زَنَدَانِ بَا نَهْ خَبَرِ وَا بَرِي
صُورْدِي كِه يُوسُفَ بِنْمِ حَقْمَدَا هِيچ نَسْنَه دِ پَدِي اَيْتِ نَسْنَه
دِ پَدِي خَيْرْدَنِ اَرْتُقِي اَيْتِ اَحْسَنَتَا وَا نِ اَكِي يَسِي بِنْمِ بِلَا فَدَا
وَا وُزْ اَلَكِي يَسِي زَنَدَانِ زَحْمِنْدَه بِنْمِ حَقْمَدَا خَيْرْدَنِ اَرْتُقِي
نَسْنَه دِ پَدِي بَرْدِ خِي اَنكَ حَقْمَدَا اَنْدَنِ يَكْرُكُ اَيْلُكُ
اَيْلِيْمِ پَسِ زَلِيخَا فَلَكَ قِنَا كَلْدِي اَيْتِ حَقُّ اَنكَ لِنْدَه يَدِي
بَرَا كَا تَهْمَتَا يَلْدِي **تَفْهِيْمِ** مُؤْمِنِ دِ خِي كُو زَمَنِ لِنَا
فِيحَقِّ مُنْكَرِ وَا زَكِي رَحَا لِنْدَا صُورِ زَكِي تَكْرُ تَعَالِي اَوَّلِ
فَرِيشْتَه كَرَا صَرْدَه قَلَمِ بِنْمِ حَقْمَدَا شَرَكْدَنِ هِيچ نَسْنَه دِ پَدِي
اَيَهْ اَلِهِي نَسْنَه دِ پَدِي اَمَّا سِنِي بَرْدِي سَكَا حَمْدُ شَا قَلْدِي

اُولَدِي

پَسِ تَكْرُ تَعَالِي نَعْمِ الْعَبْدُ عَبْدِي يَتَمِشْ يَسِي دُنْيَا زَحْمَانِ
وَبِيكُ يَسِي كُو زَمَنِ خَمَانِ چَكْدِي بِنْمِ حَقْمَدَا خَيْرْدَنِ اَرْتُقِي
نَسْنَه دِ پَدِي بَرْدِ خِي اَنكَ حَقْمَدَا اَيْلُكُ اَيْلِيْمِ كُنَا هِنِ عَفُو
قَلَمِ اَوچِمَا قَصْدَه بَا كَجْرِبِ دِ پَدَا رَمِ كُو سَتَرَمِ لَطِيْفَه وَا وَا لَه
يُوسُفَ قَرْدِ شَلَرِنِ اَتَا سِنَا كُنْدَرِدِ قَرْدِ شَلَرِنَا اَيْتِ دِي اَكْرُ
اَوَّلِ اَنْدَا قِي قَرْدِ اَشْكُرِي دِ تَا كَلْرُ سَكْرُ سِرَا چُوقُ
بَغْدَا يِ وَا رَمِ اَكْرَا نِي كَتْرُمِيْبِ عَالَمِ كِيچِنِ كَتْرُ سَكْرُ نَسْنَه
وَا رَمِ مَرَمِ **تَفْهِيْمِ** اَوَّلِ وَا قَتِ كِه تَكْرُ تَعَالِي جَانَلِي بُو عَالَمِه
بِرِي يَدِي اَيْتِ بَكَا تَوْحِيْدِ كَتْرُمِيْبِ عَالَمِ طَاعَتِنِ كَتْرُ سَكْرُ
عُقُوْبَتِ دِنِ اَرْتُقُو نَسْنَه بَلِيَا سِرِ **حِكَايَتِ** اَبُو جَهْلِ
عَلَيْهِ اللَعْنَه اَشْقَطْ شَكْرَا وَا جِنَا اَلْدِي رَسُوْلِ قِنَا كَلْدِي
اَيْتَا كَرَسَنِ كَرَجَكُ بِيغَا فَبَسَكَا وَا جَمْدِيغِ نَدْرَايَتِ
پَسِ رَسُوْلِ اَيْتِ بِنْمِ اَيْدِيْمِ يَا خُوْرَا وَا جَكْدِ غَمِي اَيْتِسُوْنِ

بَن كِنُونِ اَيْتِ اَوْجَدِغِي اَيْتُون سَن كَيْسَن رَسُولَ عَلَيْهِ السَّلَامُ
اِشَارَتِ اَيْلَدِي اَوْلُ اَشُو دَشَلَر بَرْ كَزْدَن شَهَادَتِ كَشْرَدِ اَلِه
اَشْهَدُ اَنْ لَا اِلَهَ اِلَّا اللهُ وَ اَنْتَ عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ فَلَعُونَ قَفَدِي
طَشَلَرِي بِرِه اَوْر دِي خِطَابِ جَبْر اَيْل دَكْدِي كَرِه طَرْسِن اَوْل
دَشَلَر نَم بَر اِي كَمَا وَدُسْتُمْكَ رَسُولَ لَكِنَا دَا اَنْلِقِ وَرَدِي لَن
رَوَادُ كَلْتَرِه اَوْل دَشَلَر بَر دِه يَتَا اَل اَنْلَرِي اُحْمَاقِ صَدْرِنَا
قُو كَانِ الْحَقُّ يَقُولُ قُلُومُ اَوْل دَشَلَر بَر كَز نَم بَر لَكِنَا دَا اَنْلِقِ
وَرَدِي لَن رَوَا كَر مَدْمُ كِه يَر دَا اَيْنَلَر سِر كِه اَلَلِي يَيْل دَن بَر و
بَنَم بَر اِي كَمَا وَدُسْتُمْكَ بَيْغَامِبَر لَكِنَا اِقْرَارِ قَلْبِ بَكَا عِبَا
اَيْلَر سِر نِي جِه رَوَا كَر مَه كِه طَمُودِه قَلَا سِر **نَكْتَه** چُون
يُوسُفُكَ قَز دَشَلَرِي اَبْرِي اَمِنْ اَلْبِ مِصْرَه كَلْدَلَر يُوسُفُ بَر سَرَا
يَيْدِه مَشْدِي اَوْل سَرَا يَدِه قَز دَشَلَرِي كَنْدِي اِنَا اِتِد كَلَرَن
بُنْمَلْمَا قَصْدِ قَلْدِ قَلَرَن بِي يَرْبُ سَنُقُ لَرَن يُوسُفُ هَر بَر

يَلُورِبُ اَغْلَادِغِن وَبُنْلَرَا نِ وُرْدُ قَلَرَن اَوْل سَرَا يَدِه يَرْدُ مَشْدِي
قُنُقُ لَن اَيْلَبِ بُنْلَرِي اَوْل سَرَا يَه كَشْرَدِي خُون دَكْدِي بُنْلَرُ
قَرَنِ اَجِ چُون اَوْل كُونْدَه مُعَا مَلَرِي نَقْشِن كُرْدِ لَر خَالِدِ
طَعَامِ قَيْسِي قَلْدِي **تَقْرِيبِ** چُون مُؤْمِنِ كُوزِ مَنَزَلِنَا قِيَا لَر
اَوْل بَر فَرِشَنَه كَلَرُ كَفِينْدَن بَر بَارَه بَر تَرَا لِنَا وَرَر يَار
اِس بُونْدَه دُنْيَا دِه نَه اِشَلْدُ كَا مِسْكِينِ قَوْلِ اَيْنَا بَن
يَر و بَلْمَزَمِ نِي جِه يَز بِن اَيْنَه بَر مَقْلَا اَغْرُ كَدَن يَار اَل بَر مَقْكَ
دَ بَر تَرَا اِشَلْدُ كَا اَنْدَه يَز لَه بَسَر تَكْر تَعَالِي قَدْر تِنْدَه
بِي جَارَه قُل نَه اِتِد كِن وَظَالِمِ مَظْلُومِ لَرِي دَكْدُ كِن وَ اَنْلَر بَلُور دَن
وَ كَر بَمَلَر مِسْكِينِ لَرِي اَغْر لَدُ قَلَرَن وَ غَرِيبِ نَوَاخَتِ
قَلْدِ قَلَرَن جُمَلِسِن نَقْشِ اَوْ كِنَا قِيَا عَجَبَا اَوْل بِي جَار نِي كِ حَالِ
اَنْدَه نِي جِه اَوْلَا اَلْهِي هَر بَر مَرِي اَوْل كُوزِ قُور قُيْنْدَن سَن
اَمِينِ قَلُوبِ بَرِسِ چُون قَز دَشَلَرِي كَنْدِ مُعَا مَلَرِنَا بِي سِي

بمیدار یوسف بیردی بر او ده دخی خون کد کز بیردی که
اندا و ز ستر فراغت لایسون کز ابن یامین آیت بگه طعام
کر کز اشبو او ده درایم شول نقش بقب کند حسرت چون
اغلیم یوسف بیردی از کز و کترک یوسف کند اغلنا
آیت سن قانده دور یوزک نقابن کتر بکسکا بقا برا اول صو
بقا اگر صور زسا که کیمک اغلیسن آیت یوسف صدیق الله
او غلوم پس ابن یامین اثر دی بر صورتا بقدی بر یوسف اغلنا
آیتی سن اشبو صور کیمک قندن الیک آیت شون دیوار دغ
صورتدا الیم آیت سن کیمک اغلیسن آیت یوسف صدیق الله
اغلوم آیت بوند اکتی وار مکه آدی یوسف صدیق الله در آیت
وار آیت قان از یک کانترو پرایت اول سنی بلا یوسف
آیت کترک طعام بله ییکم پس ابن یامین تخنه کچر
اکی قزدش بزچنا قدن طعام پد کز چون یوسف جفدا

یکال ازبته ابن یامین فریاد ایلدی که عنبرک بر مقلری
لطاف یوسف بر مقلری لطافینا بکزر یوسف آیت
غصه یمه سکا قزداش اولام پس یوسف خلوت ایلدی پرده
آردندن ابن یامینه کند خبرن صردی اول قزدشک نیجه
بلرسن ابن یامین آیت بزچالز قوت یدی در کز بزچالز آیت
لزد کز و بزچالز اولدی در کز و بزچالز در کز پس
یوسف پرده قلدردی آیت اول آیت کبری دگر کمان آدی
اوش بیه اشکاره کوز **تقریب** یار ز قیامت کوننده تکر
تعالی بزچامؤمن لری خلوت حجاب حاضر قلا کند خبرن
قللرند اصرا قلم بنم خبر می نیجه بلرسن و سن ندر کز
قول ایدا خدا و ندا سن بلرسن ندر کز دی و بن ندر دم
ادی خطاب کله که قلم بلرم الالاسنک سوزیک سورم
پس قول ایده الی دهر لزا ایشلر کز بقدر بن آیتدم و اذ

آید الله ذکر که **قل هو الله احد** مشرک را یترک کنی در بن آیت
بزرگ **الله الصمد** ترس از ایشان عورتی او غلبه و از در بن
آیتم یوقدر لم یلد ولم یولد **مشبهه** زین بگردد در زین آیت
مثل ما نند یوقدر **ولم یکن له کفوا احد** پس خدای
تعالی بیچون جمالیدن **حجاب** کثرت آید قلم بنم حقیقه
نه دیدن سادگی کمان آدی اوش کمان سوز بیچون **جمال**
گوز **حکایت** آید لر مشاد دیور دن رحمة الله علیه
بزرگون **خرفه** اتر زدم بز کویک یکد کلدی دون
تین میس آیت ای **مشاد** هیچ آریک وار مکه بر میس کین
فقیر اولاً آیتم ذکر آرد زنده در کسک اول پس **اچرو**
کردی اگر کعت نماز قلدی دخی الم **اسرک** لکنادش
قاتنا و ردم کر دم کوزیشی یکا قنا **انمشر** دیدم که
ردام او **جپله** سلام کوزین **اچدی** آید زای **مشاد** سلمه

۱۱
خضر نه کرک وارم دوست **حسرت** یا شن یکا **قده** کوزون
اولا که **اسرکیا** چون بنی **اشدم** یوق از م کوبند عایتم
ای **یکت** هیچ کویک **نسنه** دل ز می یا خود هیچ **وصیت** آید زین
آیت کویک **نسنه** دلمگدن **کجدی** الا **وصیت** اولد ذکر که
کویک **اتما** کند برالتون و از در آگرا **ایمان** توحید
از بنا اولد **سم** آن با ذامه **ورکل** **اعلج** **اشما** **شار** **انلسو**
آیتم **جانم** توحید **یری** کویک **دل** کویک **ترجمان** آید اگر
دک **بعلنسی** اولد **نیجه** **بلم** که **ایمان** **ایله** **کتک** آیت
ای **مشاد** چون بنی **دفر** **ایلیاس** **سئم** **استندن** **کتیمان**
بکلم **سگا** **ایدم** **نیجه** اولد **غم** چون **انی** **دفر** **اینکدم**
سین **استند** **اژدم** چون **سحر** **وقت** **الدی** **کوزدم** **لون**
متغیر **کلدی** **اید** **سلام** **علیک** **یا** **مشاد** **آیتم** **نریج**
کلک **و** **بکرک** **نیچون** **متغیر** **اولدی** **آیت** **یا** **مشاد** **خضره**

تَكَرَّرَ تَعَالَى بِمَوْلَى نَرَعْتَابِ اَيْلِدَى بَكَ اَيْتِ اَتَانَمْدُكُ
 بِنَدَن كِه بِنْدَن مُشَادَه شَكَايَتِ اَيْلُدُكُ اَيْتُمُ خُدَا وَنَدَا
 نَه شَكَايَتِ اَيْلُدُمُ وَسُكُ كَرْمَلَدَن نَه يوز كوز دُم اَيْتِ
 رَوَا اَيْلُدُر كِه اَيْتُدُكُ تَوْحَسْرَتِ يَاشَن بَز كَا اِيْمَانِ
 وَرِدُ كُنْدَز صُكْرَه دَخِي حَسْرَتُكُ قَلْدُ مِيْدِي اَوْلِ عِتَابِ
 هَيْبَتِنْدَن بَكْرُمُ مَتَفَايَزِ اَوْلِدِي چُو ز سَحْرُ وَ قَتِ اَلْدِي
 اَيْتُمُ مُشَادَ بَكَ مُنْظَرُ دُر كِيَجَه دَخِي آخِرِنَا اِرْدِي حَقِ اَعْمَالِي
 اَيْتِ وَ اَز بِنْدَن مُشَادَه سَلَامِ دَكْر اَيْتِ بَز كَا مُشْتَاقِ
 وَن سَن دَخِي بَكَ مُشْتَاقِ مِمنِ **الاطال شوقى لابر الالى**
بقاىى وانى لاشد شوقا اليهم كَلِ اِفْدِي اَحْدَ تَفْسِيْرِنِ
 بُوْنَه خَتْمِ فَلَا لَمْ اَحْدَا لَمْ وَاَحْدَا رَا سِنْدَه اَكْثَرُ صَحَابَه
 قُنْدَه فَرَقِ يُقْدَرُ دَلِيْلُ بَكَ كِه عِبْدُ اللهِ قَرَاتِ دُر كِه قُلْ هُوَ اللهُ
 اَحْدَا وَقُلْ رُوْبِيْحَا لَز فَرَقِ اَيْلُرْ لَز وَاَحْدَ فَصَلِ اِجُونِ دُر

يَعْني وَ اَحْدَ صِفَانَدَه اِسْتِعْمَالِ قُلْر لَز اَحْدَ زَا نَدَا وَ اَحْدُكُ اَوْجِ
 مَعْنِي وَ اِرْدُ ز بِر مَعْنِي اَوْلُدُ ز كِه اَز بِلغَا اِيْرَمِيَا اِكْتِجِي مَعْنِي
 اَوْلُدُ ز كِه اَنْكُ مِثْلُ مَا نِنْدَا اَوْلِيَا نِتَا كِه عَرَبِيَا يَدُرُ فُلَانُ وَ اَحْدُ
 فِي عَصْرِهِ يَعْني نَظِيْرُ يُقْدَرُ كُنْدَز مَا نِنْدَه اِجْتِي مَعْنِي
 اَوْلُدُ ز كِه اَنْكُ كُنْدَا شِنْدَه اَوْ رَتَا قِ اَوْلِيَا نِتَا كِه عَرَبِيَا يَدُرُ
 فُلَانُ مُتَوَخِّدُ فِي هَذَا لَافِرَا اَيْشَارُ كِه وَ لَا يَعْاَوْنُهُ يَعْني
 اَنْكُ اِشِنْدَه مِثْنَه اَكَا يَرْدِجِي اَوْلِيَه پَس بُو اَوْجِ صِفَتِ بَرَا
 لَا يُقْدَرُ اَكَا كِه وَ اَحْدُ دِيْلُرُ تَفْسِيْرُ اَهْلِ صَمَدَه وَ جَهْلُ
 دِ مِثْلُ دُر اَمَّا اِبْنُ عِيْنَسِ وَ مَجَاهِدُ وَ حَسَنُ وَ سَعْدُ بِنِ
 جَبِيْرُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ **صَمَدًا وُلْدُكُ** اَنْكُ اِجِي اَوْلِيَه سَعِيْدُ
 اِبْنِ مُسَيَّبَه اَيْدُرُ **صَمَدًا وُلْدُكُ** اَنْكُ قَرِيْبُ اَوْلِيَه
 شَعِيْ اَيْدُرُ **صَمَدًا وُلْدُكُ** بِمِيَه اِجْمِيَه عِيْرَه اَيْدُرُ **صَمَدًا**
اَوْلْدُكُ اَنْدُرُ نَسَبِ جَقْمِيَه بَعْضِي مَفْسِرُ لَز قُنْدَا صَمَدُ

مَعْنِي سَكَرَ كَلْبَهُ رُبَعِي لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَكَ
كُفُوًا أَحَدٌ يَعْنِي صَمَدًا أَوْلَادُكَ كَيْفَ أَنْدَا طَفْمَشَرِ
أَوْلَهُ وَمِثْلَهُ أَنْدَنُ طَفْمِيَهْ وَأَنْتَ مِثْلُ مَا نَدَى أَوْلِيَهْ أَمِيرُ ^{مَنْ} أَوْلَى
عَلَى كَرَمِ اللَّهِ وَجْهَهُ وَإِبْرَاهِيمَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَيُّدُكَ
صَمَدًا أَوْلَادُكَ أَنْتَ أَلُوغِي كَمَا لَهُ أَوْلَهُ وَأَنْدَا أَوْلُو
أَوْلِيَهْ حَاجَتٌ وَقَتْنَدَهْ قَلَّرَ حَاجَتِي أَكَا عَرْضَ أَيْلِ قَتَادَهْ
أَيُّدُ صَمَدًا أَوْلَادُكَ خَلَقْتَ رُصُوكَهْ بَاقِي قَلَّا عَلَى إِبْرَاهِيمَ
مُوسَى أَيُّدُ صَمَدًا أَوْلَادُكَ أَنْزِلْ لَكَ عَقْلًا زَوْفِيَدَهْ
قَلَّا سُدِّي أَيُّدُ صَمَدًا أَوْلَادُكَ بَلَا وَقَتْنَدَهْ وَمُصِيبَتِ
حَالِنَدَهْ فَرِيَاذَا كَا قَلَّرَ يَمَانِي أَيُّدُ صَمَدًا أَوْلَادُكَ
هَرَكَزَا يَمِيَهْ إِبْرَاهِيمَ أَيُّدُ صَمَدًا أَوْلَادُكَ كَيْفَ
أَنْتَ صِفْنَا لَا صِفْتَلْمِيَهْ مُقَابِلَ إِبْرَاهِيمَ أَيُّدُ صَمَدًا
أَوْلَادُكَ أَنْتَ هَيْجَ عَيْبِ أَوْلِيَهْ رُبْعِ أَيُّدُ صَمَدًا أَوْلَادُكَ

أَفْتَلَرَا نِي تَفْزِرَا يَلِيَهْ صَمَدًا بِمَكَ غَالِبَ دَمَكَا أَوْلَى هَرَكَزَا
كَيْفَ أَنْدَا غَالِبًا أَوْلِيَهْ أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَيُّدُ
صَمَدًا أَوْلَادُكَ دَكَلْنَدُ زَمْتَعْنِي أَوْلَهُ وَدَكَلِي أَكَا مَحْنَاخُ أَوْلَى
مَرَاتِ هَمْدِي أَيُّدُ صَمَدًا أَوْلَادُكَ فَإِنِّي أَوْلِيَهْ حَسْرَتِي
أَلْفَضْلُ أَيُّدُ صَمَدًا أَوْلَادُكَ هَرَبِي دَلِي أَشْلِيَهْ كَيْسَدَا كَا
مُعَارِضُ أَوْلِيَهْ لَا مُعَقِبَ لِحُكْمِهِ وَلَا رَاذِلِقْضَائِي مُحَمَّدِ بْنِ
عَلِي أَيُّدُ صَمَدًا أَوْلَادُكَ كُوزَا يَزُكْرَمِيَا وَفَلَرَا نِي يَلِيَا
دَكَلِي نَسْنَهْ سِي أَنْدَا زِيَلَا أَوْلَى جَعْفَرُ أَيُّدُ صَمَدًا أَوْلَادُكَ
خَلَقَ أَنْتَ أَدْبَرَ بِلْكَ كَدَنَ أَرْتُو نَسْنَبِيَهْ أَلْفَضْلُ بِيَشِ
حَرَفْدُ زَلَامَ صَارَ مِيمَ دَا لَدْرَا لِفَا شَارْتَدُو وَأَنْتَ بَرَلِكِيَهْ
لَامَ إِشَارْتَدُو أَنْتَ أَلُو هَيْبِنَهْ أَلْفَلَامَ بِرِي رَا جِنْدَهْ مُدَعْنَدَهْ
أَتَبِيحُ هَيْجَ بِرِي سِي دَلِيَهْ بَلَرَمَا إِشَارْتَدُو كَا كَا أَنْتَ ذَاتِي
كُوزَا كُرْمُودُ رُلُوعِي أَكَا مَحْطَا أَوْلَى أَمَانُودَهْ أَشْكَرَا

دُر اِشَارَتُهُ اَكَا كِه عَارِفَلَر كُو مَلَنده تَابِتْدُر و قِيَامَت كُونِنده
مُؤْمِنَلَر كُو زِينَه اَشِكَا رَه اَوْلَا صَا دَا اِشَارَتْدُر اَنك سُر
كِر چَكَلِكِنَه و اَشِي طَهْر اَعِنَه مَه اِشَارَتْدُر اَنك مَالِك حَقِيقَتِنَه
كِمَه دِلَنه و رُز و كَمِدَن دِلَنه اَلرُود خِي **صَمَد** اَوْلَدْنَه
اَنك بَقَا سَه هَر كِر زَا يَل اَوْلِيَه و فَا يَل يَسَا يَه نِيَا
صَمَد اَوْلَد زَكُه دِلَر اَنك بِيَا نِنده عَا جِر اَوْلَا لَر و بَر مَقَلَر
اَنك اِشَارَتِنده قَا صِر اَوْلَا لَر اَبْر عَطَا اَيْدُر **صَمَد** اَوْلَدْنَه
تُجَا اَوْلَا اَز مَقَدَن و اَز مَشَر اَوْل اَو كَا رَه دَخِي **صَمَد**
اَوْلَدْنَه كِه طَعَام يَمِيَه اَمَا يَدَرَه و حَا جَت و قِنِنَه تَصَد
اَنك دَر كَاهِنَه قَلَر هَر كِر حَقِيقَت بِلَد كِه دَا يَم اَوْلَد
هَر كِر اَنك زَوَا ل يُو كَن د نَفْسِن فَا نِي و ذَلِيل بِلَد
و دُنْيَا نِعْمَتَه اَلد نَمَدِي و اَنك ذَو قَر رَغْبَت قَلْمَدِي
بِرِي جَه حَك مَلَر مِشَلَر دُر اَكُر دُنْيَا اَلتُونَدَا اَوْلَسَه

و اَخِرَت سَقْسِدَن عَا فِل اَوْلَد كِه دُنْيَا ي رَغْبَت قَلْمَا دِي
زِرَا فَا نِي دُر بَا قِي قَلَر سَقْسِي فَا يَن اَوْلَن اَلتُونَدَا يَكُر كِر دُر
و كَيْف يَم دُنْيَا سَقْسِي دُر فَا نِي و اَخِرَت اَلتُونَدُر بَا يَن
حِكَا يَت شَيْلَه اَيَلَر لَر كِه اَلر كِشِي بَر اَوْ چَكِشُر كُر دِي
نَا كَا ه اَوْل اَو ك دِي و اَر نِدُر بَر كِر چِي سَيْلَدِي اَيْنِدُر بَر بَانِشَا
بِيَك يَل تَمَامَت دُنْيَا ي بَا د شَاهِلَق اَيَلَدُم صُكْرَه اَجَل
اَر دَا اَوْلَدُم چُر دُم بَر يَل دَخِي شَيْلَه يَنْدُم اَخِر بَر كِشِي كَلَد
بِنِي بَر بَر دَق اَيَلَدِي بَر دَمَان طُنْدِي اَخِر سِيْنَدُم بِيَك يَل
كِنَه شَيْلَه يَنْدُم اَنْدُر صُكْرَه كَلَد بَر كِشِي كُر چِي اَيَلَدِي
و اَشِبُود يَوَا رَه يَيْدِي دَخِي بِنْدَه نَر نَزَاع قَلَد كِه چَكِشُر نَز
بِهَر كُر بِي اَبْجِد نَسَز و هَر كِه بَلُو بِلَد كِه اَوْل صَمَد دُر
يَمَن اَجْمَر رَز قُر اَنك خَضِر تِنْدَا اَسْدِيَه و دَكَلِي حَالَه تَوَكَل
اَكَا قَلَد رَز قُجُون هِيچ غَضَه يَمِيَه نِتَكِر بَر يَه تَمَقَا

هَدَم

يَلُكُزِيرْتِدْ كِمْنَهْ اَرْتَاغِ يُوغِدِي رِنَرَقِ وَيَرْكَلَهْ دَخِي اَوْتَاغِ
يُقْدُرِيْسْ اَمِدِكِرْ كَلَهْ رِنَرَقِي اِنْدَا بِلُوْرْ كَهْ رِنَرَقِي اَوْتَاغِ
وَمَنْعَمِنَا اَوْلَدِنْتِكِهْ اِبْرَهِيْمِ خَلِيْلِ خَالِنْدَا خَبَرِ وِرْدِ
الَّذِي خَلَقَنِي فَهُوَ يَهْدِينِ وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِ وَاِذَا
مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ چُونَكِهْ اِبْرَهِيْمِ طَبَقِ وَقْتِ اَوْلَدَانَا بَهْ
بِرْمَغَارِيَهْ وَاَرْدِي اِبْرَهِيْمِ اَنْدَهْ طَفْرِي اَمْرِي مَغَارَهْ
اَغْرِيْ طَلَاشِلَهْ بَرَكْتِي كِتْدِي بَرْمَا نَدَا صَلَهْ كَلْدِي
كُوْرْدِكِهْ بَرْمَغِنْدَا سُوْدَا فَرُوْرِي بَرْمَغِنْدَا بِالْاَمْرِ اَنْسِيْ مَتَجِدِ
قَلْدِي اَيْتِدْ عَجَبْ بُوْقَنْدَزْدِي اِبْرَهِيْمِ دَرْعِي اَلِنْدَا اَيْتِدْ
صَبْرَا يَلَهْ سَكَا اَيْدَمْ قَنْدَنْ دُرِيْسْ اِبْرَهِيْمِدَنْ قَلْدِكِهْ
كَنْجِ اَوْغَلَنْ بَرْمَغَنْ اَمْرِ چُونِ اِبْرَهِيْمِ اَوْلَدِي اَلِنْدَا قَوْمِي
صُرْدِكِهْ نِيَا طَبْرِي اَيْتِدِرْ **نَعْبَدُ اَصْنَامًا** اَنْدَزْ اِبْرَهِيْمِ
اَيْتِدِي **هَلْ يَسْتَمْعُوْنَ** يَعْنِي اَوْلِ بْتَلَرْ كِهْ طَبْرِي بَرَسِيْلَسْ كَرْ

اَيْتِدِي دَعَا قَلْبِكِرْ اَجَابَتْ اَيْلَرْمِي وَيَلُوْرْ سَكُوْرْ اَيْلَرْمِي
وَطَبِنْدُ غَلْرْ چُونِ سِيْنَهْ اَحْسِي دَكْرِي يَهْ طَبْرِي سِيْنَهْ رِيَانِ
دَكْرِي اَيْتِدِرْتِي اِبْرَهِيْمِ اَيْتِدِيْسْ نِيچُونِ اَكَا طَبْرِي
اَيْتِدِرْ **قَالُوا وَجَدْنَا اَبَاءَنَا كَذٰلِكَ يَفْعَلُوْنَ** اَنْدَزْ اِبْرَهِيْمِ
بِيغَا فِرْعَلِيَهْ اَلصَّلٰوةُ وَاَلتَّلَامِ اَيْتِدِي بِنَلَرِيْمِ دُشْمَنْدِ
بَر بِنَلَرِكِ دُشْمَنْ وَنِ دِرْدِي دَكْلِي بَر كَزْدَنْ اَغْنِ بَر كَلْدِ
اَيْتِدِرْ نِيَا اِبْرَهِيْمِ بَرَسِيْ كِ طَبْدُ عَكْ وَاَلِهٰكْ كَمِدْرِ دِرْدِرْ
اِبْرَهِيْمِ عَلِيَهْ اَلتَّلَامِ اَيْتِدِي **اَلْاَرَبِ الْعَالَمِيْنَ** دِرْدِي يَعْنِي
عَالَمَلَرِكِ رِيْدِرْ دِرْدِي اَلْاَبْرُوْرْدِي كَارِ عَالَمِكِ دُسْتُوْمِ اَيْتِلَرْ
اَوْلِ بَرُوْرْدِي كَارِ عَالَمِ كَمِدْرِ اِبْرَهِيْمِ اَيْتِ **الَّذِي خَلَقَنِي**
فَهُوَ يَهْدِينِي بَرُوْرْدِي كَارِ عَالَمِ اَوْلَدِي كِهْ بِنِي يَرِيْتِ وَاَنْدَنْ
بَكَا تَوْفِيْقِ وِرْدِي رِيْقَاتِي كِي كُسْتِدِي اَكْرَا وِلْ
لُوْسْتُوْمَا اَنَا قَنْ نِيْدَهْ كَبَكْتِدَا قَانِ اِحْمَلِي نَبْرِيْلِيْدِمْ اَكْرَا

أول بلد رما مشفق أنم كو كسند اخالص سدا قله
نجا بليدم اكر بكا ست كرك اولدق وقت بئ اعلمكا
آنم نه وقت سذور مكن نه بلدي پس برباره ايت قندك
بوجت لن جلا لك قندن اكر اول دليل اولما
مفارده بر مغمندن بالله سدا قله نه بلدم پس صمد دركه
بني برت و بكا بواشلي او كرت و بكا يدري اچري
چون اولدم حجت شرابن بكا اچري اول شرابن و قيدي
بني نمرود ارنندن فرتمدي جبرائيل يردي منا محتاج قلدي
الذي هو يطعمني وليقيني اكر ابراهيم بر مقندن يلد
اچري سا محمد امت عاشقن سبب سوزي دري اچري
ابوبكر و نراق ايندر يطعمني بلا طعام وليقيني بلا
شراب يشبعني رهني و يرويني مرغ غير علاقه معنسي
الذره يدري بني جلا بيم طعام سوز شراب سوزي

طيردي و قد دري جلا بيم سبب سوزي بني نسا كه رسول عليه السلام
بيري كه ايت عند ربه يطعمني وليقيني معنسي اولدركه
رسول ايندر جلا بيم بني يدري اچري زيرا صمد در قلرنا
يدر اچري كمنه واسطه يلا يدري اچري كمنه واسطه سوز
كند يدري اچري بكار دليل اول بربقا **حكايت** در كه
پيغامبر زماندا اشد كه رسول عليه السلام اوج كون اقد
وما من دابة في الارض الا على الله رزقا سقا مشكين برقه
كچه دشندا بر كشي كلدي بر قدح شراب و ردي اندن
صغر يكيم قاج سيل دري اولدي اشتها اله طعام ميدي
سقا حقه نكر تعالي بوانعام قلدي سا محمد مضطفي قن فاطمه
حقيه اشد كيم نه قلدي جابر دن روايت در كه پيغامبر
عليه السلام بزكوزي كل اولرن رندي هيچ طعام بولدي
فاطمه اونه وازدي سوزي كم هيچ طعام وازدرا اتفاق

أَنَّهُ دَخِيَ بِلَيْمَدَى رَسُولِ كِرْوَرْدَنْدَى بِسِ بَرَقُشِ اَكِي كِرْدِيَلَه
بِنِ پَارَهِ يَحْنِي وَرِهِيَدِي فَاطِمَه اِنْ بَرِجُفِيَه قِيدِي اَوْ رَتَقِي
حَسَنِ رَسُولِ وَرِهِيَدِي رَسُولِ كَلْدِي فَاطِمَه اَيْتِي يَارَسُولَ اَللهِ
سَزَكِيَدِي بَرَقُشِي اَكِي كِرْدِيَلَه بَرِ پَارَهِ تَحْنِي كِتْرِي رَسُولِ
جَفِيَنِكِ اَز تِسْنِ كِرْدِي كِرْدِي جَفِيَنَه اَيْتِي كِرْدَه طُطُلُو
اُولُشِ اَيْتِي جِكِر كُوشَمِ لُوسِنِ دِي دُكُوكِ قَدَرِ دُكُلَه فَاطِمَه
اَلرُّو كَلْدِي كُوزِ دِي كِه تَكْرِ تَعَالِي بَرَكْتِ وَيَمُشِ لِسْرِ تَكْرِي اِي
شُكْرَ اَيْلَدِي وَرَسُولِ صَلَوَاتِ كُوزِ دِي بِسِ رَسُولِ قَوْمِ وَنُشَانِ
دِرْ شُرْدِي يَدِلِرْ وَچُورَه قُنُشَلَه دَقِي وَرِهِيَدِي لِرْ جَفِيَنَه كِرْو
طُلُو قَلْدِي اَنْدَا اَيْتِي جِكِر كُوشَمِ بُو بَرَكْتِ سَكَا قَنْدَا
دُرَا اَيْتِي هُو مَرِ عِنْدَا اَللهِ بِسِ رَسُولِ اَيْتِي اَلْحَمْدُ لِي اَلَّذِي شَبِيَه
سَيِّدَه نِسَاءِ بَنِي اِسْرَائِيلَ لِيَعْنِي شُكْرًا وَاُولَ تَكْرِي اَكِه سِنِي
بَنِي اِسْرَائِيلَ خَا تُو بِنِ بَرَكْتِي بِسِ صَمَدِ دُرْدِلِرْ سَا

سَبَبِ بَرِه قُلُوبِ يَدِلِرْ اِجْرُورِ دِلِرْ سَا سَبَبِ سُوْرُ حِكَا يَت
بَرِ مَسَا فَرِ بَرِ كُونِ كِرْدِي كِنِ كِرْدِي بِرِ سَرِ چَنِكِ اِيَاغِ صِنَمِشِ
بَرِ كَكَلِكِ اَكَا طَعَامِ يَدِلِرْ كَنْدِي اَيْتِي بِرِ سَرِ چَنِكِ اِيَاغِ
رِزْقِنِ اِنْ تَمَكْدَنِ قَلَمِشِ تَكْرِ تَعَالِي بِرِ كَنْدُو دِنِ اَلْوَقْتَا
حَوَالَه اَيْمِشِ اَز بِنِ لِرْ اَكْرَسِنْدَا خِي فَرَاغَتَا وُلُبِ اَشْدَا كِنْدَا
اَلچَكْتِ بَرِ كُوشَه اِنْخِيَارِ اَيْلِرْ سَكِ تَكْرِ تَعَالِي رِنِ قَكِ
اَكْسَكِ هِي اَيْلِيَا بِسِ خَلْقَدَنِ عَزَلْتِ اَيْلِيَبِ بَرِ كُوشَه اِنْخِيَارِ
قَلْدِي بِرِ كُونِ بَرِ كَشِي اَكَا قُنُو اِرْدِي صُورِ دِي كِه دَرُ وِشِ
بُوسِنِكِ عَزَلْتِكِه سَبَبِ نَه اُولْدِي بِسِ دَرُ وِشِ قَصْرُ سِنِ
اَيْتِي بِسِ مَسَا فَرِ اَيْتِي دَرُ وِشِ اَنْدَا لِه سَرِ چَه پِي شَه سِنِ
اِنْخِيَارِ قَلْدِكِ اِيْرُقُلَا اَلِنَا بَقْدِكِ كَلِكِ پِي شَه سِنِ اِنْخِيَارِ
قَلْسَدِكِ سِنِ اِيْرُقُلَا بِسِ لِي كِدِكِ تَكْرِ تَعَالِي صِفَاتِنِ صِفَلَه
وَهُوَ يُطْعِمُ وَلَا يُطْعَمُ اَنْكِ صِفَتِ دُرْ صَمَدِ اِيْرُقُلَا دِي دَخِي خَلَصِيَه

اولدزكه هر كه صمد آرد ز ذكر ايليا قرز اجميا دخی بر
آرد ذكر ايلينا و دخی بر معنی صمدك اولدزكه حاجت
انك حضرتتا عرض ایلز ز زیرا که قاضی الحاجات ادر و نکر
بلد پس که قاضی الحاجات اولد حاجتن اندا ایرغادیز
نتا که ابرهیم علیه السلام دلدلر که اوده آتالز فریا ز
ایلدلر و خوش طیور جمله جنا و هرلز اکلشدلر ایتلر
الهی بنه دستور و پرد و ستکا یردم ادا لم خطاب کلدیکه
دستور اندن دلك اکر بزدن یردم استرنا یردم
و پروك اکر بزدن یردم استمنسا بنملا دوستم انسا
کر مک پس اول فرشته که ییله موکلدر ایت یا ابرهیم
یل بنم حکمده دزدلر سک بر گزارتا ایلیم اول
اودی دغلسون له پیر یزنده بر دزه اودا اثر قلسون
هر بر فرشته و هر بزجا نور هر بری کند قوتن عرض ایلدی

ابرهیم هیچ جواب فرمیدی و هر بزجا نور جقلرا غزلر لا
سود شیرلردی اول اوده سچرلردی لاکر اول اوده
آردی پس رسول علیه السلام انچون بیزر که کم بزگر بر
اورفته ادر رسا تکر تعالی اکایر ثواب و رز و هر که
ایک ارمده اولد رسا ال ثواب و رز و هر که اوج ارفا
الدر رسا یرکم بیش ثواب و رز پس هر که تلرد و ستنا
دوستلر ایلیا تکر اکاد و ست اولر و هر که دشمن اول
دشمن اولر چوز ابرهیم اوده ائدلر هواده جبر ایل قرشو
کلدی که الک حاجه یعنی هیچ حاجتک وارم خلیل
جبر ایلدن یوزن چوردی بزیکا دن دخی کلدی که
حاجتک وارم اما الینک فلا اگر وارسه دخی سکا دکل
جبر ایل ایت اندز حاجتک و ار اکا رسکا ابرهیم ایت
جی من سوی عملنکالی یعنی اول بنم جالم بلدی که بکایت

نه دهمك گرك بخر خطاب زدي كه اى خليل چون سن بزدين
ارتقندن يوز دندردك دكك توجه بزم خصمتمزه
دتك لاجرم سكا يزدغي بز اولدق سن اوده ارنجه بزتك
اچون اودي بستان و كل و ريحان و نسرين و ازغوان قلاوز
نكته چون مؤمنلر دخی عمر آخربا ااره نفس چكلا بشلكا
اليس قد حلا له شراب لرا لب قرشوبنا كك لچن مؤمن
دغى اول ملعون دن يزد دندرسا خطاب كلر كه قلم چون
سن اندا يزد دندردك يوز بزم خصمتمزه دتك بز دغى سن
كوره و ارنجا كورسكا او چماق چمن لر ندا بز چمن قلاوز
مونسك حور بولدا شك غلمان ولدان اگوت جوك رضوان
رحمت رحمان اوله **حكايت** على بن قارم اينده عبد الرحمن
بز اين نعيم اينده بز كز ايردي بو خبر حجاج دكدي
عبد الرحمن كتردي بز اوه قيدي قيسن كليلدي اون بيش

كون دن صكه قيسن اچدي ايندرا اول انده حوز المشرا ولا
كردى درمش نماز قلم حجاج ايت اي فاستق ابدست سوز
نمازم قلمسن ايت بز ابدست ليم اوا كرلدن برو
حكايت ابو سعيد جزار ايند حلت دن بز قراوش اسير
ايلدي لر سيفال دولد زمانته كا فرلر ايند قحشر
اكي يوز فرسخ يول يردى نسنه دتمدي سيفال دوله صده
كه نيجه قتلندك طعام سوز قراوش ايت نيچا كاردم
يا خود اچدم يا سوصدم اوخ كز قل هو الله احد اقدم
طويدم قوتلندم **نكته** لطيفه شبل ايند تكري
تعالى اكمده بز لطيفه قشدر كه طويمم الا انك لا
اكر تگر تعالى دلسك اول لطيفه سنه قياكه اكما
محتاج اوليا سن **حكايت** جنيد رحمة الله عليه
ايند زيارت قيا مت كونه دكلى آدميلر عريان اولدالا

آنکه که تفوی طین کید کردی در کل خلاقی آج قیالاً الا انکر
معرفت طعامی نکر دگر سوز قیالاً الا انکر که محبت
شرابین اچدی که **الذی هو یطعمنی و لیسقین** مادام که یوسف
علیه السلام اتا سر کنار زندا ایدی هر کون بزچنق سوت
وظیفه سیدی چون قیویا برقد لر تکر تعالی او چاقدن
جبرائیلله بزقدخ ستر قدخ بال و بریدی ایتا تاک
قیندا هر کون اوینک بزچنق ستا بزم قاتمزه بال دج
بلا اولسون تا بلسر کمیدرن اچرن بز اتاک دکل
یوسف نیجه که قیودن طشه یدی گندا غلر دی قرد شای
کلر دی چون قیاد شدی اشی عکسینجه اولدی یوسف
تکر دن سلام کلب نواخت بلب سوندی قرد شای غلش
آوادند لر اخیلند ز ظالم لر دخی مادام که دنیاده اولا
مظلوم مالیه شادمان در مظلوم پریشان چون سین

منزلنا و را ایش عکسینجا اولا مادام که یوسف قیودن
دش یدی اوج غصه ده یدی اچلق سوسزلنی یلنجوق
چون قیویا برقد لر او چندن دخی قرتلدی جبرائیل
کلدی او چاقدن حله کتردی قد حله ست بال
گتردی مؤمن دخی نیجه که دنیاره اولا اول اوج قرحو
اچنده در چون کوره قیلر کز اچا کوره ایدر دنیا
نه یردن نریه کلام پس خطاب کلا که **عبدی ا فحدوک**
و اوحشوک و لو اقاموا عندک لما نفعوک لا تخفینا
لک مؤمن الی یوم القیامه قولم سودک دوست کروک سین
یا لکر قود لر اکر قتلده دخی در سکر ایلر د قنمیر
غصه یمه بز سنک مؤسوک ون قیامتہ دکن اکر
یلنجوق اسک او ش حله اکر سوسز اسک او شر شای
سلسیل و اگر یا لکر اسک مؤسوک او شر رب جلیل

يُوسُفُ قَيْدَهُ شَرَابِ اجْرَدِي كِرْزَلَه جَبْرَائِيلُ بَقَرْدِي مُؤْمِنِ نَجِي
كُورْدَه سَعَادَتِ تَكِيه سِنَه سُوِيَكَنَا شَرَابِ طَهْوَرِ اجَا كُورْ
اَللّٰهُ جَمَالِنَه بَقَاتَا اَنْكَ صَمْدِي تَر سِنْدَه دَخِي ظَاهِرَا وَلَا كَه
اَلَّذِي خَلَقَنِي هُوَ يَهْدِيَنِي وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِيَنِي
چُون مَرِيْمِ اَنَادَن اَنَاد زَيْتِيْمِ قَلْدِي كَرِيَا بَسَلَكَا بِيْنِ
وَرْدِي دَايَه رُتِي مَرِيْمِ خُوْدَه رَكَزِيْمِي قَدِي زِيْرَا اَوْجَاهِ
طَعَامِ يَرْدِي تَفْسِيْرِ تَقْلِيْبِيْدَه اَيْدُرْ نَه كَرِيَا مَرِيْمِ اِچُون
بَرِيْمَكِ اَوِيْدِي كَعْبَه رَسْمِنَا قَبِيْنَا زُرْدِيَا نِ اِلَه جَقَرْدِي
يَدِي قَبُوْرِيْر اِچِنَا يَلِرْدِي كَنْدُ كِدَجَكَا اَوْلِ قَبَلِي
مَرِيْمِ اَوْسِنَا كَلِيْدِرْدِي كَلِيْدِرْدِي كَنْدُ وُدَه كُتْرْدِي
كِرُو كَلِيْك كَنْدُ اِلَه اِچَرْدِي قَاتِنْدَه يَارِن قَشِ مِيْشِنِ
قَشِنِ يَارِ مِيْشِنِ بُولُرْدِي صُرْدِي كِيْمِ **اَتِي لِكَ هَا كَنَا**
يَعْنِي اِي مَرِيْمِ اَشْبُوْنَعْتِ سَكَا قَنْدَنْدُ جَوَابِ وِرْدِي

هُوَ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ يَعْنِي تَكْرُقَنْدَا كُرْزَلَه صَمْدَا نِكَ صِفَتِ دُرْ
يَمْنِ اِچَمَزِيْدِرْدِي اِچَرْدِي وُدَخِي بَرِيْرَا اَيْتَه اَوْلُدْرَه چُون
زَكْرِيَا قَوْجَدِي ضَعِيْفِ لَفِي غَايَتَا اِرْدِي بَنِي اِسْرَائِيْلِ قَوْنَا
اَيْتِيْدِي بِنِ يُوْلُوْضَعِيْفِ اَوْلُدُْمِ مَرِيْمِنَه اِدَا لَمْ بَنِي اِسْرَائِيْلِ
قَوْحِي اَيْتِيْدِلِرْبَرِ قَزْلِعَا اَوْغُوشِنِ قَوْحُرْ كَسْنِي بُوِيْمِنَه الْمَزْدِ
پَسْ قَزْعَه بَرِ قَدِلِرْبَرْدُ زُو كَرِيْكْتِ وَاِرْدِي اِدِي يُوْسُفِ اِرْدِي
مَرِيْمَكِ عَمُوْسِيْ اَوْغَلِدِ قُرْعَا اَكَا دُشْدِي پَسْ مَرِيْمِ
اَكَا اِسْمِرْلِدِرْ مَرِيْمِ كُرْدِي كَه يُوْسُفِ بُوَاشِدَا مَلُوْلَا اَوْلَدِ
اَيْتِ نِيچُون اَشْرُسِنِ تَكْرِتَعَا لِي صَمْدِرْ رِيْسَلِيَا
اَوْلُدُرُوْذِ كَر مَرِيْمَه بَرِ قَاچِ كَر طَعَامِ كُتْرْدِي كِرُو كَلِيْك
كُتْرْدُ كِنْدَا اَرْتُقْ بُولْدِي پَسِ بُو خَبِرِ زَكْرِيَا يَرْدِ كُرْدِي
زَكْرِيَا صُرْدِي كَه يَامَرِيْمِ بُوْنَعْتِ سَكَا قَنْدَا كَلْرَا اَيْتِ هُوِيْنِ
عِنْدِ اللّٰهِ تَكْرُقَنْدَن كَلْرُ صَمْدِ دُرْ قَلْبِنِ صَمْدِ قَلْبِي

بپردن دیدر اچرز **حکایت** شبلی آید ز رحمة الله علیه
 دوستلر جمالیز کرمک آرزو قلدیم لبنا ز طاعنه
 چقدیم بریئت کردیم و ایه حیران فریاذ فغان قلب
 چاغرز چون بنی کردی آید ز یا شبلی نر ادا ایم هیچ
 آکا الشمفا یرمزا یتهمهم آند ز قجغایر مزا یتهمهم گمدن
 اکلر سن آیتهم کربوا آکا بوا اکلد سکانه وقت دن
 برو یولدا شد ز آیت بن بر نفسمه اسپر یگدا ایم بکا بر
 رنج او غردی طیب قیسنا وردیم آیتلر طیب قش سننا
 ایلخندی رئیس قیسنا وردی بی کز رئیس قیسنا
 وردیم آیتلر یلر حاجب قیسنا واردی حاجب قیسنا
 واردیم حاجب وزیر قیسنا وردی وزیر قیسنا وردیم
 آیتلر وزیر سلطان یوزلد لدر سلطان قیسنا وردیم
 آیتلر سلطان مسجده وردی مسجده واردیم کردیم

سلطان فخر بابا کنده اکی الزد عایه کتر مش بن بو حیرتده
 یدیم انک عشق او در کو کلمه دشد بر او از جانم قلا غنه
 اوردی آیتلر طیب قند بولدک آیتم رئیس قیسندک رئیس
 حاجب قیسندک حاجب وزیر قایسندک وزیر سلطان قیسندک
 سلطان سبحان قیسندک امدا اول قییا ورکه وزیر سلطان
 آکا محتاج دوز و اگر درت دن اکلر سک آکا اکلده که
 دکل درده در زمان اولدر اول وقت دن برو اول نهیم کندی
 آقا کو کلمه بز رنج یکلندی آکا در زمان دوست جمالدر
 آکز کو کل در دنه در زمان بلسک اکلیم آیتم اکلده
 جانم خوش اکلر سن دوست قلدرک اکلدر سن سوز

نام انرا ناها خوش اینش از دو عالم ناله و غم با اینش
 ای خنک چشمی که ان کرمان اوست ای همایون دل که آن برمان اوست
 اخر هر که به آخر خنده ایست مرد آخربین مبارک بنده ایست

چون یوسف فیو ده یلک ز قلدی آنس حالز اکن اکثر
بیر طریقلا اعلدی جمله کون فرشته لری اعلشدر ایشلر
الهی او علیق اوین اشد رز اما اکلدس بیفامبر لرا کلد
بکزر خطاب کلدی که بلی یوسف در یعقوب او غلبر
جبرائیل ارشدی که ای یوسف تار تعالی السلام دگردی
صدیق ای بنم غریبم یننه سن یوسف تگری لامن ایشلر
شاد اولدی یوسفک قولنده بز کو ککک باز بند سیرنا
بغلب طور ری اول کو ککک ای برهم جبرائیل کتدی آن شید
یوسفه گیدی اندا یوسف اکتلدی ایت غصه یمیز کون
اولا که بنکره ایتد کز اسکدر سن الا سکا برد عا اگردین
اچی غصه کو ککک کتسون **دعا اینست** یا کاشف کل
کزیز و یا مجیب کل دعوه یا جابر کل کیر و یا شاکر
کل نجوی و یا مؤنر کل و حید و یا صاحب کل غریب و یا الاله

الا انت سبحانک انیلک از تجعلی فرجا و مخرجا و ان تقدر
حنبک فی قلبی حتی لا یكون لی هم ولا ذکر غیرک و ان تحفظ
وترحمنی یا ارحم الراحمین یوسف صدیق که نر وقت در
جبرائیل ایت سحر وقت در پس یوسف ایتدی بندخی دعا قلم
وچلا بم خضر تیدا حاجت دینم که بو وقتدا دکل قیغولر
وسیرولر و جمله در تلولر راحت ورا پسر تکرتعالی
یوسفک دعاسن اجابت قلب اول وقت دکل در تلولر الا
ور هر چوز صمد اولد که حاجت لری کا عرض قللر پس و
اولمیا که اندن ارفنا حاجت دلیلر **حکایت** اول وقت
موسی علیه السلام قارون قفدی سیره ایتی دوت قارون
طوتدی انجکنا دکن بتی قارون فریاذ ایلدی که یا موسی
اسیر که بتی موسی ایت طوت پس در نادکن دے کر وقارو
چا غزدی فریاذ ایلدی نیجا که اول موسی دردی یوردی

مؤمنی نك قیغی آرتی ییر قارون کله ییدی آندن مؤسیا
 خطابت کلدی که یا مؤسے نه قتی کو کلو کشتی نین کند
 خصمک یتیشرک ز مؤسی دینی یوردی برکز اسرگمک
 جلال قدرتم حقیچون برکز مؤسے تکر سے دسادی یتیشر
 کز لیک دینی جواب و نه دم ای کرم چوق و لطف
 بول پازشاه اگر اولد قد سا بز بوئن در ورسند آرق
 یوره جعفر یوقلد بر مسکن لرگی نفس آقاره الندا سن
 قورتر و آخرت عذابندن سقله صمدک بر معنی اولدکه
 ییز اچمز هر قتی قلنا که صمدیت صفتی لاجلی قلد سا
 اول دخی میکلن اچمکلن قلدی نیتا که مجنون بر دیو آده
 لیل نفسن کوردی یدی کوز قر شینا دوردی یمدی اچمکل
 صرد لکن که نیتا قتلندک طعام سوز آیت هر که دوست آله
 خوش آله آنک میمک اچمک آله نای شیه وارد دز بر کوز دخی

بز بیکار استنده کوردی آیتی سنی کرم وقتدا کرم آیت
 قفیه فی هذا المکان دز ایشوا اراده که بنی کرسن
 بز یلد دزد یمدی اچمدی یز نداد بر نمدی ز بر آنک و چون
 عشق دت طر ددی دز لکر عشق لایدی نه میمک لاس
 تکر تعالی عشقندایمکه اچمک کا محتاج المایکر
 هیچ عجب اولیا **بیت عشق مولی کی کم از لیلی بود**
تف شنیدن بمنز او اولی بود حکایت بر صوفی بر دهبان
 تبق اولدی صوفی طمع ایلدی که رهبان مسلمان اولا
 رهبان آیتدی عینی قریخ کون طعام بیزدی آنک دین
 نیجا ترک آدین صوفی آیتی اگر آلی کون طعام بیناسم
 مسلمان اولاسن رهبان لیسیم بلی صوفی آلی کوز راه
 قنده اتردی هیچ طعام یمدی اون دخی آرتور دغیر
 تکر نک بر چک قلری آنک آرد بخا دز که الله جمالد ن

واقفا ولا لزامدی نیجه واقفا ولمغایرز و براوخ خود
طبرقا اولجا حضرتتا نیجه یول بلسر انا بو قدر دیشلر
چلا بئزک بر قل هو الله احد صفتلری وارد ز بر سیکه
اکا تجلی ایلا اول قول اول صفتنه متصف اولوب
مخالفندن اراق اولرنا چان که تکرری بیدغ
بیدن اراق اولاجرم تکرری اول قول یقین اولرنا که
اولس قرینه رحمة الله علیه احدیت صفتله تجلی
قلدی اولس دخی بر لکده اولمده کمنیا مرید اولدی
وکی مرید دئتمدی تا حد رسول دخی کورمکا قلدی
وهرکیمه که صمدیت صفت لاجلی قلد سا یماکدا اینجکدا
قلدی حکایت اکی فرشته بریره کلدر بر برینه صرشد لکه
قندا اولرسن و قندا وارد کدی برایتدی بر مشرقه
الودم مغربه واردم ایت نیا و برک ایت برکایز بلو اغن

قرمش بنی و بریدی وردم بلیقلری انک اغناسردم که
اولکافر محروم کنیا اولدخی بر ناصر دی که سن
قندا وارد کدی ایت بر مغربه الرن مشرقه وارد قده
ایت نیچون وارد کدی ایت تکرر دست لرندا بر کشته
یلمر یلش که بر اجم سوا چمش بر کون بر دستا کابریزدا
سوکتر و برمش تکر تعالی بنی و بریدی وردم اول سوا
دوکدم اول عزیز اول سودا محروم قلدی پس قول اندر که
الله جماندر نشان بلا نیجه بلسون و نطریق برله بر اوج
دبراق نیجه کرسون کل اقدی کزله جبار عالم نیجه
یول کبوتردی کند جماندر بر کندی نهایت کرمندا
کند و اذ لرن قللر نه اکره اولد از لبرله قول انک درگاهنا
یول بولا چون اکی یول بولموا انک ادنا موقونا اولدی
ادی آندن چوق اولدی حکمت نیدی اول حلت اولدی

عرب آید ز کثرت لایسم تدل علی عن المسمی آد چوق اولوق
آد اینک عزتینا دلالت ایلر پس رکر تعالی عن یزد
آد چوق اکی حکمت اولد ز که قلا در نک احتیاج
چوق اولمن آد رخ چوق اولدی تاهر برکتی کند
احتیاج کند کوره قنقی آد موافق ایا انکلا یلور با اول
حاجتن حقد ز دلیا تا اجابت اولغا یقین اولامشلا
برکتینک احتیاج ریزق اولسا رزاق دینی یلور ز
نسا که دکر چندنه کمال چوق اولر لمی ات اچون
کمی قماش اچون کمی یی اچون تا بولجینک یکنافیه
موافق اولرنا اکا د شیب دکر قرا کند اکتب
قلیا پس تگری تعالی کند کرمیندن هر بر آدنی بر
آیدی دنیا دکرنا وریدی تا قول کند دوعاس یکن
قنق آد موافق ایا اکا د شیا اولد اول دعای

آد اینا دکر اچنی حکمت اولد ز که پادشاه لک قبسنده
وزیر نایب حاجب ترجمان چوق اولر تا مظلوم کند حالن
قنقی حاجب موافق کلسا انکلا پادشاهه حالن
عرض ایلیا پادشاه اکر مالا کره من رخ کند آد ترجمان
کرم در کاهنده چوق قدی که تا قولر کند غصه
قصه سن قنق آد موافق کلسا انکلا اول یحاضر
عرض قلا تا اول آد حمایت برله ایش حاصل اولد ز دخی
حکمت اولد ز که چوز سلطان خون ایلیا لایف دکلدر که
یلک ز بر دلو طعام اولد کر کند ز که هر بر نفمشدا انما
اولا سلطان ازل دخی کند وصال فایده سنده کند
آد طبقر و کند صفت قدح لری بر که رحمت خون بر شد
تا قلری قنق آد قد چندن دلسکر وصال شرابن اچالز
تا قلک اشتیاق اول خضرتا ارتقا اولا بشنی حکمت

اولد زكه بر كوبر عالی بقجار كسا گر كه هر بر میشدا و هر بر
چپك كدن و هر بر دز لو كولدن اندا اولتا هر كم
نه دز لو میش و نه دز لو كولا استرسا انه بلا پس چلب
جل جلاله كند اوصاف بستانندا و كند ادر كلزارند
دز لو دز لو میش و دز لو دز لو كولا كورنكارك
چپك كدر كدی تا انك عاشق لری هر دم و هر ساعت
انك میش رندا قنقی دز لو دز لو میش رندا و قنقی دز لو
كل و نیچه رنكو چپك كدن گر كسا اندن انك قفسن
الا و اول ققی قلا و زار دینا از استیا سنا سنكم چلا بم
اید ز قلم هر نه اكسك اولسا بنم در كا هما كل و هر نه
استرنك بندا استا كه بلا سن زیرا كرم سن كند اخسا
خونیدا بر نواله اچماق و ردم بود كل دقده به
اندن دز و كند قهرم تجلی سی اثر ندا بر ترش لقی طمو

چهر سنده قو دم بود كل دمدمه اندا دز و كند بیجا كندا
بر سر عرشله اوتیا قو دم بود كل باش قلدرب بجلد كے اندا
دز و كند و سعمندا بر قرقوا كرسه مشامنه ازر دم بو
دكل اتكن از تدعی اندن دز بر چاشنی كند قدر تمدن
عیسی كندر دم بود كل الوی در لیمك و بلیق قوش ایلیك
اچرمق اندن دز و كند شو قندا برسوز دا و د خلقنده قدا
و اول دكل اواز الا اقیب جانلرا لدقی اندا دز پس بیغامبر
علیه السلام اچون بید پكه از الله تعالی تسعة و تسعین
اسما من احصاها دخل الجنة یعنی ترك عملی اخفرك
طقان دقزار و اردز كم از اقسا اچماغه كرا انك كرك
قلری خود انك آدی ذوقندا كند ادر لرن انتد كرتا كه
بایزید رحمة الله علیه انك بر مرید و ایدی توزیل اكا
خدمت ایلسدی نیچه كه اكا اش بیوزسا ادرن صریدی

خادم بزكوز ايت شيخ اتوز پلدر سا خدمت ايليم كه ازان
له آدم اكر نهن شيخ ايت اي بطال اندن بروكه بن
انك ادر له بليشم وانك عشقه بولشدم گندا آدم دغي انندم
سك اذكي خود نابليم وهر كمكه **لم يلد و لم يولد**
صفت برله تجلي قلا زكاح قلز پرا چون تگر نك طمفند
دغمقدن منزه وپاك لكر مشاهدا قلز تركردن
اكا بز حال حاصل اولركه مقرب فرشته لر صغرمزل
پيغامبر لرا اول ارايه كرمز نيا كه تجلي پيغامبر عليه السلام
تكرتعالى انك حالندن خبر ويزكم **وسيد احيوا**
ونبيا من الصالحين حضور دتي اكا ايدر لركه بروقت
اكا غالب اولاعورتدا قلا ايله دكلر كه سست لقتدا
قلا مگر كه تكرتعالى دليا كه انك نسل باقي قلا
اندا اوغلن وجوده قلا اول صاحب دولت اولاحالدا

ايدا **ليقضى الله امره ان مفعولا** وهر كم بوم مقام دعوي
قلا ان عورت الا سنيا لرا اول عورت اينمن ساعورت
اندا سنقر ايسا يوسف وقت وتجي زماندروا اكر عورتدا
سنقر سار غوسنده يلا ندرو بو حال تجلي پرتوندا حاصل
اولز وهر كمكه صمديت لا تجلي قلا اول طعافد زكسر
وهر كمكه **لم يلد و لم يولد** قوشار شا اكا خود ز عورت
قيسي قلوز **حكايت** هندستان ملك ملك منصوره بر
الوفيلسوف لا تحفه لز بر يدي اول فيلسوف كلردن اكدن
بز الحجي بر يدي انك اولغين بللندي بزكتي كرسكا و پريدم
الوعالمه دوزوكازوق حكيم دوزونلچون نفيس تحفه لز
ير قليب دوزوكريم اكا كني عزت ايليا سن بس ملك منصوره
اكا استقبالا ايلدي گند سرائنده اودا ايردي يول
ارنقنداراحت الحق فيلسوف قينا كلدي فيلسوف نواخت

قَلْدِي فَيْلَسُوفا يَتْدِي اِي مَلِكِ اَوْجِ نَسْنَه سُنْكَ خَضْرَتِي كَا
اَزْمَعَانِ كَتْرَدَمِ كِه هِيَجِ پَاذِ شَاهِدَا يُو قَدْر مَلِكِ اِي تَبِ
نَرَسْنَه دُرَاوُلِ بَرَاوُلْدُزْ كِه بَرِ مَعْجُونِ كَتْرَدَمِ اَكْرَا نَدَنْ
بَرِ زَشُولِ سُدِكِ سَقَالْ كِه دُرْتَرَسِنِ شَوِيلَه قَرَارَه كِه قِيَامَتَه
دَكْرِ عَمْرُكِ اَوْلُنَا اِي رُقَا غَرْمِيَا وَبَرِ مَعْجُونِ دَخِي وَرَمِ اَكْرَا
بَرِحَبَه اَنْدَا يِيَا سِنِ اَوْنِ بِي شَرِيحِ كَرَمِ كَشِيكِ غِلَا سِنِ
يِي سَكِ اَشْتِهَا كِ سَا قِطَا اَوْلِيَا بَرِ مَعْجُونِ دَخِي وَرَمِ اَكْرَا بَرِ
شَرِي تَا نَدَنْ اَسْتِعْمَالِ اِي سِنِ اَوْزِيحِ كَرَمِ قُرَا اِلَا بَرِ
سَاعَتَه جَمْعِ اَوْلَا سِنِ هَر كُرَا نَدَا مَلَكَه ضَعْفِ بِلْمِيَا سِنِ
اَنْدَنْ مَلِكِ مَنصُورِ بَاشِ قَلْدِي اِي تَدِي خُو جَه بَرِ سَكِي
اَوْ صُلُوصُ رَدَمِ سِنِ خُوذِ دَلُوقِ مَشِ سِنِ زِي رَا بَرَا يَتِيكِ كِه
اَقْسَقَالْ كِه قَرَا اِي لِيْمِ اَوْلِ بِنْمَا شَمَا يَرِ مَرْزِي رَا كِه اَوْلِ
قَرَا اِي يَلَا نَدَرْ غُرُورِ دُرُو بُو اَقِ لُو كِرِ جَا كَدَرْ نُو رَدَرْ

نُورِ قَرَا لِيَا نِي جَه دَكُشْرَمِ اِكْبِي جُو قِيَمِكِ حَيَوَانِ لَرِ صِفَتِ
دُرِ هِيَجِ يِي مَمِكِ تَكِرِ صِفَتِ دُرْتَرِ صِفَتِنِ حَيَوَانِ
صِفَتِه نِي جَه دَكُشْرِيْمِ بَرِ دَخِي جُو جَمَاعِ اِي لَمِكِ دَلُوكِ
بَرِ بَدِ قَدْرِ دَخِي حِيْفِ دَكُلْمِي بِنْمِ كِبِ كِشِي اَقْسَقَالِ بَرِ
قُرْ جَعْمُكِ اَوْ كِنْدَه دِرِنِ چُو كِه وَبَكَا لِيُو اَوْلْدُرْ كِه
اَللَه خَضْرَتِنْدَه تَحِيْتِنْدَه دِرْمِ جُو كِه وَكُرْفَدَرْ لِيَشَلْزَا قِ
سَقَلْ اَسْتِيَا اَتَمِ اَوْلِ مَعْجُونِ لِيَكِ اَلْ كِرِ وَكِنْدِ
پَاذِ شَاهِكِ قِنَا وَا رَكِه سِنِ تَوْحِيْدِ اَهْلِ صُنْحَتِيَا يَرِ مَرْزِي
وَلَا يُو دَكُلِ سِنِ **لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ** مَعْنِيَه اَوْلْدُرْ كِه
تَكْرَتَعَالِي كِمَسَدَا طَعْمَدِي كِمَسَا دَغِي اَنْدَرْ طَعْمَدِي
سُؤَالِ اَكْرَا صُورِ رَلَسَا كِه دُغْمَدُغْنِ نِي چُونِ اَلِرُو اَكْدِي
كِمَسَا خُوذِ اَلِهِي وَا رِ دِيُو دِعْوِي قَلْمَدِي اِلَا اِي تَلَرْ
اَعْلِي قُرِي وَا زِنَتَا كِه اِي تَلَرْ فَرِشْتَلَرْ قِرْدَرْ يَهُودِ لَرَا يِي تَلَرْ

عزیرا و غلی دژ نصران پلرایت لر عیسی اغل دژ **جواب**
ورر ز که اول پیغام بردن صد قلریه الدی ایتلر دنیا
و ملک کمد ز سپرات یدیس تکر تعالی دخی اول
کند ز دغمدهن بلدی دخی بر جواب دخی اولدی که
یتا که اتم انم یقدر او علم قزم دخی یوقدر و بونده
بر الوسر و عظیم بشارت واز دژ که بلک جانید کر
یعنی پادشاهک او غل قزی اتاس اناس اولیا دکل
ملک قولری لنده اولر سنا سنکم تکر تعالی اندر
قلرم او علم قزم یوق که مالک ملک انله در تنسم
ملکم مملکت سزک دژ سزکوزیرتم اول کثیرک
کو کلنده تکر محبت اول اول او غل قز الا دژ لمز
اکا خود اغل قز نیجه روا اول **حکایت** اولیا دن بر کشر
حکایت ایلر که چوزت نا کوا نکر و احدیث قلاغما

اردی بر مستوریه زکاح قلدیم اند ز بر قز جعفر
طوغدی که کو کلمه اکا مشغول اولدی بر کیجه دشمنه
کردم قیامت قیمش علم لرد کلمش هر علم دیندا
چوق خلایق واز صوردم که اشبونه علم لرد ز ایتلر بوزاهل
علم دژ و اول صابر لر علم دژ و اول دوستلر علم دژ دن
دخی دوستلر اراسنا کردم الالم لدر اول طایفه ارا **سینا**
چقر دکر ایشم آخر بند دخی بونلردن ون ایتلر کر چکسن
سن دخی انلردن ایدک الا سنک آدک دوستلر د فترند
یوی دکر ایشم نیچون ایتلر چون کو کلکده قز ییز
ایلدی آدو کی دوستلر د فترندن یوی دپلر ایشم الیه
فینه یولمدن کتر که بن بو طایفدن ایرلیغا طاقتم
یوقدر چون او بندم قلغما اعلیق اویله کلدی صردم
ایتلر قز جعفر طامد ز دشدی اولدی بن شکرانه اکی کفته

نماز قدام بیت کر جابایه مزاج با دوست چیزی در میان
 بر کشم صمصام غیرت جملگی ویران کنم بر عزیز و اریدی دوست
 یوانند کرم ملو و کند وقتند حاضر و شوقند مستغرق
 طرز کن ناکاه قلاقش آواز کلدی بر دم گوگل آوازه
 مشغول اولدی در دوا اول قشہ یقین و زدی که اول
 آواز دیکلها تفدن آواز کلدی که فسخت عهد الله
 یعنی بزم عهد ضر کلیدن بر وردک بزدن ایرق نسبه
 مشغول اولدک پس اول گوگله که تکر سوکله اول
 آندن ارتونند سوکسی نیتا سفا کند پاز شاهلغه خود
 اوغل قرنیجه روا اول نناکه کند کلامنده بیدر
تکاد السموات ینفطر منه و تنشق الارض و تحجر
الجبال هذا ابن عباس آیدر بوا اینک معنی اولدکه
 یقین اولدکه گوگل ز قله پیر رب اشاغه او برله

طاعلر پاره پاره اولد فرشتلر قفیا الرطو کوکریه اندک
 قر قوسند زک **ان دعوا للرحمن ولدا** تکر نک او غلی
 قر وار دز لر **وما ینبغی للرحمن ولدا** آنک خضر نیا خود
 اوغل قر لا یورد کل ز پرا انکله کسه آرا سنده مناسبت
 یوق و کسنا آکا بکر ز دکل که **ولم یکن له کفوا احد**
 یعنی کسنا آکا مثل مانند دکل در اوغل قر اتا جنسینا
 اولر اتیا بکر ز چون کسنا آکا بکر میه کسنا
 آکا اوغل قر نیجه اولد و بوا اینده عجب اشارت و زدر
 اول عظمت برله آیدر بزم بکدشم یقدر سن بکا
 ازمک قنڈا سز کند سزک استا اندا لطف دلله آیدر
 بزم بکدشم یقدر اگر باشکده بزم سودام وار سه سن دا
 کند قلعده بی مثل اول آندن بزدن یکا یرن
 بز استا هر کیمکه آنک بکدش سز لکندن قوقوار شاهج

نَسَنَه اِلَا اَرَامَ دُشَمَز وَكَسِيْلَه اُنْسُدْتَمَز **حِكَايَت**
 قُشَلَرِدِر لِدِر سَلِيْمَان قِنَا وَرَدِر بَاي قُوشْدَن شِكَايَت
 اَيْلِدِر كِه اِرْتِيَا دِكِن چَاغُر زَار قَلَر نَه كَنْدَا اَيْرَتَه
 بَرِي اَيْدُر سَلِيْمَان صُرْدِ كِه نِيچُون اِيْمُر سِن اَيْتِي بَارِسُو **لِلّٰهِ**
 اَوْل تَكْر حَقِيچُون كِه سِنِي حَوْبِيغَا مَبْرَلِق بَر لَه مَلَكَم
 قِلْدِي اَوْل وَقَنْدَن بَر وَاكِه اِنَك بِي حَمْتَا لِيغَن بِلْدِم بِي
 سَاعَتَا اَيْقُو كُر وَا مَه يَقْمَدِي جَانِم كَسِيْلَه اَرَام قِلْدِي
 پَس بَر پَاذِ شَاه كِه بَكْد شَلَرِي اَوْل يِرْدُر كِمَسَا اَكَا نِيَا
 بَكْرِي سَر وَا اَوْل بَدْنَحْت لِر كِه كُور فَرَا شِتْمَز پُوتَلَرِي
 اَكَا بَكْر تَدِر تَكْرِي تَعَالِي اَنَلَرِي اَوْل يِرْفَر اِشَلَرِنْدَا
 مَنَع اَيْلِدِي كِه **فَلَا تَجْمَلُو اِنَّهٗ اَنْدَادَا وَا اَنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ**
 عَرَب كَا فِر لِرِنْدَا هَر بَر قِيْلَنَك بَرِيْتِ وَارِدِي وَهَر بَرِيْنِك
 بَر دُر لُوَارِدِي وَارِدِي ثَفِيْف قَبِيْلِي طَايْفَه لَات طَبَر لَرِي

غَطْفَان قَبِيْلِي عَرَبِيَه طَبَر لَرْدِي هُرَيْل وَخُرَاعَه مَنَات طَبَر لَرْدِي
 پَس جَبَار عَالَم اَوْل كُمْرَاه لَرِي اَوْل اِشَلَرِنْدَن مَنَع اَيْلِدِي
 كِه **فَلَا تَجْمَلُوْنَ اِنَّهٗ اَنْدَادَا وَا اَنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ** يَعْنِي كَسِيْلَه اَكَا مَانَدُ
 قَلْمَك سِر بِلِر كُر كِه كِمَسَا اَكَا مَانَدُ دَكْلَدُر يَعْنِي اِي
 بِيچَارَه لَرِي نِيچُون بَر نَسِيَا طَبَر سِر كِه كَنْدُ دُرْدُ كُوكُرْدُر
 نِيچُون اَوْل پَاذِ شَاه طَبَر سِر كِه سِرِي يِرْتِي عَجَب اِشَلَدُ
 بَر پَارَه جَانَسُو ز طَاش اَعَاچ نِيچَا بَر اَيْلِر لَر اَوْل پَاذِ شَاه
 جَا رُجْهَانِي يِرْتِي دَرِيغَا كِه **وَلَمْ يَكُنْ لَكَ فَوْا اَحَدٌ**
خَبْرَكَ يُقْدِرُ بَيْت چُون تُو مَانَدَن اَرِي مَن زُد شِت كِي دَسَم
 كِي تُو اَن اَز دَسِت دَاذَن يَارِت مَانَدَرَا مَن غَشِق تُو جَانِم كُر بَس رُو زَابَل
 عَشِق تُو مِيْرَا شِت نَكْدَا رَم عِي فِر زَنْد رَا . پَس تَكْر تَعَالِي خَرِب
 مَثَل اِلَا اَوْل مُشْرِك لَرَا كَنْدَا غَايَت جَهْل لِرِن بِلْدُرْدِي
ضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا عِبْدًا مَمْلُوكًا لَا يَقْدِرُ عَلٰى شَيْءٍ سِرْك

وردی کہ بزکون مدینہ منبرندہ خطبہ اُردی نہاوند
طاغناد کرنی و مبارک دینا یریتے کہ **یا ساریتہ**
الجبال الجبل نہاوند چری بریدی چری با شے ساریہ
ادی چون سکا فرلزله مقابل اولد کر از قلدی کہ الہ
چری سے سنیغا عمر از کُردی چاغردی کہ **یا ساری الجبال**
الجبل از تکرزی طاغہ دُنک ساریہ از اشدی از قاسن
طاغہ وردی کُفر چری سے صندی اول کیشیلز کہ حاضر
ادی ایتد لربون ساریہ یپرد ز بوبیت بوقا فیدز دکلرز
برنج لر طبعن دلز از تدر کہ نیچون دیدی **علی رضی اللہ**
عنه ایتدی دیو کُردی عمر دن قسا ایلک عمر کُردی کی
سنہ پی سونیمز پس اول چری نہاوند اکلک خبر ویر
کہ بز فلان آیدہ جمعہ کوز کا فر چریلہ مقابل
اولدق از قلدیدی کہ سنیقوز عمر چاغردی کہ **یا ساری الجبل**

الجبل چون آنک او نرا شتدک اوشکندک کا فر چری
ہنمت قلدق اول پاز شاہ کہ کوزہ شویلہ کرمک ورد
اکامثل مانند نیچہ روا اول یا خود المشر بیتلہ
اکاننا بکزیہ پسر تکرتعالی انکون بوردی کہ
واتبعوا ملتہ از ہدیم ابیکم یعنی دکلکز از ہدیم کہ
پوت اولدی وصتم دغریچی اولک کہ **فجعلہم جنادا**
الاکبیر یعنی ابرہیم اول بتلری پارہ پارہ ایلدی
الا اول بت پر لمدی بوقضیتہ شویلدز کہ اول پوت پر
لرک ییلدہ بزکون بیز قری اولردی دشدہ چقر لردی
بیرم ایلز لردی آندن بت خانہ کلز لردی پوتر سجده
ایلز لردی کیر اولر نار غلزلردی کیچہ ابرہیم
ایتد لرسن دخی بیل کل آیت بن خوش دکلون وارہم
چون خلق شہردن دشدہ چقدی ابرہیم بلتہ الدی

پَتِ خَانِيه كِرْدِي يَمِش پَتِ اَصْلِبِ دُرُر كِهِي التُونْدَن كِهِي
 كُمِشْدَن جُمْلَه سِن پَارَه پَارَه اَيْلَدِي اِلَا اَوْلِ پَتِ كِهِي
 پَتِ خَانَه صَدْرِنْدَه طُرْدِي التُونْدَن كُو زِ جَوْهَرِ زِ بِلْتَايِ
 اَنَكِ بَيْنَا اَصْدِي اِي سُبْحَانَ اَللّهِ بِرِصَمِ كِهِي كُنْدَن مَخْلُوقِ
 بِلْتَا سِنْدَن قُو زِ تَرْمِيَا اِي تَرَقْلِي نِيچَه سَقْلِيَا اَنَكِ كِهِي
 جَمَارِ مَحْضَرِي تَا بَرَا اِي لَر كَر قَا دِر صَمْدَه كِهِي قُلْعَا اِشْتَمَكِ
 كُو زَه كَزْمَكِ بَغِي لَر اَنْدَز بِي دِي كِهِي **فَا سَمِعُوا لَهُ**
 يَعْنِي اِي كَا فَر لَر اَكْر پَتَلَر كُو زِ سَفَر تَا سِز بَار اِشْتَمَز
 اِشْتَمَكِ وَا كَر سِز دَخِي اِشْتَمَا اِشْتَمَنَه اُر سَا كَر بَرِمِ
 دُو سَلَر مَر وَا زَا اُولَسُون اَكْر بُو جَهْل عُنْبَه وَشِيَه
 اِشْتَمَزَا اَبُو بَكْرٍ عُمَرُ عُمَانِ عَلِي وَا زَا اُولَسُون كِهِي جَانِ
 دِل بَر لَه اِشْتَمَز لَر بَر دُر لُو دَخِي مِشَل اَيْلَر كِهِي **اِنَّ الَّذِيْنَ**
اِتَّخَذُوْا مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ اَوْلِيَا كَمِثْلِ الْعُنْكَبُوْتِ اِتَّخَذَتْ

بِنْتًا يَعْنِي اَنْلَر كِهِي تَكْرِي دَن اُرْتَعْنِي تَكْرِي تِنْدِلَرَا اَنْلَر كِهِي
 مِشَل اُرْتَجَكِ مِثْلِنَا بَكْرِي كِهِي اَغْدَن اَوِي پَر وَبُو مِشَلَه
 لَطَا يَفِ چُو قُدْرِ بَر نَجَسِ زِي كَر اَيْلِيَا اَوْ زِ مِثْلَكِ بَر وَجِهِي
 اَوْلَدُر كِهِي اَوْ حَا يِظ كَر كِهِي تَا اَغْيَا رَكْرِنْدَن
 اَوَا سِر مَسْتُوْرَا وَا لَ سَقْفِ كَر كِهِي يَا يَنْ قِشْنِ اِي سِنِ
 سُو قُدْنِ اِسْتَدِنْ سَقْلِيَا وَ قَبُو كَر كِهِي اَوْ بَا شَدَا قَلَا شَدَا
 اِي مَن اَوْلَا اَكْر اَوْلِ دِي وَا رِ سَقْفِ قِي سِر اَوْلِيَا اَوْلِ اَوْلِيَا
 پَسِ تَكْرِي كَر كِهِي قُلْرِي بَر تَمْعَا قَا دِر اَوْلَا وَ چُو زِي دَه
 بِنَلَكِ دَخِي قَا دِر اَوْلَا وَا سِنْدَن سُو قُدْنِ سَقْلِيَا بَلَه وَقَلَكِ
 عَمَلَر چُوْنِ جَزَا وِر مَكِ اَلِنْدَر كِهِي اَكَا قُلُوْ اِي لَيْنِ
 نَر اِشْتَمَا دُر وَا حَالِ نَدْرِنْتَا كِهِي اُرْتَجَكِ اَوْنَكِ دَر وُدِي وَا رِ
 يُو قُدْرَه اَوْدَن غَرَضِ مَنْفَعَتِ دُر بِنَلَكِ دَخِي نَر يَمْعَا
 قُدْرَتِ وَا زِ وَ نَه زِي اِنْدَن سَقْلِيَا بَلَه پَسِ بُو نَلَكِ وَا رِيُو قِ

برابر دُرّایِ سِکینِ عِبَادَتِ مُسْتَحِقِّ اللَّهِ دُرِّکِمْ اَکْرَقْرَاکُو
کَچَکَدَه بِرَقُولِ دِلِ اَوْجِیْلَه اِنْ ذِکْرَ اَیْلَاکَا یَاخُوذِ بِرِجَالِکُمْ
اَرَا سِنْدَه اَزَاکْسَا بُو اَوَا زُو خَاصُّ عَامٌ قُلَاغِنَا اِرِشْدُو
**مَنْ ذَكَرَنِي فِي نَفْسِهِ ذَكَرْتَهُ فِي نَفْسِي وَمَنْ ذَكَرَنِي
فِي مَلَايِكَةٍ ذَكَرْتَهُ فِي مَلَايِكَةٍ خَيْرٌ مِنْهُ** یَعْنِي هَزْکِه بَنِي اُغْرَلِیْنِ
کَنْدُ نَفْسِنْدَه ذِکْرَ اَیْلَاکَا بِنْدَخِ اَنِي کَنْدُ نَفْسِنْدَه ذِکْر
اَیْلِیْمِ وَهَزْکِه بَنِي خَلْقِ اَرَا سِنْدَه اَشْکَا رَه ذِکْرَ اَیْلَاکَا بِنْدَخِ
اَزِ یَکْرُکِ خَلْقِ اَرَا سِنْدَه ذِکْرَ اَیْلِیْمِ اَکْرَا وِلِیْمِ
اَدَمِیْلَرَا اَرَا سِنْدَه اَکْرَا رِسَا بَزِ اَنِي نَبِیْغَا مَبْرُکْرَا اَرَا سِنْدَه
وَفَرِشْتَلَرَا اَرَا سِنْدَه ذِکْرَ اَیْلِیْمِ **بیت** اَکْرَا یَا ذِکْرِنِ مَاتَرَا یَا ذِکْرِنِ
وَزَبِنْدَه مَازِ دِلِ تُو اَزَا دِکْرِنِ • وِر بَر دَر مَن نَهی تُو بَدِ خَاکِ چِیْنِ
مَن جُومَن عِصْیَانِ تُو بَر یَا ذِکْرِنِ • وَدَخِی فَا یَدِ سِی اُوکِ اَوْلَدِکِه
کُکْشِ اَنْدَزِ کُجْمِیَا اِسْتَا کُولِکِه اَیْلَاکَا خِیْمِ کِه

سَا یَه بَانَ کِبِ وَدَخِی فَا یَدِ اَوْلَدِکِه عَرَضِ اَوْ دَن رَا حَت
اَوْلَمَقْدُزِ رَا حَت اَوْلَمِیْنَجِ بَارِی زَخْتِ دَخِی اَوْلَمِیَا چُون
اُرُجْکِ بَر اَوْدَه اَوِی پَرَا وَا سِی اَغَا جِ اِلَا یَقْرُکْ نَا وِج
اَوُرْجِکِه دُ قَنْرِیْسِ اَوْدَن اَوُرْجِکِ اَوْدَن یَقْمَقْ کُرْکِ
یَقْبَلَرِ یَقْسُلُوکْ کُتْرُزِ تَکْرِیَا عِبَادَتِ اَتِیْلِیْنِ کُرْکِ ثَوَابِ
مُسْتَحِقِّ اَوْلَا بَارِ ثَوَابِ اَوْلَسَا عِنَابَه دَخِی مُسْتَحِقِّ اَوْلَمِیَا
یَدِ اَتَا اُرْجِکِ اَوِی خِرَابِ اَوْلُزِ اَجَلِ یَدِ اَسَا پُتِ پَرِ سَتِ
عَمَلِ هَبَا مَنشُورِ اَوْلُزِ نِتَا کِه تَکْرِ تَعَالِی کَنْدِ کَلَامِنْدَه
بُیْرُزْکِه **وَقَدْ مَنَّا اِلِی مَا عَمَلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَا هَبَا
مَنْشُورًا** اَنْکُ خَضْرَتِنَا خُوذِ ضِدِّ وَنَدِ وَمَثَلِ مَا نَدِ پَنِجَه
رَوَا اَوْلَا هَر کِمِکِ کِه ضِدِّ اَوْلَا اَنْکُ خُوذِ کَنْدِ اَشِنْدَه
فَرَاغَتِ اَوْلَمَا زِ وَدَرِ لَکِنْدَه هَبِجِ اَسَا یَشْرُ بِلْمَا زِ بَلِکِ
فُرُقُودَن اَرِ پَرِ نِتَا کِه رِجَالِ عِیْسَی نَکُ ضِدِّ دُرْ عِیْسَی کُجْکِ

دُو زَكِبِ اِرِيَسِر نُوْحَ عَلَيْهِ السَّلَامُ كَمِيَا كَرَجَكِ اِبْلِيسَ عَلَيْهِ
الْلَقْنَه اشك اَيَا قِنَا سَر مَشِي بِلَه كَرْدِي كَمِيَا چُون
كَمِدَه قَرَار قَلْدِي وَسَوْسَه اَيِلْدِي نُوْحَ عَلَيْهِ السَّلَامُ تَكْر
خَضْرَتِنَا شَيْ كَايَت اَيِلْدِي تَكْر تَعَالِي بِيُرْدِي كَرْدِي لَرَنَك
كِه اُنك شَر نَدَن اَمِين اَوْلَا سِن اَدَم تَابُو تَز كُتْر مِيَا
قُوِي اِبْلِيسَ اَدَم تَابُو تَن كُوْرْدِي جُدك كِي بَرِيَه بَزْلَدِي
وَسَوْسَه قَيْسِي قَلْدِي اَز قَلْدِي كِي كُل اِرِيَادِي پَس
هَر نَسْنَه كَنْدُضِدِي پِلَه عَدَابَنَه وَاكَلَكَدَه اَوْلُت كَرِيَا
ضِدِ نِجَار وَا اَوْلَا **حِكَايَت** نُو شَر زَوَان وَا زِير بَز جِهْرَه
بِيُرْدِي كِه كَر بَر سَمَز قَيْن بَغْلِيَا سِن وَا دُر لُو عَلْف بِلَه
بَسَلِيَا سِن هِيَج عَلْف اَكُّك اَيَلِيَا سِن كُون كَلْدِي كَا
اَوْل قَيْن اَرُق اَوْلَا بَز جِهْر مَفْتِي اَوْلْدِي پَس بَا ز شَاهَدَه
مُهَلت دِلْدِي شَهَدَه دُشْدِي مَحَلَه مَحَلَك كَزْدِي بَر اَرُق

عَوْرَتَا اَوْ عَرْدِي صُرْدِي كِه اَوْ كَدَه طَعَام يُقْمِدُنَا اَيْتِ طَعَام چُوْق
دُنْيَا لِكُمْ دَخِي وَا رُدُز اَيْتِ يَانْدَن شُوِيْلَه اَرُق سِن اَيْتِ
بَن بَر كَشِي سَوْدِن اُنك بَر كَر دِجِيَه وَا رُدُز بِنْمَا ضِدْدُر
اَرُك كَر جَك دُرْد قَمِيْرِدَه اَرِيُرُون پَس بَز جِهْر بَر
قَيْن اَلْدِي بَغْلَدِي بِيُوْرْدِي بَر قُرْت كُتْر دَلُز اِن دَخِي قَشُوْنَا
بَغْلَدِي قُوِيَه قَر شُو عَلْف وُرْدِي نِيَجَك عَلْفِن اَر تُرْدِي قُوِيَه
اَر قَلْدِي اَز قَلْدِي كِه بَز كَزْدَن اَرِيَا پَس هَر نَسْنَه كَنْدُضِدِي
هَلَاك وَا بَكَلُو اَوْلَا پَا ز شَاهَه كِه بِيُرْلَرِي كُو كَلَرِي دَر كُوْر
دُتَار وَا جُمْلَه فَلَكي خَلَا يُو اَوْلَا سَقْرَا كَا ضِدِيَا مِثْل نِيَجَه
اَوْلَا **نَكْتَه مِيلِيَه** شُو اِن ج دَا كَن قُو ش سَلِيْمَا ن خَضْرَتِنَا
كَلْدِي اَيْتِ نَسْنَك عِشْقَك اَسِيْر اَوْلْدَم سِنِي سَوْدُم
نَر قَلَا يِم سَلِيْمَا ن اَيْتِ اَكْرَبِيَه سَوْدُ كِيَا وَا ر بَرَا غَا ج
كُتْر نَر دُغْر وَا وُلْسُون نَه اَكْرِي نَر اَز وُن اَوْلُسُوْر نَر قَسَا

نه یغون اولسون نه زانجانه یاش اولسون نه قرونه یزده اولسون
نه کوکده نه دنیاده اولسون نه آخرتده پسر اول قوش اچد
کندی اصف عتیقه قلبی اصف اولد زکه بلفیستختن الت
ایلیق یولدن طرفه العین اچده حاضر قلبی چوز عشق
سوزن اریدی قلبی **بیت** سخت تر شد بند من از بند تو
عشق را نه شناخت دانشمند تو چون قلم اندر نوشتن می شناس
چون عشق آمد قلم در هم شکافت . آیتدی ای تکرر سول
اول قوشنک سوز کدن نه اکلدی سلیمان آیتدی بر نه
آیدیم یا خود اول قشمت آیت سون آیتدی قوش آیت سون
پس قوش حاضر کلدی اصف قوشه صردی که سز سلیمان
دپدک سلیمان سگانه دیدی آیت بز سلیمان آیتدم سنی سول
نه اداین آیتدی که آکز کچک اسک واز اشبونک کچ
آغاج گتر اول آغاج خود آله که ما قابو بهانه اولسون

وا زجهان یرن اگر بندن ارتقو بر سلیمان دخی بلرنگ
بن سوهان سو یا خود آیت واز سر کردان اولکد عشق
سرمایسی سر کردانلق دز **بیت** رو کرد جهان بگرد پدکن
کر بار جواو یانی انکه کله کن بو قپینک چاربه و بودردک
دزمان سر کردانلق دز پیغمبر انکچون دعاسنده اینده
یاد لیل المبتحیرین دزنی تحیرا بز کوز جنیدک دیش اغری
اکلدی سز نه نیدا کلدی که الملح والی والعظم لی من الفضل
آیت ای جنید دیش بنم اغری بنم سن بو فضلنی قندا اگر نذا
که اکلرین عجا اول قشمتاز سلیمان سز ندانه ذوق
الهی ویا کند طلبنده نه نشان سز دی که اول وقتدا تا
شند یاد کن نسل بعد نسل وقرن بعد قرن اول آغاج هوز
الکلسل دخی استر برین نه آغاج اولرنا اولر قنی عشق
دمزای مسکین سکا دخی اول اشارت ایلد لرا لاسن سفین

نکته ملیحه اول کلبک بر پیره جمع اولدیز و تدبیر
قلدیز که کند معشوق کردنا خبر بللر ایتلر چون بزبواویه
دعوی عاشق ادا کلدک بینه واجب اولدیز که آن بلاوز و اول
نه نسنه یدک کوره و ز یاخوز اندز خبر بلاوز یا کند ز می
انک یولنده فیدی قلاوز بری آیت سز ائرک بن وارین
سینه آندن خبر کتریم چون ادا یقین کلدی حیرت
غالب اولت ناچار کند زن اودا ائی پرنکدی شمعلا
د قندی بر زمان شمعدان یرسنده یتی دزدی کرو یار نلی
قایتنه کلدی اول اوز بر قتی نسنه یمش هیچ امان بللر ازلکه
هلاک الام ایتلر خبر بلدی بلمد کمی دغ بری آیتی بن وارین
اول دخی واردی موم د قندی تیز کرو دندی آیت
دی که یمشقا مشن تاخدی درناق لریم بقی اوله خبر آیت
نسن بلدی نه اول بلدی بن وارین اگر آندن خبر

بلس اولرسم بللویک که کرو کلمنم و اگر بندخی سز
جلین محروم قلس اولرسم کرو کلمه آنک سوزا سنده کیونوز
چون کلدی کند سن طغرو اودا بر قدی دکل وجود اود
اولدی کلبک لک اودا دندی چون اگر کلبک
انک کلمه کندن نومید قلدیز بر بنا ایتدیز نه سن
خبر بلدی نه بن خبر بلدم خبر اول بلدی که کرو کلدی
ای در میان جانم جاست نی خبر از تو جهان پرست و جهان از تو بی خبر
نقش تو در خیال و خیال از تو بی نصیب نام تو در زمان و زبان از تو بی خبر
چون نی خبر بود مکس از چو سیریل از تو خبر دهند چنانست بی خبر
پس هر که اندا خبر بیله دل قلز خبر و رملک که **من عرف الله**
کل لسانه پس قوله واجب اولدیز که بو کوز بوندن کلمه
بلشادنیان یاد کتمیا **حکایت** ابو علی که خی ایند
بر قردشم واردی عظیم دانا ناکاه دنیا دز کیدی

اول

بِرَيْبِهِ أَنْ دُشِمَكَ كَرْدُمْ بِرَجْمِ كَيْزِ بِيْرَدَه دُرُرِي قِرَاصِي دُرْمُ
تَكَرَّمَا لِي سُنْكَ لَا نَيْلِي أَيْتِدِي تَكْرَمَا لِي بِنِي كُنْدُ
خَضْرِيَا التَّدِي أَنْدَا بَكَا أَيْتِدِي كِه رَوَا فِدِي كِه دُنْيَا
نُتْدُوك بِنِي بِلِيَا سِن بُو سُرُوك قُرُقُوسِنْدَن بُرْم قُرْدِي
هَنُوز دَخِي رَحْمَت نَظَرِي أَوْلَمَدِي عَمْرِي مَزْمَن كُنْدُرُك دَمِشُر
أَرْبَلَز كِب جَهْد قُشَعْن جَا ز بِلِيَا بَعْلَا أَنْدَن أَرِيسَا كِه
مَقْبُولِ أَبَدَا وَلَا سِن تَا كِه سَارِعُوا أَيْتِ كَلْدِي مَاهِدَلَر
بِكْر شِدَلَر عَارِفَلَر غَيْرَت قُبُسِنْدَا بَاش لَرِن حَسْرَت بَقَا
چَكْدَلَر وَآيَا قَلَر ز حَسْرَتَا تَا كِنَا دَلْدَلَر كِه بَرَاوِچَا فَا
إِچُون يُرْمُزْدَن دُرْمُزَا أَنْدَن أَيْتِ وَأَز لَفِ الْجَنَّةِ لِلْمُتَّقِينَ
كَلْدِي هَم هَمَّت بَاشِن دِر لَرِنْدَا قَلْدُر دَلَر مَزْمَن كَان
بِرَجْوَا لِقَاءِ رَبِّهِ كَلْدِي چُون دِي دَا ز خَبَر زَا شَتِيدَلَر نَعْرَه
دُرْدَلَر بَيْتِ أَنْ زلف سلسل را کردم کنی حال ز عشق جهانی لابد نام کنی حال

می جوش ز سر کیر د خمر خانه برقص آید. کرنه شکر قدمت در جان حایله
حاشا ز عطای تو کان نسیمه بود ای جان. کرتشنه بود صادق انعام کن حال
بِس مَزْمَن كَان بِرَجْوَا لِقَاءِ رَبِّهِ آيْتِ كَلْدِي عَارِفَلَر كُو كَلْنَه
تَكَلِ أَوْلَدِي سَوْبُ أَيْتَلَر بَيْتِ سله عاشقان بشارت کنما بزان خذای
برشند وصال دولت کند خدا خذای و بوا آیندا بربشارت وارد
كِه بَلِك جَا ز دَكْر يَعْنِي تَكْر تَمَا لِي بِيْر ز هَم كَمِدَه كِه بُرْم جَمَلُز
أَرْزِي أَوْلَا عَمَلِ صَالِح بُو كُنْ نَقْدَا نِيْلِيَا أَوْلَا قَامُوا قَادِرِي كِه
وَكْر بِنِي كِه بَر لَه دِي دَارِن يَارِنَه نَسَبَه قِيَا حَاشَا وَكَلَا
بَيْتِ عطا نقدست وشه حاضر نموه ای دل چه فی خواهی که آن در نفس بایند
کرونا سال آیند عجب اول دکل که سن از استیاسن عجب
أَوْلَدُز كِه أَوْلَسِرَات تَر نِيَا كِه رَسُول بِيْر دِي عَلَيْهِ السَّلَام
يَنْزِلُ رَبُّنَا كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى سَمَاءِ الدُّنْيَا حِينَ يُبْقِي ثُلُثُ
الَّيْلِ الْأَخِيرِ فَيَقُولُ هَلْ مِنْ تَائِبٍ فَاتُوبُ إِلَيْهِ إِلَى آخِرِ الْحَدِيثِ

نیجه که عاشق زردون بچغند که عالم اغیاردن خالی قلر
 معشوق دامنا کلر معشوق حال کفخص ایلر تکرتعلیلا
 هر دو نك اوج بخشند اکی بخش عجب بر بخش قلنجی کندغا
 رحمتدا دنیا کوکینه کلر تیا که مولا نادرخی اول کلیدن
 خبر و **ریت** کله دیشی بانوسوی افندی طیبی نیم شب بر بام مایا کرای طلبه
 اندر کند عظمت بر له ندا قلر هیچ توبه قلر قلم و ارمی کم
 توبه بن قبول قلم و هیچ استغفار ایلر قلم و ارمی که کلامم
 اقیاب ز رشک لایم هیچ عاشق کلمه و ارمی که تجلی نوریه
 کوز لرن آیدین قلم اندن آنلر که ایقیامت عرف
 ال حیوان کب از تیا دکن ایلر آنلرک بوندان ز خبر
 و از ونه ذوق لسا اما اول عاشق لر که کچه ایز تیا کن
 اول جمال ذوقیندا زارده اول لر جواب و **رزلر که بیت**
 به چشم تابدون آبی • همه کوشیم تاج فرماتے

۱۳۱
 ماتماشا کمان و کوته دست • تو درخت بلند و بالاستی •
 گفته بودی که قیامتتم بیستد • این گروهی محبت سوداکی
 آن جنان روی دلستان که تر است • خود قیامت بود جویایی
 تیا که ز لپنجا یوسف زندانه قیدی هر کچه زندان دامنا
 چقردی یوسفک اکلدن رکلر دی نقل شویده دز که چون
 یوسف ز لپنجا سوزنا او میدی ز لپنجا قیدی نفس طونلر
 کیت ملک قینا و ارمی ملک ز لپنجا عظیم اکرام
 قیدی ز لپنجا اول ملک قیدی ملک صردی نیا کلدا
 آیت بنملا شول اوغلان آراسیندا بر سوز اولدی اول سوز
 یولوا اولدی خلق دینا دشدی بو تهمت تحت توزین
 آنکمدن کدر مک گراک ملک آیت نچمدار الم ز لپنجا
 آیت بن شویده الا تا خلق بلا که اول سوزیلا ندر ز لپنجا
 کیشی کند سود کینه جفا قلمز ملک مصلحت کردی کسر

يُوسُفَ أَيُّهَا زَلِيخَا سَبِي زَهْدَانَه قِيَارِ يُوسُفَ أَيُّهَا بِيكَا
زِنَادَن زِنْدَانِ بِشَكْدَرِ **اَسْتَجِنُ اَحِبِّي اِي حَرِيضِ اَيْتِ**
بِيكَا دُنْيَا اَخِرْتَدَن سَوَكُلُو دُرُ **ذَلِكَ بِاَنَّهُمْ اَسْتَجَبُوا**
اَلْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ كَا فَرَايَتِ بِيكَا كَفَرَا اِيْمَانَدَن
سَوَكُلُو دُرُ **فَا تَسْتَجِبُوا اَللّٰهُ لِي اَلْهُدٰى** مُشَكِّ اَيْتِي
بِيكَا صَمَّ سَوَكُلُو دُرُ تَكِرْدَن **لِحُبِّهِمْ كَيْبِ اَللّٰهُ**
مُؤْمِنِ اَيْتِ بِيكَا صَمَدِ سَوَكُلُو دُرُ **صَمَدًا اَلَّذِيْنَ اٰمَنُوا**
اَشَدُّ حُبًّا لِلّٰهِ تَكِرْتَعَالِي اَيْتِي بِنِ مَوْمِنِ اَوْزَسَكُرُ
بِيكَا عَالَمَدَن يَكِرْك سَوَرَم **لِحُبِّهِمْ وَيُحِبُّوهُمُ** يُوسُفُ
چُون زِنْدَانِ زَلِيخَا كَشِي بِرِيدِي كِه يَا يُوسُفَ هَر جِنْدِه
زِنْدَانَه سَزَصَمَا كِه بَزَمِ سَوَكُمَدَن دَشَرَسِن
بَلِكِ بَزَمِ كَوَكَلَمَز جَانَمَز اَجِنْدَه سِن اَكْرَخَلَقُ كُو زِنْدَا
مَهْجُورِ سِيكِ بَزَمِ نَظَر مُرْدَه هَمَانِ مَعشُوقِ سِن يَا رِن

فِيَا مَت كُونِدَه كِه تَكِرْتَعَالِي مَوْمِنِ طَا مَوْزِنْدَانِه بِرِيكَا
خِطَابِ عَزَّتِ كَلَه كِه اِي مَوْمِنِ قَلَرَمُ هَر جِنْدِه كِه زِنْدَانِ
وَمَحْنَتِ اَجِنْدَه سَزَصَمَا كِه دُشَمَانِ لَزْدَن سَزَبَلِكِ دُو سَتَلَرْدَن
سَزَا كَر خَلَقِ نَظَرِنْدَه مَحْجُوبِ اِسْكَرِ بَزَمِ نَظَر مُرْدَه مَحْجُوبِ
لَزْدَن سَزِنَقَلْدُرُ زَلِيخَا نِيكِ اَوْلَدِ زِنْدَانِ قِنْدَه بَاغِي وَا رِدِ
چُون يُوسُفَ عَشِقُ زَلِيخَا يَه غَالِبِ اَوْلَدِي بَاغِ تَمَاشَا
بِهَا زَا اَيْلَدِي بَاغْدَا زِنْدَانِ زَا مَنَا جَقِدِي زَهْدَانِ بَانِ
قِرْعِدِي كِه سَكَا بِشَقَرِ وِرَمِ يُوسُفَه بِشِ اَغَا جِ اَوْزِ
چُون يُوسُفَ بِرِ كَزَا اَوْرِدِي اَشْكَلَدِي زَلِيخَا چَارِنِ بِرْتَدِي
اِكْبِي كَزَا رَجُوقِ دَرِ بَجَكِنِ بِرْتَدِي اَجِنْدَه يَقَاسِنِ بِرْتِ
دُرُ دُنْجِدَه كُو كَسِنِ بِرْتِي بِشِنْدَه فَرِيَا زَا اَيْلَدِي كِه اَبْرُقِ
اَوْزَمَا وَا لَّا كُنْدُرُ مِي هَلَاكِ قَلَرَمَ اَشْتِدْكَ تَكِرْتَعَالِي
هَر كِيچَه دُونِ كِ سَوَكُ بَخَشْتَدَه دُنْيَا كُو كِنَا كَر قَلَرِي

سُوْرَتِ رَدِّ شِكْرِ قِيَانِ كِه قَوْلِ **قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ** تَكْرِيْمًا
عَفْوِ پَرْدَسِنِ اِجَارِ **اللهِ الضَّمَدُ** غُفْرَانِ پَرْدَسِنِ اِجَارِ •
لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ رَحْمِ لَغِي پَرْدَسِنِ اِجَارِ **وَلَمْ يَكُنْ لَكَ فَوْءًا أَحَدٌ**
دِسَاكِرْمِ پَرْدَسِنِ اِجَارِ قَلْبُ كُنَاهِ عَفْوِ اَيْلِرُودِ
نَوَاحْتِ بَرَلَهْ قَلْبِ نَوَاحْتِ اَيْلِرُ چُونِ سَنِ بَرِيحِ اِرْمِ اَنُكِ
طَلِبِنْدَهْ يَلَهْ سِنِ اَنْدَزِكِرُوسِنِ قَجْرَسِكِ دَخِي اَوْلِ
سِنِ كُنْدُكِرْمِنْدَنِ قَوْمَرِنِيَا كِه بَرَزَاهِدِ خَلْقًا
عُزَلْتِ اَيْلِبِ بَرْمَغَارِيَهْ كِرْدِي كِرْمِ يِيْلِ اَوْلِ مَغَارَدَهْ
عِبَادَتِ اَيْلِدِي بَرَكُوْرْدِ وُسْتَلِرْ اَرَزُوْسِنِ غَالِبِ اَوْلِي
شَهْرَهْ كَلْدِي دُوْسْتِ لِرْ زَكِرْدِي قَمْدَلِرْ بَاشْدَا چَقْمَدَلِرْ
سُوْجِي اِجِبِيْتِي اَيْدِي دُشِنْدَهْ رَسُوْلِ كِرْدِي شَرْمَسَارِ
اَوْلِبِ اَنْدِي پَسِنِ رَسُوْلَهْ تَوَاضَعِ اَيْلِدِي رَسُوْلِ اَيْتِ تَكْرِيْمًا
سَكَاكَلَامِ اَيْلِرِ اَيْتِي بَرْمِ اَنْسَمَزِ مَجْلِسِنْدَهْ تَقْصِيْرُقِ

بُوْلُدِكِ كِه يُوْرُكِ دُنْدِرْدُكِ شَيْطَانِ صُحْبَتِنِ اِخْتِيَارِ قَلْبِكِ
چُونِ اَيْقُوْدَنِ طَرْدِي لَيْقَسِنِ يَرِيْتِي چَاغِرْدِي كِرْمَغَارَهْ
يُوْلِنِ طُتْدِي چُونِ مَغَارَهْ قَبْسِنَا اِرْدِي كِرْدِي يَشَلِرْ يُوْرُ
بِرَلَهْ يَرِ لَشْرِكِه خَشْمِ اُوْرِنِ سُوِيْنْدُرْمِ دُوْسْتِمِ
سَكَا كُنْدُرْدُمِ يَرِي غِي كُنْدُرْدُمِ رَحْمَتًا قُنْدُرْدُمِ **حِكَايَتِ**
بَرَزَاهِدِ دَخِي اَلْرِي كِه زَمَانْدَهْ بَرِصَوْعِيَهْ كِرْدِي تَكْرِيَهْ
چُوْقِ عِبَادَتِ اَيْلِدِي نَاكَاَهْ هُوَا غَالِبِ اَوْلِي مَعْصِيَتَا
مُتَبَوِّ اَوْلِي كِرُوْتُوْبِرِ قَلْدِي شَيْطَانِ وُسُوْسَهْ قَلْدِي
شُوْنُكِ كِي اِيْتِرَ اَشْكَلُكِ كِرُوْنِيچَهْ تُوْبِرِ اَيْدِي سِنِ دِلْدِي
نُوْمِيْدِ قَلَا نَاكَاَهْ سِرْ نَا نِدَا كَلْدِي كِه **يَا عِبْدِي اَنَا لَكَ**
وَاَنْتَ لِي قَوْلُ بَرَسِنُكِ وَّمِ سَنِ بِنْمِ اَوْلِ فُضُوْلِ مَلْعُوْنِ
اَيْتِ بَاشِنِ نُوْمِيْدُكِ طَاشِنَا اُوْرَسُوْنِ بَرِيخُوْرْدِ كِرُو
سِنِ قَبُوْلِ قَلْدِ وَاَنْدَنِ اُوْنِ كَلْدِي كِه قُنْدِيْدِي كِرُو

کلدی دُشدیدی کُرو طردی آریدی کُرو اوزدی چون پروز
دیکا از عالم که قل هو الله احد صفتند گم شویله چوق
و رحمت بویله بولد ز پس اولد ز آخره تکرینک اش قلا ربه
لطفد ز پر صمد اولد ز سنا سز تکر تعالی ایدر قلم آنک
قرنده یکن نه سیزدک واردی نه اشدر قلا غک سنی اول
قرا کوده وجوده کتردم و آنک جکر کوز ز انلیب
سک او کوده قدم تا سکا هره کرک اولسا آنک ایینه
پردی و نه نسنه کم سکا ز یاندی اندا سفندی و سار نازله
یتردک اند ز خبرک یوق آخر کُرو آنک ایشلم که اول
ایشلم کوز مک سندا الم سنی کوز منزلنا الدم نسا که آنک
قرنده سکا غدا کتردم کسک خبر یوقدی کُرو
اوجما قدن کوز کما قوا اچم او چاقو راحتن سکا کتردم
کسک خبر اولیا تا بلسن کم بز صمد و رحیم رحمانم

نکته سلطان محمود چون بر امام اختیار ایلد ز امام
نما زده قل هو الله احد اقدی یکلدی سلطان اینجندی
ایشبم چون بر امام اختیار ایلد کتر کم ازون سوره
د ز نسنه بلز که اقیما قل هو الله اقدی کدی کدی بلر اندا دخی
یکلدی امام حازق اری ای تشنعه ای جواب ورد
ایتی نسا که سلطان حضرت بنی امام را سندا اختیار
قلدی بز دغی قراندن اول سوره اختیار قلدیم که کدی
سوره لزدن چوق دز و دکلندن آر تفرقدن ایکنی یکلدی غم
اولدی که بن اکی هیت آرا سندا شدیم سلطان معبود
هیت او کمدن سلطان محمود هیت آرد قدا اکر
بواک هیتلو آرا سنده یکلدم سامعذوم اولام بس سلطان
عذرین قبول ایلیم عطا لر بیردی و عظیم نواخت
ایلدی بوضعیف مسکین دخی همان عذر دلز که اول عزیز

سُوَيْلِدِي تَا كِه دِينِه مَادِر مَرُفَلِك بَرَامَنَاشِرِ الْعَدَلِ بَاسِطِ
الْفَضْلِ مُنِثِ الْخَلَايِقِ مِنْ أَلْحَقَائِقِ شَرِيفِ الْأَلْقَابِ
مَعْرِ الْإِلْبَابِ بَدْرِ الْعَوَالِمِ جَمَالِ الرِّسَالِ وَالْمَسْلُومِينَ صَهْرِ
سَلْمَانَ أَنْبِيَاءِ أَعْرَافِ اللَّهِ أَنْصَارَهُ وَقَهْرَ أَعْدَاءِهِ وَشَرَحَ صَلَاتِهِ
وَأَيَّدَ بِرُوحِ الْقُدْسِ بِرَأْسِ رِغَبِ وَعَاقِبَتِ بَيَانِ كَارِهَاتِهَا
كَهْرُوزِ وَقِيفِ تَرَوْمُطَلِغِ تَرِبَازِ كُوشِ أَوْ مَضَاطِطِ نَصِيحَتِ
وَسُخْنِ صَوَاتِ يَادِ كَنْدِ بِنْدَه نُوْازِلِقِ لِرَنْدَنِ جُمْلَه دُعَا جِه
لَرِي آرَا سِنْدَه إِشَارَتِ بُوَضْعِيفِ قَلْدِرِ بُوْمِسْ كِينِ رِخُونَا
الْبِنْ جُمْلَه سُورَه لَرَا آسِنْدَه بُو سُورِيهَ آزَه لَه دُكَلِه
سُورَه لَرْدَنِ تَوَابِ آز تَفْدُزَانِ أُمُوقِ دَر كَانْدَنِ قُرْبَانَا
سَبَبِ دُرَازِ إِشْتِمَكِ دَر جَاتِ إِشْمَكَا وَاسِطَه دُرُوجُمْلَه
حَاجَتِ لَرَكِ كَلِيدِ دُرُ وَآلِه جَمَالِنِكَ بِنْقَابِ دُرَانِكَ بِجَا
خَضْرِنَا تَخْصِصِ قَلْدِي كِه آيِي آدِي جِهَانَه بَاقِي قَلَا زِيرَا

بُو كِتَابِ بَرَنْسَنَه دُر كِه رُونِ كَارِ نَجْمِكَ لِكْرِي آسِنْتِمَزِ
وَزَمَانِ آز دُغِي آز فَا لِي قَلْمِز مَادَامِكِي جِهَانِ بَاقِي بُو كِتَابِ
بَاقِي پَسِ آدَمِ أَوْ غَلِنِ بَاقِي قَلْمِز مَمْنَكِرِ دِكُلِ آدِ خُوذِ دِلْدَنِ
دُشْمَشِ دِكُلِ شُو بِيَكِمِ يُو زَا آدَا وُكُشِ دِكُلِ پَسِ نَبِيَه
دِر لَرِنَا سُوِيَكِي شُو بِيَلَه بِلُرِ پَسِ بُو كَا چُو شُكْرُ كَرِكِه
شِنْدِي كِي زَمَانِدَه بَر كُوكِ زَمَانِ رَاحَتِ لِعِنْدَه وَأُنْكَ كُوكِي
رَفَاهِيَتِنْدَه بِر مِسْ كِينِ أَوْلِ قَدَرِ تَرِيَتِ بُولْدِي وَأَوْلِ قَدَرِ
بِأَنْتِ بُولْدِي كِه بُو سُورَدَه بُو قَدَرِ سُورِ دِر شُرِي بِلْدِي
وَأُمِيدِ دُر كِه أَنْكَ كِبِ بَكُوكِ عَاقِبَتِ مَحْمُودِ أَوْلِ حَقِ
خَضْرَتِنْدَه شَرْمَسَارِ أَوْلِيَا هَمْدِ خِي مَفْسِرِ لَر سُورَه نَاتَمَكِ
أَيْلِدِي كِه يُوْسُفِ سُورَه سِنْدَه دِمِشَلِرِ دُر كِه چُو زِيَكِرِ
تَعَالِي دِلْدِي كِه يُوْسُفِ زِنْدَانِدَنِ قُوْرَتِ رَامِصِرِ مَلِكِنَا
دُوشِ حَوَالَه قَلْدِي پَسِ چُونِ عَمْرِ بِر مِصْرِ دُوشِ كُرْدِي مُعْتَبِرِ لَر

لزد و شردی دوشین آنلزدن صردی آنلزا یتدی کز شکله
فکر ایلیکم پس بر آیی مهلت ال دیز بر آیدن صکره کز صوره
بندر خود دوش دخی اینلزد پس ملک ققدی آیت برین
انچون خوش دتار زکم بز کون گز که اولاس برین گن
آید صرد غمی بوانیده آنتد کوز پس اول ساقی یوسف
اکدی و آنک تعبیر بلدکن و صف ایلدی ملک ساقی یوسف
وریدی ساقی کدی دوش صردی و تعبیر نیدکن
بلدی کز واکلین و ریدی که تدبیر نلد تدبیرین دق حمله
ملک یتدی بونک کب کشتی نر ندانده نر استر پس تیشر
خاصکی یله خلعت و مرکب و ریدی بود کلی کرامت
انچون ایدی که ملک دوشن تعبیر ایلدی کز صور کز سا
تعبیریم یکه کز یا خود تفسیر سز آیت که تفسیر یک
گرم ملک ریانهی چوق یا خود ملک ریانهی چوق

ملک ریانهی چوق سنا سن تکر تعالی آیدر یوسف
ملک ریانهی بردوشن تعبیر قلده غیچون ریانهی بوق قدر
کرم قلدی اول کشتی که بسم کلام تفسیر زوشه
علم اشکاره قلب قلرمه آید و پر ما اول لطف لزه بزاکا
ایلم قلزم لوح بر شمن ز میا بنده آکر اول دوشن تعبیر
چون جمله ز نداند قلرا لایوسف آزاد قلدم یار ز اندا
تفسیر بر کاتنده آید نلرا شد نلرا ز ازلق بلا لرس ملک
ز انبیردی یوسف ز نداند ز خنامه التدر حمام قوسینه
ملک ریانهی قبینه کن اوج یوز بک چهره صف بقلد پکر
نفسر نغاره چلد لره بر چار زده معنی لرا و ترد لرا اشا عدن
یقار دن التوز آچه سجد لربود کلا انچون که ملک
ریانهی معبرین ز نداندن چقر لریارن که تفسیر آیدن
و دکلین کوزدن باش قلدر احوال شیله الا که کوزدن

باش قلدر احوال شیده اوله که کورند ز تا اچاق قبسنا
دکن فرشته لر صف در لر رحمت کوسن چلا لر
عنایت طبلن دکر او چاق قرق یلق یول قشوکلا
حور لر سونا قوشلر شوینه اشفدن یقاردن مشک
عبر سچلر فرشته غلغلر یلا تسبیح تجید آید لر بود کل
آنچون که ملک دیان کلام مفسر کورندا چقار **لطیفه**
چوز ملک ریان کشی یوسف قینا کلدی زندا ند زجه
یوسف آیتدی چقمزم تا اتمتدا ار نینجا و ملک برینجا
راضی اولینجا یارن برینجا قلرک طاموده اوله
تکر خضرتیندا فرشته لر کلا لر که طامودن چقر لر
مؤمنلر آید لر تکر بریدن راضی اولینجا بر طامودن
چقمز پس تکر تعالی آید برانلردن راضی اولدوم
چقسون لر پس آید لر چون تکر بریدن راضی اولدی

بزه بولعمت یتر اگر اچاق دخی اولسان غصه دکل پر
خطاب عزت کله که قلم اولیا اینیا جمله آیا قن
درب کیز لر که بز جمالمندن حجاب کدم تا سز اچماق
کر مینجا بر خود حجاب کدر فرم پرس لبتیک دبی نینجا
در لر چون یوسف حما فدن چقدی خاص لر آلدن الالب
تا ملک ریان تخینا دکن کتر لر چون یوسف ملک کدر
صرد پکه چوق زحمت چکدک زندان زحمتدا وغور تکر
مکخرندا ومدد علی طعنیدا یوسف آیتدی الحمد لله که
زحمت راحت دندی چون آخر ملک یوز زکرم
دکل محنت انتم چون مؤمن دخی خضرتنا کتر لر تکر
تعالی صر که قلم دنیا زحمتدا نیتا سن خداوند الحمد لله
زحمت راحت دندی قول مولپسنا اردی هیچ محنت کرمش
کب اولدی چوز یوسف ملک ریان الا خلوت قلدی

مَلِكِ دِيَانِ اِيْتَدِي اَكْر نِيچِه مَه چوق ز خمت چكلكنا
وَرِنْدَانَه اَكَلَنْدُكُنَا اوش مَصِر مَمْلَكْتِن سَكَا نَحْت
نَحْت سَنَك بِنْدَخِي ياز سَكَا چُون يارِن قِيَامْتَه فَرِيشتَه
لَز مَوْنِ لَرِي خَضِر تَا كَثَر لَز تَكْر تَعَالِي بِيَرَز كِه فَرِيشتَه
لَز سِر كُنْدَا شَكْر ذَه اُولَك بِن قَلَمُ حَالِنْدَن صَرَم پَس
حَو تَعَالِي اِيْتَه قَلَمُ تِيَا پَس اِيْتَه نِيَا كِه سَن دَتَا سِن اِيْتَه
مَلِكُ الْمَوْتِ شَرِبَتِن نِيَا دَتَك اِيْتَه نِيَا دَر دَر سَا دَا سِنْدَه
نِيچِه كَجْدُوك اِيْتَه نِيچِه دَتَكُنَا تَكْر تَعَالِي اِيْتَه
بَر نِيچِه كَجْدُوك بِلَرَم اِلَه سَن سِيَلَا دَك سَوْنَم بَر كُنْد
حَال كُنْدَن خَبَر وِيَر قَل اِيْتَه اِلَهِي غُصَه لَز كَجْر دَم اَجَلِ
سُو سَرَلَق كَر دَم چُون رِيخ دَر تَم اَخِر مَلِكُ الْمَوْتِ صَرِبَتِن
يَدَم بُو دَك كَلِي سَن دَا يُو دَر دَن دَر دَم پَا دَر شَاهِ عَالَمِ اِيْتَه
قَلَمُ كَر جَك اِيْتَه اَكْر دِيَا دَه صِيَرُوا وُلْدُكُنَا بُو كُن بَر صَحْت

وَرَم كِه هَم كَز رِيخ يُو دَر سَا كَلِيَا اَكْر دِيَا دَه فَا زِي اُولَدُكُنَا
بُو كُن كُنْدُ بَقَا مَدَن بَقَا وَرَم كِه فَنَا تُو زَا كَا اَر مِيَا اَكْر
اَجَلِو كَجْر دَك سَا بُو كُن كُنْدُ نِعْمَتُ مَدَن نِعْمَتِ وَرَم كِه هَم كَز دَكُنِيَا
بُو كُن سَن غَمَز دُو تَم كِه خُو رَلُو يَر كَا كَلِيَا اوش اُوچاق و مَلَكْتِن
سَكَا نَحْت نَحْت سَنَك حُو دَر كَجْفَنَك غِلْمَانِ وِلْدَانِ خُدَا سَكَا
رِضْوَانِ بَا غِيَابُكُ مُحَمَّدِ مُصْطَفِي يُو لَدَا شَك بُو دَك كَلِيَه بَر سَنَك
مُو سَكُ مَادَا فِكِه بِن بَاقِي سَن بَاقِي مَادَا فِكِه سَن بَاقِي بَر سَكَا
سَكَا نَدَا قَوْل اِيْتَه بَارِ خُدَا يَا چُون بِيَلَه عِنَا يَتِ وَر خَمْتِ
اِيَلِي سَنَك اَوَّل دَن نِيچُون اَتَمْدُك كِه دُقُرَا يِي لَه قُر ز نَدَانِ
كُر مِيَا دَم وِيَك يِيَل كُو رَا چِنْدَه يَتَمِيَا دَم اَنْدَن جَلِيلِ
جَبَا ز كَرِيمِ غَفَار اِيْتَه قَلَمُ قَا دَر دَم كِه اَوَّل دَن بُو ر خَمْتِ
لَرِي كُر مَدَن اُوچاق صَدْرِنَا اَر رَدَم اَمَارِدُ مَدَن كِه بُو سَفِ
قُر دَشَا رِي حَسَدِنْدَن قُو تَرَا دَم اُوچ كُون قِيُو دَه ز نَدَانِ لَدَا

وَدَلَدْتُمْ لَهُ مِصْرَ فَمَلَكْنَا إِرْرَمَ يَدِي بِلِ زِنْدَانِ زَحْمَتِنِ جَلَدْتُمْ
قَلَمَ زِدْ فَكَلِمَةَ كَا مُشْفِقٍ مِثْرَانِ آتَا أَنَا يُوزِرُ كُتْرَمَ
طَفْرَ آيِ أَنَا قَرْنِدَكِ زِنْدَانِ وَدَلَدْتُمْ لَهُ سَبِي دِنْدَانِ صَدْرِنَا
إِرْرَمَ يَعْنِي كُنْدَ رَحْمَتِهِ قُنْشِ أَيْلِيَامَ وَكُنْدِي فِي جُونِ جَالِمِ
كُتْرَمَ بِكَ يِيلِ سِنْدَا أَكَلَدْتُمْ يُوسُفَ حَسُودَ قَرْدِ شَارِي
شَرِنْدَانِ قُورِ رَمْعَا أَوْجِ كُونِ قِيُونِ نِدَانِ جَلْمَا دَكْرِ
مِصْرِكِ بَرْدَه پَا دِشَاهِ أَوْلْمَا يَدِي يِيلِ زِنْدَانِ جَلْمَا كَا
دَكْرِ شَفَقْتُلُوا آتَا أَنَا يُوزِرُ كُتْرَمَا طَفْرَ آيِ آتَا
يَتْمَعَا دَكْرِ بِنَمِ كِبِ پَا دِشَاهِكِ جَالِنِ جَلَالِنِ كُوزِمَا بِكَ
يِيلِ زِنْدَانِ أَوْلْمَعَا دَكْرِ كَرِيْلَه أَوْلْمَا رَا يِكَا
بُولُشِ أَوْلَا دَكْرِ قَدْرِ زِيْلَمِيَا دَكْرِ بُولْعَمَتِ كُنْدُ زَكُونِ
بِلَا دَكْرِ بِنَمِ كُنْدُ عَا جِرْلَمِ كُرِي وَبِنَمِ قَا دِرْلَمِي
نَدْنِ بِلْدِ كُرِ بُولُ كُونِ بُولْعَمَتِ مَسْكِينِ دَخِي يَدِ حُدَا وَنَا

۱۳۱
رَحْمَتَا بُولَا خِلَاصِ سُورَه سَبِي كَرِ سَنُكَ جَمَالِكِ صِفَتِ دُرُوسُنُكَ
بِرِ كُوكِ بِيَانِ دُرَا زِنْدَانِ خَضْرَتُكَ شَفِيعِ كُتْرَمِكَ وَسُونُكَ
بِرِ كُوكَا اِقْرَارِ قَلْبِي جُورُ كُنَاهِ لَرِي بِرِ لَغِيْبِ كُورِ عَدَا بِنْدَا
سَقْلِيْبِ وَقِيَامَتِ قَرْمِسِنْدَا قُوزِ تَرِيْبِ وَآوَجْمَا قِ صَدْرِنِه
إِرْرَبِنِه جُونِ جَمَالِكِ كُتْرَمِكَ دَكْرِ آيِ بَرْمِ بِيَا كِ
لِكُنْزِي بُولُوسُورُنُكَ پَا كِ لِكَا بَغِيْشَا حَكَا يَتِ
بِرِ يُقْسَلُ يُقْسَلُ لَغِنْدَا أَشْبِ تَحِي بِرِ خَالِدِ بِرِ كَيْتِ بَرْدِي
رُقِ سِنْدَاهِمَانِ بِيْدِ بِيْتِ شَفِيعِي إِلِيكَ اللَّهُ لَا غَيْرُ وَلِيْسِ
إِلَّا رِذَا الشَّفِيعِ السَّبِيْلِ مَعْنِيْسِ بُولُوسُورِكِ شَفِيعَمُ سَكَا اللَّهُ دُرُ
بِسْ وَبُولُ شَفِيعِ رَدِ قَلْبِيَا بُولُ يُقْدِرُ بِسْ تَحِي بِرِ دِي هَرِ كُونِ
بِكِ دِرْمِ وَنَطِيْفَه اَيْلِدِ كُرِ جُونِ بَرَا يِ تَمَامِ أَوْلْدِي أَوْلْمَعَا
دِرْمِ جَمْعِ اَيْلِدِي رُولُشِ اَنْبِ كِنْدِي پَا دِشَاهِ كِنْدِ كُرِ دِي
اَيْتِ أَوْلِ تَكْرِ حَقِيْقِيُونِ كُورِ بَرِ شَفِيعِ كُتْرَمِي كُرِ عَمْرِ

أُولَدُ غِنَا طَرَسَا أَوْلَادُ وَطِيفَه أَكَاكَ كَرْدِي ز پَرَا شَفِيعِ الْوَيْدِي
إِلَهِي بِرِخْلُوقِ سَنِكَ آدِي كِي شَفِيعِ كَرْدِي بُو قَدَرِ صَلَاتِي بُولِي
بُو مِسْكِينِ مُجْرِمِ عَاصِي وَ كُنَاة كَارِ جَانِي دِيغِ سَنِكَ أَوْلِي
أَلْوَادِي كِي كِه أَنَّهُ دُرُوبَاكَ صِفَتُكَ بَرِيكِه بُو إِخْلَاصِ سُو
كُنْدَ عَظَمَتُكَ ذِكْرًا يَلِدُكَ سَنِكَ كَرْمُكَ خِصْرَتِنَا شَفِيعِ
كُرْدُكَ وَ كُنْدِنَا زَن سَنِكَ نِيَا ز خِصْرَتُكَ عَرَضَه
قَلْدِي وَ أَقْرَابِي بَرِيكِه آيْدُر نِيَجَه كِه كُو كَرِ صَفِيَه بِنَا
نَظَرِ قَلْدِمِ غَوَّعَادِنِ فَارِغِ بُلْدِمِ وَ نِيَجَه كِه عَمَلِ دُفُورِنَا
بَقْدَمِ قُرْتُلْمَا أُمِيدُ كَرْمُكَ نَا جَارِ أَل سَنِكَ رَحْمَتُكَ
أَتَكِنَا أَوْرُدْمِ وَ بَلُو بِلْدِمِ كِه عُمَرْمِ سَرَا يَسِنِ عَفَلَتِ
يَا ز سِنْدَه تَلْفَاتِي دِمِ إِلَهِي بَرْدُكَ كَلِمَتُ عَاجِزِ قَادِرِ سِنِ
سِنِ إِلَهِي نَكِ حَقِيقُونِ كِه عَزَّتُكَ خِصْرَتِ مُطِيعِ لُطَا
نِيَا ز دُرُوبَانِكَ حَقِيقُونِ كِه كَرْمُكَ دَر كَابِي عَاصِلِ

مُعْصِيَتِنَا زِيَانِ سُو دُرُوبِنِ سَنِ قَلْدِكَ كِرُوبِ قَمَا وَسِنِ
عَزِي ز قَلْدِي غُلِي خُورِ قَلْمَا شَارِ پِلَه بِي سَلْدُ كِي غَمِ خُورِ
قَلْمَا شَادِي لَه سَنِ كُنْدِ الْكَلَه أَكْ كُدُوكِ تُخْمِ قَهْرِي لَه
ضَايِعِ قَلْمَا لُطْفُكَ يَتَقَرُّدُ عَنكَ بِلِجْفِي غَضَبِ سِنِكَ وَ رَمَه
بَرْدِمِ بَرِي بِي زَا إِنَانِمَا وَ بُو بَرْمِ قَرَا يَزْمُرِي رَحْمَتِكَ سِيدَا
أَقِ قَلْبِي بَرْمِ فِعْلَمْنَا بَقْبِ بَرْمَلَه مُوَخَدَا قَلْمَا عَلِي الْخُصُونِ
بُو مِسْكِينِ جَه عَاصِي نَكِ عَيْبِنَا پَرْدَه كِدْرِبِ عَرَصَانْدَه
شَرِي يَانِدُ وَ رَهَه وَ أَوْلِ بَرِكِ قَلْدُتُكَ قَلْبِكَ بُو كِتَابِ
بَرِ لَمْنَا سَبَبِ أَوْلَدِي يَارِنِ قِي كُونِ جُمْلَه بَكَلَرِ وَ بَارِنَا
سَنِكَ خِصْرَتُكَ حَاضِرِ أَوْلَا لِرَا نِي شَرْمَا رِ قَلْمَا وَ بُو
كِتَابِ أَتِيَانَلَرِي وَ نِيَانَلَرِي وَ عَشِقِلَا دِكَلِي لَرِي رَحْمَتُكَ
نُو مِيدِ قَلْمَا يَا إِلَهِ الْعَالَمِينَ وَ يَا خَيْرَ النَّاصِرِينَ رَحْمَتِكَ
يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَ دَخِي بُو ضَعِيفِ شُو بِلَه وَ صِيَتِ

أَيْلَزْكَ فَتَقِي مُسْلِمًا زَكَاةً بِوَكْتَابِ أُنْيَا وَقْتِ خُوشِ أَوْلَا

كُزِي كِشْرُدُغِي وَقْتِ رَحْمَتِ أَوْلِ قُلُهْ كَلَسُونِ كَرِ بُسِينِ

خَيْرُ دُعَايِلَهْ أَكَا وَيَكَلُشْ بِلِ سَادَرَهْ وَبِنِي جَمَعِ

أَيْلِزْ عَا جِهْ لَزْ بَدْتَرِي بِزْ قُلُولُ كَمْتَرِي رَحْمَانِ

تَكَرْدَنْ رَحْمَتِ أَوْجِي مُصْطَفِي ابْنِ مُحَمَّدِ

رُزْغَفَرَا لَلَّهِ وَلِوَالِدَيْهِ وَحَمِيهِ خَيْرًا

يَلِينِ تَمَّتْ خَمْدَا لَلَّهِ وَحَسَنِ تَوْفِيقِهِ

وَصَلَّى اللهُ عَلَى سَيِّدِنَا

مُحَمَّدٍ وَآلِهِ أَجْمَعِينَ

بِرَحْمَتِكَ

بِأَرْحَمِ الرَّحْمَٰنِ

حَمْدًا

۴

SOLEYMANIYE G. KÜTÜP
Kismi . Hacı Mahmud
Yerli evit e